

**ОБЩИНА ЛУКОВИТ
ОБЛАСТ ЛОВЕЧ**

**5770 гр. Луковит
ул. „Възраждане” №73**

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛУКОВИТ 2021-2028г.

2022г.

ОБЩИНА ЛУКОВИТ
РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ГРАД ЛУКОВИТ, ОБЛАСТ ЛОВЕЧ
№...../.....
ОТ ПРОТОКОЛ №...../.....

Съдържание

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	7
I. ВЪВЕДЕНИЕ	8
I.1. Основни цели	9
I.2. Нормативна база за изготвяне на ОПООС	10
II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА - СЪЩЕСТВУВАЩО СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ	12
II.1. Природо-географски и териториално-административни фактори	12
II.1.1. Географско положение.....	12
II.1.2. Съседни общини.....	14
II.1.3. Релеф.....	14
II.1.4. Климат	17
II.1.5. Полезни изкопаеми.....	18
II.1.6. Населени места в общината.....	18
II.1.7. Курорти в общината.....	19
II.2. Фактори на околната среда.....	20
II.2.1. Въздух.....	20
II.2.1.1. Основни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух	22
II.2.1.2. Метеорологични параметри, влияещи върху нивото на замърсяване на атмосферния въздух	31
II.2.1.3. Мониторинг и оценка на качеството на атмосферния въздух.....	31
II.2.1.4. Източници на замърсяване на въздуха в района на общината	38
II.2.2. Води	52
II.2.2.1. Реки и езера на територията на община Луковит.....	60
II.2.2.2. Минерални води	61
II.2.2.3. Подземни води.....	61
II.2.2.4. Хидромелиоративни системи и водоелектроенергетически централи	62
II.2.2.5. Влияние на изпускани отпадъчни води върху питейните източници	64
II.2.2.6. Източници на замърсяване на територията на общината и извън нея	64
II.2.2.7. Причини за замърсяването от източниците на територията на община Луковит	66
II.2.2.8. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места	67
II.2.2.9. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води	69
II.2.2.10. Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени показатели	76

П.2.3	Отпадъци	81
П.2.3.1.	Генерирани видове отпадъци по видове и източници	84
П.2.3.2.	Начини на третиране, съоръжения, местонахождение, обхванато население от организирано сметоизвозване на територията на община Луковит	96
П.2.3.3.	Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на община Луковит извън площадките на предприятията, местонахождение, площ, вид отпадък, рискове за човешкото здраве и околната среда	102
П.2.3.4.	Законодателна рамка и отговорно звено за управление на отпадъците в община Луковит	105
П.2.4.	Почви и нарушени терени	122
П.2.5.	Защитени територии и биоразнообразие.....	133
П.2.5.1.	Биоразнообразие в община Луковит	136
П.2.5.2.	Гори – състояние, видово разнообразие, собственост, използване на рекреационни цели, за дърводобив, за други цели	138
П.2.5.3.	Защитени видове растения и животни	139
П.2.5.4.	Видове, обект на ловен туризъм	140
П.2.5.5.	Билки с търговско значение в община Луковит	140
П.2.5.6.	Защитени територии.....	142
П.2.5.7.	Туристически потенциал	163
П.2.6.	Шум	169
П.2.6.1.	Източници на шума	173
П.2.6.2.	Предприети мерки	175
П.2.7.	Зелени площи в населените места	176
П.2.8.	Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения.....	181
П.2.9.	Управленски фактори	183
П.2.9.1.	Наличие на комисии /отдели, сектори, отделни специалисти в Общинския съвет /общинската администрация/ отговорности и задачи, които изпълняват.....	183
П.2.9.2.	Квалификация на кадрите, заети в горепосочените дейности	187
П.2.9.3.	Общински наредби в разглежданата област	188
П.2.9.4.	Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват на които попада общината.....	190
П.2.9.5.	Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО.....	197
П.2.9.6.	Информирание на обществеността – използвани подходи и механизми.....	199
П.2.9.7.	Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда /въздух, води и т.н./	199

II.2.10. Услуги предоставяни от Общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут на фирмите осъществяващи съответната дейност ...	200
II.2.11. Икономически фактори.....	205
II.2.11.1. Селско стопанство	214
II.2.11.2. Животновъдство	215
II.2.11.3. Горско стопанство	216
II.2.11.4. Туризъм	217
II.2.11.5. Състояние на инфраструктурата – пътища, пристанища и т.н.	218
II.2.12. Финансови фактори.....	221
II.2.12.1. Бюджет	223
II.2.12.2. Ниво на такси за услуги в областта на управление на отпадъците и водите, сравнение със средното за страната; доколко приходите от такси покриват разходите за дейността	224
II.2.13. Демографска структура на населението.....	228
II.2.13.1. Население на общината по населени места, градско и селско население.....	228
II.2.13.2. Миграция.....	230
II.2.13.3. Естествен прираст	231
II.2.13.4. Заболеваемост.....	231
II.2.13.4.1. Състояние на системата за медицинска помощ.....	241
II.2.13.5. Възрастова структура на населението	247
II.2.14. Социално-икономически фактори	249
II.2.14.1. Средногодишен доход на човек на населението, сравнение със средното за страната.....	254
II.2.14.2. Подоходна диференциация.....	254
II.2.14.3. Размер на средната работна заплата	256
III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT АНАЛИЗ).....	259
IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА*	265
V. ЦЕЛИ	268
VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ /ПРИЛОЖЕНИЕ 2/.....	272
VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.....	273
VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ	275
VIII.1.Приложение №1	276
1. Въведение.....	277
2. Права и задължения на местното управление	277

3. Дейности за опазване на ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване.....	277
4. Мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения	279
5. Обща характеристика на община Луковит и възможностите ѝ за запазване и използване на ресурсите от лечебни растения	280
6. Лечебни растения на територията на община Луковит	281
7. Такси в община Луковит	299
8. Тенденции	299
<i>VIII.2. Приложение №2</i>	301

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АЯР	Агенция за ядрено регулиране
БВП	Брутен вътрешен продукт
БЕК	Биологични елементи за качество на водите
ДРБУ	Дунавски район за басейново управление
ЕС	Европейски съюз
Зелени отпадъци	Растителност, растения, зеленчуци, др.
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗП	Закон за почвите
ЗУО	Закон управление на отпадъците
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НПО	Неправителствени организации
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСМП	Национална система за мониторинг на почвите
НСМСБР	Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие
НСОС	Национална стратегия за околна среда
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОбС	Общински съвет
ОПООС	Общинска програма за опазване на околната среда
ООп	Организация по оползотворяване на отпадъци
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СЗО	Световна здравна организация
СО	Въглероден оксид
ТБО	Твърди битови отпадъци
ФПЧ	Фини прахови частици
SWOT	Анализ за силните, слабите страни, възможностите и заплахите

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на Община Луковит за периода 2021-2028г. е важен стратегически документ, насочен към опазване на околната среда. Тя отчита влиянието на икономическите и социалните интереси в обществото и създава условия за устойчиво развитие на общността като цяло.

Настоящата „Програма за опазване на околната среда на Община Луковит 2021-2028г.“ е изготвена от „ЕКОПРО КОНСУЛТ“ ЕООД в съответствие с изискванията на Заданието, съгласно Договор №1/06.01.2022г. „Изготвяне на Програма за управление на отпадъците и Програма за опазване на околната среда на Община Луковит”.

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Луковит за периода 2021-2028г. е изложение на основните цели и задачи на Общината в областта на опазване на околната среда. По същността си, тя е целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за посочения времеви диапазон. В този смисъл, настоящият стратегически документ е инструмент за подобряване състоянието на околната среда. Програмата отчита влиянието на икономическите и социалните интереси в обществото и създава условия за устойчиво развитие на общността като цяло.

Структурата и съдържанието на Общинската ПООС са изработени в съответствие с актуалните изисквания на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) в изпълнение на чл. 79, ал. 1 и в съответствие с „Указанията за структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда“ на Министерството на околната среда и водите. Освен посочените законови изисквания при разработване на ОПООС са взети предвид и документите свързани с местното и регионално планиране, като: „Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северозападен регион 2021-2027г.“, „План за интегрирано развитие на община Луковит за периода 2021-2027г.“, „Общ устройствен план на община Луковит“, 2020 г., както и секторни планови документи като Оперативна програма „Околна среда 2021-2027“, Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022г., Национална стратегия за околна среда за периода 2009-2018г., Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024г.), „Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030г.“, „Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г.“.

Програмата обхваща периода – 2021-2028г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. Съгласно чл. 75 на ЗООС, както „Националната стратегия за околна среда“, така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС, а именно:

- **Устойчиво развитие;**
- **Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;**
- **Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;**
- **Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;**
- **Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;**
- **Замърсителят плаща за причинените вреди;**

- ✚ Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
- ✚ Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
- ✚ Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
- ✚ Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
- ✚ Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда;

Предотвратяване и намаляване на риска за биологичното разнообразие, намаляване на вредните последствия върху компонентите на околната среда в резултат на природни процеси и явления, оптимално използване на природни ресурси и енергия (чл. 76, ал. 2 на ЗООС) - постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Основната цел на Програмата за опазване на околната среда е да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми и подобряване на общото състояние на околната среда в община Луковит, чрез което да се осигури добро качество на живот за жителите на общината и намаляване до минимум на риска за човешкото здраве. Предназначението на Програмата е да спомогне за създаването на оптимална екологична обстановка в района на община Луковит, осигурявайки интегрирано опазване на околната среда, като идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване.

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

I.1. Основни цели

ОПООС си поставя няколко основни цели:

- Формулиране на приоритетите и определяне на общинските мерки, съобразно националните програми и стратегии;
- Предвиждане на основни мерки, чрез които общината да изпълнява задълженията си и реализира правомощията си, делегирани и от нормативните актове в областта на околната среда;
- Аргументиране проектите на общината, предложени за финансиране от общински, национални и международни източници на финансиране;
- Използване оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, чрез съсредоточаването им за решаване на приоритетните проблеми;

- Обединяване усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на общината за решаване на проблемите в областта на околната среда;

I.2. Нормативна база за изготвяне на ОПООС

Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление, съгласно чл. 2, ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). От ЗМСМА произтичат правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда. В чл. 17, ал. 1, т. 8 от ЗМСМА е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, в т.ч. в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси.

„Законът за опазване на околната среда“ (ЗООС) вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган (чл. 10, ал. 1, т. 6). Като компетентни органи по опазване на околната среда, на кметовете на общини са възложени редица задължения за управлението на компоненти и фактори на околната среда на територията на общината (чл. 15, ал. 1, т. 5), като *„организиран и контролиран чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях“*.

Правното основание за разработване от общините на програми за опазване на околната среда (ОПООС) се съдържа в чл. 79, ал. 1 от ЗООС. Необходимостта от подобен стратегически документ, който засяга компонентите на околната среда, не съществува само заради законовата си форма, а е нужен за да се подобри качеството на живот, да се планират действията във връзка с опазването на околната среда, да се формулират приоритетите за дадена територия и конкретните проблеми. Програмите се приемат от общинските съвети (ОбС), по предложение на кмета на съответната община и обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години. ОбС контролират изпълнението на ОПООС. Кметът на общината ежегодно внася в ОбС отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране. Тези отчети се представят за информация в РИОСВ.

При разработване на ОПООС, органите на местното самоуправление се ръководят и от указания на министъра на околната среда и водите. Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програмите чрез участие на свои експерти и предоставяне на информация. При разработването, допълването и актуализирането на програмите се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

Общинските програми се изготвят в тясно съответствие с принципите, целите и приоритетите на *„Националната стратегия за околна среда“* (НСОС), която се разработва за период 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). НСОС съдържа анализ на състоянието на околната среда по компоненти, на факторите, които им въздействат, на тенденциите, причините и източниците на замърсяване и увреждане на околната среда по сектори на националното стопанство, както и на институционалната рамка, административните и икономическите средства за осъществяване на политиката. НСОС поставя и основните цели и приоритети на национално ниво, както и посочва средствата за постигане на набелязаните цели.

Към националната стратегия се приема и петгодишен план за действие, който съдържа конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране, както и схема за организация, наблюдение и отчитане на изпълнението, оценка на резултатите, предприемане на коригиращи действия при необходимост.

В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и в съответствие с изискванията на специалните закони за околната среда (чл. 77, ЗООС).

В тази връзка, ОПООС съдържа раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, почви, отпадъци, шум.

Специалните закони предвиждат самостоятелни задължения на общините за разработване на програми и планове за действие за опазване и устойчиво управление на съответните компоненти и намаляване или ограничаване на въздействието на някои фактори на околната среда. В повечето случаи както законите, така и подзаконовата нормативна уредба към тях уточняват в разпоредбите си, че тези програми и планове са неразделна част от общинските програми за околна среда.

„Законът за чистотата на атмосферния въздух“ (чл. 27, ал. 1 и чл. 30, ал. 1, ЗЧАВ), предвижда разработването от общините на програми и оперативни планове за действие, определящи мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване нивата на замърсителите на атмосферния въздух и достигане на утвърдените норми, като тази програма е неразделна част от общинската програма за околната среда. Такава програма в община Луковит не е изготвяна.

Съгласно чл. 26 от „Закон за почвите“ (ЗП), кметовете на общини разработват програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината за период не по-кратък от три години, като тези програми също са неразделна част от общинската програма за опазване на околната среда. Такава програма в община Луковит също не е изготвяна.

ОПООС е необходимо да съдържа раздел „Лечебни растения“, относно опазването и устойчивото ползване на лечебните растения (чл. 50, „Закон за лечебните растения“). Съгласно чл. 8 от „Закон за защита от шума в околната среда“, ОПООС е необходимо да съдържа и мерките, които са предвидени в плана за действие изготвен за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда. В община Луковит няма изготвен план за действие, относно управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда.

Съгласно чл. 50 от „Закона за управление на отпадъците“ (ЗУО), който предвижда на национално ниво разработване на Програма за предотвратяване образуването на отпадъците, която е неразделна част от Националния план за управление на отпадъците по чл. 49, ал. 1 от ЗУО. Задължение за общините е да разработят и изпълняват програми за управление на отпадъците (ПУО) за територията на съответната община, като тези ПУО са неразделна част от ОПООС (чл. 52, ЗУО). В община Луковит има изготвена „Програма за управление на отпадъците за период 2021-2028г.“

II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА - СЪЩЕСТВУВАЩО СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ

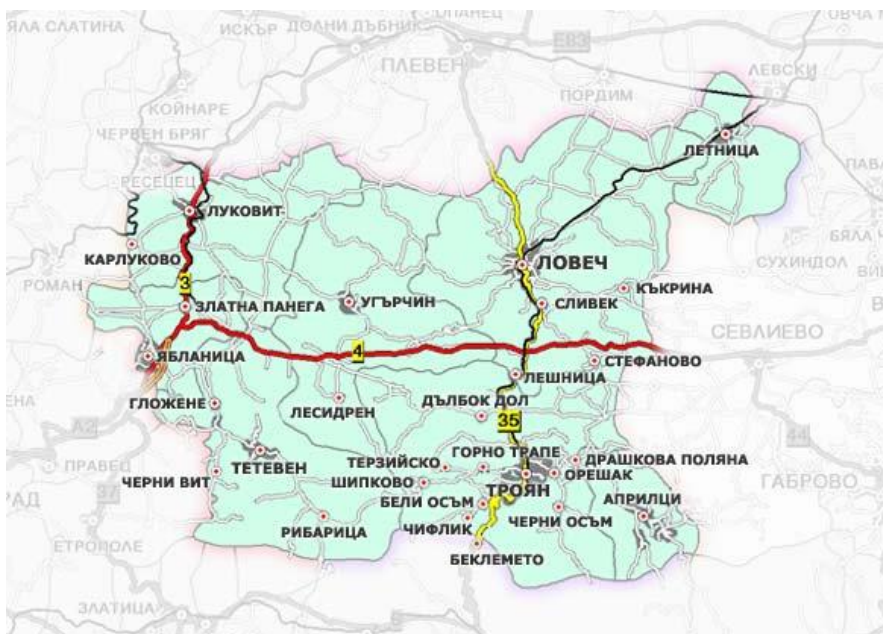
II.1. Природо-географски и териториално-административни фактори

II.1.1. Географско положение

Област Ловеч (район от ниво NUTS 3) е част от Северозападен район (ниво NUTS 2). Територията на областта е 4 128 кв. км., което представлява 3,7% от общата територия на Република България и 21,63% от територията на Северозападния район. Област Ловеч граничи с областите - Софийска, Враца, Плевен, Велико Търново, Габрово и Пловдив.

От административна гледна точка областта е разделена на 8 общини - Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица, които са съставени от 128 населени места и 64 кметства.

Карта на област Ловеч

Община Луковит се намира в западната периферия на Ловешка област и граничи с Плевенска чрез общините Червен бряг, Долни Дъбник и Плевен; с Врачанска чрез община Роман; на юг-югоизток общината граничи с общини само от Ловешка област – Ябланица, Тетевен и Угърчин. Отстоянието до административният областен център е 54 км.

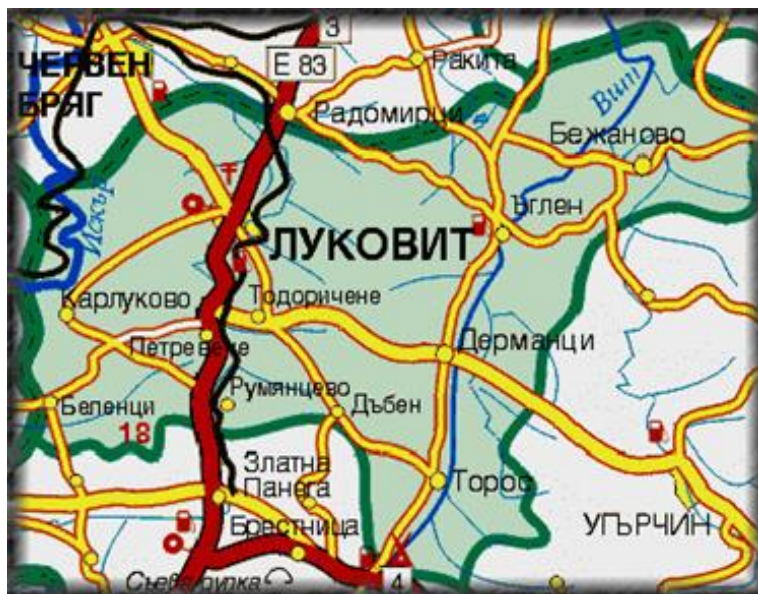
Община Луковит се намира в преходен район между Дунавската равнина и Предбалкана. През територията и минават три реки - река Искър, река Вит и река Златна Панега.

Община Луковит се намира на север от Балкана, по поречието на река Златна Панега. Разположена е на територия от 454.222 кв. км, което е близо 11% от територията на областта. По показател „площ на територията“ община Луковит попада в категорията на средните общини (с площ до 500 кв. км.). Общинският център – град Луковит, се намира на еднакво разстояние в меридионална посока (49 км) между Главната Старопланинска верига (билото на Златишко-Тетевенска планина) и брега на река Дунав (между с. Остров и с. Горни Вадин). Община Луковит е една от осемте общини в област Ловеч (район от ниво NUTS 3), част от Северозападен район (ниво NUTS 2).

Карта на Област Ловеч с териториални граници на общините в нея

В пространствената структура на община Луковит разпределението на териториите по вид в относителен дял е както следва: земеделски – 65,6%; горски – 24,5%; населени места и други урбанизирани територии – 3,69%; водни течения и водни площи – 1,56%; за добив на полезни изкопаеми – 0,23%; за транспорт и инфраструктура – 3,73%.

Карта на Община Луковит

В община Луковит има 12 населени места - гр. Луковит (административен център), с. Бежаново, с. Беленци, с. Дерманци, с. Карлуково, с. Петревене, с. Торос, с. Пещерна, с. Румянцево, с. Тодоричене, с. Ъглен, с. Дъбен.

Още с първите декрети на Княжество България след Съединението, Луковит е обявен за околийски център, а през 1898г. с Указ №263 на Княз Фердинанд, Луковит става град с всички околийски служби: околийско управление и съдилище, околийска болница, данъчно управление. С Указ №2295/22.12.1978г. е обособена Луковитска община, със седем населени места, а с Указ 3005 от 06.10.1987г. съставът ѝ е разширен с още пет населени места.

През общинската територия и в непосредствена близост до нея минават основните шосейни и ж.п. пътища:

- Международен автомобилен път I-3 "Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит - Коритна - Ябланица - Ботевград" (Е-83) Букурещ – Гюргево – Русе – Плевен – Луковит – Румянцево – Петревене – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ до София – Солун – Атина (Е-79);
- Международен автомобилен път I-3 "Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит - Коритна - Ябланица - Ботевград" (Е-83) Букурещ – Гюргево – Русе – Плевен – Луковит – Румянцево – Петревене – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ до София – Кюстендил – Скопие – Тирана – Дурьс (Е-871);
- Първокласен шосеен път София – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ – Боаза (1,5 км от южната граница на общината при с. Пещерна) – Велико Търново – Варна (I-4 Коритна – Български извор – Микре – о.п. Севлиево – Велико Търново – о.п. Омуртаг – о.п. Търговище – (о.п. Разград – о.п. Шумен);
- На значително протежение (на около 35 км) в посока север-юг по долината на р. Вит през общината минава и субмеридионален, паралелен на Е-83 път за Плевен, който може да бъде използван като алтернативен при необходимост;
- В тясна връзка със социално-икономическото развитие на общината е проектът за продължението на Автомагистрала „Хемус“. Непосредствено източно и почти успоредно на р. Вит, в участъка Пещерна – Ъглен и непосредствено южно от с. Бежаново, магистралата ще пресича на протежение от около 15 км територията на общината;
- Основната национална и международна жп артерия София-Русе-Букурещ минава в западната част на общината (гара Карлуково). Чрез ж.п. възел Червен бряг, който отстои на 11 км от Луковит, през общинската територия се осигурява и ж.п. връзка със с. Златна Панега и циментовия завод;
- Трите основни физикогеографски единици – долините на реките Искър, Вит и Панега, са осигурени с пътища с надобщинско значение: по долината на Искър – международна ж.п. линия, по долината на Вит – шосе, по долината на Златна Панега – международно шосе и ж.п. линия;

II.1.2. Съседни общини

На изток общината граничи с община Угърчин, на североизток - с община Плевен (област Плевен), на север – с общините Червен бряг и Долни Дъбник (област Плевен), на запад – с община Роман (област Враца) и на юг – с общините Тетевен и Ябланица.

II.1.3. Релеф

Релефът е хълмисто-равнинен, хълмисто-ридов до плоско-ридов, характерен за Дунавската хълмиста равнина. Основна роля в геоморфоложки план играе Луковитското хълмисто понижение, което е запълнено от еоценски песъкливо-глинести седименти. Средната надморска височина е 306 м, което благоприятства земеделието и не създава проблеми при изграждане на техническата инфраструктура.

По долините на главните реки в общината – Искър, Панега, Вит, Каменица – е представен долинен (флувиален) релеф. Включва две главни категории макроформи, определени от състава на скалите и тектонската структура – долинни разширения и каньоновидни участъци (проломи).

Широко е разпространен откритият карст (типичен за карбонатните скали) с основните му проявления – проломни долини, пещери, кари, понори и др. За проломните участъци на реките са характерни т.нар. всечени меандри – извивки на реките, вкопани

дълбоко в платовидния релеф. Карстовите образувания и особено скалните арки (мостове) на територията на общината са изключително многобройни и атрактивни. Характерни за карстовия релеф са стръмните склонове, големите стойности на вертикално и средни стойности на хоризонтално разчленение. По тези места релефът дава най-големи предпоставки за протичане на интензивни срутищни и ерозионни процеси.

За районите, изградени от слабо карбонатни седиментни скали е характерен ерозионно-денудационен релеф. Типични форми са билните и склонови заравнености с ограничена площ, заобиколени от склонове с разнообразни наклони и изложения. Развита е мрежа от ерозионни долини и суходолия. Някои места с по-неустойчиви скали притежават потенциал за проява на свлачища.

Основни параметри на релефа

- *Надморска височина* - варира между 536,1 м при връх Курделия непосредствено югозападно от с. Беленци до 110 м при жп мост на р. Искър в местността Средна лъка;
- *Хоризонтално разчленение (речни долини и речен талвег)* - показателя представлява по същество гъстота на речната мрежа, отнесена към 1 км² площ. Общинската територия има средни за страната стойности – 1 – 1,5 км/км². При карстовите терени – много малки стойности (под 0,5 км/км²), а при тези с по-меки скали (пясъчници и глини) – по-големи (1 – 2 км/км²);
- *Вертикално разчленение* - денивелация на терена в пределите на 1 км² площ. Стойностите на този показател в общината (средно между 50 и 100 м/км²) са доста по-ниски от средните за страната. Най-голямо е вертикалното разчленение в южната част на територията (на места над 250 – 300 м/км²), а най-малко в обсега на платата (под 50 м/км²);
- *Наклони* - те са от голямо значение за динамиката и характера на природните процеси – в това число и важни явления като ерозия, свлачища, срутища и др. В този смисъл общината притежава разнообразие от повърхнини с различен наклон – от 0° по дъната на речните долини и платовидните заравнености, до над 90° във варовиковите откоси и надвеси, ограждащи каньоновидните долини. Средните стойности на склоновите наклони варират между 5 – 10° за платовидните райони, 10 – 20° за хълмистите земи и в рамките на 20 – 35° в ридовете от южната част;

Типове релеф

Релефът на територията на общината притежава значително разнообразие от гледна точка на форми и елементи. Това разнообразие се определя от няколко различни типа условия на образуване на формовите комплекси. Въз основа на тях се обособяват следните типове релеф:

- *Долинен (флувиален) релеф* - представен е най-добре по долините на главните реки – Искър, Панега, Вит, Каменица. Включва две главни категории макроформи, определени от състава на скалите и тектонската структура – долинни разширения и каньоновидни участъци /проломи/. От долинните разширения по-големи са Луковитското и Петревенско-Румянцевското по поречието на Панега, и Бежановското и Дерманско-Тороското по р. Вит, а сред проломите – каньоновидната долина на р. Искър, Котленския и Румянцевския проломи на р. Панега, Тороския, Ъгленския и Бежановския проломи на р. Вит, каньоните на реките Каменица и Катунешка. Комплексът на долинния релеф включва акумулативни и ерозионни форми. Типични акумулативни форми са долинните дъна и тераси – заравнени повърхнини, покрити с речни отложения. Те имат голяма площ в долинните разширения, а в някои от проломите почти

отсъстват. Най-обширни са речните тераси в долината на р. Вит, в обсега на Дерманско-Тороското долинно разширение. Ерозионните форми включват склоновете, които непосредствено ограждат долинните дъна и са резултат преди всичко от дейността на речната ерозия. Те доминират в речните проломи, достигайки на места до 80 м (край Карлуково);

- *Карстов релеф* - типичен за карбонатните скали. Не би било грешно да се каже, че територията на общината е една от най-представителните по отношение на този тип релеф в национален мащаб. Карстовият релеф е развит в два главни района – Карлуковското и Бежановското - Ъгленското плато, както и в прилежащите им участъци от речните долини – в проломите на реките Искър, Панега, Вит, Каменица и Катунешка. Представен е пълен набор от карстови форми на подземния и повърхностния карст. Характерни форми на повърхностния карст са карните полета – каменисти участъци от платата, както и повърхностно безотточните понижения – понори, въртопи, ували, с различни размери, очертания и площи от няколко м² до 1 - 2 км² (най-големите се намират на платото между селата Ъглен, Бежаново и Драгана). В границите на общината са открити и описани няколкостотин пещери – както хоризонтални, така и вертикални. В Карлуковския район най-известни са Проходна – най-високият пещерен свод в България (45 м при големия вход), Темната дупка, в която са открити археологични находки, Банковица, Свирчовица, Задъненка и др., а в Бежановския – Сухия и Мокрия Парник. Специално внимание от карстовите форми в община Луковит трябва да се обърне на скалните арки (мостове). Скалните арки са същинска “визитна картичка” на общината. Броят им на общинската територия е съизмерим със този във всички останали общини на страната, взети заедно. По импозантност, атрактивност и внушителност някои от тях (особено Проходна край Карлуково, която е най-дългият скален мост у нас) съперничат на Чудните мостове в Родопите и Божия мост край с. Лиляче, Врачанско. Освен Проходна, която представя комбинация от скален мост, пещера и скални прозорци (“окна”), по-известни скални арки са тези по р. Вит (“Дупката” при с. Ъглен), Провъртеника, западно от р. Искър, няколкото арки при Парниците и др. Наред с арките могат да се отбележат и няколко причудливи скални образувания (феномени) - “Слона”, “Катеричката”, “Човека”, “Очите” по р. Вит, Луковитските скални кукли по р. Панега и др. За проломните участъци на реките са характерни т. нар. всечени меандри – извивки на реките, вкопани дълбоко в платовидния релеф. Характерен е Котленският меандър на р. Панега, южно от гр. Луковит – изоставена част от речното легло, всечена 5.50 - 100 м под околната равнина. Карстовият релеф в южната пригранична част на общината е развит в условията на моноклинална (силно наклонена) ридова структура – представени са нископланински ридове с надморска височина 350 - 500 м. Характерни са стръмните склонове, големите стойности на вертикално и средни стойности на хоризонтално разчленение. По тези места релефът дава най-големи предпоставки за протичане на интензивни срутищни и ерозионни процеси. В тази зона южно и югозападно от с. Беленци са развити и класически карстови форми – въртопи и валози;
- *Ерозионно-денудационен релеф* - характерен за районите, изградени от слабо карбонатни седиментни скали – пясъчници, глини, алевролити и др. Като цяло за този тип релеф са характерни по-големи стойности на морфометричните показатели – хоризонтално разчленение, вертикално разчленение и наклони, отколкото в обсега на карстовите плата. Характерни форми са билните и

склонови заравнености с ограничена площ, заобиколени от склонове с разнообразни наклони и изложения. Развита е мрежа от ерозионни долини и суходолия. Някои места с по-неустойчиви скали притежават потенциал за проява на свлачища;

- **Антропогенен релеф** - в общината не се отбелязват драстични изменения на релефа в резултат на антропогенна дейност с изключение на кариерните разработки при с. Карлуково и гр. Луковит. Във връзка с устройването на Витската напоителна система е изградена сравнително гъста канална мрежа, най-вече в долиното разширение на р. Вит между селата Торос и Ъглен. Няколкото бента на р. Вит не са изменили по същество релефа на заливните тераси, така както и дигите, изградени главно по Витската долина (ниво микрорелеф). Известни изменения на ниските речни тераси има в резултат на построяването на язовирната стена на р. Панега при гр. Луковит. Те обаче могат да се приемат като положителни, доколкото са създали възможност за използване на неголямата ивичеста водна площ за водни спортове и туризъм;

II.1.4. Климат

В климатично отношение Луковитската община се намира в умерено-континенталната климатична област. Климатичните фактори се характеризират със стойностни характеристики на Средния климатичен район на Дунавската равнина. Характеризира се със студена зима и горещо лято, голяма амплитуда на температурата на въздуха, пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите и сравнително устойчива снежна покривка. Климатът е смекчен умерено-континентален, липсват екстремните летни горещини и зимни студове, които са характерни за рязко изразения умерено-континентален климат на Дунавската равнина.

Температура

Средната годишна температура на въздуха е около 11,3°C, с максимална през юли – около 23°C и минимална през януари – около -1°C. Активният вегетационен период (период със средни денонощни температури на въздуха над 10°C) започва в началото на април и завършва в края на октомври. В най-високите части на общината този период е от средата на април до средата на октомври. Температурните суми за активния вегетационен период са от 3200 до 3800 градуса и са достатъчни за всички селскостопански култури, отглеждани в Северна България. В съчетание с особеностите на релефа, климатичните условия създават благоприятни условия за развитие на селско стопанство (зърнени култури, слънчоглед, захарно цвекло, лозя и животновъдство). В резултат на тези и други фактори почвите на територията на Общината се характеризират с голямо разнообразие.

Валежи

Средната годишна сума на валежите е между 580 и 680 мм, като общо взето нараства от ниската северна към високата южна част на общината. Максимумът е през юни, а минимумът – през февруари. Най-вероятните колебания на валежната сума са между 500 и 700 мм годишна сума. Около 11% от годишните валежи падат във вид на сняг, предимно през зимните месеци. Снежната покривка се формира и стопява на няколко пъти през зимата. Средният брой на дни със снежна покривка е от около 30 до 40 годишно, като броят расте с увеличаване на надморската височина. Средната годишна относителна влажност на въздуха е около 74% с минимум през август – около 68% и максимум през декември – около 80%.

Средното годишно количество на облачността е около 5,5 десети, с максимум през декември – 7,5 десети и минимум през юли - 3,0 десети.

Ветрове

Средната годишна скорост на вятъра е около 2 м/сек на откритите места и около 1 м/сек в тесните подветрени части на речните долини. Броят на дните със силен вятър (скорост над 14 м/сек) е около 15 годишно. По тесните места на речните долини той намалява до 5-6 дни годишно. Около 40% от наблюденията през годината са с тихо време, като по речните долини този процент нараства на 55. Преобладават западните и северозападни ветрове през лятото, следвани от източните през зимата.

II.1.5. Полезни изкопаеми

Територията на общината е бедна на полезни изкопаеми, но разполага със значителни ресурси за директен и индиректен добив на инертни материали.

Стопанско значение имат находищата на бял мрамор при с. Румянцево, кварцов пясък и строителен варовик при Карлуково и глина в гр. Луковит.

Традиционно се използват варовиците, най-вече край село Карлуково (трошен камък, вародобив, глини за строителна керамика, край Луковит). Относително нови за общината са добивът и използването на едрогабаритни (едроразмерни) варовикови блокове.

По-старите чакъли и червеникави глини, които са разпространени в североизточната част в междудолинните заравнени височини могат да бъдат използвани при изграждането на пътни настилки, особено при реализацията на проекти за подобряване на горски и полски пътища.

Община Луковит се очертава като производител и износител на редица важни инертни и въобще строителни материали. Използването на нерудните полезни изкопаеми в община Луковит и добивните дейности са традиционно развити. Във връзка със строителството на продължението на автомагистрала „Хемус“ ще се засегне пряко общинска територия. Наред със сега известните възможности за осигуряване на това строителство с материали, добити на общинска територия, би могло да се предвиди и използването на неогенски чакъли, разпространени по равнищата на север извън речните тераси.

Извършено е проучване за нефт и природен газ на площ „Блок 1 - 3 Ъглен“ – с. Ъглен с площ 6.627 кв. км.

II.1.6. Населени места в общината

Община Луковит заема територия от 454.222 кв. км, от които населените места и други урбанизирани територии заемат – 17 260 дка.

По показателя „брой на населението“ община Луковит попада в категорията на малките общини в България (с население от 10 до 30 хил. души).

Гъстотата на населението на 1 км² за 2019г. за община Луковит е 35,68 души/км²- по-ниска от средното за Северозападен район (38,9 души/км²) и много по-ниска от средното за страната (63,1 души/км²).

В община Луковит има 12 населени места - гр. Луковит (административен център), с. Бежаново, с. Беленци, с. Дерманци, с. Карлуково, с. Петревене, с. Торос, с. Пещерна, с. Румянцево, с. Тодоричене, с. Ъглен, с. Дъбен.

Според Националния регистър на населените места в Република България община Луковит е определена като община трета категория, като в обхвата на общината нейният административен център - гр. Луковит е с най-висока категория - трета, спрямо четирите критерия, които се вземат под внимание, а именно: урбанизационен, демографски, инфраструктура и селищно-административни и културни функции. Останалите населени места са пета, шеста и седма категория. Пета категория са селата Дерманци, Бежаново, Карлуково и Торос, шеста категория са селата Ъглен и Румянцево, седма категория са селата Пещерна, Петревене, Беленци, Тодоричене и Дъбен.

Категоризация на населените места в Община Луковит

№	Населено място	ЕКАТЕ	Категория на населеното място
1.	гр. Луковит	44327	3
2.	с. Бежаново	03143	5
3.	с. Беленци	03373	7
4.	с. Дерманци	20688	5
5.	с. Дъбен	24236	7
6.	с. Карлуково	36511	5
7.	с. Петревене	56099	7
8.	с. Пещерна	56318	7
9.	с. Румянцево	63327	6
10.	с. Тодоричене	72552	7
11	с. Торос	43058	5
12	с. Ъглен	85010	6

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Отдалечеността на град Луковит до останалите населени места в Общината е показана в следната таблица:

Населено място	км
с. Бежаново	35
с. Беленци	17
с. Дерманци	15
с. Карлуково	11
с. Петревене	7
с. Торос	21
с. Пещерна	28
с. Румянцево	15
с. Тодоричене	4
с. Ъглен	25
с. Дъбен	11

II.1.7. Курорти в общината

Законът за здравето (Обн. ДВ., бр.70/10.08.2004г., изм. и доп. ДВ., бр.32/26.04.2022г.) определя, че териториите с категоризирани курортни ресурси и възможности за изграждане и експлоатация на обекти и съоръжения за профилактика, лечение, рехабилитация, отдих и туризъм на населението се обявяват за курорт. Границите и условията за развитие на курорта се определят с решение на Министерския съвет, което се обнародва в „Държавен вестник“. На това основание с Решение №153 от 24 февруари 2012г. Министерски съвет обявява Списък на курортите в Република България и определя техните граници, като в него няма посочени курорти на територията на Община Луковит.

ИЗВОДИ:

- ✚ Общината Луковит има благоприятно географско местоположение, добре изградена транспортна инфраструктура, а специфичните карстови ландшафти създават уникални условия за развитието на биоразнообразието в общината;
- ✚ Природо-географските условия благоприятстват за развитие и пълноценно използване на наличните природни ресурси чрез насърчаване на инициативи за стимулиране развитието на аграрния сектор (биоземеделие, трайни насаждения и зеленчукопроизводство) и устойчиво горско стопанство;
- ✚ Първичният сектор на икономиката, включващ селско, горско и рибно стопанство, е важен за развитие на община Луковит, която е типична малка селска община със силна земеделска традиция. Селското стопанство е с растениевъдно-животновъдна насоченост, като основния фактор за развитието им са благоприятните почвено-климатични условия;
- ✚ Територията на общината е бедна на полезни изкопаеми, но разполага със значителни ресурси за директен и индиректен добив на инертни материали;
- ✚ Трите основни физикогеографски единици – долините на реките Искър, Вит и Панега, са осигурени с пътища с надобщинско значение: по долината на Искър – международна ж.п. линия, по долината на Вит – шосе, по долината на Панега – международно шосе и ж.п. линия;
- ✚ Добрата транспортна осигуреност и комуникативност - висока степен на изграденост и гъстота на транспортната инфраструктура, всички населени места на територията на общината са достъпни от общинския център гр. Луковит са предпоставки за икономическо развитие на общината - предимно се развива преработващата промишленост с производство на хартиени и картонени опаковки, керамични материали, хранителни продукти, облекло, метални изделия, дървен материал и изделия от него;

II.2. Фактори на околната среда

Анализът на състоянието на околната среда е извършен за всеки компонент. Контролът и мониторинг на компонентите на околната среда на територията на област Ловеч, респективно за община Луковит се осъществява от *Регионална инспекция по околната среда и водите - Плевен (РИОСВ)*.

II.2.1. Въздух

✚ **Законодателство, касаещо чистотата на атмосферния въздух**

„Закон за чистотата на атмосферния въздух“ (обн. ДВ. бр.45/28.05.1996г., попр. ДВ. бр.49/07.06.1996г.,... изм. и доп. ДВ. бр.20/11.03.2022г.) - целта на закона е да се защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и щети за обществото при изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности. Със закона се уреждат определянето на показателите и нормите за качеството на атмосферния въздух, ограничаването на емисиите, правата и задълженията на държавните и общинските органи, на юридическите и физическите лица по контрола, управлението и поддържането на качеството на атмосферния въздух. Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой, са нивата на: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали - кадмий, никел и живак, арсен. Нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и

измерените концентрации за отделните показатели се определят като маса, съдържаща се в един кубически метър въздух при нормални условия за определено време.

Законът регламентира ограничаването на емисии на вредни вещества от неподвижни и подвижни източници. Изискванията на закона се отнасят за проектираните, изгражданите и намиращите се в експлоатация обекти и съоръжения с производствено и непроизводствено предназначение, транспортните средства и други индивидуални източници на замърсяване, строителните и други открити площадки, строителните, разрушителните, добивните, транспортните, комуналните, селскостопанските и други дейности. Законът определя съответните административно-наказателни разпоредби.

„Наредба №7 от 3 май 1999г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.45/14.05.1999г.) - с тази наредба се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (КАВ). Наредбата посочва редът за определяне на районите за оценка на КАВ. Посочени са начините за оценка на КАВ, както и изискванията за извършване на измервания за определяне на КАВ, изискванията за осигуряване качеството на измерванията. Посочени са компетентните органи и изискванията за управление КАВ и изискванията за информиране на населението. Наредбата съдържа информация за класификацията на пунктовете за мониторинг, определяне на обхвата им, условията за избор и разполагане на пунктовете, видовете пунктове, определяне на статистическите величини.

„Наредба №11 от 14 май 2007г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.42/29.05.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.25/24.03.2017г.) – наредбата урежда установяването на целеви норми за нивата на арсен, кадмий, никел и бензо(а)пирен в атмосферния въздух с оглед избягване, предотвратяване или ограничаване на свързаните с арсен, кадмий, никел и бензо(а)пирен (използван като маркер за канцерогенния риск от ПАВ) възможни вредни въздействия върху човешкото здраве и/или околната среда. Наредбата съдържа норми за нивата на арсен, кадмий, никел и бензо(а)пирен в атмосферния въздух, реда и начина за оценка на нивата на арсен, кадмий, никел, живак и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ) в атмосферния въздух, както и изискванията за информиране на обществеността. Посочени са условията за разполагане и критериите за определяне броя на пунктовете за мониторинг за непрекъснато измерване на нивата на арсен, кадмий, никел, живак и бензо(а)пирен в атмосферния въздух и степента на отлагане на арсен, кадмий, никел, живак и бензо(а)пирен.

„Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., ... изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.) - наредбата отменя „Наредба №1 от 16.01.2004г. за норми за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.14/20.02.2004г.), „Наредба №4 от 5.07.2004г. за норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.64/23.07.2004г.) и „Наредба №9 от 3.05.1999г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.46/1999г.) - наредбата урежда установяването на норми за нивата на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици (ФПЧ), олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, алармените прагове за серен и азотен диоксида и озон, както и информационен праг за озон, установяването на единни методи и критерии за оценка на нивата на серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, включително регистрирането, обработката и съхранението на резултатите и данните от извършената оценка. Наредбата съдържа - норми за нивата на серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ, олово, бензен, въглероден оксид

и озон в атмосферния въздух, както и изискванията за оценка нивата на съответните замърсители в атмосферния въздух. В наредбата са посочени данните, които се предоставят на обществеността, както и изискванията за оценка нивата на съответните замърсители в атмосферния въздух в рамките на определен район или агломерация. Посочени са изискванията към оценката на КАВ и разполагане на пунктовете за мониторинг на серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ, олово, бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух и изискванията към качеството на данните, резултатите от оценката на КАВ и осигуряване на качество на измерванията.

„Наредба №14 от 23.09.1997г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места“ (обн. ДВ., бр.88/03.10.1997г.,изм. ДВ бр.42/29.05.2007г.) - с тази наредба се определя пределно допустимата концентрация на вредните вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирана за определен период от време, трябва да не оказва нито пряко, нито косвено вредно въздействие върху организма на човека, включително отдалечени последици за настоящото и бъдещото поколение, и да не намалява неговата работоспособност, самочувствие и дълголетие. Пределно допустимите концентрации на вредните вещества в атмосферния въздух на населените места се определят като максимално еднократна, средноденонощна и средногодишна концентрация. Наредбата включва пределно допустимите концентрации на 166 вредни вещества, както и съдържа списък на допустими сумарни концентрации при наличие едновременно на няколко вредни вещества.

II.2.1.1. Основни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух

Съгласно „Закон за чистотата на атмосферния въздух“ (обн. ДВ. бр.45/28.05.1996г., попр. ДВ. бр.49/07.06.1996г., изм. и доп. ДВ. бр.20/11.03.2022г.), основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са нивата на: суспендирани частици; фини прахови частици; серен диоксид; азотен диоксид и/или азотни оксиди; въглероден оксид; озон; олово (аерозол); бензен; полициклични ароматни въглеводороди; тежки метали - кадмий, никел и живак; арсен. Нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и измерените концентрации за отделните показатели се определят като маса, съдържаща се в един кубически метър въздух при нормални условия за определено време. Нормите за отлагания на вредни вещества (замърсители) от въздуха се определят като маса на един квадратен метър открита повърхност за определено време. Министърът на околната среда и водите и министърът на здравеопазването съвместно издават наредби, с които утвърждават норми за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и норми за отлагания на вредни вещества (замърсители). В случаите, когато това е необходимо с оглед предотвратяване на здравни рискове за населението, при метеорологични условия и други фактори, водещи до временно, но значително влошаване качеството на въздуха, министърът на околната среда и водите и министърът на здравеопазването издават наредби, с които утвърждават алармени прагове за нивата на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух за съответните показатели. Алармените прагове се разработват и изменят въз основа на здравно-екологични проучвания и/или препоръките на специализираните международни организации.

Понятието „замърсяване на атмосферния въздух“ е всяко постъпване на вредни вещества (замърсители) в него. Прилага се за различни замърсители - химични, физични, биологични или други, които по някакъв начин влияят и променят природните характеристики на атмосферата и оказват влияние върху здравето на хората и околната среда. Навсякъде замърсяването на въздуха оказва влияние върху качеството на живот.

„Вредно вещество (замърсител)“ е всяко вещество, въведено пряко или косвено от човека в атмосферния въздух, което е в състояние да окаже вредно въздействие върху здравето на населението и/или околната среда.

„Качество на атмосферния въздух“ е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

„Алармен праг“ е всяко ниво, чието превишаване е свързано с риск за здравето на населението, включително при кратковременна експозиция, и при превишаването на което се предприемат незабавни мерки.

Първични замърсители - причиняват се в резултат на човешката дейност:

 Прахови частици (ФПЧ)

- PM_{10} е фракцията суспендирани частици, чиито размери са с диаметър под 10 микрометра;
- $PM_{2,5}$ фракцията са частиците, които са с размер под 2.5 микрометра и могат да причинят бронхиални и белодробни проблеми;

 Серен диоксид (SO_2) - емитира се при горивните процеси, особено при горене на въглища и течни горива с високо сярно съдържание;

 Азотни оксиди (NO_x) и азотен диоксид (NO_2) - азотният диоксид се емитира при горене при високи температури. Основен източник на емисии от азотни оксиди се явяват отработилите газове на автомобилите в големите градове;

 Въглероден оксид (CO) - е безцветен, без мирис, недразнеш, но много отровен газ. Той е продукт от непълното изгаряне на горивата, като бензин, дизелово гориво, природен газ, въглища и дърва;

Вторични замърсители - включват:

 Прахови частици (ФПЧ), получени от газообразни първични замърсители, и съединения във фотохимичен смог, като азотен диоксид;

 Приземен озон (O_3) формира се от NO_x и ЛОС в присъствие на слънчева светлина;

Представена е кратка характеристика на основните показатели, подлежащи на контрол и характеризиращи качеството на атмосферният въздух, както и възможните поражения, които нанасят на животни и хора при превишаване на пределно допустимите им нива.

 Общ суспендиран прах и фини прахови частици (ФПЧ₁₀)

Прахът е дисперсна система, чиято дисперсна фаза е от твърди частици. Прахът е с размери от 20 до 50 μm (микрометри). Такива частици се образуват при процесите на разтрошаване, раздробяване, мелене, пресяване и транспортиране на прахообразни материали. На всяка частица, която пада надолу в неподвижен въздух под действие на гравитацията, действа аеродинамично съпротивление. Докато това съпротивление е по-малко от гравитационната сила на частицата, тя пада надолу ускорително. При това движение съпротивлението нараства, докато стане равно на гравитационната сила на частицата. От този момент праховата частица започва да се движи надолу с постоянна скорост, наречена „Скорост на плаване“. Ако въздуха се движи нагоре със скорост, по-голяма от скоростта на плаване на частицата, той ще я увлече по посока на неговото движение.

Прахът е основен атмосферен замърсител на въздуха. Вредният му здравен ефект зависи главно от размера и химичния състав на суспендираните прахови частици, от адсорбираните на повърхността им други химични съединения, в това число мутагени, ДНК - модулатори и др., както и от участието на респираторната система, в която те се отлагат. Основните източници на прах са антропогенни. Най-важните от тях са транспортът, работещите на въглища и нефт електрически централи, горивните източници (промишлени и битови), прахта от неорганизираните емисии в промишлеността, товаренето/разтоварването на насипни материали, минното дело, предизвикваните от човека горски пожари и негоривните източници, като строителство и каменодобив. Емисиите на прахови частици от сухопътния транспорт се причиняват от директните емисии от отработените газове на автомобилите, износването от гуми и спирачки и повторното суспендиране на прахта на пътя. Битовото изгаряне на въглища е типичен голям източник през зимните месеци. Друг източник са горските и селскостопански пожари (изгаряне на стърнища). Откритите полета пък са причина за емисии на разнасяна от вятъра прах от почвата. Най-важните източници от селскостопанските дейности са резултат от реакцията на амоняка със сярна и азотна киселини (продукти от изгарянето на изкопаеми горива). Получаващите се амониев сулфат и нитратни аерозоли могат да образуват един от важните компоненти в атмосферното замърсяване с PM_{10} .

Нивата на $ФПЧ_{10}$ са основен показател за замърсяване на атмосферния въздух от горивните (промишлени и битови) инсталации и от автотранспорта. Влияние върху концентрацията оказва и неорганизираното замърсяване, вследствие на комбинацията между климатичните особености - сила и посока на вятъра и непочистени пътни платна, извършване на строителни дейности и др. При скорост от 0,1 до 0,5 m/s праховите частици с размер под 5 μm се увеличат напълно от движещият се въздух и не се утаяват.

При попадане на големи количества фин прах в белите дробове на човека, се получават тежки заболявания от пневмокониоза. Прахът постъпва в организма предимно чрез дихателната система, при което по-едриите частици се задържат в горните дихателни пътища, а по-фините частици (под 10 μm - $ФПЧ_{10}$) достигат до по-ниските отдели на дихателната система, като водят до увреждане на тъканите в белия дроб. Деца, възрастни и хора с хронични белодробни заболявания, грип или астма са особено чувствителни към високи стойности на $ФПЧ_{10}$. Вредният ефект на замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременно присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява с дразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Кратковременната експозиция на 500 mg/m^3 прах и серен диоксид увеличава общата смъртност при населението, а при концентрации наполовина по-ниски се наблюдава повишаване на заболяемостта и нарушаване на белодробната функция. Продължителната експозиция на серен диоксид и прах се проявява с повишаване на неспецифичните белодробни заболявания, предимно респираторни инфекции на горните дихателни пътища и бронхити - при значително по-ниски концентрации от (30-150 mg/m^3), което е особено силно проявено при деца. Най-уязвими на комбинираното въздействие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма и от сърдечно-съдови заболявания.

Определени са следните норми за ПДК за фини прахови частици в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ, бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.):

Норми за фини прахови частици ($ФПЧ_{10}$):

- Средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве - за 24 часа – 50 $\mu g/m^3$, (да не бъде превишавана повече от 35 пъти годишно);

- Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;

Норми за фини прахови частици (ФПЧ_{2,5}):

- Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$;

Определени са следните ПДК на общ суспендиран прах, според „Наредба №14 от 23.09.1997г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места“ (ДВ., бр.88/03.10.1997г.,изм. и доп. ДВ., бр.42/29.05.2007г.):

- Максимално еднократна ПДК - $0.5 \text{ mg}/\text{m}^3$;
- Средноденонощна ПДК (за 24 часа) - $0.25 \text{ mg}/\text{m}^3$;
- Средногодишна ПДК (за една календарна година) - $0.15 \text{ mg}/\text{m}^3$;

Серен диоксид

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди (SO_x), които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Серният диоксид е газ без цвят и със силно остър мирис. Относителното му тегло е 2,26 пъти по-голямо от това на АВ. SO₂ и NO_x са основни компоненти на „киселите дъждове“. Основен антропогенен източник на серен диоксид е изгарянето на природни горива (ТЕЦ, битови източници). Металургията и химическата промишленост също са източник на замърсяване със серен диоксид.

В голяма концентрация във въздуха, действа възпалително на дихателните органи на човека и животните. Серният диоксид действа поразяващо на очите и дразни кожата на човека. При кратковременна експозиция на серен диоксид се засяга преди всичко дихателната система. Отбелязва се голямо разнообразие на индивидуална чувствителност на населението към серен диоксид, но особено чувствителни са лица болни от бронхиална астма. Действието на серния диоксид върху дихателната система като правило се съчетава с влиянието на праха. Чувствителни групи от населението към експозиция на серен диоксид са децата, възрастните, хората с астма, със сърдечно-съдови заболявания или хронични белодробни заболявания. Здравните ефекти на серния диоксид се проявяват с нарушение на дишането, белодробни заболявания, нарушение на имунната защита на белия дроб, аgravация на съществуващи белодробни и сърдечно-съдови заболявания. Трудно е да се отдели действието на серния диоксид от това на праха, с което се свързва също повишената честота на хоспитализации и смърт. Хора с астма са 10 пъти по-чувствителни към серния диоксид, отколкото здравите. Децата с астма са особено чувствителни, а експозицията на серен диоксид може да доведе до възпалителни белодробни заболявания.

Определени са следните норми за ПДК за серен диоксид в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.):

- Средночасовата норма за опазване на човешкото здраве за 1 час е $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (да не бъде превишавана повече от 24 пъти годишно);
- Средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве за 24 часа е $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (да не бъде превишавана повече от 3 пъти годишно);
- Норма за опазване на природните екосистеми (не се прилага в непосредствена близост до източниците) за една календарна година и зима (от 1 октомври до 31 март) е $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$;

- Алармен праг - $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$, измерени през три последователни часа в пунктовете за мониторинг, които са представителни за качеството на въздуха в даден цял район или агломерация;

Азотен диоксид

Азотният диоксид се образува при горивни процеси. Основни източници са моторните превозни средства (МПС), топлеелектрическите централи (ТЕЦ), някои промишлени предприятия, тютюнопушенето. Азотните оксиди от промишлените процеси като цяло обикновено се емитират под формата на NO_2 , докато промишлените горивни източници емитират главно NO . Под въздействието на интензивна слънчева светлина и в присъствие на летливи органични съединения в атмосферния въздух азотният диоксид взаимодейства химически, в резултат на което се образува вторичният замърсител - озон. Обикновено нивата на азотен диоксид са по-високи през отоплителния период на годината.

Азотният диоксид навлиза в човешкия организъм чрез дишането. По-голяма част от азотния диоксид се абсорбира в организма, а значителна част от него може да се задържи дълго време в белия дроб. Продължително въздействие на концентрации над ПДК може да причини структурни промени в белия дроб. Вредното въздействие на този замърсител се отразява предимно върху дихателните функции. Неблагоприятно се повлияват хронично болните с респираторни инфекции, а особено чувствителни към повишаване нивото на азотния диоксид са болните от белодробна астма. Установено е, че при кратковременна експозиция, най-ниската концентрация, при която се наблюдава ефект върху астматици (в течение на 1 час) е $560 \text{ mg}/\text{m}^3$, която служи като основа за определяне на допустимите граници за замърсяване на въздуха.

Определени са следните норми за ПДК за азотен диоксид в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.):

- Средночасова норма за опазване на човешкото здраве /СЧН/ за 1 час – $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (да не бъде превишавана повече от 18 пъти годишно);
- Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве /СГН/ - за една календарна година - $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Норма за опазване на растителността (не се прилага в непосредствена близост до източниците) - една календарна година - $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ($\text{NO}+\text{NO}_2$);
- Алармен праг - $400 \mu\text{g}/\text{m}^3$, измерени през три последователни часа в пунктовете за мониторинг, които са представителни за качеството на въздуха в даден цял район или агломерация;

Въглероден оксид (CO)

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители, който се образува при непълното горене на въглеродсъдържащи материали. Най-голям източник на CO е автомобилния транспорт - над 65% от общото емитирано количество за страната.

Въглеродният оксид прониква в организма при вдишване. В кръвта се свързва с хемоглобина и образува карбоксиемоглобин, чиято връзка е 250 пъти по-стабилна отколкото на оксиемоглобина. Вредното му въздействие произтича от нарушаване преноса на кислород до тъканите. Пренаталната експозиция води до увреждане на плода. Образуването на карбоксиемоглобин определя здравните ефекти на въглеродния оксид. Образуваният карбоксиемоглобин води до хипоксия в тъканите и смущения в чувствителните на кислородния дефицит органи: сърце, мозък, кръвоносни съдове и

формени елементи. Рискът за здравето се оценява на базата на образувания карбоксиемоглобин в организма, което зависи от концентрацията му във въздуха и продължителността на експозицията. При ниски концентрации на карбоксиемоглобин (под 10%) се засилват симптомите при болни от стенокардия или се извяват невроповеденчески ефекти. Като безопасно ниво се определя 2,5-3,0% карбоксиемоглобин, което е еквивалентно на 30-минутна експозиция на 60 mg/m^3 или при 8-часова експозиция на 10 mg/m^3 . Това ниво се препоръчва за опазване здравето на населението. Болни от сърдечно-съдови заболявания са чувствителни към високи концентрации.

Определени са следните норми за ПДК за въглероден оксид в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.):

- Норма за опазване на човешкото здраве - максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m^3 ;

Бензен

Бензенът е лека безцветна течност с характерна миризма, слабо разтворим във вода. Използва се предимно като суровина в химическата промишленост. В атмосферата се изхвърля с емисиите от моторните превозни средства и изпарение при работа с петрол (бензиностанции и рафинерии).

Бензенът се абсорбира в организма при вдишване. Много слабо прониква през кожата. В организма по-голямата част метаболизира до фенол. Около 30% се отделят от организма непроменен чрез издишвания въздух. Причинява ускорено сърцебиене, главоболие и оказва влияние върху имунната система. Продължителна експозиция на токсични нива бензол уврежда костния мозък и води до панцитопения. Ранните прояви на токсичност са анемия, левкопения или тромбоцитопения. При тежки отравяния се развива апластична анемия. Бензолът е известен канцероген от група 1. Описани са много случаи на миелобластна и еритробластна левкемия при професионална експозиция. Данните за канцерогенния ефект на бензола при хора са набрани предимно при професионална експозиция. Необходимо е да се избягва дълготрайна експозиция при висока концентрация. Риск от заболяване от левкемия при експозиция от 1 mg/m^3 бензол през целия живот, се определя на $4 \cdot 10^{-6}$. Не съществува безопасна концентрация.

Определени са следните норми за ПДК за бензен в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.):

- Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - $5 \mu\text{g/m}^3$;

Озон

Озонът е газ, който се среща в горната част на атмосферата - 30-50 км над земната повърхност и в приземния въздушен слой. Високо разположеният озонов слой има защитни функции, изразяващи се в защита срещу ултравиолетовите лъчи, докато в приземния слой, той може да има неблагоприятно въздействие. Озонът е мощен оксидант. Той не се емитира директно в атмосферата. Формира се от взаимодействието на азотните оксиди и летливите органични съединения под влияние на високи температури и слънчева светлина. Липсват антропогенни емисии във въздуха. Естествените фонове стойности на озона във въздуха са около 30 mg/m^3 , но могат да стигнат много по-високи стойности (напр. 120 mg/m^3).

Озонът прониква и оказва токсичното си въздействие чрез дихателната система. Здравните ефекти се състоят във възпаление на респираторните органи, намаление на функционалността на белия дроб, съпроводени с ускорено дишане. Засяга имунната система и намалява устойчивостта към респираторни заболявания. Най-често на рисковото влияние на озона са изложени тези, които работят на открито и имат астматични заболявания. Препоръчва се при съдържание на озон над ПДК хората с повишена чувствителност да избягват продължително пребиваване на открито. Токсичното въздействие на озона се изразява в окисление на сулфхидрилните и аминокислотните групи на ензимите, ко-ензимите, белтъците и пептидите. Окислява също ненаситените мастни киселини до мастни перекиси. Токсичността на озона е зависима от нивото на експозицията. Краткосрочните остри ефекти започват с дразнене на очите при около 200 мкг/м³ озон, а при по-високи концентрации засягат белия дроб. Епидемиологични проучвания установяват белодробни увреждания при експозиция на деца при концентрация 220 мкг/м³. Промени в белодробната функция се наблюдават също и при астматици при експозиция на 160-340 мкг/м³. Въз основа на наблюденията за здравните ефекти на озона, СЗО препоръчва допустима едночасова концентрация 150-200 мкг/м³, а за осемчасова експозиция - 100-120 мкг/м³.

Определени са следните ПДК за озон в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.), норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух:

- Праг за опазване на човешкото здраве - максимална 8-часова средна стойност в рамките на денонощието - 120 µg/m³, да не се превишава в повече от 25 дни на календарна година, осреднено за тригодишен период;
- Праг за опазване на растителността - изчислен от средночасовите стойности) за периода от май до юли - 18 000 µg/m³.h, осреднено за петгодишен период;
- Праг за информиране на населението (1 час) – 180 µg/m³;
- Праг за предупреждаване на населението (1 час) - 240 µg/m³ (измерена през три последователни часа);

Сероводород

Сероводородът е широкоспектърен токсичен газ. Той е безцветен газ със силно неприятен, специфичен мирис на развалени яйца и е 1,2 пъти по-тежък от въздуха. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността - коксови пещи, производство на целулоза, изкуствени влакна, очистка на природен газ и нефтопродукти. Отделя се при технологични процеси в химическата, металургичната и текстилната промишлености.

При вдишване действа силно отровно върху човека, блокира тъканното дишане, предизвиква остра кислородна недостатъчност и поражда централната нервна система. Контактът на човека с този газ се осъществява чрез дихателната система. Оскъдни са данните за възможното проникване чрез храносмилателния тракт. Абсорбира се в организма през белите дробове. В черния дроб и бъбреците се трансформира в тиосулфати и сулфати. Излъчва се чрез белия дроб, урината и фекалиите. Здравните ефекти се изразяват в следното - при ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи концентрации са възможни сериозни поражения върху дихателните органи. Препоръчва се да се избягва дълготрайна експозиция при висока

концентрация. Установено е, че концентрациите на сероводорода, които предизвикват обонятелен дискомфорт са много по-ниски от тези, които представляват здравен риск. За обонятелен праг се приемат концентрации на сероводород между 0,2-2,0 g/m³, но при концентрации над 7 g/m³ вече са налице по-сериозни оплаквания. Най-ниското ниво на краткотрайна експозиция, при което се появява неблагоприятен ефект върху организма, а именно дразнене на очите, е 15-30 mg/m³. По-сериозни увреждания на очите се наблюдават при 70-140 mg/m³. При много високи концентрации сероводородът може да увреди белия дроб (над 400 mg/m³). Продължителна експозиция на високи концентрации може да смути образуването на кръвния пигмент и да увреди централната нервна система (ЦНС). Приетата пределно допустима концентрация се обосновава на неговия сензорен ефект.

Определени са следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух, според „Наредба №14 от 23.09.1997г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места“ (обн. ДВ., бр.88/03.10.1997г.,изм. ДВ бр.42/29.05.2007):

- Максималноеднократна ПДК (60-минутна експозиция) - 0,005 mg/m³;
- Средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) - 0,003 mg/m³;

Арсен

Арсенът е повсеместно разпространен в околната среда. Антропогенното замърсяване се дължи на металургията, изгарянето на нискокалорийни кафяви въглища, използването на хербициди и пестициди със съдържание на арсенови съединения. Най-значително замърсяване на атмосферния въздух се наблюдава в райони на металургичната промишленост. При вдишване на замърсен въздух, около 40% от арсена се отлага в белия дроб, от където се абсорбират приблизително 30%. Чрез кръвта той достига до бъбреците, черния дроб, мозъка, костите и кожата. Замърсяването на въздуха с арсен може да доведе до оплаквания от страна на гастроинтестиналната, сърдечносъдовата, нервната и кръвоносната системи, повишаване честотата на спонтанните аборти, поднормено тегло при новородените и др. Канцерогенният потенциал е основен при определяне на риска за населението. На базата на данни от епидемиологични изследвания е доказано развитие на белодробен рак при работници и население, експонирано на арсенови аерозоли. Международната агенция за проучване на рака (IARC) класифицира арсена като канцероген от 1^{-ва} категория. Препоръчителните норми на Световната Здравна Организация (СЗО) определят като единица канцерогенен риск, концентрации от порядъка на 1.5x10⁻³ mg/m³.

Определена е следната ПДК за арсен в атмосферния въздух, според „Наредба №11/14.05.2007г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.42/29.05.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.25/24.03.2017г.):

- Средногодишна ПДК - 6 ng/m³;

Кадмий

Кадмият е метал, който в природата се среща заедно с цинка. По тази причина най-честият източник на замърсяване на атмосферния въздух е производството на цинк. Другите металургични производства също могат да бъдат източник на замърсяване с кадмий. Той се отделя в атмосферата при изгаряне на отпадъци. Съдържа се още и в тютюневия дим.

От въздуха кадмият постъпва в организма чрез дишането. По-малко от 50% от вдишвания кадмий се абсорбира. Отлага се в черния дроб, от там бавно преминава в бъбреците, където се установяват най-високите му концентрации. Отделянето на кадмия от организма е много бавно. Необходими са около 10 години, за да се отдели половината от

количеството му в черния дроб и бъбреците. Освен чрез вдишване, кадмият може да проникне в организма и чрез храносмилателния тракт. Той се утаява в почвата, откъдето попада в растенията и чрез храната попада в организма. При продължителна експозиция на ниски концентрации на кадмий, критичен орган се явяват бъбреците. Те се увреждат необратимо след надвишаване нивото на кадмия в бъбречната кора над 200 mg/kg. Липсват достатъчно данни за канцерогенната активност на кадмия и евентуалната му връзка с рака на простатата и белия дроб, поради което Международната агенция за проучване на рака го класира в група 2В, т.е без доказан риск за човека. По тази причина допустимите концентрации на кадмия във въздуха не се определят на базата на канцерогенен ефект.

Определена е следната ПДК за кадмий в атмосферния въздух, според „Наредба №11/14.05.2007г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.42/29.05.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.25/24.03.2017г.):

- Средногодишна ПДК - 5 ng/m³;

Полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ)

Полиароматните (полицикличните) въглеводороди са голяма група органични съединения с две или повече бензолни ядра. Имат малка водоразтворимост, но голяма разтворимост в мазнини. Полиароматните въглеводороди се образуват в най-голяма степен при горивните процеси, главно при непълно горене на въглища и дизелово гориво. Съществуват няколко стотин ПАВ. Тези съединения се усвояват от организма главно чрез дихателната система, но могат да попаднат и чрез водата и храната. Най-добре е проучен канцерогенният ефект на 3-,4-бензпирена (БаП) при инхалирането му, чийто съществен източник е и тютюневия дим.

Вдишаните ПАВ се абсорбират главно върху катранени частици и се елиминират чрез бронхиален клиранс. Слабо са проучени острият, подострият и хроничният ефект на ПАВ. Повече информация съществува за мутагенния и канцерогенния им ефект. Счита се, че на 9 от 100 000 души, експонирани средно на 1 ng БаП, като индекс и на останалите ПАВ през целия си живот, ще умрат от белодробен рак. Не може да се определи безопасно ниво на ПАВ в атмосферния въздух, поради канцерогенното им действие. Препоръчвани са различни рискови нива, като е използван за индекс БаП (3-,4-бензпирен). Например в САЩ оценяват, че на 9 от 100 000 души, експонирани през целия си живот на 1 ng БаП са с риск да заболее от белодробен рак.

Определена е следната ПДК за БаП в атмосферния въздух, съгласно „Наредба №11/14.05.2007г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.42/29.05.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.25/24.03.2017г.):

- Средногодишна ПДК - 1 ng/m³;

Олово (аерозол)

Най-разпространените аерозоли на тежки метали, замърсяващи атмосферния въздух са оловните. Концентрациите им в атмосферния въздух варират в зависимост от броя и мощността на източниците - металургичните заводи и количеството на моторните превозни средства и вида на изгаряните бензини.

Оловото попада в човешкия организъм главно по респираторен път (20-60%) и гастроинтестинален път (10% при възрастни и около 40-50% при децата). Токсичните му ефекти се дължат на инактивирането на SH - групите или на конкурентно заместване на есенциални метални йони в молекулите на редица важни за организма ензими. По този начин много органи и системи се оказват уязвими към вредния ефект на оловото. Засягат се също и репродуктивните процеси. При население, продължително експонирано на

ниски концентрации оловни аерозоли се наблюдават нарушения преди всичко в хемоглобиновия синтез, еритропоезата, нервната система и повишаване на артериалното налягане. Оловото е кумулативна отрова с продължителен период на излъчване (от няколко дни до 25 години).

Определена е следната норма за ПДК за оловни аерозоли в атмосферния въздух, според „Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух“ (обн. ДВ., бр.58/30.07.2010г., изм. и доп. ДВ. бр.79/08.10.2019г.):

- Средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - $0.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$;

II.2.1.2. Метеорологични параметри, влияещи върху нивото на замърсяване на атмосферния въздух

От метеорологичните параметри, влияещи върху нивото на замърсяване на приземния слой с аерозоли и газообразни вредни вещества, особено голяма роля имат влажност и температура на въздуха, скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане, обща слънчева радиация и др.

Територията на общината попада в умерено-континенталната климатична подобласт към Европейско-континенталната климатична област. Климатичните фактори се характеризират със стойностни характеристики на Средния климатичен район на Дунавската равнина. Преобладават западните и северозападни ветрове през лятото, следвани от източните през зимата. Средната годишна сума на валежите е между 580 и 680 мм, осигуряват добро разсейване и самоочистване на атмосферния въздух.

II.2.1.3. Мониторинг и оценка на качеството на атмосферния въздух

Националната система за мониторинг на околната среда извършва оценка на качеството на атмосферния въздух върху територията на страната, разделена на 6 Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), утвърдени със Заповед №969/21.12.2013г. на министъра на околната среда и водите. Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (НСМКАВ) на МОСВ се състои от 48 стационарни пункта, в т.ч. 9 пункта с ръчно пробонабиране и последващ лабораторен анализ, 30 автоматични измервателни станции (АИС), 5 автоматични ДОАС системи (работещи на оптичен принцип), както и 4 АИС за мониторинг на качеството на атмосферния въздух в горски екосистеми - КФС “Рожен”, „Юндола”, „Витиня” и „Ст. Оряхово”.

В НСМКАВ ежедневно се контролират концентрациите на фини прахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2.5}), серен диоксид, азотен диоксид/азотни оксиди, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен, полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Допълнително, според характера и източниците на емисии в отделни райони от територията на страната се контролират специфичните показатели: фенол, амоняк, толуен, ксилен, стирен, серовъглерод, сероводород, метан и неметанови въглеводороди, както и някои други специфични замърсители.

Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух се регламентира със Заповед на Министъра на околната среда и водите №РД-489/26.06.2019г., в т.ч. брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване.

Системата за качеството на атмосферния въздух разполага и с 6 бр. мобилни автоматични станции (МАС), включени в регионалните лаборатории в София, Пловдив, Плевен, Стара Загора, Варна и Русе. Мобилните автоматични станции се използват за извършване на допълнителни измервания в райони, в които липсват или е ограничен броя

на стационарните пунктове, както и при аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации, за проследяване ефекта от изпълнението на общинските програми за намаляване нивото на атмосферните замърсители и др. Дейността на МАС ежегодно се регламентира с графици, утвърждавани от министъра на околната среда и водите.

Контролират се и следните метеорологични параметри - скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане, обща слънчева радиация, влажност и температура на въздуха. НСМКАВ се състои от следните пунктове:

- 30 стационарни автоматични измервателни станции (АИС) – „Надежда“, „Дружба“, „Орлов мост“ и „Хиподрума“ – София, „Зелен Клин“ – Ст. Загора, „Раковски“ – Димитровград, „кв. Долно Езерово“ и „кв. Меден Рудник“ – Бургас, „Възраждане“ – Русе, „жп Гара“ – Враца, „СОУ Ангел Кънчев“ и „ул. Батак“ – Варна, „Изворите“ – Девня, „Каменица“ и „Баня Старинна“ – Пловдив, „Шахтьор“ – Перник, „Гълъбово“ – Гълъбово, „Студен Кладенец“ – Кърджали, „Смолян“ – Смолян, „Видин“ – Видин, „Г. Оряховица“ – Г. Оряховица, „Плевен“ – Плевен, „Ловеч“ – Ловеч, „Сливен“ – Сливен, „Несебър“ – Несебър, „Шумен“ – Шумен, „Благоевград“ – Благоевград, „Копитото“ – София-област, „ИАОС-Павлово“ – София, „ОУ Хан Аспарух“ – Добрич;
- 4 АИС за мониторинг на КАВ в горски екосистеми - Рожен, Юндола, Витиня и Старо Оряхово;
- 5 ДОАС системи (Differential Optical Absorption Spectroscopy) - разположени в градовете Свищов, Никопол, Силистра, Бургас и Стара Загора;
- 9 пункта с ръчно пробонабиране и последващ лабораторен анализ – „Църква“ - Перник, „РИОСВ“ - В. Търново, „РИОСВ“ - Монтана, „РИОСВ“ - Пазарджик, „РИОСВ“ - Хасково, „РИОСВ“ - Ст. Загора, „Долни Воден“ - Долни Воден, „Гара Яна“ - Гара Яна, „Пирдоп“ - Пирдоп;

Съгласно чл. 30, ал. 1, т. 4 от „Наредба №7 от 3 май 1999г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух“ (обн. ДВ бр.45/14.05.1999г., в сила от 01.01.2000г.), община Луковит е район, в който нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове или, че концентрациите на вещества в атмосферния въздух които се явяват показатели за КАВ по смисъла на чл. 4, ал. 1 от „Закон за чистотата на атмосферния въздух“ са значително под установените за страната норми.

Състоянието на атмосферния въздух в дадени ограничени райони е резултат в голяма степен от източници от локален характер. Нивото на концентрацията на замърсяващите вещества в атмосферата се определя от няколко фактора, влияещи върху условията за задържането или разсейването им:

- Изменението на локалните климатични условия вследствие на морфографските характеристики на района;
- Площното разположение и мощността на източниците на емисии, характера на урбанизацията;

Населените места в общината не са включени в Националната мрежа за мониторинг на атмосферния въздух, поради което в бюлетините на ИАОС към МОСВ до сега не са публикувани данни за замърсяване на атмосферния въздух в района.

На територията, контролирана от РИОСВ – Плевен (области Плевен и Ловеч) са разположени 3 стационарни автоматични станции за мониторинг на качеството на атмосферния въздух:

- Автоматичната измервателна станция в гр. Плевен (АИС - Плевен) - в действие от 2008г. От 29.06.2016г. измерителният пункт се намира на ул. „Патриарх Евтимий“ №3 (в двора на НУ „Патриарх Евтимий“) и е класифициран като градски фонов пункт, резултатите от който са представителни

за централната градска част на гр. Плевен. Станцията измерва основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух - фини прахови частици с размер до 10 микрона (ФПЧ₁₀), серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO, NO₂), въглероден оксид (CO), бензен (бензол) (C₆H₆), полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Допълнително станцията измерва още два показателя - толуен (C₇H₈) и параксилел (C₈H₁₀);

- **Автоматична станция в гр. Никопол (градски фонов пункт)** - изградена в края на 2002г. по проект ФАР-ТГС-99 и е част от съвместна Българо – Румънска система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух в граничния регион по Долен Дунав. Станцията е разположена в сградата на Община Никопол. Данни в реално време се предоставят на РИОСВ – Плевен и ИАОС – София, както и на обществеността на гр. Никопол – чрез визуализация на електронно табло (дисплей) с публичен достъп. От основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух, станцията измерва - фини прахови частици до 10 µm (ФПЧ₁₀), серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NOx: NO₂, NO), въглероден оксид (CO), озон (O₃). В системата се контролира и допълнителен замърсител - амоняк (NH₃);
- **Автоматична станция гр. Ловеч (градски фонов/транспортно ориентиран пункт)** – работи от началото на 2009г. Контролира показател - фини прахови частици до 10 µm (ФПЧ₁₀). Станцията е оборудвана със стандартен набор метеорологични показатели, в т.ч. - посока и скорост на вятъра, температура, налягане и сила на слънчевото греене;

Всички станции са оборудвани със стандартен набор метеорологични показатели, в т.ч. - посока и скорост на вятъра, температура, налягане и сила на слънчевото греене.

Община Луковит е част от Северен Дунавски район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух.

За състоянието на въздуха може да се съди по резултатите от извършван периодично мониторинг на атмосферния въздух чрез мобилна автоматична станция – МАС на Регионална лаборатория - Плевен. През 2017г. със станцията са проведени индикативни измервания на КАВ на територията на гр. Луковит. Резултатите показват, че средногодишна концентрация на ФПЧ₁₀ µg/m³ е 13,8 µg/m³, при допустима СГН 40 µg/m³. Не са регистрирани превишения над допустимите норми, както през отоплителния, така и през неотоплителния период.

Съгласно данните от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г.“ на РИОСВ-Плевен, нормите за КАВ по отношение на контролираните от РИОСВ-Плевен замърсители и пунктове, в които са измерени наднормени концентрации са показани в следващите две таблици, като оценката на получените данни за 2020г. показва, че концентрациите на основните показатели за КАВ са под установените норми за опазване на човешкото здраве, с изключение на превишената средноденонощна норма (СДН) по показател фини прахови частици до 10 µm (ФПЧ₁₀) в градовете Плевен и Никопол. През 2020г. в Плевен са регистрирани 45 бр. денонощия с превишена СДН, в Никопол - 68 бр., в Ловеч – 11 бр. Изискването средноденонощната норма (СДН 50 µg/m³) да не бъде превишавана през повече от 35 денонощия в рамките на една календарна година, не е спазено за гр. Плевен и гр. Никопол. Средногодишната норма за ФПЧ₁₀ (СГН 40 µg/m³) през 2020г. (за втора поредна година) не е превишена в нито един от измервателните пунктове. В сравнение с предходните 2 години, средногодишната концентрация на ФПЧ₁₀ е намаляла за всички пунктове. В гр. Плевен и гр. Ловеч, броят превишения на СДН през 2020г. е съществено намалял в сравнение с предходните две години. В гр. Ловеч за трета поредна година е постигнато спазване на СДН в годишен аспект. В гр. Никопол броят

превишения на СДН през 2020г. е сравним с този през 2019 и по-нисък от този за 2018г. Специфичен метеорологичен фактор са честите мъгли поради близостта на р. Дунав. Превишенията на СДН за ФПЧ₁₀ в посочените данни имат ясно изразен сезонен характер. Практически всички превиишения се наблюдават през есенно-зимния сезон и се дължат основно на употреба на твърди горива за битово отопление, на автомобилния транспорт, както и на неблагоприятни за разсейването на емисиите метеорологични условия и високите регионални фонове нива. Въпреки положителната тенденция, нивата на ФПЧ₁₀ през есенно-зимния сезон остават над определените норми, като основните фактори с отрицателно въздействие също остават без съществена промяна:

- Употребата на твърди горива през отоплителния сезон в битовия сектор, като фактор с най-голям принос за високите концентрации на ФПЧ₁₀. По икономически и социални причини, употребата на твърди горива в бита остава съществена, за сметка на малкия брой реални битови потребители на природен газ и на централно отопление от ТЕЦ;
- Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, като втори по значение фактор, включително във връзка с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици;
- Високите регионални фонове нива на ФПЧ₁₀, за които допринасят както климатични и метеорологични фактори (температурни инверсии в зимните месеци, безветрие, продължителна липса на валежи), така и характерните за региона дейности по обработка на обширни земеделски площи;

Норми за КАВ и условия за прилагането им

Пределно допустими норми	Период на осредняване	Концентрация	Условия за приложение
Серен диоксид			
СЧН	1 час	350 µg/m ³	Да не бъде превишавана повече от 24 пъти в рамките на една календарна година (КГ)
СДН	24 часа	125 µg/m ³	Да не бъде превишавана повече от 3 пъти в рамките на една календарна година
Азотен диоксид			
СЧН	1 час	200 µg/m ³	Да не бъде превишавана повече от 18 пъти в рамките на една календарна година
СГН	1 година	40 µg/m ³	
ФПЧ₁₀			
СДН	24 часа	50 µg/m ³	Да не бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година
СГН	1 година	40 µg/m ³	
Озон			
КЦН	8 часа*	120 µg/m ³	Да не се превишава в повече от 25 дни на календарна година, осреднено за 3 години
Въглероден оксид			
Норма за опазване на човешкото здраве	8 часа*	10 mg/m ³	
ПАВ			
СГН	1 година	1 ng/m ³	Целева норма за общо съдържание на замърсителя, осреднено за една година
Бензен			

СГН	1 година	5 µg/m ³	
Амоняк			
СЧН	1 час	250 µg/m ³ (0.25 mg/m ³)	
СДН	24 часа	100 µg/m ³ (0.10 mg/m ³)	

Измервани замърсители и установени превишения на нормите за КАВ, по пунктове за 2020г.

Замърсител	ФПЧ ₁₀	Рб аерозол	SO ₂	NO ₂	CO	H ₂ S	Бензен	NH ₃	ПАВ	As аерозол	Cd аерозол	Ni	ФПЧ ₂₅	NO	O ₃	Толуен	Параксилел
Общ брой пунктове, в които се измерва замърсителя в т.ч.:	3	0	2	2	2	0	1	1	1	0	0	0	0	2	1	1	1
1. Пункт в гр. Плевен	•		•	•	•		•		•					•		•	•
2. Пункт в гр. Никопол	•		•	•	•			•						•	•		
3. Пункт в гр. Ловеч	•																
Бр. пунктове с концентрация над СЧН или ПДК м.е.	0		0	0	-		-	0	-					-	-	-	-
Бр. пунктове с концентрация над СДН, в т.ч.:	2		0	-	0*		-	0	-					-	0*	-	-
1. Пункт в гр. Плевен	•																
2. Пункт в гр. Никопол	•																
3. Пункт в гр. Ловеч																	
Бр. пунктове с концентрация над СГН, в т.ч.:	0		-	0	-		0	-	1					-	-	-	-
1. Пункт в гр. Плевен									•								
2. Пункт в гр. Никопол																	
3. Пункт в гр. Ловеч																	

• показателят се измерва

“-“ – няма норма

ПС – пределна стойност

СЧН – средночасова норма за опазване на човешкото здраве

ПДК м.е. пределно допустима концентрация (максимална еднократна)

СДН – средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве

СГН – средногодишна норма за опазване на човешкото здраве

КЦН – краткосрочна целева норма за опазване на човешкото здраве

“*” – максималната осемчасова средна стойност в рамките на едно денонощие

Обобщени резултати от мониторинг на ФПЧ_{10} за периода 2018-2020г.

Автоматична измервателна станция	Брой превишения на СДН за ФПЧ_{10} ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - да не се превишава повече от 35 дни годишно)			През неотоптителен период 01.04. – 30.09			През отоплителен период 01.01. - 31.03. и 01.10. - 31.12.			Средногодишна концентрация на $\text{ФПЧ}_{10} \mu\text{g}/\text{m}^3$ (СГН $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
АИС – гр. Ловеч	30	18	11	1	1	0	29	17	11	29,4	27,0	24,3

Съгласно данни от „Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението в наблюдаваните населени места в Ловешка област за 2020г.“ на РЗИ-Ловеч, на територията на област Ловеч непрекъснато автоматично пробонабиране се извършва в една АИС – градски фонов пункт в гр. Ловеч, по един основен показател за КАВ – прахови частици с размер до 10 микрона (PM_{10}). През 2020г. на територията на област Ловеч не е провеждан допълнителен мониторинг с мобилна автоматична станция. При анализа на резултатите от АИС - стационарна гр. Ловеч се отчита, че броят на дните с превишение на средно-деноношната норма за опазване на човешкото здраве за PM_{10} през 2020г. е 11 и не надхвърля максимално допустимите 35 дни за една календарна година, което е значително по-малко в сравнение с 2019г. и 2018г., когато дните с превишение са били съответно 18 и 30 дни. Превиишение се наблюдава само през отоплителните месеци - м. януари, м. март, м. ноември и м. декември. През неотоптителния период няма дни с превишаване на среднодневната норма. Средно-годишната концентрация (СМ) на PM_{10} е $24,31 \text{ mg}/\text{m}^3$ и не превишава средно-годишната норма за опазване на човешкото здраве (СГН – $40 \text{ mg}/\text{m}^3$). През 2019г. СМ е $27,03 \text{ mg}/\text{m}^3$, 2018г. СМ е $29,43 \text{ mg}/\text{m}^3$.

Превиишаването на пределно допустимите норми на горедитирания замърсител се дължи основно на влиянието на битовото отопление и пътния транспорт в населеното място през отоплителния период. По-високите концентрации на PM_{10} са резултат най-вече от пепел и дим от битовите отоплителни източници и също от благоустройствени проблеми, а през неотопляемите месеци – от неритмичното почистване, оросяване и измиване на градската пътна мрежа от замърсяването с прах. Поради икономически съображения все по-голяма част от населението продължава да използва твърдо гориво (дърва и въглища) за отопление, вследствие на което проблемът със замърсяването на атмосферния въздух с PM_{10} е актуален. Неблагоприятният ефект на PM_{10} върху хората зависи от редица фактори като концентрация, продължителност на експозицията, индивидуална чувствителност на населението. Рискови групи са децата, възрастните хора, хората със съществуващи заболявания на дихателната (бронхиална астма, хронични обструктивни белодробни заболявания) и сърдечно-съдовата системи (исхемична болест на сърцето, артериална хипертония, сърдечна недостатъчност).

Известен и доказан е здравният риск от замърсяването на въздуха с прах, който постъпва в организма през дихателния тракт, по-едриите частици се задържат в горните отдели, а по-фините частици (под $10 \mu\text{m}$) mg/m^3 достигат до по-ниските отдели на дихателната система. Респирабилните частици с диаметър по-малък от 10 микрона са най-опасни за здравето, тъй като нарушават функциите на дихателната система и/или предизвикват усложнения на съществуващи заболявания. Те причиняват редица заболявания на дихателната система – бронхити, пневмонии, ринити, фарингити; чести алергични реакции, както и заболявания на очите – конюнктивити, кератити.

Замърсяването на въздуха с фини прахови частици повишава и възприемчивостта на човешкия организъм към респираторните инфекции.

Общата болестност в Ловешка област през 2020г. (2 294,6 на 1 000 души население) е по-висока спрямо данните за 2019г. (1 623,1 на 1 000 души население). Регистрираните случаи от клас X – болести на дихателната система са във водещите три класа болести, като заемат второ място - регистрираната заболяемост през 2020г. (225,0 на 1 000 души население) бележи увеличение спрямо 2019г. (191,4 на 1 000 души население). През 2020г. на трето място във водещите класове болести се класират новооткритите случаи на окото и придатъците му (клас VII), както и през 2018г. третото място е за болести от същия клас. Третото място на новооткрити заболявания през 2019г. е за болести на кръвообръщението (клас IX). При лицата до 17 години в структурата и на болестността и на заболяемостта водещи са болестите на дихателната система.

Резултатите от изследванията на атмосферен въздух в гр. Ловеч показват, че не са регистрирани превишавания на нормите на други замърсители, освен за фини прахови частици през отоплителния сезон. Атмосферното замърсяване с фини прахови частици е потенциална, но не единствена причина за сравнително високата заболяемост от болести на дихателната система в Ловешка област. Влияние върху заболяемостта на дихателната система оказват различни фактори на жизнената среда, физиологичните особености на отделния индивид и начина на живот. В заключението на доклада е, че няма категорични данни за непосредственото влияние на качеството на атмосферния въздух върху здравното състояние на населението на гр. Ловеч.

Съгласно данни от РИОСВ-Плевен „Информация за концентрации на ФПЧ_{10} в пунктовете за мониторинг на територията, контролирана от РИОСВ-Плевен, за м. февруари 2022г.“, дните с превишения на средноденоношната норма са установени в гр. Плевен – 2 дни, в гр. Ловеч – 0 дни, в гр. Никопол – 8 дни. За периода са измерени максималните средноденоношни концентрации на ФПЧ_{10} :

- в Плевен – $60,05 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (1,20 пъти над СДН), на 16.02.2022г.;
- в Ловеч – $38,37 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (под СДН), на 07.02.2022г.;
- в Никопол – $63,80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (1,28 пъти над СДН), на 15.02.2022г.;

Средномесечните концентрации на фини прахови частици (ФПЧ_{10}) за периода са - в гр. Плевен – $29,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$, в гр. Ловеч – $25,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$, в гр. Никопол – $36,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Данните показват характерните за отоплителния сезон повишени стойности както на броя превишения на СДН, така и на средномесечните концентрации на ФПЧ_{10} .

II.2.1.4. Източници на замърсяване на въздуха в района на общината

Основните източници на емисии от вредни вещества за община Луковит се формират от промишлените инсталации, производствената дейност на малкия бизнес, горивните инсталации с битов характер и емисиите от моторни превозни средства.

Източници на емисии от горивни и технологични процеси в промишлеността

Контролирането и управлението на качеството на атмосферния въздух включва:

- Инвентаризация на източниците;
- Контрол на вредностите, емитирани в атмосферния въздух от стационарни източници;

Измерванията на количествата и вида на емисиите при всички големи индустриални обекти на територията на общината е дейност на РИОСВ-Плевен, която контролира производствените вредности на промишлените обекти, като се следят основно емисиите на

серен диоксид, азотни оксиди, прах, въглеродни оксиди, аерозоли на тежки метали, полиароматни въглеводороди и др.

Замърсяването на въздуха в община Луковит от работещата промишленост е незначително. В общината има частни фирми за производство на едроформатни керамични блокове, шивашки услуги, производство на велпапе и опаковки, хлебопроизводство, търговия, производство на мебели, производство на млечни продукти и др., като по-големите фирми на територията на общината са:

- **„Винербергер“ ЕООД, гр. Луковит** – производство на едроформатни керамични блокове с вертикални кухни POROTHERM;
- **„Дипломат Корпорейшън“ ООД** - дистрибуция на уреди за дома;
- **ЕТ „Гучовец – Тошко Иванов“** – шивашка дейност;
- **ЕТ „ЛАЗАРОВ-КОМЕРС“ - ГЕОРГИ ЛАЗАРОВ** – хлебопроизводство;
- **„КАПРИКОРН КЕМИКЪЛС“ ООД** – производство и търговия с перилни препарати; дистрибутор на “Лонда колор” и “Нивеа“;
- **„АБЛАМИЛК“ ЕООД, гр. Луковит** – животновъдна ферма в гр. Луковит, млекопреработвателно предприятие в гр. Луковит с 1 500 м² разгърната площ, включваща цехове за производство и хладилни складове за зреене на продукцията. Производство на мляко и млечни продукти с марка "МИЛККОМ";
- **„НИКОТЕКС – Г. ТРИФОНОВА“, с. Дерманци** – изработка на дамски и мъжки облекла;
- **ТПК „Витас“, с. Дерманци** – шивашки услуги, дамска конфекция;
- **„ПОЛИХИМ – СС“ ЕООД, гр. Луковит** – химически продукти /антифриз/;
- **„ВИТАВЕЛ“ АД, гр. Луковит** – производство на велпапе и опаковки;
- **ЕТ „НИКИ-ГЕОРГИ НИСТЕРОВ“, с. Бежаново** – производство на хляб и хлебни изделия;
- **ЕТ „ВЛАДАС“ - ВЛАДО ДАСКАЛОВ, гр. Луковит** - производство на прахове;
- **„УСПЕХ“ АД** - Винербергер АГ - австрийско дружество, производство на керамични блокове;
- **ЕТ „ЦЕКО-ЦВЕТΟΣЛАВ ЯНЧЕВ“** - производство на хляб и хлебни изделия;
- **ЕТ „Татяна Петкова“, гр. Луковит** - фирмата произвежда спално бельо, олекотени завивки, възглавници, кувертюри, хотелско обзавеждане и други;
- **„ИНТЕР“ ООД - ГЕОРГИ ПЕТКОВ, с. Дерманци и с. Ъглен** - търговия на дребно с хранителни стоки;
- **ЕТ „АГРОТРАНСПОРТ“ - ИВАН ИВАНО, гр. Луковит** - търговия на дребно с бяла техника;
- **ЕТ „КЪМПАНИ“ - АНТОАНЕТА ДУДОВА, с. Карлуково** - търговия на дребно с хранителни стоки;
- **ЕТ „АКАЦИЯ“ - ПЕЛКА БАЛКАНСКИ, гр. Луковит** - транжорна;
- **СД „ДЖАМБАЗОВИ И СИЕ“ - СТОЯН ДЖАМБАЗОВ, с. Румянцево** – търговия;
- **ЕТ „МАРИАНА - 83“ - ПЛАМЕН ДОНЧЕВ – с. Петреване** – търговия;
- **ЕТ „ДЖИБО“ - ТОДОР ТОДОРОВ, с. Дерманци** – търговия;
- **ЕТ „МСМ-ЙОРДАНКА ЛАЛОВА“ - ЙОРДАНКА ПАВЛОВА** - хлебопроизводство;
- **„ПОНИКА ИНВЕСТ“ АД, гр. Луковит** - търговия, хлебопроизводство, съхранение и преработка на плодове и зеленчуци;
- **ЕТ ЕВЕЛИН-68-ПЕТЪР ИВАНОВ ПЕТРОВ, гр. Луковит** - мебели по поръчка;

- „**Нова Феликс**“ - преработка на пилешки продукти;
- **ВС „Металкътпани“**, **гр. Луковит** - производство на камини и печки на твърдо гориво, спирачни системи, кормилни механизми и много други детайли за машини с различни приложения;
- **„ГЕС ПРО“ ООД** - производство на вити стълби от масивно дърво, детайли и плотове от широколистна дървесина;
- **„Седимент приват“ АД** - добив и преработка на скалнооблицовъчни материали;
- **„Ванини елеганс“ ООД** - производство на дамски облекла;
- **„Маримпекс - МГ Агро“ ООД, с. Дерманица** - хлебопроизводство;
- **„ПРОФИ 2006“, с. Торос** – производство на палети, преработка и търговия с дървесина и дървен материал;

По данни на РИОСВ-Плевен към момента на територията на община Луковит няма големи промишлени обекти, притежаващи източници на вредни емисии в атмосферата. Представени са фирми на територията на общината, които съгласно издадените комплексни разрешителни за извършване на съответните дейности, изпълняват мерки за защита на околната среда (по компонент въздух):

- **„ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит** - КР №83-Н1/2008г. актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016 на Керамичен завод, гр. Луковит – инсталация за изработване на керамични изделия - тухли, включваща тунелна печ, машини за подготовка и обработка на суровата глина (колерганг, фина и груба мелница), ситов подавател, екструдер, режеща инсталация, тунелна сушилня, участък „Пакетиране и експедиция“.

Производство – керамичния завод в гр. Луковит е предназначен за производство на изпечени изделия – тухли, като основната суровина е глина от намиращото се непосредствено до предприятието глинонаходище в м. „Станчов връх“. Глината се добива от самата кариера и се транспортира посредством гумен лентов транспортър до производственото хале. Сушилнята е тунелна, с три броя успоредни канала, с непрекъснат режим на работа. Температурата в началото на печта е 45°C и достига в края на коридора 125-130°C. В противоток на движение на продукта се вкарва топъл въздух. Въздухът се придвижва към началото на сушилнята и там той вече е наситен с влага, температурата е около 45°C, а изделието е с по-високо съдържание на влага. Този въздух се изпуска в атмосферата през 8 бр. комини (по 2 бр. на всеки канал). Комините са разположени на покрива на производственото хале. Така в хода на процеса на изсушаване на продукта, вкараната предварително влага в сместа се извлича и под формата на водна пара се изпуска в атмосферата. Изсушениет тухли напускат сушилнята по четвъртия канал на сушилнята и се разтоварват от сушилните вагони на пещни вагони посредством робот. Запълнените пещни вагони постъпват на входа на тунелната печ, която е с капацитет 900 т/24 часа (300 000 т/год.) изпечени тухли. Изпичането се осъществява в горивната зона при 850-860°C. Изпичането се извършва при изгаряне на гориво - природен газ. След горивната зона на изпичане се извършва охлаждане с шоково подаване на въздух до достигане на 550-600°C. Горещият въздух се улавя и се подава в сушилнята, като при необходимост се загрява допълнително. Димните газове се улавят в началото на печта и се изпускат в атмосферата посредством комин, разположен извън производственото хале.

Производственият капацитет на инсталацията за 2020г. е средно 649 т/24 часа готов (изпечен) продукт. Резрешеният производствен капацитет съгласно комплексното

разрешително е 900 т/24 часа готов изпечен продукт. Годишното производство е 237 679 тона.

Емисии на вредни вещества в атмосферния въздух – съгласно данни от „Годишен доклад за изпълнение на дейностите през 2020г., за които е предоставено Комплексно разрешително №83-Н1/2008г. /актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016/ на „ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит, през 2020г. от акредитирана лаборатория са направени общо две собствени периодични измервания на емисии на вредни вещества в отпадъчните газове от изпускащите устройства – през м. юни и м. декември. При извършване на мониторинг на контролираните параметри не са установени несъответствия с условията на комплексното разрешително:

Дебит на отпадъчни газове изпускани в атмосферата от точкови източници

Изпускателно устройство	Източник на отпадъчни газове	Максимален дебит на газове (Nm ³ /h)	Резултати от мониторинг (Nm ³ /h)	
			19.06.2020г.	01.12.2020г.
ИУ №1	Аспирация към пресяване на дървени стърготини	20 000	1 749	1 256
ИУ №2	Аспирация глинопреработка	20 000	6 359	3 049
ИУ №3	Тунелна пещ	120 000	28 234	23 050
ИУ №4	Сушилня	80 000	13 578	12 054
ИУ №5	Сушилня	80 000	13 562	12 436
ИУ №6	Сушилня	80 000	13 589	12 494
ИУ №7	Сушилня	80 000	11 641	12 921
ИУ №8	Сушилня	80 000	13 541	13 425
ИУ №9	Сушилня	80 000	14 137	13 683
ИУ №10	Сушилня	80 000		
ИУ №11	Сушилня	80 000		

Забележка: ИУ №10 и ИУ №11 не се използват и не са включени в мониторинга

Източник на отпадъчни газове - Аспирация към участък за пресяване на дървени стърготини (ИУ №1), пречиствателно съоръжение – 1 бр. циклон

Параметър	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах	20	14,88	13,65

Източник на отпадъчни газове - Аспирация глиноподготовка (ИУ №2), пречиствателно съоръжение – ръкавен филтър

Параметър	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах	20	7,82	9,36

Източник на отпадъчни газове – Тунелна пещ (ИУ №3)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	8,98	5,79
NO ₂ – шест месеца	250	137,66	72
SO ₂ – шест месеца	450	152	0
HF – две години	5	0	-
HCl – две години	30	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	46,50	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	3	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Източник на отпадъчни газове – Сушилня №1 (ИУ №4)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	0,80	0
NO ₂ – шест месеца	28	0	0,3
SO ₂ – шест месеца	49	0	0
HF – две години	2,8	0	-
HCl – две години	28	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	16,03	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	0,65	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Източник на отпадъчни газове – Сушилня №1 (ИУ №5)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	0	0
NO ₂ – шест месеца	28	0	0
SO ₂ – шест месеца	49	0	0
HF – две години	2,8	0	-
HCl – две години	28	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	14,34	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	0,65	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Източник на отпадъчни газове – Сушилня №2 (ИУ №6)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	0	0
NO ₂ – шест месеца	28	0	0
SO ₂ – шест месеца	49	0	0
HF – две години	2,8	0	-
HCl – две години	28	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	16,03	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	0,65	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Източник на отпадъчни газове – Сушилня №2 (ИУ №7)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	1,26	0
NO ₂ – шест месеца	28	0	0
SO ₂ – шест месеца	49	0	0
HF – две години	2,8	0	-
HCl – две години	28	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	16,03	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	0,65	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Източник на отпадъчни газове – Сушилня №3 (ИУ №8)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	0	0
NO ₂ – шест месеца	28	0	0
SO ₂ – шест месеца	49	0	0
HF – две години	2,8	0	-
HCl – две години	28	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	24,05	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	0,65	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Източник на отпадъчни газове – Сушилня №3 (ИУ №9)

Параметър – периодичност на измерването	Норми на допустими емисии (mg/Nm ³)	Резултати от мониторинг (mg/Nm ³)	
		19.06.2020г.	01.12.2020г.
Прах – шест месеца	20	1,18	0
NO ₂ – шест месеца	28	0	0
SO ₂ – шест месеца	49	0	0
HF – две години	2,8	0	-
HCl – две години	28	0	-
Органични вещества, определени като общ въглерод – две години	50	16,03	-
Олово и съединенията му, определени като Pb – две години	0,65	0	-
Мед и съединенията му, определени като Cu – две години	1	0	-

Няма източници на неорганизираните емисии. Инсталацията използва най-добрите налични техники при производството на керамични тухли. Не са констатирани и няма постъпили оплаквания за емисии на интензивно миришещи вещества. Няма емисии на вредни вещества в атмосферния въздух.

На 07.07.2021г. е извършена проверка от РИОСВ-Плевен във връзка с утвърден годишен план за контролната дейност на РИОСВ-Плевен през 2021г. по отношение спазване на условията в комплексно разрешително №83-Н1/2008г., актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А2/2016г. на оператор „Винербергер“ ЕООД. Няма регистрирани аварийни замърсявания до момента на проверката. На площадката се експлоатират източници с ИУ №№1-9. Съоръженията с комини №10 и №11 (четвърти сушилен канал) не са пускани в експлоатация. Провежданият от дружеството собствен мониторинг съответства по обхват и периодичност на поставените в разрешителното условия. Емисионните норми и ограниченията за дебита са спазени, съгласно протоколи от изпитване от второ полугодие на 2020г., представени в РИОСВ-Плевен. Не са констатирани случаи на разпространение на неприятни миризми или неорганизираните емисии на прах.

- „ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД, гр. Луковит – КР №440-Н1/2015г. на Инсталация за регенериране на отработени масла – капацитет 75 тона/24 часа, резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла) – капацитет 2 880 тона. Инсталацията включва - ректификация на отработените масла, киселинно почистване на дестилати, контактно почистване на киселинно пречистени дестилати, производство на битум; резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла); производство на антифриз, производство на препарат за почистване на автостъкла, пресоване на отработени маслени филтри от моторни превозни средства.

Производство – годишния капацитет на инсталацията за регенериране на отработени масла в количество над 10 тона/денонощие е 25 000 тона/год. През 2020г. общото количество на получените продукти е 3 287,46 тона.

Емисии на вредни вещества в атмосферния въздух – съгласно данни от „Годишен доклад по околна среда за изпълнение на дейностите за 2020г., за които е предоставено Комплексно разрешително №440-Н1/2015г. на „ПОЛИХИМ -СС“ ЕООД, гр. Луковит – Инсталация за регенериране на отработени масла и резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла), гр. Луковит, през 2020г. е извършено измерване на дебита на Технологичната пещ за вакуум – дестилация с изпускащо устройство К1 и дебита на Котел за подгряване на суровините в Инсталация за селективна очистка на маслени дестилати с изпускащо устройство К8. За К7 – Система за нагряване на резервоари Р9а, Р10а и Р11а, 10 и 11 поради периодичността на работа, дебита е получен на база изчисления. През 2020г. измерването на изпускащо устройство К1 и изпускащо устройство К8 е извършено от акредитирана лаборатория. Дебитът на ИУ К1, на ИУ К7 и ИУ К8 не превишават определения дебит в комплексното разрешително:

Изпускащо устройство	Максимален дебит на газовете по комплексно разрешително (Nm ³ /h)	Стойност на дебита на газовете (Nm ³ /h)
K1	435	292 (измерена)
K7	420	329,624 (изчислена)
K8	420	298 (измерена)

„ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД извършва всички дейности на площадката по начин, недопускащ разпространението на миризми извън границите на производствената площадка. През 2020г. в РИОСВ – Плевен са получени 3 бр. сигнали - за разпространение на миризми, определени като остри, силни, задушливи миризми на изгорели масла или нефтопродукти в райони в близост до площадката на предприятието. При извършените проверки от експерти на РИОСВ и на общинската администрация, не е установено разпространение на миризми с посочения характер. В дневниците на оператора не са регистрирани аномални режими на работа и/или разпространение на неорганизираните емисии, включително на миризми.

На 17.09.2021г. е извършена проверка от РИОСВ-Плевен във връзка текущ контрол върху качеството на компонентите на околната среда и факторите, които я замърсяват или увреждат и Годишен план за контролната дейност на РИОСВ-Плевен за 2021г. При осъществения контрол не са установени пропуски или нарушения, водещи до отклонения от нормативните изисквания по фактор отпадъци и опасни химични вещества, както и при последващия контрол на даденото предписание за спазване на изискванията на Глава 7, Раздел I на ЗООС.

На 19 и 20.10.2021г. е извършена проверка от РИОСВ-Плевен във връзка с утвърден годишен план за контролната дейност на РИОСВ-Плевен през 2021г. по отношение спазване на условията в комплексно разрешително №440-Н1/2015г. на оператор „ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД. Няма регистрирани аварийни или други замърсявания. На площадката са налични следните организирани (точкови) източници на емисии във въздуха, със съответните изпускащи устройства – К1 (комин на котелни инсталации за подгряване към двете технологични пещи, съответно към вакуумни инсталации 10 тона/24 часа и 65 тона/24 часа); К2 (комин към вграден подгрев за производство на битум); К3 (комин към подгрев на контактна очистка); К4 (изпускащо устройство факелна система, реализирана като факелен котел с водна риза към технологични пещи за вакуум дестилация); К7 (преносима горелка към система за нагряване на резервоари Р9а, Р10а,

P11a, P10 и P11); K8 (комин към котел за подгряване на суровините в инсталация за селективна очистка на маслени дестилати). При проверката се изпускат емисии от комин K1 и K4. От разрешените изпускащи устройства, не са монтирани №K5 и №K6. Факелната система (факелен котел с водна риза) се експлоатира в съответствие с поставените в разрешителното условия. Отпадъчните газове преминават през химичен филтър с воден разтвор на NaOH и постъпват в камера за факелно изгаряне, в която се подава непрекъснато пропан-бутан за осигуряване устойчивост на горенето. Необходимият въздух за горивния процес се осигурява чрез вентилатор. Факелната система се експлоатира в съответствие с поставените условия. Последното проведено индикативно имисионно измерване на показателите за качеството на атмосферния въздух е през 2021г. и не са констатирани превишения на нормите за КАВ. Измерването е проведено в период на експлоатация на ректификационните колони и селективната очистка. При проверката е извършен обход на производствената площадка, при който не е констатирано разпространение на интензивни миризми или неорганизираните емисии извън границите на площадката. Характерна миризма на петролни продукти е установена в област от площадката, до резервоарите в близост до инсталацията за вакуумна дестилация. В РИОСВ-Плевен през 2021г. са получени 3 бр. сигнали за разпространение на миризма, описвана като остра, силна задушлива миризма на изгорели масла или на нефтопродукти, в райони в близост до площадката на „ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД. В представената информация оператора е посочил липса на аномални режими на работа и на регистрирани неорганизираните емисии. В заключение на проверката е посочено, че оператора изпълнява условията включени в комплексното разрешително.

Източници на емисии от транспортния трафик

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално-техническа база за поддържането им.

Основен източник на емисии от подвижни източници са отработените газове от моторните превозни средства. Замърсяването на атмосферният въздух от автотранспорта, както обществената така и личната е незначително. Транспортният трафик в община Луковит е слабо натоварен. На територията на населените места (главно в града) липсва градски транспорт, броят на автомобилите е сравнително малък, но като цяло автомобилният парк се състои от стари автомобили, които не са снабдени с катализатори.

Съществена причина за емисионните натоварвания от транспорта е, че по пътищата в страната се движат предимно морално и технически остарели автомобили, като тенденцията непрекъснато се засилва. По данни на РДВР - КАТ около 80% от регистрираните автомобили са на „възраст“ над десет години, а пазарът на автомобили „втора ръка“ значително нараства.

Много показателно е „екологичното“ състояние на автомобилите, които са с газови уредби – не е достатъчно само да се конвертира двигателят за работа с пропан-бутан, за да се получи „екологичен“ автомобил, а е абсолютно необходимо да се извършат подходящите регулировки за удовлетворяване на изискванията за ниски емисии на CO с изпусканите газове.

Състоянието на леките и лекотоварни автомобили с дизелови двигатели е сравнително добро – само 16,7% не отговарят на изискванията на БДС за димност, но не бива да се подценява фактът, че 42,7% не отговарят на Европейските изисквания.

При изгарянето на горивата – бензини и дизелово гориво в горивните камери на автомобилите се отделят голямо количество вредни емисии в приземния слой на атмосферата. Друг съществен проблем е лошото състояние на пътната настилка, което води до постоянно увеличаване и намаляване на скоростта. От всяка промяна на скоростта следва форсиране на двигателя, работа с богата горивна смес и предполага изпускане на не изгорели димни газове.

По отношение автомобилният транспорт на територията на общината има големи транспортни артерии. През територията и минават и няколко третокласни пътища.

- Международен автомобилен път I-3 „Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит – Коритна - Ябланица – Ботевград“ (Е-83) Букурещ – Гюргево – Русе – Плевен – Луковит – Румянцево – Петревене – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ до София – Солун – Атина (Е-79);
- Международен автомобилен път I-3 „Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит – Коритна - Ябланица – Ботевград“ (Е-83) Букурещ – Гюргево – Русе – Плевен – Луковит – Румянцево – Петревене – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ до София – Кюстендил – Скопие – Тирана – Дурьс (Е-871);
- Първокласен шосеен път София – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ – Боаза (1,5 км от южната граница на общината при с. Пещерна) – Велико Търново – Варна (I-4 Коритна – Български извор – Микре – о.п. Севлиево – Велико Търново – о.п. Омуртаг - о.п. Търговище – (о.п. Разград – о.п. Шумен);
- На значително протежение (на около 35 км) в посока север-юг по долината на р. Вит през общината минава и субмеридионален, паралелен на Е-83 път за Плевен, който може да бъде използван като алтернативен при необходимост;
- III-305 /I-3/ Крушовица - Садовец - Дерманци - Торос – Гложене“ – 25,36 км;
- III-306 „Луковит - Червен бряг - Чомаковци - Еница - Кнежа – Оряхово“ – 5,21 км;
- III-307 „Луковит - Дерманци - Угърчин – Микре“ – 19,27 км;
- III-3008 „/I-3/ Петревене - Беленци - Орешене - /III-103/“ – 11,50 км;
- III-3502 „/II-35/ Брестовец - Горталово - Беглеж - Бежаново – Ъглен - /III-305/“ – 12,89 км;

Общинската пътна мрежа обхваща четвъртокласни и местни пътища с обща дължина на територията на общината 63,93 км. Общинските пътища (четвъртокласната пътна мрежа) се стопанисват от общината. Към по-малките населени места състоянието на пътищата е лошо. Общинската пътна мрежа на територията на община Луковит е:

- LOV1090 /III - 305, Ъглен – Торос / Торос - Дъбен /LOV1253/ - 6,71 км;
- LOV1093 I - 3 /Луковит - жп гара Карлуково/ - 11,70 км;
- LOV1094 /LOV1093, Луковит – жп гара Карлуково/-Карлуково - 2,2 км;
- LOV1095 /I - 3, Луковит – Златна Панега/ Румянцево - /LOV1094/ - 7,86 км;
- LOV1253 /III-3082, Златна Панега - Български извор/ - Голяма Брестница - Граница общ. (Ябланица - Луковит) - Дъбен - Тодоричене /III – 307/ - 8,00 км;
- LOV2091 /I - 3, Луковит - Петревене/ - Тодоричене /III - 307/ - 2,7 км;
- LOV2096 /III - 305, Садовец - Ъглен/ - Граница общ. (Луковит - Червен бряг) - Ракита - Телиш /PVN1186/ - 1,70 км;
- LOV2097 /III - 305, Садовец - Ъглен/ - Бежаново /III - 3502/ - 6,40 км;
- LOV2098 /III - 305, Торос - Гложене/ - Пещерна – 1,00 км;

- VRC2144 /III - 308, Своге-Роман/ - Стояновци - Граница общ. (Роман - Луковит) – Беленци /III - 3008/ - 3,56 км;
- LOV3092 /I - 3/ Луковит – Ъглен /III - 305/ - 12,10 км;

Трафика в населените места е относително не натоварен (с изключение на гр. Луковит) и не оказва значително влияние на КАВ. Град Луковит е с добра степен на инфраструктурна осигуреност. Той има важни обслужващи функции за съседните населени места. Град Луковит е център на общината. Около по-голямата част на транспортните артерии липсват зелени пояси, които имат шумо- и прахоизолираща роля и подобряват самоочистващия ефект. Състоянието на пътната настилка в повечето населени места от общината е износена, поддържането на уличните платна е ограничено, а дейностите по благоустрояване и почистване на града и останалите населени места са в минимален обем поради недостиг на средства.

Източници на емисии от битовия сектор

Комунално-битовите дейности са едни от основните дейности, замърсяващи въздуха в общината. Сезонен замърсител, оказващ сериозно влияние на качеството на атмосферния въздух през зимата е битовия сектор. Причината за това е използването на лошокачествени твърди и течни горива – мазут, нафта, въглища, брикети. Използването на твърди горива, води до увеличаване източниците на вредни емисии в приземния атмосферен слой и до влошаване качеството на атмосферния въздух. На отделянето на вредни емисии от горивните процеси в битовия сектор най-съществено влияние оказва качеството на горивата и климатичните условия. Горивните процеси за отопление са предимно в сезона на облачни дни с висока въздушна влажност, ниски температури и в дните с възможност за температурни инверсии.

Използваните горива за отопление в бита, съдържащи сяра като въглища, нафта и мазут, замърсяват въздуха в приземния слой предимно със сажди, серен диоксид и азотни оксиди. Като гориво за битови нужди основно се използват сравнително евтини твърди горива - брикети с високо сярно и пепелно съдържание.

Характерно за качеството на въздуха в общината, като и в другите общини в страната са превишенията през отоплителния сезон по показател фини прахови частици 10 мкр. (ФПЧ₁₀). Това се дължи на използването на твърди горива за отопление от населението и лошите метеорологични условия през този сезон.

Често плевелите и сухата шума от домакинствата се изгарят, като по този начин се замърсява атмосферния въздух, предизвикват се дори пожари.

Изграждането на газоразпределителна мрежа (ГРМ) на територията на община Луковит започва през 2004г. в урбанизираната територия на общинския център – гр. Луковит, с изграждане на основния хранващ газопровод от АГРС до централната част на града и газификация на първите стопански и битови потребители, сред които и „Винербергер“ ЕООД.

Газоразпределителната мрежа (ГРМ) на територията на общината има изградена газова инфраструктура, включваща преносно отклонение високо налягане (54 бара) водещо началото си от ГИС (газоизмервателна станция) „Дерманци“, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД и достигащо до АГРС (автоматична газорегулираща станция) АГРС Луковит. От АГРС са изградени газопроводи хранващи с природен газ ЗКМ „Звезда“ и „Витавел“ АД.

Газопреносната мрежа в урбанизираната територия на гр. Луковит и извън нея, в непосредствена близост до строителните граници, е с обща дължина 23 км и е изградена

основно от полиетиленови тръби висока плътност, предвидени за работа с природен газ и максимално работно налягане 10 бара. Газопреносната мрежа функционира на 5 бара, а основните съоръжения по мрежата са надземни спирателни възли (кранови възли), изградени от стоманени тръби и кранове, които имат предназначение да разделят мрежата на отделни сектори, да се извършва продухване на газа при аварийни ситуации и да се измерва работното налягане. В края на 2019г. има изградена напълно 18 000 м газопреносна мрежа с включени към нея 325 битови, 9 промишлени и 41 обществено-административни потребители.

Бъдещото развитие на ГРМ е в пряка зависимост от заявения интерес от страна на потенциални потребители на територията на общината. Компанията предвижда ежегодно разширение на мрежата, като поетапно се извършва уплътняване в зоните, където има изградени газопроводи. Изграден е газопровод по ул. „Иван Вазов“ и газорегулаторния пункт (ГРП), представляващи съоръжения необходими за хранване на гр. Червен бряг.

На територията на общината, хранване на малките населени места е възможно при наличие на реални потребители, заявили желани за използване на природен газ, като изграждането на съответната инфраструктура е икономически обоснована. В отдалечените населени места, където изграждане на хранващи газопроводи би било икономически необосновано, възможен вариант за използването на природен газ от потребителите е чрез изграждане на локални мрежи и хранването им с компресиран природен газ.

В общинският център всички детски градини и училища са газифицирани.

Източници на емисии от строителството

Замърсяването е главно от прах и твърди частици. Практически то е с локално въздействие и не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в общината.

Последици от замърсяването на атмосферния въздух

Замърсяването на въздуха води до дълготрайни изменения и увреждания, както на хора и животни, така също, причинява изменение на климата и макроструктурата на района, съответно на страната. Първите негативни изменения в качеството на атмосферния въздух, водят до съвременните болести на човека.

На територията на община Луковит не се наблюдава висока заболяемост причинена от влошени параметри на атмосферния въздух, като остри инфекции на горните дихателни пътища, грип и пневмония, други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища, други болести на горните дихателни пътища, хронични болести на долните дихателни пътища, болести на белия дроб, причинени от външни агенти.

Съгласно данни от „Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението в наблюдаваните населени места в Ловешка област за 2020г.“ на РЗИ-Ловеч, общата болестност в Ловешка област през 2020г. (2 294,6 на 1 000 души население) е по-висока спрямо данните за 2019г. (1 623,1 на 1 000 души население). Регистрираните случаи от клас X – болести на дихателната система са във водещите три класа болести, като заемат второ място - регистрираната заболяемост през 2020г. (225,0 на 1 000 души население) бележи увеличение спрямо 2019г. (191,4 на 1 000 души население). През 2020г. на трето място във водещите класове болести се класират новооткритите случаи на омото и придатъците му (клас VII), както и през 2018г. третото място е за болести от същия клас. Третото място на новооткрити заболявания през 2019г. е за болести на кръвообръщението (клас IX). При лицата до 17 години в структурата и на болестността и на заболяемостта водещи са болестите на дихателната система. Предоставените данни за резултатите от

изследванията на атмосферен въздух в гр. Ловеч показват, че не са регистрирани превишавания на нормите на други замърсители, освен за фини прахови частици през отоплителния сезон. Атмосферното замърсяване с фини прахови частици е потенциална, но не единствена причина за сравнително високата заболяемост от болести на дихателната система в Ловешка област. В заключение на доклада е посочено, че няма категорични данни за непосредственото влияние на качеството на атмосферния въздух върху здравното състояние на населението на гр. Ловеч.

За да се запази здравето на хората е необходимо да се произвеждат екологично чисти растителни и животински храни. Чистият въздух на територията на общината предполага чисти почви и чиста земеделска продукция и чисти животински продукти - мляко, месо, и др.

Положителни тенденции

В общината не се извършва активно строителство, както и в самия общински център. При извършване на строителни работи, качеството на атмосферния въздух се влошава, като замърсяването е около площадките на изграждащите се обекти и е с временен характер. Положителните тенденции, във връзка с качеството на въздуха са следните:

- Подобряване топлотехническите характеристики на сградите - направа на изолации, подмяна на дограма, подмяна на отоплителни инсталации;
- Високите цени на енергоносителите принуждават собствениците на отоплителни инсталации да завишат контрола по разхода на гориво, оптимизират технологичния процес (топлоносителят се подава и използва по-рационално), следят и използват сертифицирано гориво, използват гъвкаво работно време, инвестират в газифициране на отделни обекти което води до намаляване на емисиите от неподвижни горивни източници;

Положителна тенденция е газифицирането на общината, с което се постига и намаление нивата на емисиите на прах и серни оксиди.

Прахта по повърхността на улиците, завихряна от преминаващите коли, може да има голям принос към замърсяването на въздуха с фини прахови частици в близост до пътя. Източници на прах могат да бъдат самият транспорт (сажди от дизел или частици, изтъркващи се от гумите), промишлеността и битовото отопление, но също така и „естествени източници“, т.е ерозията на почвата извън града или от откритите площи в градските зони (напр. между сградите или в близост до улиците), които не са покрити добре с настилка или не са плътно покрити от растителност. За да бъде подобрена тази ситуация, са необходими следните мерки:

- Периодично почистване на улиците;
- Покриване на откритите градски площи с подходяща растителност или с настилка, както и поддръжка на съществуващата растителност;
- Дърветата или храстите могат в допълнение да служат като филтри за летливи частици (аерозоли) от въздуха над цялата градска територия;

Качеството на живот в населените места в общината може да бъде съществено повишено за населението чрез озеленяване и поддръжка на откритите площи. Така в дългосрочен план усилията ще се изплатят.

Неблагоприятни тенденции

Неблагоприятна тенденция е, че в новоизградените обекти се монтират и експлоатират котли с различно гориво (ток, твърдо гориво, нафта), без инвеститорите да се съобразяват с метеорологични и орографски дадености.

Увеличаването на емисиите от автомобилния транспорт е една постоянна тенденция през годините, която е вследствие увеличения транспортен трафик и повишаване употребата на бензини.

ИЗВОДИ:

- Община Луковит е част от Северен Дунавски район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- През 2017г. чрез мобилна автоматична станция – МАС на Регионална лаборатория – Плевен са проведени индикативни измервания на КАВ на територията на гр. Луковит, като резултатите показват, че средногодишна концентрация на $\text{ФПЧ}_{10} \mu\text{g}/\text{m}^3$ е $13,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$, при допустима СГН $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Не са регистрирани превишения над допустимите норми, както през отоплителния, така и през неотоплителния период;
- Положителна тенденция е газифицирането на общината, с което се постига и намаление нивата на емисиите на прах и серни оксиди;
- Промислената дейност в община Луковит е ограничена и не води до замърсяване на атмосферния въздух, т.е няма големи предприятия, от чиято производствена дейност, да се емитират целогодишно вредности в атмосферния въздух;
- Замърсяването на атмосферният въздух се дължи основно на битовото отопление - използване на твърди горива през отоплителния сезон;
- На територията на населените места (главно в града) липсва градски транспорт;
- Замърсяването на въздуха от транспортния трафик заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално-техническа база за поддържането им. Това е проблем основно за гр. Луковит и селата Румянцево и Петреване, които са разположени на главен път София – Русе;
- На част от транспортните артерии липсват зелени пояси, които имат шумо- и прахоизолираща роля и подобряват самоочистващия ефект;
- Пътната настилка в повечето населени места от общината е износена, поддържането на уличните платна е ограничено, а дейностите по благоустрояване и почистване на града и останалите населени места са в минимален обем поради недостиг на средства;

II.2.2. Води

Законодателство в областта на водите

Изискванията към качеството на повърхностните води са регламентирани от нормативни документи в сектор „Води“, като от 2000г. е в сила Рамковата Директива на ЕС за водите ЕС/2000/60, която определя групите показатели и алгоритмите по които се оценява екологичното състояние на повърхностните водоеми.

„Закон за водите“ (обн. ДВ., бр.67/27.07.1999г., изм. и доп. ДВ., бр.20/11.03.2022г.) - урежда собствеността и управлението на водите на територията на Р България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водностопанските системи и съоръжения. Целта на закона е да осигури интегрирано

управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, както и да създаде условия за: осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване; намаляване на замърсяването на водите; опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море; прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества; намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества; прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества; предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите. Използването на водите се осъществява чрез водностопански системи, които включват съоръжения за отнемане, съхраняване, транспортиране, разпределяне, отвеждане и пречистване на води, за използване на водната енергия и за защита от вредното въздействие на водите. В закона са разгледани въпросите за собствеността върху водите, водните обекти и водостопанските системи и съоръжения; използването на водите и водните обекти; режимите за водовземане и ползване на водите и водните обекти; опазването на водите и водните обекти; защитата от вредното въздействие на водите; управлението на водите; финансовата организация и икономическото регулиране; управлението, планирането и изграждането на ВиК системи, предоставяне на ВиК услуги, единна информационна система за ВиК услуги, регистриране на асоциации по ВиК и на ВиК оператори; административнонаказателната и гражданската отговорност.

„Наредба №1/10.10.2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води“ (обн., ДВ, бр.87/30.10.2007г.,изм. и доп. ДВ., бр.102/23.12.2016г.) - с наредбата се регламентират специфичните изисквания за проучването и ползването на подземните, в т.ч. и минералните води и опазването им от замърсяване и влошаване. Целта на наредбата е да бъде осигурено: опазване на подземните води като ценен природен ресурс и основен източник на вода за питейно-битово водоснабдяване; прекратяване или ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните води; предотвратяване влошаването на химичното състояние на всички подземни водни тела; постигане и поддържане на добро количествено и добро химично състояние на подземните водни тела на територията на Р България; събиране на данни и информация за оценката на състоянието на подземните водни тела и риска от влошаването му в резултат от човешката дейност. В наредбата са разгледани въпросите за проучването на подземните води; ресурсите на подземните води; опазването на подземните води; обосновката, изграждането, приемането, регистрирането, консервирането и ликвидирането на съоръжения за подземни води; водовземането от подземни води и ползването на подземни водни обекти; контрола за изпълнение на мерките за постигане и поддържане на добро състояние на подземните водни тела; регистри на разрешителните за подземни води.

„Наредба №2 от 13.09.2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници“ (обн. ДВ., бр.27/11.03.2008г., изм. ДВ. бр.97/09.12.2011г.) - прилагането на наредбата урежда реда и начина за установяване, ограничаване и предотвратяване на замърсяването на водите с нитрати от земеделски източници и правата и задълженията на компетентните органи, чрез въвеждане на правила за: определяне на водите във водните обекти или части от тях, които са замърсени или са застрашени от замърсяване и на уязвимите зони, ограничаване и предотвратяване на замърсяването, мониторинг и докладване.

„Наредба №3/16.10.2000 за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около

водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците за минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди“ (ДВ бр.88/27.10.2000г.) - наредбата определя условията и реда за проучване, проектиране, учредяване, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни и подземни води и от минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди. Наредбата не се отнася за индивидуални и обществени местни водоизточници, освен ако водата от тях не се използва за търговска или социална дейност за питейни цели.

„Наредба №1 от 11 април 2011г. за мониторинг на водите“ (обн., ДВ, бр.34/29.04.2011г.,изм. и доп. ДВ. бр.20/15.03.2016г.) - наредбата урежда реда и начина за създаване на мрежите за мониторинг на водите и дейността на националната система за мониторинг на водите. Създава възможност за оценка и прогноза на състоянието на повърхностните и подземни води, като осигурява нормативната основа за реализиране на мониторинга на водите, определя реда и начина за проектиране и изграждането ѝ и регламентира принципите за провеждане на собствен мониторинг и информационното и комуникационно осигуряване и управлението на националната система за мониторинг на водите.

„Наредба №6/09.11.2000г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти“ (обн. ДВ., бр.97/28.11.2000г., изм. ДВ. бр.24/23.03.2004г.) - наредбата регламентира емисионните норми за допустимото съдържание на някои вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти. От обхвата на наредбата се изключват всички зауствания на отпадъчни води в подземни води. Целта на наредбата е да се предотврати и/или преустанови и намали замърсяването на водите на водните обекти с опасни и вредни вещества чрез въвеждането на нормите при издаване на индивидуалните емисионни ограничения в разрешителните за ползване на водни обекти за заустване на отпадъчни води.

„Наредба №9/16.03.2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели“ (обн. ДВ., бр.30/28.03.2001г., ...изм. и доп. ДВ. бр.6/16.01.2018г.) – с наредбата се определят изискванията към качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. Наредбата има за цел да защити здравето на хората от неблагоприятните ефекти на замърсяването на питейната вода, като регламентира изискванията към качеството и безопасността и. Тя не се прилага за натурални минерални води; води, които са лекарствен продукт по смисъла на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина; вода, чието качество не влияе нито пряко, нито косвено върху здравето на потребителите и която е предназначена само за технически цели в обществени и производствени обекти и няма техническа възможност за връзка с разпределителната система на питейната вода; и водите от индивидуални и обществени местни водоизточници, освен ако последните не се използват за търговска и социална дейност, с цел питейна употреба.

„Наредба 2/08.06.2011г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване“ (обн., ДВ. бр.47/21.06.2011г.,изм. ДВ. бр.48/27.06.2015г.) - с наредбата се определят реда и начина за издаване на разрешителни по чл. 46, ал. 1, т. 3 от Закона за водите за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води, наричани по-нататък разрешителни за заустване; изискванията при определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на

замърсяване в разрешителните за заустване, съгласно чл. 120 от Закона за водите; изискванията към регистрите на разрешителните за заустване, съгласно чл. 184 от Закона за водите. Целта на наредбата е да осигури условия за намаляване на замърсяването и опазване на качеството на повърхностните води, в които се заустват отпадъчни води.

„Наредба №12/18.06.2002г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване“ (обн. ДВ. бр.63/28.06.2002г., изм. ДВ. бр.15/21.02.2012г.) - с наредбата се определят изискванията към качеството на пресните повърхностни води, които са перспективни за получаване на вода за питейно-битови нужди и тяхното категоризирание: А1, А2 и А3, и условията за измерване, вземане на проби и изпитване на показателите. Категоризацията на водите е свързана с прилагане на стандартни методи за обработка, позволяващи получаване на вода в съответствие с нормативните изисквания.

„Наредба за ползването на повърхностните води“ (обн. ДВ, бр. 25/26.03.2021г.) - с наредбата се уреждат използването на повърхностните води и повърхностните водни обекти; реда и условията, за издаване на разрешителни за използване на повърхностните води и повърхностните водни обекти по чл. 44, 46 и чл. 140, ал. 7 от Закона за водите (ЗВ); изискванията към документите за издаване на разрешителни за използване на повърхностни води и повърхностни водни обекти; реда и начина за стопанисване и използване на бентовете и праговете в некоригираните участъци на реките извън границите на населените места и селищните образувания, както и на съоръженията, изгубили първоначалното си предназначение. С наредбата се урежда и контролът по издадените разрешителни за използване на повърхностните води и повърхностните водни обекти. С наредбата не се урежда ползването на повърхностни водни обекти за заустване на отпадъчни води.

„Наредба №Н-4 от 14.09.2012г. за характеризирание на повърхностните води“ (обн., ДВ, бр.22/05.03.2013г.,..... изм. ДВ, бр.13/16.02.2021г.) - с наредбата се уреждат реда и начина за характеризирание, класифициране и представяне на състоянието/потенциала на повърхностните водни тела. С нея се определят повърхностните водни тела в границите на всеки район за басейново управление, типовете повърхностни водни тела, местонахождението и границите на всички типове повърхностни водни тела, тяхното първоначално характеризирание, специфични референтни условия за всички типове повърхностни водни тела, вида и големината на натиска от човешка дейност върху тях и други.

„Закон за опазване на околната среда“ (обн. ДВ., бр.91/25.09.2002г., изм. ДВ. бр.21/12.03.2021г.) - дефинира опазването и използването на водите и водните обекти, като дългосрочна държавна политика, основана на рационалното управление на водите на национално и басейново равнище с цел постигане на добро състояние на всички води – подземни и повърхностни за осигуряването на необходимата по количество и качество вода за питейно-битовите нужди на сегашните и бъдещите поколения, за благоприятното състояние и развитие на екосистемите и влажните зони и за стопанските и социалните дейности.

В текстовете на ЗООС и ЗВ са посочени основни принципи на ефективната екологична политика, като „замърсителят плаща“, „информираност на гражданите за състоянието на околната среда“, „споделена отговорност“, „превантивен контрол“, „интегрирано управление“ и т.н. Въведени са както хоризонтални мерки (разрешителни режими за ползване на води и водни обекти, емисионни ограничения за съдържание на определени вредни вещества, схеми за интегрирано управление на околната среда и екологично одитиране), така и икономически регулатори на поведението на лицата-

водоползватели (санкции, екологични продуктови такси, потребителски такси, данъчни диференциации, такси за използване на природни ресурси, пазарни механизми).

Управление и мониторинг на повърхностните води

Управлението на водите в страната се осъществява и ръководи от Министерство на околната среда и водите (и подчинените му четири Басейнови дирекции), което е отговорна институция на национално ниво за прилагане на Рамковата директива за водите в страната. Водните тела - повърхностни и подземни, разположени на територията на община Луковит се следят от Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район - гр. Плевен, който включва водосборните области на реките Искър, Ерма, Нишава, Огоста и западно от Огоста, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом и Дунавски Добруджански реки. Като административно-териториален обхват дейността на Басейнова дирекция Дунавски район покрива 18 области на България (София, Плевен, Ловеч, Русе, Силистра, В. Търново, Враца, Монтана, Видин, Разград, Добрич, Шумен и др.) и 126 общини, сред които е община Луковит.

Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг. Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн. Оперативните програми за мониторинг следва да определят състоянието на водните тела в риск и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Мрежите за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води и измерваните показатели в тях са регламентирани със Заповед №РД-602/09.06.2021г. на Министъра на околната среда и водите. Показателите, които се наблюдават по Заповедта са разделени в три основни групи - основни физико-химични (температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH₄-N, NO₃-N, PO₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.); приоритетни вещества (45 бр. - силно токсични, устойчиви и лесно биоакумулиращи се вещества) и специфични замърсители (органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества), като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината.

Съгласно програмата за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води на територията на Дунавски район за 2021-2022г. в община Луковит са:

№	Код на пункта	код на пункта ИАОС	Име на пункта
81	BG1VT00061MS050		р. Каменка, след вливане на р. Катунецка при Бежаново
84	BG1VT00677MS1020		р. Вит при с. Торос

Съгласно данните от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г., компонент „Води“ на РИОСВ-Плевен, през 2019г. и 2020г. мониторинг на води е изпълняван въз основа на две Заповеди на Министъра на околната среда и водите:

- Заповед №РД-230/28.03.2019г. в която са включени: Програмите за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни и подземни води, Програмите за мониторинг на количествата на повърхностни и подземни води, Програма за

хидробиологичен мониторинг, Програми за приоритетни вещества в седименти и биота и Програмата за контролен мониторинг на повърхностни води предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Срокът за изпълнение на програмите е в периода 01.04.2019 -31.03.2020г; и

- Заповед №РД-267/03.04.2020г. със срок на изпълнение 01.04.2020г. - 31.03.2021г. Поради създадената епидемиологична обстановка в страната и въведетото извънредно положение периода на изпълнение на заповедта е променен със Заповед №РД-476/26.06.2020г. от 01.06.2020г. до 31.05.2021г.

Мониторингови пунктове

Мониторинговите пунктове са определени след оценка на натоварването, натиска и въздействието от антропогенна дейност върху определен водосбор. Изборът на индикаторни показатели за анализ е извършен въз основа на определяне на вида и количеството на значителния натиск, който се изразява в концентрацията на наблюдаваните замърсители като емитери, които се заустват в реките.

Съгласно данните от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г, компонент „Води“ на РИОСВ-Плевен:

Код на пункта	код на пункта ИАОС	Име на пункта
BG1VT00061MS050		р. Каменка, при с. Бежаново
BG1VT00677MS1020		р. Вит при с. Торос
BG1VT00671MS1040		р. Вит, след с. Ъглен

Основно поречие Вит

- ✓ *р. Вит от вливане на р. Каменка при Бежаново до вливане на р. Тученица при Опанец, вкл. приток р. Бара след язовир Горни Дъбник, с код на водното тяло BG1VT307R1007 с четири пункта за мониторинг - физикохимични показатели, специфични вещества - за периода 2019-2020г. е наблюдаван пункта при р. Вит след с. Садовец. От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4. Изключение се наблюдава при показател общ азот като през 2020г. има превишение над нормите на СКОС за добро състояние, но в края на същата година този показател вече отговаря на нормите за добро състояние. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние;*
- ✓ *р. Вит от вливане на р. Калник при Пещерна до вливане на р. Каменка при Бежаново, с код на водното тяло BG1VT307R1107 с два пункта за мониторинг - физикохимични показатели, специфични вещества - през периода 2019-2020г. и началото на 2021г. са наблюдавани и двата пункта за мониторинг: при р. Вит след с. Ъглен и при р. Вит при с. Торос. От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние спрямо*

изискванията на Наредба Н-4. Изключение прави показател електропроводимост, при който и в двата пункта стойностите отговарят на СКОС за отлично състояние, а в пункта при с. Торос показателите разтворен кислород, азотнитратен, азотнитритен и общ фосфор отговарят на стойностите за СКОС за отлично състояние. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние;

Мониторинг на подземните води

През 2020г. мониторинг на подземни води е изпълняван въз основа на две Заповеди на Министъра на околната среда и водите:

- Заповед №РД-230/28.03.2019г. с период на изпълнение от 01.04.2019г. до 31.03.2020г. и
- Заповед №РД-267/02.04.2020г. с период на изпълнение 01.04.2020г. до 31.03.2021г. Поради създадената епидемиологична обстановка в страната и въведетото извънредно положение периода на изпълнение на заповедта е променен със Заповед №РД-476/26.06.2020г. от 01.06.2020г. до 31.05.2021г.

Програмите за мониторинг на подземни води се разработват ежегодно, съгласно изискванията на чл. 169 б от Закона за водите и Приложение V на РДВ. За оценка състоянието на подземните води се разработват два - за оценка на качеството и за оценка на количеството на подземните водни тела. При планиране на програмите за мониторинг и избора на пунктовете се съблюдават изискванията на утвърдената „Методика за планиране на мрежи и програми за мониторинг на подземните води“.

Мониторинг на химичното състояние

За оценка на химичното състояние на подземните води, съгласно изискванията на чл.169б, ал. 1 от ЗВ, Басейнова дирекция Дунавски район (БДДР), разработва програми за контролен и оперативен мониторинг. За всеки отделен МП включен в програмите за мониторинг на подземни води се определя индивидуална схема с честота на изпитване и показатели на анализ. На територията на ДРБУ са определени 50 броя подземни водни тела (ПВТ) наблюдавани посредством 156 броя пункта, съгласно Заповед №РД-267/02.04.2020г.:

ГИС слой	код на ПВТ	Наименование на ПВТ	Европейски код на пункт	Име на пункт по басейнова дирекция	Населено място	Община	Област
4	BG1G0000K2S037	Карстови води в Предбалкана	BG1G0000K2SMP205	Дерманци, КИ "Батово езеро"	Дерманци	Луковит	Ловеч
5	BG1G0000K2S037	Карстови води в Предбалкана	BG1G0000K2SMP443	ТК - Успех - Луковит	Луковит	Луковит	Ловеч

Физико-химични показатели за подземни води

- $G^{ва}$ група, основни физико-химични показатели - разтворен кислород, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониеви йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати и сух остатък, флуориди – анализират се във всички пунктове за подземни води сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно);

- *II^{ра} група, допълнителни физико-химични показатели* – нитритни йони, фосфати, общо желязо, манган, цианиди - анализират се във всички пунктове за подземни води сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно);

Специфични замърсители в подземни води

- *I^{ва} група - метали и металоиди* - олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, общ хром, хром три и шествалентен, стронций (с природен произход), обща алфа и обща бета активност, естествен уран, радий – анализират се всички или отделни показатели на полугодие /два пъти годишно/ или веднъж годишно;
- *II^{ра} група - органични вещества* - трихлоретилен, тетрахлоретилен, алдрин, атразин, DDT/DDD/DDE, диелдрин, изодрин, ендосулфан, ендрин, метоксиклор, HCH - съединения, пропазин, симазин, хептахлор, хлордан, 2,4 Д (дихлор-фенокси-оцетна киселина), ацетохлор, пендиметалин, флутриафлор, триадименол, манкоцеб, тебуконазаол, хлорпирифос, трифлуоралин, алахлор, циперметрин, бензен, 1,2 дихлоретан, нефтопродукти, бензо(а)пирен, флуорантен и др. – анализите се извършват еднократно през годината;

Обхванати са мониторинговите пунктове, разположени в границите на общината:

СЛОЙ 4 ГОРНА КРЕДА

Подземните водни тела от четвърти слой попадащи на територията на БДДР са 4 бр., от които в обхвата на РИОСВ-Плевен попадат две тела:

- *Подземно водно тяло с код BG1G0000K2S037 и име „Карстови води в Предбалкана”* – наблюдава се с четири пункта за мониторинг /MP 203, MP 205, MP 206, MP 457/. От тях в обхвата на РИОСВ-Плевен е:
 - Мониторингов пункт с код BG1G0000K2SMP205 при с. Дерманци КИ „Батово езеро“, община Луковит, област Ловеч – анализът на резултатите от проведения през 2020г. мониторинг на водата в пункта, показва съответствие със СК за подземни води и потвърждава оценката за „добро“ химично състояние.

Мониторинг на количественото състояние

Мрежата за количествен мониторинг на подземни води обхваща 44 подземни водни тела в границите на БДДР. Общият брой на пунктовете е 170. Наблюдават се:

- нива – на кладенците;
- дебители – на изворите;

Съгласно чл. 171(2) т. 2 и ал.(6) от Закона за водите /изм. - ДВ, бр. 61 от 2010г./ НИМХ-БАН отговаря за извършването на количествения мониторинг на водите.

Значимите замърсители по отношение на **химичното състояние на подземните води** са:

- Просмукване на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- Липсата на канализации и ПСОВ в населените места;
- Интензивното земеделие;
- Индустриални източници на замърсяване;
- Действащи депата за твърди битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на Наредба №6/27.08.2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци;
- Нерегламентирани сметища;

- Минна дейност;

Оценка за състоянието на повърхностните и подземни води на територията на РИОСВ-Плевен

Оценката за състоянието на повърхностните и подземни води на територията на РИОСВ-Плевен, съгласно данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г., компонент „Води“ на РИОСВ-Плевен е, че не е установено заустване на приоритетни, приоритетно опасни и специфични замърсители в повърхностните водни обекти на територията на инспекцията. През 2020г. не са регистрирани аварийни ситуации с изпускане на отпадъчни води от точкови източници в СОЗ (санитарно охранителни зони на водоизточници за питейно-битови нужди) и замърсяване на подземни води.

II.2.2.1. Реки и езера на територията на община Луковит

Основни водни артерии от повърхностно течащите води са реките Искър, Златна Панега, Вит.

Река Искър – най-дългата река в страната (дължината на реката е 368 км, заедно с река Бели Искър), тече от юг на север и се влива като десен приток на р. Дунав. Има 25 притока, като по-големите от тях са Палакария (39,2 км), Стари Искър (65,2 км), Сливнишка река (38,1 км), Златна Панега (50,3 км), Батулийска (40,2 км), Малък Искър (85,5 км). Образува се от три реки Бели, Черни и Леви Искър. За начало се приема р. Прав Искър – приток на Черни Искър, който води началото си от Чамовското езеро на кота 2 500 м - под вр. Дамга в Рила. Водосборът на р. Искър е 8 646 км². Гъстотата на речната мрежа е 1,1 км/км². Река Искър протича през територията на общината в участъка между 233 и 253 км от изворите си. В него тя не приема никакви по-значителни притоци, освен малки поточета от околните планински склонове. Вътрешногодишното разпределение на речния отток показва едно типично къснопролетно пълноводие и добре изразено лятно-есенно маловодие. Като най-многоводен се очертава месец май, а регистрирането на средномесечния максимален отток през април се дължи на начина на формиране и подхранване на реката в горното течение от високопланински притоци със забавено оттичане на снежните води през пролетта. Като най-сухи се очертават месеците септември, октомври и август (тогава се регистрира средномесечния минимален отток), когато реката се подхранва предимно с подземни води с грунтови и карстов произход.

Река Златна Панега - е река в област Ловеч (общини Ябланица и Луковит) и област Плевен (община Червен бряг). Реката е десен приток на р. Искър и се образува от следните притоци - ляв приток (Батулска река и Белянска река), десен приток (Бреснишки дол, Дъбенска река и Крушов дол). Река Златна Панега в по-голямата си част протича през територията на общината. Води началото си от карстовия извор „Глава Панега“, разположен на около 500 м източно от с. Златна Панега в съседната община Ябланица. Реката има подчертано карстово подхранване. Независимо от сравнително малкия речен отток, при определени метеорологични обстоятелства (интензивно снеготопене, продължителни извалявания или порои) реката може много бързо да покачи нивото си и да излезе от коритото си, което има ниски брегове.

Река Вит - протича през територията на общината приблизително между 50 и 89 км от изворите ѝ. В тази част от течението си реката приема само един по-значителен десен приток – р. Каменица с дължина 49 км и водосборна област 498 км². Пълноводието ѝ настъпва през периода март-май, когато пролетното снеготопене се съчетава с падналите върху водосбора валежи. В по-ниските части на водосборния басейн на реката и нейните притоци пълноводието се измества назад с около един месец към зимата.

Вътрешногодишното разпределение на оттока в поречието на р. Вит е обусловено от сезонните изменения на оттокообразуващите фактори, характерни за умерено-континентален климатичен район, в който попада водосборния басейн на р. Вит. Типичното за този тип климат е устойчива снежна покривка в планинските части през зимните месеци и валежи през пролетта, началото на лятото и отчасти през есента. Лятото се характеризира с рядко наблюдаващи се краткотрайни интензивни валежи, преобладаващо изразено засушаване и максимални годишни температури.

Водни обекти на територията на община Луковит

Водните площи заемат 1,56% от общата площ на община Луковит или 7 073 дка. На територията на общината има 14 бр. водоеми:

- Язовир м. „Тополовец“ - гр. Луковит – 42,002 дка;
- Язовир м. „Тополовец“ – гр. Луковит – 30,743 дка;
- Изкуствена водна площ – с. Дъбен – 9,369 дка;
- Язовир – с. Карлуково – 8,855 дка;
- Водоем м. „Ценковото“, с. Ъглен – 5,952 дка;
- Изкуствена водна площ м. „Банков градеж“, с. Ъглен – 2,796 дка;
- Изкуствена водна площ м. „Кабар“ – с. Ъглен – 31,833 дка;
- Язовир м. „Букоров дол“, с. Бежаново – 37,296 дка;
- Язовир м. „Бука“, с. Дерманци – 32,815 дка;
- Рибарник м. „Крива лъка“, с. Тодоричене – 30,708 дка;
- Язовир м. „Петков дол“, с. Тодоричене – 49,037 дка;
- Язовир м. „Скръвеница“, с. Петревене – 17,540 дка;
- Рибарник м. „Квартал“, с. Петревене – 20,698 дка;

Общински концесии

№	Обект на концесия	Срок на концесия
О - 001004	Общинска концесия за услуга за язовир в м. „Букоров дол“, населено място с. Бежаново, предоставена на „Конов Агро Инвест“ ЕООД	срок от 25г. от 24.11.2014г.
О - 001000	Общинска концесия за услуга за язовир „Тополовец 1“ и „Тополовец 2“, населено място гр. Луковит, предоставена на „Вандов – Г“ ЕООД	срок от 25г. от 06.11.2014 г.

II.2.2.2. Минерални води

На територията на община Луковит няма минерални води.

II.2.2.3. Подземни води

Карстови басейни

На територията се разполагат едни от най-водообилните карстови басейни в нашата страна – Каменополско-Карлуковския и Панежкия. Каменополско-Карлуковският район е изграден предимно от горнокредни варовици (кампан, мастрихт). Около с. Кунино и на 5 км след тунела на гара Карлуково се разкриват пясъчниците на долния апт. Пещерите в района на с. Карлуково са образувани в мастрихтски варовици. Като локален водоупор под

тях се явяват глинестите варовици на кампана. В землището на с. Карлуково са регистрирани над 600 пещери и пропасти.

Карлуковският район попада в Луковитския карстов басейн, който е образуван в мастрихтските варовици. Като регионален долен водоупор служат аптските глинесто-песъкливи скали. Басейнът представлява едно синклинално понижение, в което се е оформила карстова вода с ненапорен и напорен характер. Районът е дълбоко прорязан от реките Искър, Вит, Каменица и Катунешка с притоците им. На места речните долини са врязани до основата на сенона, което изкарва подземната вода на повърхността в карстови извори. Като цяло посоката на движение на карстовата вода е разностранна, но преобладава движение в източна посока. Това се установява и в по-големите водни пещери, напр. „Голямата вода“, „Банковица“, „Задъненка“, „Стубленска яма“. За сега в малко пещери от района е достигнато до подземни реки.

Голям е броят на малките карстови извори. По-големи извори за басейна са: каптажа при с. Карлуково (10-25 л/сек), „Езерото“ при гр. Луковит (2-30 л/сек), Куновското езеро (ср. 30 л/сек) и Кънчиско езеро (до 1 000 л/сек) в землището на с. Бежаново, изворите в с. Ракита, Ъглен, Угърчин с дебити от 8 до 20 л/сек. Изворите са със силно променлив дебит, което е характерно за районите с открит карст и се размътват при обилни валежи. Общата минерализация е от 0,3 до 0,92 г/л, водата е средно твърда до много твърда, с обща твърдост до 11 мг/екв. Тя е изключително хидрокарбонатно-калциева. Други извори в района са „Темната дупка“ на р. Златна Панега в местността „Червената стена“ край гр. Луковит и „Бялата вода“ на р. Златна Панега при с. Румянцево. На десния бряг на р. Искър са разположени няколко малки карстови извора, някои от които периодични: „Извора“ - под жп моста на гара Карлуково, „Патиците“ - излизащ подводно в реката между „Проходна“ и „Задънен дол“, „Аверковица“ - намиращ се под едноименната пещера и други два извора под венеца на около 2 км от старата гара Карлуково.

Панежският район се простира между поречието на реките Вит, Златна Панега, Батулска и Ябланишка. Той е изграден в дебели до 450 м варовици. Тук са известни няколко големи пещери и пропасти: „Моровица“ с дължина 3,250 м и дълбочина 105 м и „Партизанската“ с дълбочина 107 м при с. Гложене, „Бездънният пчелин“ с дълбочина 105 м, „Ясенски облик“ с дълбочина 104 м и „Нановица“ с дълбочина 101 м край гр. Ябланица, „Водната пещера“ при с. Липница, Ботевградско с дължина 1,010 м. Край с. Златна Панега се намира и единият от трите най-големи карстови извори в България – „Глава Панега“, чийто максимален дебит достига 20 000 л/сек.

II.2.2.4. Хидромелиоративни системи и водноелектрически централи

Хидромелиоративни системи

Във връзка с устройването на Витската напоителна система е изградена сравнително гъста канална мрежа, най-вече в долиното разширение на р. Вит между селата Торос и Ъглен. Хидромелиоративните съоръжения в община Луковит се стопанисват от „Напоителни системи“ ЕАД, клон Среден Дунав, град Плевен. Един от основните водоизточници на напоителната система „Голяма Витска“ – бент „Боаза“ (ГВНС) е разположен на р. Вит в землището на с. Пещерна. През последните години е подавана вода само за напояване на земеделски култури на частни стопани в землищата на селата Пещерна и Торос.

Съоръжения за напояване от Напоителна система „Голяма Витска“ в община Луковит

Съоръжение	Вид	Землище	Площ, дка
Водохващане „Боаза“ на р. Вит (ГВНС)	Масивно водохващане	с. Пещерна	
Магистрален канал М1 (ГВНС)	канал	с. Пещерна, с. Торос, с. Дерманци, с. Ъглен	2 492
ГНК Пещерна – Торос - Дерманци	канал	с. Пещерна, с. Торос, с. Дерманци	3 537
ГНК Десен Торос	канал	с. Пещерна, с. Торос, с. Дерманци	1 550
Напоителен канал Р 1 Пещерна	канал	с. Пещерна	70
Напоителен канал Р3	канал	с. Ъглен, с. Бежаново	428

*Източник: „План за интегрирано развитие на Община Луковит 2021-2027г.“

Част от съществуващите напоителни системи са разрушени и ограбени, което пречи за тяхното рационално използване. Силно развитата напоителна система за земеделските земи по икономически причини не се използва и това води до нейната амортизация и разграбване. Необходимо е да се възстановят напоителните системи и да се изградят нови, с оглед създаване на по-ефективно и продуктивно земеделие.

Водноелектрически централи

На територията на община Луковит се намират три водосборни басейна: на река Искър, на река Златна Панега и на река Вит и други по-малки техни притоци. Изградени са седем изкуствени водни площи и четири язовира от местно значение, най-големият от които е язовир „Синдиката“. Река Искър, в рамките на общината, е категоризирана в 3^{-та} категория, което ограничава използването на нейните води за питейно-битово водоснабдяване, риборазвъждане и др., но я прави подходяща за изграждане на малки водноелектрически централи (МВЕЦ).

МВЕЦ са доказани алтернативи и възобновяеми енергийни източници в перспективен план за развитие на енергетиката. Енергийното застрояване на р. Искър в резултат на разрешени водовземания, е свързано с избор на подходящи инженерни решения и единен план за управление на централите. Изграждането на МВЕЦ има редица положителни и за реката въздействия (особено по отношение на качеството на води, седиментни води и седименти, което е проблем за р. Искър).

Малки водноелектрически централи в община Луковит

Населено място	Водно-електрически централи
гр. Луковит	На р. Златна Панега функционира ВЕЦ „Луковит“ – 3 бр. x 320 kVA, държавна собственост, с инсталирана мощност 690 kW. Водноелектрическата централа е в експлоатация от 01.01.1938г. Собственик е „НЕК“ ЕАД.
с. Карлуково	В района на селото по р. Искър е изградена МВЕЦ „Карлуково“, частна собственост, с обща инсталирана мощност 2 800 kW, две турбини по 1 400 kW;
с. Румянцево	Построена е МВЕЦ „Румянцево“, асинхронни генератори – 3 бр., 55 Kw/0.4 kV/750 min.

*Източник: „План за интегрирано развитие на Община Луковит 2021-2027г.“

II.2.2.5. Влияние на изпускани отпадъчни води върху питейните източници

В община Луковит не са изпускани отпадъчни води в питейни източници.

II.2.2.6. Източници на замърсяване на територията на общината и извън нея

На територията на община Луковит промишлените източници на замърсяване, за които съгласно издадените комплексни разрешителни за извършване на съответните дейности изпълняват мерки за защита на околната среда (по компонент води) са:

- **„ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит** - КР №83-Н1/2008г. актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016 на Керамичен завод, гр. Луковит – инсталация за изработване на керамични изделия - тухли, включваща тунелна пещ, машини за подготовка и обработка на суровата глина (колерганг, фина и груба мелница), ситов подавател, екструдер, режеща инсталация, тунелна сушилна, участък „Пакетиране и експедиция“.

Производство – керамичния завод в гр. Луковит е предназначен за производство на изпечени изделия – тухли.

Емисии на вредни и опасни вещества в отпадъчните води - съгласно данни от „Годишен доклад за изпълнение на дейностите през 2020г., за които е предоставено Комплексно разрешително №83-Н1/2008г. /актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016/ на „ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит, оператора генерира само битово-фекални и дъждовни води, които зауства в градската канализационна система, за което има договор. Заложеният мониторинг по комплексно разрешително със съответните емисионни ограничения, както и дебитът на отпадъчните води през 2020г. е бил:

Параметър	Стойност съгласно Комплексно разрешително №83/2008	Резултати от мониторинг през 2020г.
Q _{макс. час}	8,6 m ³ /h	0,09 m ³ /h
Q _{ср. ден}	32,38 m ³ /d	2,13 m ³ /d
Q _{ср.. год}	11 333,25 m ³ /y	781 m ³ /y

Поради липса на производствени отпадъчни води, се заустват само отпадъчни битово-фекални и дъждовни води. Общото количество на отпадъчните води за 2020г. е 26 334 m³/y. Съгласно комплексното разрешително средният годишен дебит на заустените отпадъчни води е 11 333,25 m³. В това количество са взети предвид само отпадъчните води, изчислени на база получени свежи води от ВиК оператора – ВиК Ловеч. Според сключения договор с ВиК Ловеч, „ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД има право да използва 34,5 m³ на ден свежи води или 12 592,5 m³ годишно, което съгласно изчисленията е 11 333,25 m³ отпадъчни води на година. Количествата на дъждовните води не са включени в калкулацията на отпадъчните води от площадката на завода, поради природния характер и липсата на възможност да се влияе върху техните количества. През 2020г. операторът е провел мониторинг на смесения поток битово-фекални и дъждовни води от площадката от утвърдената точка на пробовземане съгласно комплексното разрешително. Опробването и анализите са извършени от акредитирана лаборатория през м. юни и м. декември 2020г.:

Емисии в отпадъчните води

Параметър	Единица	НДЕ, съгласно КР	Резултати от мониторинг, 2020г.		Честота на мониторинг
			м. юни	м. декември	
pH		6,5-9,0	7,55	7,88	Веднъж на шест месеца
Неразтворени вещества	mg/l	200	32,4	<6	Веднъж на шест месеца
ПБК ₅	mg/l	400	2,4	2,6	Веднъж на шест месеца
ХПК	mg/l	700	32	17,8	Веднъж на шест месеца
Нефтопродукти	mg/l	10	0,066	0,038	Веднъж на шест месеца

- **„ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД, гр. Луковит** – КР №440-Н1/2015г. на Инсталация за регенериране на отработени масла – капацитет 75 тона/24 часа, резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла) – капацитет 2 880 тона. Инсталацията включва - ректификация на отработените масла, киселинно почистване на дестилати, контактно почистване на киселинно пречистени дестилати, производство на битум; резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла); производство на антифриз, производство на препарат за почистване на автостъкла, пресоване на отработени маслени филтри от моторни превозни средства.

Производство – годишния капацитет на инсталацията за регенериране на отработени масла в количество над 10 тона/денонощие е 25 000 тона/год. През 2020г. общото количество на получените продукти е 3 287,46 тона.

Емисии на вредни и опасни вещества в отпадъчните води - съгласно данни от „Годишен доклад по околна среда за изпълнение на дейностите за 2020г., за които е предоставено Комплексно разрешително №440-Н1/2015г. на „ПОЛИХИМ-СС“ ЕООД, гр. Луковит – Инсталация за регенериране на отработени масла и резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла), гр. Луковит, извършва се мониторинг на пречиствателните съоръжения един път на тримесечие в съответствие с комплексното разрешително. За 2020г. са извършени четири проверки за периодична оценка на съответствие на измерените стойности на контролираните параметри за всяко едно пречиствателно съоръжение с определените оптимални такива. Не са установени отклонения и не са предприети коригиращи действия. „ПОЛИХИМ-СС“ ЕООД не зауства производствени отпадъчни води и дъждовни води от обваловките на резервоарните паркове, във водни обекти и/или канализационни системи на населени места. От територията на площадката няма точкови източници на заустване на производствени отпадъчни води във водни обекти и/или канализационни системи на населени места. „ПОЛИХИМ-СС“ ЕООД поддържа затворен оборотен цикъл на охлаждащите води. От територията на площадката няма точкови източници на заустване на охлаждащи води в повърхностен воден обект и/или канализационна система. „ПОЛИХИМ-СС“ ЕООД отвежда самостоятелен поток битово-фекални отпадъчни води единствено в септични ями и бетонирани изгребни ями. Битово-

фекалните води се формират от жизнената дейност на работещия персонал. Няма точкови източници на заустване във водни обекти и/или в канализационни системи. Съдържанието на изгребните ями се предава за пречистване на „ВиК“ АД – Ловеч, на база сключен договор. Почистването и извозването на отпадъчните води се извършва от лицензирана за услугата фирма. Дъждовните води от покривната част на административната сграда и от заобикалящата площ се отвеждат единствено в бетонов резервоар с обем 300 м³. Не се заустват дъждовни води в повърхностни водни обекти и/или канализационна система. За 2020г. са извършени 12 бр. проверки за състоянието на канализационната мрежа на площадката. Не са установени течове и не са предприети коригиращи действия.

Споменатите по-горе промишлени източници не са съществен фактор в замърсяването на водите на територията на общината.

II.2.2.7. Причини за замърсяването от източниците на територията на община Луковит

Съществуват много нерешени проблеми при управлението и опазването на водите, свързани с неефективна законова база, упадък на общественото съзнание, остаряла и амортизирана техника, ограничени финансови възможности, безразборно вкарване на непречиствени отпадъчни води във водоприемниците и др.

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсяване на водите са населените места без канализация и без ПСОВ, селско стопанските дейности и промишлеността.

Отпадъчните води от промишлеността преминават през локални пречиствателни съоръжения, след което се заустват в долове в рамките на населеното място и водоприемниците. В град Луковит отпадъчните води от промишлеността преминават през локални пречиствателни съоръжения, след което една част от тях се заустват в градската канализация и оттам постъпват в ГПСОВ – Луковит, а другата част се заустват във водоприемник - р. Златна Панега. В селата Тодоричене, Петреване, Румянцево и Торос, съществува новоизградена канализация единствено за битови отпадъчни води, които постъпват в изградените модулни ПСОВ. Строителството в общината няма принос за замърсяването на водите. Комунално-битовите дейности са основна причина за замърсяването на водите в общината. Липсата на изградена канализационна мрежа в повечето населени места в общината (канализационната мрежа в общината е развита частично в града и в по-големите населени места със следната степен на изграденост - гр. Луковит (74%), с. Дерманци (30%), с. Петреване (27%), с. Румянцево (33%), с. Тодоричене (32%) и с. Торос (26%)), която да улавя отпадните води влошава екологичната обстановка. Основният риск от замърсяване на подпочвените води е от липсата на канализационна система в останалите населени места на общината. Липсата на канализация води до замърсяване на почвата в следствие на повърхностно отводняване на улиците в останалите населени места в общината. При интензивни дъждове се наводняват част от имотите и улиците стават непроходими. Замърсяването причинено от отпадните води на почвата и улиците, повишава риска от заболявания.

Необходимостта от изграждане на канализационна мрежа се налага предвид обстоятелството, че подпочвените води, смесвайки се с тези от изградените септични ями в населените места от общината са предпоставки за тяхното замърсяване. Като общо валиден проблем може да бъде изведен, липсата на обществена канализация в повечето села от общината.

II.2.2.8. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

Канализационните системи имат важно значение за поддържането на благоприятна и здравословна жизнена среда, опазване на водните ресурси от замърсяване и поддържане на екологичното равновесие.

Канализационна мрежа

Канализационната мрежа в общината е развита частично в града и в по-големите населени места със следната степен на изграденост - гр. Луковит (74%), с. Дерманци (30%), с. Петревене (27%), с. Румянцево (33%), с. Тодоричене (32%) и с. Торос (26%). Голям процент от населението на община Луковит използва септични ями и поливни кладенци, което от своя страна води до влошаване на качеството на питейната вода.

Услугата „отвеждане на отпадъчни води“ се предоставя в териториалния обхват на изградената канализационна мрежа в град Луковит, с. Тодоричене, с. Петревене, с. Румянцево и с. Торос. В гр. Луковит канализационната мрежа се състои от новоизградени битов и дъждовен колектори, както и от съществуваща стара канализация, включена към колекторите. В селата Тодоричене, Петревене, Румянцево и Торос, съществува новоизградена канализация единствено за битови отпадъчни води.

Битова канализация

Битова канализация е изградена в град Луковит и в четирите големи села в общината, като е обхванато 70% от населението.

Изградена битова канализация в населените места в община Луковит

Населено място	Битова канализация
гр. Луковит	В гр. Луковит старата канализационна мрежа представлява частично изградени канали, основно в северозападната част на града. Общата им дължина не надхвърля 3 200 м. Новата канализация се състои от битови канализационни колектори изпълнени в периода 2009-2015г. от полиетиленови гофрирани тръби HDPE SN8 с диаметър от ø315 до ø400 с обща дължина 5 191 м и битови канализационни клонове, включени в колекторите, изпълнени през 2015г. от полиетиленови гофрирани тръби HDPE SN8 с диаметър ø315 и с обща дължина 5 635 м. В периода 2013-2015г. в изпълнение на проект „Интегриран проект за подобряване на водния сектор в гр. Луковит“ са изградени и въведени в експлоатация 18 718 м битова канализация. Общата дължина на изградената канализационна мрежа е 31 830 м, от които по стопански начин 13 112 м.
с. Петревене	Изградена битова канализационна мрежа, състояща се от Клон 1, Клон 2 и Свързващ колектор от РШ1 28 до ПСОВ, с тръби PE SN8 ø315, с дължина на колекторите 1 817 м, дължина на канализационните клонове 62 м и 88 бр. сградни канализационни отклонения с обща дължина 616 м (2013г.).
с. Румянцево	Изградена битова канализационна мрежа в селото, състояща се от Клон 1, Клон 2 до ПСОВ, с тръби PE SN8 ø315 и обща дължина на колекторите 1 775 м и 121 бр. сградни канализационни отклонения с обща дължина 847 м (2013г.).
с. Тодоричене	Изградена битова канализационна мрежа, състояща се от Гл. клон I,

	Клон 18 и Клон 2, с тръби PE SN8 ø315, с дължина на колекторите 780 м, дължина на канализационните клонове включени в колекторите 865 м и 55 бр. сградни канализационни отклонения с обща дължина 385 м (2012г.).
с. Торос	Изградена битова канализационна мрежа в селото, състояща се от колектор до ПСОВ с тръби PE SN8 ø315 с обща дължина 2 148 м и 191 бр. сградни канализационни отклонения с обща дължина 1 337 м (2013г.).

**Източник: „План за интегрирано развитие на Община Луковит 2021-2027г.“ и „Общ устройствен план на община Луковит“, 2020г.*

На септични ями са в селата Бежаново, Беленци, Дерманци, Дъбен, Карлуково, Пещерна и Ъглен.

Дъждовна канализация

Дъждовна канализация има изградена единствено в гр. Луковит, като новоизградената дъждовна канализационна система на гр. Луковит е разделена на две зони - северозападна и югоизточна. Изпълнена е от тръби HDPE SN8 с диаметри от ø315 до ø1 200 през 2015г. и се зауства в осем точки в приемник р. Златна Панега, което е регламентирано с Разрешително за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти №13140005/18.04.2007г., чиито срок на действие е удължен до 19.09.2022г. с Решение №1974/15.09.2016г. Изградената дъждовна канализация е с обща дължина 6 874 м.

Смесена канализация

Смесена канализация е изградена единствено в гр. Луковит през периода 2004-2015г. Изпълнена е от бетонови тръби с диаметри от ø300 до ø1 000 и от полиетиленови гофрирани тръби HDPE SN8 с диаметър от ø315 до ø1 000 с обща дължина 3 608 м и смесени канализационни клонове, включени в колекторите, изпълнени през периода 2011-2015г., изпълнени от тръби PP SN8 от ø400 до ø1 000, от полиетиленови гофрирани тръби HDPE SN8 с диаметър от ø315 до ø630 и от стоманобетонови тръби ø1 000 с обща дължина 1 337 м.

Новоизградените сградни канализационни отклонения към битовата и към смесената канализация са 968 бр. с обща дължина 8 308 м.

Старата канализационна мрежа в гр. Луковит е от съществено значение за функциониране на системата за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води в града и представлява актив с неизяснен статут по смисъла на чл. 4.8. от Договор за стопанисване, поддържане и експлоатация на ВиК системите и съоръженията, и предоставяне на водоснабдителни и канализационни услуги от 28.04.2016г. В тази връзка е наложително да се извърши процедура по узаконяването и при установена необходимост – реконструирането ѝ.

Канализационна мрежа в останалите населени места в общината

В населените места на общината - селата Бежаново, Беленци, Дерманци, Дъбен, Карлуково, Пещерна и Ъглен, битово-фекалните води от населението се заустват в септични ями, което налага необходимост от играждане на канализационни системи и пречиствателни съоръжения.

II.2.2.9. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води

Пречиствателна станция за отпадъчни води

На територията на община Луковит са изградени 5 пречиствателни станции за отпадни води в гр. Луковит, с. Тодоричене, с. Петревене, с. Румянцево и с. Торос, изградени през периода 2012-2015г. с финансиране по ОПОС 2007-2013г. и ПРСР.

- **с. Тодоричене - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 824 ЕЖ**

ПСОВ - с. Тодоричене има издадено Разрешение за ползване №СТ-05-1691/16.11.2012г. на ДНСК и е изградена в УПИ VII, кв. 52 по плана на с. Тодоричене, община Луковит.

Капацитет и натоварване:

- ✓ Дебит – $Q_{ср. дн.} = 126,07 \text{ м}^3$;
- ✓ БПК5 натоварване - 49,44 кг/ден;
- ✓ БПК5 концентрация - 392 мг/л;
- ✓ ХПК натоварване - 98,88 кг/ден;
- ✓ ХПК концентрация - 784 мг/л;
- ✓ НВ товар - 57,68 кг/ден;
- ✓ НВ концентрация - 458 мг/л;

Заустването на ПСОВ - с. Тодоричене е изпълнено с тръби ПЕВП $\varnothing 200$ мм в точка с координати СШ 43°09'45" и ИД 24°10'47Д", което е регламентирано с Разрешително за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти №13710068/15.03.2013г., чиито срок на действие е до 15.03.2023г.

- **с. Петревене - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 1 015 ЕЖ**

ПСОВ - с. Петревене има издадено Разрешение за ползване №СТ-05-639/05.04.2013г. на ДНСК и е изградена в УПИ1-034042 по плана на с. Петревене, община Луковит.

Капацитет и натоварване:

- ✓ Дебит - $Q_{ср. дн.} = 155,3 \text{ м}^3$;
- ✓ БПК5 натоварване - 60,9 кг/ден;
- ✓ БПК5 концентрация - 392 мг/л;
- ✓ ХПК натоварване - 121,8 кг/ден;
- ✓ ХПК концентрация - 784 мг/л;
- ✓ НВ товар - 71,05 кг/ден;
- ✓ НВ концентрация - 458 мг/л;

Заустването на ПСОВ - с. Петревене е изпълнено с тръби ПЕВП $\varnothing 200$ мм в точка с координати СШ 43°09'38,6" и ИД 24°09'00,57", което е регламентирано с Разрешително за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти №13110142/01.08.2013г., чиито срок на действие е до 01.08.2023г.

- **с. Румянцево - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 1 334 ЕЖ**

ПСОВ - с. Румянцево има издадено Разрешение за ползване №СТ-05-640/05.04.2013г. на ДНСК и е изградена в УПИ 1 - 069030 по плана на с. Румянцево, община Луковит.

Капацитет и натоварване:

- ✓ Дебит - $Q_{\text{ср. дн.}} = 204,1 \text{ м}^3$;
- ✓ БПК5 натоварване - 80,04 кг/ден;
- ✓ БПК5 концентрация - 392 мг/л;
- ✓ ХПК натоварване - 160,08 кг/ден;
- ✓ ХПК концентрация - 784 мг/л;
- ✓ НВ товар - 93,38 кг/ден;
- ✓ НВ концентрация - 458 мг/л;

Заустването на ПСОВ - с. Румянцево е изпълнено с тръби ПЕВП $\varnothing 200$ мм в точка с координати СШ 43°08'07,3" и ИД 24°09'08,2", което е регламентирано с Разрешително за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти №13110141/01.08.2013г., чиито срок на действие е до 01.08.2023г.

• **с. Торос - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 2 842 ЕЖ**

ПСОВ - с. Торос има издадено Разрешение за ползване №СТ-05-638/05.04.2013г. на ДНСК и е изградена в УПИ 1-111, кв. 12 по плана на с. Торос, община Луковит.

Капацитет и натоварване:

- ✓ Дебит - $Q_{\text{ср. дн.}} = 434,83 \text{ м}^3$;
- ✓ БПК5 натоварване - 170,52 кг/ден;
- ✓ БПК5 концентрация - 392 мг/л;
- ✓ ХПК натоварване - 341,04 кг/ден;
- ✓ ХПК концентрация - 784 мг/л;
- ✓ НВ товар - 198,94 кг/ден;
- ✓ НВ концентрация - 458 мг/л;

Заустването на ПСОВ - с. Торос е изпълнено с тръби ПЕВП $\varnothing 200$ мм в точка с координати СШ 43°06'16,3" и ИД 24°16'55,3", което е регламентирано с Разрешително за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти №13710070/01.08.2013г., чиито срок на действие е до 01.08.2023г.

• **гр. Луковит - ПСОВ с капацитет 11 244 ЕЖ (еквивалент жители)**

ГПСОВ – гр. Луковит със съответните трасета на довеждащата до нея линейна техническа инфраструктура (довеждащ канализационен колектор, водопровод, електрозахранване и път) са изградени през 2015г. по проект DIR-51011116-75-159 „Интегриран проект за подобряване водния сектор на град Луковит“, финансиран по ДБФП DIR-51011116-C04, приоритетна ос 1 на ОП „Околна среда 2007-2013г.“ – „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 10 000 е.ж.“ Пречистените води се заустват в р. Златна Панега, водоприемник II^{ра} категория, която е определена като „чувствителна зона“ на поречие р. Искър във водните обекти на Дунавски район, съгласно Заповед №РД 970/28.07.2003г. за определяне на чувствителни зони във водни обекти.

ГПСОВ е изградена в землището на гр. Луковит, община Луковит извън регулацията на града, в непосредствена близост до водоприемника р. Златна Панега в ПИ №44327.80.25, трайно предназначение на територията – урбанизирана; начин на трайно ползване – за друг вид имот със специално предназначение и ползване; м. „Панега“; площ на имота $12\,774 \text{ м}^2$; скица №20197/12.07.2012г.; акт №1884/26.01.2009г. Местоположението на площадката на ГПСОВ, съгласно Здравно заключение за съгласуване на проект за общ ПУП /устройствена схема/, с изх. №ПК-212/28.09.2010г. на Регионална инспекция за опазване и контрол на общественото здраве - гр. Ловеч, е

съобразено с всички хигиенни изисквания и нормативи за отстояния от регулацията на града, съгласно Наредба №7/1992г. на Министерство на здравеопазването за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда. От юг имотът граничи със съществуващ полски път, южно от който е р. Златна Панега. Разстоянието до строителните граници на населеното място е 1 000 m, а разстоянието до съществуващ път с трайна настилка е около 550 m.

ГПСОВ – гр. Луковит е с технологична схема „Продължителна аерация” и механично обезводняване на утайките с шнекова преса, които предимства са:

- Лека и надеждна експлоатация;
- Непрекъснат режим на експлоатация;
- Независимост от промените в постъпващите товари на вход-водни количества и органична замърсеност;

Пречиствателната станция е проектирана за експлоатационен период от 30г. и е оразмерена при следните показатели респективно към 2015г. и 2040г., представени по-долу.

Оразмерителни водни количества на ГПСОВ – гр. Луковит

Параметър	Единици	2015г.		2040г.	
Население гр. Луковит и приходящи		10 019		9 300	
Население включено в канализацията - гр.Луковит		7013	70%	9 300	100%
Общо население включено в канализацията		7013		9300	
Консумация на вода от населението	л/ж/ дн	100		110	
Консумация от обществен сектор (на глава от населението)	л/ж/ дн	30		40	
Обща консумация (на глава от населението)	л/ж/ дн	130		150	
Отводнителна норма		0,9		0,9	
Средно водно количество на отпадните води					
Домакински / обществени	M ³ /d	821	56%	1 256	69%
Производствени	M ³ /d	246	17%	270	15%
Инфилтрация	M ³ /d	403	27%	305	17%
Средно дневно Q	M ³ /d	1 470	100%	1 831	100%
Пиково максимално водно количество на отпадни води					
Ко		2,52		2,39	
Домакински / обществени / индустриални	M ³ /h	117		159	
Инфилтрация	M ³ /h	17		13	
Максимално часово Q в сухо време	M ³ /h	134		171	
Максимално часово Q при дъжд	M ³ /h	251		330	
Максимално часово - оразмерително	M ³ /h	330		330	
Натоварвания от отпадните води					
Еквивалентни жители		8 065		10 500	
БПК5 натоварване	Kg/d	484		630	
БПК5 концентрация	Mg/l	329,3		344,2	
ХПК натоварване	Kg/d	968		1 260	
ХПК концентрация	Mg/l	658,6		688,3	
НВ товар	Kg/d	484		630	
НВ концентрация	Mg/l	329,3		344,2	
Общо натоварване N (азот)	Kg/d	89		115,5	
Общ N концентрация	Mg/l	60,4		63,1	

Общо натоварване Р (фосфор)	Kg/d	15		18,9	
Общ Р концентрация	Mg/l	9,9		10,3	

Заустването на ПСОВ - гр. Луковит е изпълнено с бетонни тръби $\varnothing 2000$ мм в точка с координати СШ 43°12'40,9" и ИД 24°10'56,7" в приемник р. Златна Панега, регламентирано с Разрешително за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти № 13140005/18.04.2007г., чиито срок на действие е удължен до 19.09.2022г. с Решение № 1974/15.09.2016г.

Съоръженията на ГПСОВ – гр. Луковит от основната линия за пречистване на водите са оразмерени за приемник – “чувствителна зона” за достигане на следните параметри:

Показател	Ед. мярка	Стойност
БПК5	mg/l	25
ХПК	mg/l	125
Неразтворени вещества	mg/l	35
Азот /общ	mg/l	15
Фосфор /общ/	mg/l	2

За ПСОВ – гр. Луковит е издадено разрешение за ползване на обекта №СТ-05-688/20.05.2015г. Технологичната схема за пречистване на отпадъчните води в ГПСОВ – гр. Луковит - „Продължителна аерация” и механично обезводняване на утайките с шнекова преса е с отделни компактни блоксъоръжения, които обединяват конструктивно съоръженията, необходими за механичното и биологично пречистване на отпадъчните води. В Блоксъоръжение-1 са обединени Селектор, РУ към ВРУ и ПС за РАУ и ИАУ. В Блоксъоръжение-2 са обединени Биобасейн и Вторичен радиален утайтел.

Технологична схема „Продължителна аерация” и механично обезводняване на утайките с шнекова преса

Механично пречистване
- Входна помпена станция с груба решетка; - Комбинирано съоръжение за механично пречистване – механично стъпало; - Дебитомер на вход ГПСОВ - ултразвуков;
Биологично пречистване
- Блоксъоръжение – 2, обединени Биобасейн и Вторичен утайтел в режим продължителна аерация; - Селектор (Разпределително устройство) към Биобасейн; - Биобасейн “Продължителна аерация”; - Вторичен радиален утайтел;
Третиране на утайките - механично обезводняване с шнекова преса
- Помпена станция за РАУ и ИАУ; - Утайкоуплътнител за ИАУ; - Силоз за утайки; - Обезводняване на утайките с шнекова преса; - Изсушителни полета;
Обеззаразяване

• Инсталация UV - обеззаразяване;• Дебитомер на изхода;

• **По пътя на водата:**

- **Входна помпена станция с груба решетка** - суровите отпадъчни води се препомпват на вход пречиствателна станция;
- **Комбинирано съоръжение за механично пречистване - механично стъпало**, което е свързано с фино отделяне на неразтворени вещества /3 mm/ и на по-големите от 0,2 mm пясъчинки в степен до 95%. За грубото механично пречистване е т.н. “компактна” система, която съдържа всички необходими функции за механично пречистване в една единствена конструкция. Оразмерена е за максимално часовото водно количество при дъжд. Състои се от комбинация от фина решетка, аерируем пясъкомаслозадържател с класификатор за пясък и маслоуловител. Фината решетка е тип шнекова с процепи 3 mm. Работата ѝ е автоматизирана от сигнал на ултразвукови нивосигнализатор следящ за промяната на водното ниво в канала пред решетката. Отделените от фината решетка твърди вещества се компримират с промивната шнекова преса след решетката и се отвеждат в контейнер. Пресата се стартира автоматично с решетката. Таймер управлява работата на пясъкозадържателя. Уловения пясък при дъното се транспортира чрез хоризонтален спирален шнек до класификатора на пясък, който обезводнява пясъка и го отвежда също в контейнер. Отделените на повърхността смеси от масла и мазнини се концентрират чрез специално съоръжение и чрез устройство за извличане и се управлява ръчно. Маслата се отвеждат за дехидратиране в специален разслоителен контейнер. От тук ръчно се прехвърлят за транспортиране в закрития контейнер с отпадъци от решетките и класификатора за пясък;
- **Дебитомер на входа** – ултразвуков;
- **Блоксъоръжение – 2, обединени Биобасейн и Вторичен радиален утайтел в режим „Продължителна аерация“:**
 - ✓ **Селектор (Разпределително устройство) към Биобасейн;**
 - ✓ **Биобасейн “Продължителна аерация” – биологично пречистване** - второто, но основно стъпало в пречиствателната станция, при което се отстраняват органичните вещества замърсяващи водата. Комплексът за биологичното пречистване на водите включва биобасейн и вторичен утайтел. В биобасейна органичните замърсявания се отстраняват чрез колонии от аеробни бактерии и микроорганизми, образуващи “активна утайка”. Образоващата се излишна утайка е стабилизирана, има около 60% органично съдържание и не може да загнива. Концентрацията на фосфор в суровата отпадъчна вода се променя в процеса на пречистване. За нуждите на активната утайка се инкорпорира около 1% фосфор спрямо концентрацията на БПК5. Общата концентрация на фосфор в суровата вода обаче е по-висока от цитираната редукция плюс допустимото остатъчно съдържание на фосфор в пречистената вода (определено на 2 mg/l). Това налага допълнително отстраняване на фосфора. За целта е предвидена симултантна реагентна обработка на водите в биобасейна. Като реагент се използва железен трихлорид FeCl₃. Железният трихлорид е с кисела

активна реакция, която е неблагоприятна за биологичния процес. За това е предвидено корекция на рН, като се използва разтвор на варно мляко получен от хидратна вар;

- ✓ **Вторичен радиален утайтел** - 2 бр. обединени конструктивно с Биобасейните в БЛОКСЪОРЪЖЕНИЕ - 2. Оборудвани са с механични утайкочистачи. Водата се разпределя към утайтелите от разпределително устройство, конструктивно обединено с други съоръжения в БЛОКСЪОРЪЖЕНИЕ - 1;
- **Инсталация UV - обеззаразяване** – извършва се с ултравиолетови излъчватели, монтирани в камера от неръждаема стомана, която е захваната с фланци за тръбата на изход. Дезинфекцията с UV-лъчи е мигновен процес;
- **Дебитомер на изхода** - в канала след инсталация UV-обеззаразяване има ултразвуков дебитомер на тръба DN 400 mm. Сечението на тръбата винаги е пълно 100% с вода.
- **Третиране на утайките:**
Отделената в процеса на пречистване по метода „продължителна аерация” стабилизирана ИАУ е с висока влажност (около 99 – 99.20%), което я прави неподходяща за директно подаване към инсталацията за обезводняване. Като подготовка на утайките преди механичното им обезводняване се извършва уплътняване на ИАУ в утайкоуплътнител и акумулирането и в силос преди обезводняването.
- **Помпена станция за РАУ и ИАУ** - отделената от радиалните вторични утайтели активна утайка, постъпва в камерите за регулиране на рециркулацията към Помпена станция за РАУ и ИАУ;
- **Утайкоуплътнител за ИАУ** – съоръжението е тип гравитационен утайкоуплътнител. Тук постъпват помпажно стабилизираните излишни активни утайки от ПС за ИАУ;
- **Силос за утайки** - утайката се съгъства за няколко часа през деня. Машината за обезводняване работи на цикличен режим. Необходимо е и хомогенизиране на утайката, за да се осигури един обем утайка с постоянен състав, който да не изисква по нататъшни корекции в процеса на обезводняването, когато утайката се обработва с коагуланти за кондициониране. Има един силос за уплътнена утайка с работен обем 80 m³, при което времето за акумулиране на утайката в силоса е над 2 дни. Хомогенизира се с потопен миксер. Обемът осигурява акумулирането на утайките през почивните дни. Машината за обезводняване работи 5 дни в седмицата;
- **Обезводняване на утайки с шнекова преса** - от силоса утайката се подава дозирано към пресата с ексцентрик винтова помпа. Регулирането на дебита е посредством мотовариатор;

Производствен капацитет на шнековата преса

- работни дни в седмицата	- 5 дни
- брой шнекови преси	- 1 бр. работна
- работни часове на ден	- 8 часа
- крайна влажност на кека	- 80% (200 кг/м ³)
- количество утайка по СВ макс	- 0,9 т/ден
- полимер за кондициониране	- до 6 кг/тон СВ

Инсталацията за обезводняване може да поеме за обработка максимален товар при работа 8 часа на ден 5 дни в седмицата. През почивните дни утайките се съхраняват в силоза и се обезводняват в работните дни през седмицата при 7-8 часов работен ден. Шнековите преси са с непрекъснат режим на работа. Обезводняват се гравитационно уплътнени стабилизирани утайки с начална влажност средно 98% (концентрация 20 kg/m^3). Нормално се постига влажност 80% на обезводнената утайка. Филтратът от обезводняването се връща за пречистване. Кондиционирането е с органичен полимер (флокулант). Времетраенето на един работен ден е 8 часа. При влажност 80%, кека обработен с полимер има желеподобна структура. Това е причината към кека да се добавя хидратна вар. Дозата на варта е средно 150 кг/тон СВ кек.

- **Резервни изсушителни полета** - при възникване на усложнена ситуация за извозване на обезводнените утайки се налага временното им изсушаване или депониране на площадката на ГПСОВ. За целта има изсушителни полета с бетоново дъно и оградни стени. Площта им е 320 m^2 . Дъното е с наклон към канала за дъждовни води. При дневно количество на кека $4,5 \text{ m}^3/\text{ден}$ на площадката може да се складира кек за период от 80 до 90 дни, при височина на пласта $H=1,2 \text{ m}$;

Община Луковит предостави следната информация за количествата генерирани утайки за 2021г. от ГПСОВ – гр. Луковит (19 08 05 – 476,5 т; 19 08 02 – 17,6 т; 19 08 01 – 17,4 т).

Регионалната система за управление на отпадъците може да приема само механично обезводнени утайки до съдържание на сухо вещество най-малко 20%. Предвид факта, че в ГПСОВ - Луковит излишните утайки се обезводняват с шнекова преса и се постига влажност 80% на обезводнената утайка и в случай на незначително съдържание на замърсители, утайките може да се депонират на Регионалното депо за неопасни отпадъци, разположено в РЦУО-Луковит. За тях пречиствателната станция трябва да плаща съответната такса на входа на депото.

За периода 2015г. – 2020г. на РЦУО-Луковит не е налична информация за депонирани утайки от ГПСОВ-Луковит.

Мерки за намаляване вредното влияние върху околната среда

- Засадени са дървета, трева и др. около ГПСОВ по време на нейното изграждане, както и оградата на ГПСОВ също ограничават влиянието върху околната среда;
- Изключително важно е и се спазват адекватни оперативни мерки, с цел намаляване до минимум потенциални проблеми, граниещи с неприятни миризми. Оперативните мерки като ефективен контрол на управлението на отстранения пясък, отпадъците от решетките (промиване, съхранение в затворени контейнери и поръсване с вар), транспортирането и депонирането на утайката от площадката са необходими за намаляване на неприятните миризми;
- Възможност за покриване на елементите от съоръженията за пречистване, където риска от разпространение на миризми е най-голям, в т.ч. съоръженията от механичното стъпало и тези за съхранение на утайката;
- Следят се санитарно-хигиенните изисквания за условията на околна работна среда, има вентилационни системи в различни сектори;

Повърхностни и подпочвени води

Няма изпускане на вредни емисии в зоната на заустване. Пречистените отпадъчни води отговарят на Наредба №6/2000 за граничните емисии за концентрация на вредни и опасни субстанции в отпадъчните води, зауствани във водни обекти.

II.2.2.10. Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени показатели

Всички населени места в община Луковит са водоснабдени, като общината е преосигурена с водни количества.

Водоснабдяването на населените места на територията на община Луковит се осъществява посредством два магистрални водопровода - Водоснабдителна система (ВС) „Златна Панега“ и Водоснабдителна система „Гложене“. Повечето населени места се водоснабдяват и от собствени водоизточници, като те са основни за селата Дерманци, Ъглен и Бежаново.

Източници на водоснабдяване на населените места в община Луковит

Населено място	Източник на водоснабдяване
гр. Луковит	ВС „Гложене“; ВС „Златна Панега“ и местни водоизточници;
с. Бежаново	Местни водоизточници;
с. Беленци	ВС „Златна Панега“ и местни водоизточници;
с. Дерманци	Местни водоизточници;
с. Дъбен	ВС „Гложене“;
с. Карлуково	ВС „Златна Панега“ и местен водоизточник;
с. Петревене	ВС „Златна Панега“; ВС „Гложене“ и местни водоизточници;
с. Пещерна	ВС „Гложене“ и местни водоизточници;
с. Румянцево	ВС „Златна Панега“ и местен водоизточник;
с. Тодоричене	ВС „Златна Панега“ и ВС „Гложене“;
с. Торос	ВС „Гложене“;
с. Ъглен	Местни водоизточници;

*Източник: „План за интегрирано развитие на Община Луковит 2021-2027г.“

Общият дебит на водоизточниците варира в широки граници според сезона и климатичните условия.

Водоснабдителна система „Златна Панега“ (ВС „Златна Панега“) води началото си от езерото Златна Панега, с. Златна Панега, община Ябланица. По магистрален водопровод, с обща дължина 19 км, се водоснабдяват населени места в общините Ябланица, Луковит и Червен бряг. От него на територията на община Луковит се водоснабдяват: гр. Луковит и селата Румянцево, Беленци и Карлуково. Изграден е от стоманени тръби с $\varnothing 800$, $\varnothing 700$, и $\varnothing 500$, от които на територията на община Луковит - от Изравнителен водоем $7\,000\text{ м}^3$ при с. Румянцево до Водомерна шахта (ВШ) за община Червен бряг - е изграден от стоманени тръби $\varnothing 700$ и е с обща дължина около 15 км, строени до 1996г. Общият дебит на Водоснабдителна група „Златна Панега“ има капацитет до 600 л/сек и включва изворите „Горното езеро“ и „Долното езеро“ с годишен разрешен лимит до $18\,900\,000\text{ км}^3/\text{год}$. Общото физическо състояние се характеризира като добро, като в по-лошо физическо състояние са участъците, изградени от стоманени тръби до 1996г.

Водоснабдителна система „Гложене“ (ВС „Гложене“) пренася и доставя водни количества от най-големия дренаж в обособената територия, обслужвана от „ВиК“ АД - гр. Ловеч, наречен „Видрите“, намиращ се до с. Гложене, община Тетевен и водоснабдява

населени места от общините Тетевен, Ябланица и Луковит. От него на територията на община Луковит се водоснабдяват: гр. Луковит, с. Пещерна, с. Торос, с. Дъбен, с. Тодоричене, с. Петреване. Общият дебит на Водоснабдителна система „Гложене“ е до 140 л/сек и включва изворите „КИ - Горна Видра“, „КИ - Долна Видра“ и „Дренаж Видрите“.

Довеждащите (магистрални) водопроводи са: тласкателен - след ПС „Видрите“ до Облекчителна шахта (ОШ) Гложене - ст. $\varnothing 350$ около 200 м и гравитачен - след ОШ Гложене, с обща дължина около 31 км, от които на територията на община Луковит са около 20 км и са изградени от стоманобетонени тръби $\varnothing 700$, $\varnothing 600$ и стоманени тръби $\varnothing 500$, строени до 1996г.

Довеждащите (магистрални) водопроводи на територията на община Луковит са гравитачни с обща дължина около 20 км, полагани 1980/1986г. Експлоатационното им състояние се характеризира с постоянни течове вследствие на корозия и електрокорозия (по долното теме), както и от некачествени конструктивни заварки. Регистрират се големи физически загуби на вода, поради загубване на еластичност на уплътнителите и следващо разместване на муфите. Тъй като водопроводът е положен в баластреното легло на р. Вит, откриването на течовете е трудоемко и възможно само чрез прослушване. Поради големите диаметри и дължините на ремонтните участъци е невъзможно да бъде осигурена реконструкция със собствени средства.

Местни водоизточници. Местните водоизточници на територията на община Луковит са каптирани извори – 12 бр., дренажи – 5 бр. и шахтови кладенци – 4 бр. Повечето населени места се водоснабдяват и от собствени водоизточници, като те са основни за селата Дерманци, Ъглен и Бежаново.

Голямата част от каптажите улавят карстови води, на каквито районът е богат. Повечето от каптажите осигуряват местните водоснабдявания на малки населени места, като дебитът им е силно променлив и зависи пряко от падналите във водосбора им валежи, като през по-голямата част от годината е от 1 до 5 л/с. Повечето от изворите са каптирани в периода 1950-1970г., като първоначално улавяните водни количества са намалели неколккратно. Състоянието на съоръженията е сравнително добро. Основен проблем за работата на съоръженията са опазване на чистотата на улавяните води, поради силно изразената неопределеност на зоните на подхранване и безконтролното строителство на битови канализации и организиране на сметища.

Експлоатираните дренажи са в повечето случаи комбинирани в една вододобивна система с каптажи. Същите са строени в същия период както каптажите и обикновено улавят плитки води с повърхностно подхранване, често силно варовити. Основен проблем за работата на всички дренажи е намаляването на пропускната способност на събирателните линии вследствие на отлагане на варовици. Наред с намаляването на добиваните количества, проблем е и опазването на чистотата на улавяните води поради замърсяване от повърхностно подхранване.

Стопанисваните от дружеството шахтови кладенци са обикновено със скатно подхранване от плитки води. Често дебитът им е в пряка зависимост от нивата в близки реки и напоителни канали. Добиваната от шахтови кладенци вода е с най-лоши качества, обикновено с лоша микробиология и наднормено съдържание на нитрати и нитрити. Основен проблем заедно с лошото качество на водите е намаляването на дебитите вследствие на колматиране.

Поради влошени качествени показатели на водата от системата за водоподаване са изключени следните подземни водоизточници: каптиран извор „Езерото“ - с. Ъглен, извор „Пещерата“ - с. Пещерна, каптиран извор „Врачан махала“ - с. Пещерна. Резервни за

системата са: ШК „Момчилец“ 1, ШК „Момчилец“ 2, ШК „Момчилец“ 3, дренаж „Момчилец“ - гр. Луковит.

Експлоатацията на водопроводната мрежа и предоставянето на услуги на територията на общината се извършва от „ВиК“ АД - гр. Ловеч.

Външна водопроводна мрежа

Външната водопроводна мрежа на територията на община Луковит е общо около 76 км, като на магистралните водопроводи и отклоненията от тях към населените места е около 55 км. Външната водопроводна мрежа от местните водоизточници около 6 км са изградени от стоманени тръби с диаметри от $\varnothing 150$ до $\varnothing 200$, 15 км от азбестоциментови тръби от $\varnothing 80$ до $\varnothing 200$ и 850 м каменинови тръби $\varnothing 100$. Външната водопроводна мрежа от местните водоизточници е с обща дължина около 21 км, като част от тръбите са на възраст над 50 г. и общото им физическо състояние се характеризира с честа аварийност и запушвания от корени поради липса на водоплътност при връзките.

Подаваните за питейно-битово водоснабдяване природни води не се пречистват (поради липса на ПСПВ), а само се обеззаразяват. Качеството на питейната вода отговаря на всички изисквания на Наредба №9 от 16.03.2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели по физико-химични, радиологични и микробиологични показатели. В редки случаи, обикновено при интензивни валежи, във водосбора на водоизточниците добиваните води са с повишена мътност, която не може да бъде отстранена поради липса на подходящи съоръжения.

Вътрешни водопроводни мрежи

Вътрешните водопроводни мрежи в населените места на община Луковит са с обща дължина около 200 км основно изградени от азбестоциментови тръби с диаметри от $\varnothing 60$ до $\varnothing 200$ и стоманени тръби от $\varnothing 80$ до $\varnothing 425$ на възраст средно 50 г. и 9 245 бр. водопроводни отклонения. През периода 2003-2014г. са подменени общо около 15 км водопроводи с тръби РЕНД и диаметри от $\varnothing 90$ до $\varnothing 110$.

Общото състояние на водопроводната мрежа се характеризира с повишена аварийност и скрити течове вследствие на физическа амортизация на материала и връзките на азбестоциментовите тръби. Особено лошо е експлоатационното състояние на изпълнените от поцинковани тръби разпределителни водопроводи.

Напорни водоеми и помпени станции

Водоснабдителната система в община Луковит обхваща и напорните водоеми на населените места с общ брой 21. За всяко населено място има изграден поне по един денонощен изравнител, което благоприятства по-равномерното осигуряване на необходимите водни количества. Техническото състояние на водоемите се характеризира като добро.

Общият брой на помпените станции в общината са 14 бр., като две от тях са елементи на довеждащия магистрален водопровод от ВС „Златна Панега“, а останалите подават водни количества от местните водоизточници. Помпените станции са в добро техническо състояние.

Община Луковит е добре водоснабдена и към момента потребностите на населението са задоволени.

Инвестиционна програма

В Инвестиционната програма към Регионалния генерален план за водоснабдяване и канализация за водоснабдителните системи на община Луковит са предвидени следните обекти:

- Реконструкция на довеждащ водопровод (тласкател) от ПС „Езерото“ до НВ „Луковит“ 500 км³ от стоманени тръби ø150 и с дължина 1 030 м, гр. Луковит;
- Реконструкция на довеждащ водопровод (тласкател) от ПС „Карлуково-I подеи“ до ПС „Карлуково-II подеи“ от стоманени тръби ø150 и с дължина 2 396м, с. Карлуково;
- Реконструкция на довеждащ водопровод (тласкател) от ПС „Ъглен“ до НВ „Ъглен“ 280 км³ от азбестоциментови тръби ø250 и с обща дължина 253 м, с. Ъглен;
- Реконструкция на довеждащ водопровод, отклонение от магистрален водопровод от РШ до НВ „Тодоричене-Петревене“ 400 км³ от азбестоциментови тръби ø150 и с дължина 1 675 м, с. Петревене;
- Реконструкция на хранителен водопровод, от магистрален водопровод от НВ „Тодоричене-Петревене“ 400 км³ до регулацията на с. Петревене от азбестоциментови тръби ø150 и с дължина 2 620 м, с. Петревене;
- Реконструкция на довеждащ водопровод (тласкател) от ПС „Румянцево“ до НВ „Румянцево“ 400 км³ от стоманени тръби ø100, с. Румянцево;

С оглед осигуряване непрекъснатостта на водоподаване към населените места е необходимо да се предвиди реконструкция на магистрален водопровод от ВС „Гложене“, както и на довеждащите водопроводи от местните водоизточници. Наложителна е подмяната на тласкателя от ПС „Езерото“ гр. Луковит до НВ „Луковит“ 500 км³, поради невъзможност да бъдат осигурени допълнителни водни количества при възникнала необходимост за гр. Луковит от допълнителните водоизточници ШК „Момчилец - 1, 2, 3“ и дренаж „Момчилец“.

Да се зонира водопроводната мрежа на гр. Луковит, предвидено в одобрен проект, който не е изпълнен.

Няма изградена и функционираща пречиствателна станция за питейни води и добиваната от собствени водоизточници сурова вода се обеззаразява с хлор-газ или натриев хипохлорид, подава се към водоемите или направо в разпределителните мрежи на населените места.

Мониторинг върху качествата на питейната вода

РЗИ – Ловеч - извършва непрекъснато наблюдение (мониторинг) на качеството на питейната вода, подавана за нуждите на жителите на област Ловеч. Броят на пунктовете, честотата и вида на мониторинга са съобразени с изискванията на Наредба №9/2001г. на МЗ за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. По предварително съгласуван график се взимат проби за анализ по показателите, включени в *постоянния мониторинг* - цвят, вкус, мирис, мътност, рН, амониев йон, нитрити, колиформи и Ешерихия коли в 100 мл.

Годишно се изследват и определен брой проби по показателите, включени в *периодичния мониторинг* - цвят, вкус, мирис, мътност, рН, амониев йон, нитрити, нитрати, перманганатна окисляемост, хлориди, обща твърдост, калций, магнезий, сулфати, фосфати, желязо, цинк, мед, манган, флуориди, олово, общ хром, кадмий, арсен, селен, натрий,

цианиди, трихалометани, общ брой микроорганизми (брой колонии) при 22 °С, колиформи, Ешерихия коли и Ентерококи в 100 мл и други.

Опасност за деца при употреба на вода с повишено съдържание на нитрати - при употреба на вода с повишено съдържание на нитрати (над 50 мг/л) се развива водно-нитратна метхемоглобинемия. Най-чувствителни са и заболяват кърмачетата на изкуствено хранене при разреждане на млечните смеси и млякото с такава вода. При тях се намалява транспортът на кислород до тъканите и може да се стигне до посиняване в тежката форма на заболяването. Леки форми на метхемоглобинемия, свързани с употребата на вода с повишено съдържание на нитрати, се срещат при деца от всички възрасти. Проявяват се със следните симптоми - слабост, бледност, повишена умора.

ИЗВОДИ:

- ✚ На територията на община Луковит се намират три водосборни басейна: на река Искър, на река Златна Панега и на река Вит и други по-малки техни притоци;
- ✚ На територията на община Луковит няма предприятия замърсители по компонент „Води“;
- ✚ Основният риск от замърсяване на подпочвените води е от липсата на канализационна система в повечето населени места в общината (канализационната мрежа в общината е развита частично в града и в по-големите населени места със следната степен на изграденост - гр. Луковит (74%), с. Дерманци (30%), с. Петревене (27%), с. Румянцево (33%), с. Тодоричене (32%) и с. Торос (26%), като в останалите населени места няма канализация и основно се използват септични ями от населението, което налага необходимостта от играждане на канализационни системи и пречиствателни съоръжения;
- ✚ На територията на община Луковит са изградени 5 пречиствателни станции за отпадни води в гр. Луковит, с. Тодоричене, с. Петревене, с. Румянцево и с. Торос, изградени през периода 2012-2015г.;
- ✚ ГПСОВ – гр. Луковит е с технологична схема „Продължителна аерация” и механично обезводняване на утайките с шнекова преса, които предимства са: лека и надеждна експлоатация; непрекъснат режим на експлоатация; независимост от промените в постъпващите товари на вход-водни количества и органична замърсеност;
- ✚ Пречистените отпадъчни води от ГПСОВ – Луковит се заустват в р. Златна Панега, водоприемник II^{ра} категория, която е определена като „чувствителна зона“ на поречие р. Искър във водните обекти на Дунавски район, съгласно Заповед №РД 970/28.07.2003г. за определяне на чувствителни зони във водни обекти. Няма изпускане на вредни емисии в зоната на заустване, като пречистените отпадъчни води отговарят на Наредба №6/2000 за граничните емисии за концентрация на вредни и опасни субстанции в отпадъчните води, зауствани във водни обекти;
- ✚ Предвид факта, че в ГПСОВ - Луковит излишните утайки се обезводняват с шнекова преса и се постига влажност 80% на обезводнената утайка и в случай на незначително съдържание на замърсители, утайките може да се депонират на Регионалното депо за неопасни отпадъци, разположено в РЦУО-Луковит;
- ✚ Всички населени места в община Луковит са водоснабдени, като общината е преосигурена с водни количества;
- ✚ Водоснабдяването на населените места на територията на община Луковит се осъществява посредством два магистрални водопровода - Водоснабдителна

система (ВС) „Златна Панега“ и Водоснабдителна система „Гложене“. Повечето населени места се водоснабдяват и от собствени водоизточници, като те са основни за селата Дерманци, Ъглен и Бежаново;

- ✚ Необходима е подмяна и рехабилитация на водопроводната мрежа в населените места на общината;
- ✚ Няма изградена и функционираща пречиствателна станция за питейни води и добиваната от собствени водоизточници сурова вода се обеззаразява с хлор-газ или натриев хипохлорид, подава се към водоемите или направо в разпределителните мрежи на населените места;

II.2.3 Отпадъци

Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, но и ограничават използваемостта на земята и създават хигиенни проблеми. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторна употреба води до съхранение на природни ресурси.

Управлението на дейностите с отпадъци е многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, икономическа и нормативна база и не на последно място висока обществена отговорност.

За осъществяването на правилна политика в областта на управление на отпадъците, община Луковит разработи *„Програма за управление на отпадъците за 2021-2028г.“*, която е основен инструмент за прилагане на законодателството и регионалната политика за управление на отпадъците на общинско ниво. Тя е разработена в съответствие със структурата, целите и предвижданията на *„Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028г.“* и *„Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци“*, като негова съществена част, даваща нови насоки и предвиждания, взети в предвид, съгласно чл. 52, ал. 4 от ЗУО, изискванията на ЗООС и всички подзаконовни актове, произтичащи от ЗУО.

Програмата за управление на отпадъците съдържа детайлен анализ и оценка на съществуващо състояние, на база на който и при спазване на принципите за устойчиво развитие са изведени основните приоритети в политиката на местната власт.

✚ **Законодателство по управление на отпадъците**

„Закон за управление на отпадъците“ (Обн. ДВ. бр.53/13.07.2012г., изм. и доп. ДВ. бр.17/01.03.2022г.) - регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на образуването на отпадъци, както и на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване, което ще способства за прехода към кръгова икономика и за гарантиране на дългосрочната конкурентоспособност. Определят се изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни и/или масово разпространени отпадъци, както и изискванията за разширена отговорност на производителите на тези продукти с цел насърчаване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друг вид оползотворяване на образуваните отпадъци. Управлението на отпадъците има за цел да се предотврати или намали вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда и се

осъществява в съответствие с изискванията на нормативните актове относно: опазване на водата, въздуха, почвата, растенията и животните; шума и миризмите, и опазване на природната среда и местата, които са обект на специална защита.

„Наредба №1 от 04 юни 2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри“ (обн. ДВ., бр.51/20.06.2014г.,...изм. и доп. ДВ. бр.82/01.10.2021г.) - целта на наредбата е получаване на пълна и достоверна информация за дейностите по отпадъците чрез определяне на реда за водене на отчетност и за реда и сроковете за предоставяне на информация по съответните образци от лицата по чл. 44 ЗУО и получаване на пълна и достоверна информация за пуснатите на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, по наредбите съгласно чл. 13, ал. 1 ЗУО.

„Наредба №2 от 23 юли 2014г. за класификация на отпадъците“ (обн. ДВ., бр.66/08.08.2014г.,.....изм. и доп. ДВ. бр.86/06.10.2020г.) - определя условията и реда за класификация на отпадъците по видове и свойства.

„Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието“ (обн. ДВ., бр.63/12.08.2016г., изм. ДВ., бр.55/07.07.2017г.) - определя реда и начина за оползотворяване на утайките от пречиствателни станции и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, изискванията на които трябва да отговарят утайките за да се гарантира, че няма да имат вредно въздействие върху човешкото здраве и околната среда, включително върху почвата, както и реда за отчитане на оползотворените утайки.

„Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки“ (обн. ДВ., бр.85/06.11.2012г.,.....изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията за пусканите на пазара опаковки и опаковъчни материали, както и за разделното събиране, многократна употреба, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци от опаковки, включително постигането на цели за рециклиране и/или оползотворяване. За всички пуснати на пазара опаковани стоки задължително се прилага схемата на разширена отговорност на производителя по §1, т.35 от допълнителните разпоредби на ЗУО.

„Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства“ (обн. ДВ., бр.7/25.01.2013г.,.....изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията за събирането, транспортирането и третирането на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и изискванията към пусканите на пазара моторни превозни средства (МПС), материали и компоненти за тях.

„Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори“ (обн. ДВ., бр.2/08.01.2013г.,..... изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията за пускането на пазара на батерии и акумулатори и за разделното събиране, транспортирането, съхраняването, предварителното третиране, рециклирането, оползотворяването, и/или обезвреждането на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА).

„Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване“ (обн. ДВ., бр.100/19.11.2013г.,..... изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията за разделното събиране, транспортирането, съхраняването, предварителното третиране, повторната употреба, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО).

„Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми“ (обн. ДВ., бр.73/25.09.2012г.,..... изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията за събирането, транспортирането, съхраняването, оползотворяването и/или

обезвреждането на излезли от употреба гуми (ИУГ), включително целите за регенерирането и/или рециклирането и/или оползотворяването им.

„Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти“ (обн. ДВ., бр.2/08.01.2013г.,..... изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията за пускането на пазара на масла, разделното събиране, съхраняването, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти.

„Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали“ (обн. ДВ., бр.98/08.12.2017г.) – с наредбата се регламентират създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО); изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството; изискванията за управление на строителните отпадъци в процеса на строителство и премахване на строежи.

„Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци“ (обн. ДВ. бр.11/31.01.2017г.,.....изм. и доп. ДВ. бр.2/08.01.2021г.) - с наредбата се определят изискванията към дейностите по разделно събиране на биоотпадъците; подходящите за оползотворяване биоотпадъци и други биоразградими отпадъци; условията, при които компостът и ферментационният продукт, получени от дейности по оползотворяване на биоотпадъци, престават да бъдат отпадък по смисъла на §1, т.17 от допълнителните разпоредби на ЗУО; изискванията за качество на продукта, получен от дейности по оползотворяване; изискванията за употреба на получения компост, ферментационен продукт, органичен почвен подобрител, стабилизирана органична фракция от процеса на механично-биологично третиране (МБТ).

„Наредба №7 от 19 декември 2013г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци“ (обн. ДВ., бр.111/27.12.2013г.,..... изм. и доп. ДВ. бр.77/16.09.2021г.) - с наредбата се уреждат реда и начина за определяне размера на обезпечението по чл. 60, ал. 1 от ЗУО и за предоставянето му при извършване на дейност по обезвреждане на отпадъци чрез депониране; разходване на натрупаните през експлоатационния период средства по чл. 60, ал. 1 ЗУО за извършване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадките на депата за отпадъци; определяне на размера и начина на усвояване на банковата гаранция по чл. 60, ал. 2, т. 3 ЗУО при извършване на дейност по обезвреждане на отпадъци чрез депониране; определяне размера на отчисленията по чл. 64 ЗУО и реда за предоставянето им при извършване на дейност по обезвреждане на отпадъци чрез депониране на регионално или общинско депо за неопасни отпадъци и на депо за неопасни отпадъци с друг произход (когато отпадъците са от строителство и разрушаване); изчисляване и определяне на изпълнението на целите по чл. 31, ал. 1 ЗУО и разпределение на тези цели спрямо регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО.

„Наредба №7 от 24 август 2004г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци“ (обн. ДВ., бр.81/17.09.2004г.) - определя изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци. Отнася се за площадките, предназначени за разполагане на съоръжения за третиране на битови, строителни, производствени и опасни отпадъци чрез извършване на следните дейности и операции: събиране, временно съхраняване, оползотворяване, обезвреждане и депониране на отпадъци.

„Наредба №6 от 27 август 2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и

обезвреждане на отпадъци“ (обн. ДВ., бр.80/13.09.2013г.....изм. и доп. ДВ. бр.36/01.05.2021г.) - определя условията и изискванията за проектиране, изграждане, експлоатация и закриване на депа, на които се депонират битови, строителни, производствени и/или опасни отпадъци; условията и изискванията за изграждане и експлоатация на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци; процедурата и критериите за приемане на отпадъци на депа и извършването на оценка на безопасността на подземното съхраняване на отпадъци; изискванията към проектните решения на тялото на депото; общи правила при третиране на отпадъците за всяка от дейностите по чл. 35, ал. 2, т. 3-5 от ЗУО, освободени от изискването за получаване на разрешение и изискванията за постепенното намаляване депонирането на отпадъци, и по-специално на отпадъци, които са подходящи за рециклиране или друго оползотворяване.

II.2.3.1. Генерирани видове отпадъци по видове и източници

На територията на община Луковит се образуват различни по вид и характер отпадъци. Тяхното нарастване и намаляване зависи от няколко фактора:

- Разположение на населените места, инфраструктура, плътност на застрояване;
- Брой на населението в тях;
- Дейността на населението, като източник на образуването;
- Икономическото положение в сравнение с това в страната;

На територията на общината се генерират основно твърди битови отпадъци. Основните източници на битови отпадъци, приблизително 90% е населението и около 10% от търговски, административни, социални, фирмени и други подобни обекти. Генерират се също така и производствени отпадъци. Не е регистрирано образуване на опасни отпадъци.

Битови отпадъци

„Битовите отпадъци“ съгласно НПУО и Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците битови отпадъци са: „а) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биологични отпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и обемни отпадъци, включително дюшеци и мебели; б) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства;

Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване.“.

Основните източници на отпадъци на територията на общината са гражданите, домакинствата, предприятията, частните фирми, училищата, строителството, животинските ферми, ресторантите, увеселителните заведения, болничните заведения и др.

Депонирани битови отпадъци, кг/жител/година

	2016г.	2017г.	2018г.
Средно за ЕС- 27 държави (от 2020)	121	118	117
България	260	269	249

Източник: НПУО 2021-2028г.

На национално ниво е отчетена положителна тенденцията - количеството на директно депонирани битови отпадъци за периода 1999-2018г. е намаляло с близо 74%. Най-ниското ниво на показателя е достигнато през 2018г., а най-високото – през 2009г. Общото количество на депонирани битови отпадъци в национален план също намалява, като за периода 2009-2018г. намалението е почти 50%. Намаленията на количествата на общо депонирани и на директно депонирани битови отпадъци могат да се обяснят най-вече с въвеждането в експлоатация на нови инсталации за предварително третиране на битови отпадъци и сепариращи инсталации за смесени битови отпадъци.

За определяне на нормата на депониране е ползвана количествената информация за измерените депонирани отпадъци на РЦУО-Луковит за периода 2016-2020г. по получени данни от община Луковит. В следващата таблица е представена изчислена нормата на депониране в община Луковит на РЦУО-Луковит, като населението на община Луковит е по данни на НСИ:

Години	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
Депонирани отпадъци на РЦУО-Луковит в тона	4 594,430	5 729,780	5 667,220	5 706,820	4 748,920
Население Община Луковит Брой жители	16 752	16 524	16 364	16 209	16 287
Норма на депониране	274,26	346,76	346,32	352,08	291,58

Нормата на депониране в годините 2016-2019г. нараства, като за 2017г. и 2018г. се запазва една и съща и намалява през 2020г. През 2018г. за община Луковит са депонирани 346,32 кг/жител/година битови отпадъци срещу 249 кг/жител/година средно за страната.

Друг важен аспект на анализа на отпадъците е свързан с определянето на общо генерираните битови отпадъци и нормата на натрупване на отпадъци.

Нормата на натрупване - представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител.

Количества на общо образувани битови отпадъци в РЦУО-Луковит (2013-2018г.), тона

	2013г.	2014г.	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.
Общо за страната	3 061 773	3 091 190	3 010 794	2 881 330	3 079 545	2 861 518
РЦУО - Луковит	23 850	21 505	21 040	20 530	21 483	22 052
Луковит	6 023	4 795	4 976	5 401	6 321	5 756
Роман	743	695	697	748	1 126	1 448

Тетевен	9 188	9 565	9 105	7 314	6 354	6 432
Червен бряг	6 356	4 761	4 535	5 876	6 412	7 104
Ябланица	1 540	1 689	1 727	1 191	1 271	1 313

Източник: НПУО 2021-2028г.

За РСУО-Луковит се наблюдава тенденция на спад на общите количества на образуваните битови отпадъци през 2018г. спрямо 2013г. по подобие на положението в страната.

За община Луковит в периода 2013-2014г. има намаляване в количествата на образуваните отпадъци, докато за периода 2015-2017г. количествата на образуваните отпадъци се увеличават и през 2018г. отново се забелязва намаляване на количествата.

В следващата таблица са представени количествата на образуваните, директно депонирани, предадени за предварително третиране и предадените за рециклиране битови отпадъци за страната и община Луковит, през последните години (по данни на НСИ):

България	2016г.	2017г.	2018г.
Общо образувани битови отпадъци - хил. тона	2 881	3 080	2 862
Население	7 101 859	7 050 034	7 000 039
Образувани битови отпадъци на човек от населението - кг/чов./г.	406	435	407
Директно депонирани битови отпадъци – хил. тона	1 383	1 142	834
Предадени за предварително третиране битови отпадъци – хил. тона	1 418	1 789	1 813
Предадени за рециклиране битови отпадъци – хил. тона	81	149	215

Община Луковит	2016г.	2017г.	2018г.
Общо образувани битови отпадъци - тона	5 401	6 321	5 756
Население	16 752	16 524	16 364
Образувани битови отпадъци на човек от населението - кг/чов./г.	322	383	352
Директно депонирани битови отпадъци - тона	5 395	6 321	5 667
Предадени за предварително третиране битови отпадъци - тона	0	0	73
Предадени за рециклиране битови отпадъци - тона	7	0	15

Нормата на натрупване на битовите отпадъци нараства с увеличаване броя на населението на населените места. Общините, в които преобладават по-малки по население населени места, отчитат по-ниска норма на натрупване в сравнение с тези, в които преобладават по-големи по население населени места. Съгласно НПУО нормата на натрупване за 2018г. за населени места с население от 25 000 до 50 000 жители е 421 кг/жител/година. За населени места с население от 3 000 до 25 000 жители нормата на натрупване за 2018г. е 346 кг/ж/година.

За община Луковит нормата на натрупване е изчислена по години, като общо образуваните количества битови отпадъци, в това число депонираните, предварително третираните и рециклираните отпадъци на територията на община Луковит за периода

2016 - 2019г.

*Образувани БО на територията на община Луковит за периода 2016 - 2019г.**

Година	Общо образувани битови отпадъци	Директно депонирани битови отпадъци	Предадени за предварително третиране битови отпадъци	Предадени за рециклиране битови отпадъци	Норма на натрупване на БО на глава от населението
	(тона)	(тона)	(тона)	(тона)	(kg/жител/год.)
2016	5 401.27	5 394.67	0.00	6.60	322.43
2017	6 320.60	6 320.60	0.00	0.00	382.51
2018	5 755.61	5 667.22	73.22	15.16	351.72
2019	6 050.86	5 796.82	238.73	15.31	373.30
Средно	5 882.08	5 794.83	77.99	9.27	357.49

**По данни от НСИ*

Видно от горната таблица нормата на натрупване в периода 2016 – 2019 година, не се отчита ясна тенденция за намаляване или увеличаване, а е променлива през годините и през 2018г. е 351,72 кг/ж/година. При сравнение на нормата на натрупване за 2018г. за населени места с население от 3 000 до 25 000 жители в националния план - нормата на натрупване за 2018г. е 346 кг/ж/година. Забелязва се, че в община Луковит за същата година нормата на натрупване е по-висока.

Количеството на общо образуваните битови отпадъци за периода 2016-2019г. следва последователно редуващи се тенденции към покачване, последвани от тенденции към намаление. Аналогична е тенденцията при директно депонираните битови отпадъци в община Луковит.

Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци в община Луковит.

По данни на НСИ за 2018г. средната норма на натрупване на отпадъци за страната е 407 кг/чов./година. През 2018г. в община Луковит се наблюдават положителни тенденции за по-ниски стойности на показателя спрямо средните за страната, а именно 351,72 кг/чов./г. битови отпадъци.

Според „Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци“, утвърдена 2019г. от МОСВ за населени места от 3 000 до 25 000 жители, нормата на натрупване е 295,5 кг/жит/год. В сравнение със средната норма на натрупване за населените места с население между 3 000 до 25 000 жители община Луковит отчита по-неблагоприятни стойности на показателя.

Строителни отпадъци

Строителни отпадъци са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква „а)“ от Директива 75/442/ЕИО на

Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.

На територията на общината няма специално депо за третиране на строителни отпадъци.

Основното количество строителни отпадъци се генерират от дейността на домакинствата и фирми, извършващи строителна и ремонтна дейност. Компонентите на строителните отпадъци са бетонови късове, тухли, хоросан и др. Отпадъците от строителна дейност се депонират на старото общинско депо, разположено в м. „Голия връх“, гр. Луковит, което понастоящем е закрито с техническа и биологична рекултивация първа година.

За периода 2016-2020г. в община Луковит количествата, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата на територията на общината и за количествата на депонираните строителни отпадъци се управляват от лицата извършващи ремонтна дейност. Строителните отпадъци се извозват до Регионалното депо на РЦУО – гр. Луковит. През 2020г. Община Луковит е обособила пет специализирани площадки в гр. Луковит за разделно събиране на зелени и строителни отпадъци от домакинствата. Всяка от петте специализирани площадки в гр. Луковит е снабдена с контейнер (в зелен цвят и надпис) за зелени биоразградими отпадъци и с контейнер (в сив цвят и надпис) за строителни отпадъци. Местоположението им е на ул. „Княз Борис І“, ул. „Бяло море“, ул. „Будевец“, до бл. „Кръгояр“ и в края на Градската градина. Инсталирано е осветление и видеонаблюдение. На площадките трябва да се изхвърлят само отпадъци от малки ремонти на домакинства, подрязване на дървчета и др. При извършване на основен жилищен ремонт, собственикът следва да наеме камион или отделен контейнер от специализирана фирма, след което отпадъците да бъдат извозени до регионалното депо в Луковит. Целта на тези обособени площадки е да се разделят различните по вид отпадъци съгласно действащото екологично законодателство, за да се намали количеството на депонираните смесени битови отпадъци, както и да се постигне максимално оползотворяване на същите. Контейнери за разделно събиране са поставени и в селата на територията на общината.

Но в много случаи при изпълнение на малки ремонтни дейности населението оставя генерираните строителни отпадъци до контейнерите с битови отпадъци, които в последствие се събират от фирмата, която извършва дейности по събиране и транспортиране, но не се предават отделно като строителни отпадъци, а общо в битовите отпадъци.

За населението на община Луковит с изграждането на регионалната система на ЦР на РЦУО-Луковит са предвидени контейнери за приемане на строителни отпадъци от домакинствата и от община Луковит. Въпреки предвидената система и наличието на регионално депо в близост до град Луковит, в почивни дни обикновено се изхвърлят строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата на нерегламентирани места, най-често извън населените места, за което се налага общината непрекъснато да заделя допълнителни средства за почистване на формирани се нерегламентирани сметища.

Община Луковит стриктно следи за спазване на разпоредбите на „Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали“. При започване на СМР и/или премахване на строеж на територията на общината, от Възложителите се изисква План за управление на строителните отпадъци, без който не се издават съответните документи по реда на ЗУТ за разрешаване на строителните дейности.

Община Луковит стриктно следи за спазване на разпоредбите на „Наредба за

управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на община Луковит“, като съгласно Глава седма “Ред и условия за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци и излишни земни маси“, управлението на строителните отпадъци е задължение и отговорност на възложителите на строителните дейности. Преди започване на СМР и/или разрушаване на строеж, възложителят е отговорен за изготвянето на план за управление на строителни отпадъци, съгласно чл. 11, ал. 1 от ЗУО. Възложителите на СМР и на дейности по премахване на строежи, изготвят отчет за изпълнение на плана за управление на строителни отпадъци, съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. Строителните работи на обекта се извършват в съответствие с разработения проект, като околните терени се опазват от замърсяване със строителни отпадъци. Дейностите по събиране (съхраняване), както и по материално оползотворяване на строителните отпадъци се извършват на строителната площадка /площадката, на която се извършва премахването или специализирани площадки за събиране, рециклиране, подготовка за оползотворяване, подготовка за повторна употреба и/или подготовка за обезвреждане. Транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци или от друго лице, отговарящо на изискванията по чл. 35, въз основа на писмен договор. Съгласно наредбата се забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на строителни отпадъци, в т.ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или отпадъци от опаковки. Строителните отпадъци, образувани при текущи ремонти в домакинствата се събират и третират от Община Луковит чрез ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит“, срещу заплащане на такса. Преди започване на текущия ремонт, възложителят заявява в ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит“ съд за събиране и транспорт. Не се допуска депониране на строителни материали, строителни отпадъци и изкопни земни маси извън границите на строителните площадки и/или извън границите на имота.

Прогнозата на образуваните количества „строителни отпадъци“ за периода 2021-2028г. са определени като произведение на броя на прогнозното население и норма на натрупване на строителни отпадъци от 65 кг/жител/год.

Прогноза за образуваните строителни отпадъци в община Луковит

Вид отпадък	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	(т/год.)	(т/год.)	(т/год.)	(т/год.)	(т/год.)	(т/год.)	(т/год.)	(т/год.)
Строителни отпадъци	1 058.66	1 056.12	1 053.78	1 051.70	1 049.82	1 048.13	1 046.63	1 045.27

Опасни отпадъци

Опасни отпадъци са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение №3 към ЗУО.

Опасни отпадъци от домакинствата. Опасните отпадъци от домакинствата обхващат широка гама от материали, които могат да включват: газови бутилки; аерозоли, батерии, масла, бои, лакове и лепила, запалими течности (разредители, разтворители и др.), пестициди, почистващи вещества и препарати, флуоресцентни тръби, лекарства и други.

Услуги по разделно събиране, транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на опасни битови отпадъци (като напр. опаковки, съдържащи опасни вещества или замърсени с опасни вещества; разтворители; киселини; основи; фотографски химически вещества и препарати; пестициди; флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак (без живак съдържащи лампи); бои, масла, лепила/адхезиви и смоли съдържащи опасни вещества; перилни и почистващи препарати, съдържащи опасни вещества; цитотоксични и цитостатични лекарствени продукти) не се извършват в община Луковит. Общината не е сключила договор с ООп, извършваща услуги по събиране, транспортиране, опаковка за безопасно транспортиране, последващо третиране и обезвреждане на разделно събрани опасни отпадъци от домакинствата. Предоставянето на тези услуги включва приемане на място при притежателя на отпадъка или в Мобилен събирателен пункт (осигурен от изпълнителя на извършване на тази услуга с който общината ще има договор), осигуряване на транспорт и опаковка за безопасно транспортиране, последващо третиране и обезвреждане.

Населението на община Луковит ползва ЦР, разположен на РЦУО-Луковит, който обслужва общините Луковит, Тетевен, Червен бряг, Роман и Ябланица. На ЦР на РЦУО-Луковит има 2 бр. товарни контейнери ролков тип за временно складиране на опасни отпадъци от бита, където домакинствата могат да оставят тези отпадъци.

Негодните за употреба **пестициди** са опасни отпадъци. Проблем за общината бяха складовете за пестициди на бившите ТКЗС-та, в които се съхраняваха стари и негодни препарати. Разрешаването на този проблем стана с изграждането на централизиран склад в село Карлуково, където се съхраняваха 63 000 кг твърди и 3 400 л течни излезли от употреба пестициди за растителна защита. През м. февруари 2019г. са започнати дейностите по обезвреждане на негодни и забранени за употреба пестициди, съхраняващи се в склад в с. Карлуково, община Луковит. Запечатаният от години склад е отворен в изпълнение на проект на ПУДООС „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“ на територията на РИОСВ-Монтана, РИОСВ-Плевен и РИОСВ-Враца, финансиран от Българо-швейцарската програма за сътрудничество. Обектът в Карлуково е предаден на изпълнителя на обществената поръчка – консорциум „ИНДЕКОСЕЙФ“ ДЗЗД с участници: „Еко Сейф“ ООД (България) и „Инд Еко“ ДОО (Хърватска), за извършване на преопаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други препарати за растителна защита от обекта. След окончателното преопаковане и извозване на веществата, складът е saniран. Около 70 тона пестициди са транспортирани за напълно обезвреждане и унищожаване в Швейцария.

Биоразградими отпадъци

Биоразградими отпадъци са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Аеробно разграждане е разграждане с наличие на кислород.

Анаеробно разграждане е разграждане без наличие на кислород.

Биоотпадъци са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, офисите, ресторантите, търговията на едро, столовете, заведенията за обществено хранене и търговските обекти за търговия на дребно, както и подобните отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Хранителни отпадъци са всички храни съгласно чл. 2 от Регламент

(ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните (ОВ L 31, от 01 февруари 2002г., стр. 1), които са се превърнали в отпадъци.

Основен източник на „биоотпадъци“ е и почти всяко домакинство в общината. Съществуващите в общината животновъдни ферми, не разполагат с необходимите пречиствателни инсталации и съоръжения за оползотворяване на животинските отпадъци. Изграждането на пречиствателни инсталации и съоръжения изисква големи инвестиции, които са непосилни за фермерите. Предимно в селата образувателите при селскостопанската дейност отпадъци смесени с битовите отпадъци от домакинствата представляват по-голямата част от отпадъчния поток и са биоразградими отпадъци, с преобладаващо наличие на градински отпадъци, хранителни отпадъци от домакинствата, чист животински отпадък или примесен със сено или слама, листна маса през есенния сезон и др.

Общината трябва да има информация и да организира създаването на базирани/регистри на обекти, които генерират хранителни отпадъци и предстои да бъдат включени в системите за разделното им събиране, в т.ч. социални заведения, болници, училища със столове за ученическо хранене, детски градини, ресторанти, пазари и др.

Необходимо е община Луковит да организира предоставянето на услуга по разделно събиране и транспортиране на хранителни и кухненски биоотпадъци от търговски обекти, детски градини и други подобни, тъй като понастоящем в общината тя все още не се извършва. Задължение на общините е да намалят количеството депонирани биоразградими отпадъци и да се увеличат количествата оползотворени биоотпадъци. Услугата по доставяне на съдове за събиране и временно съхранение на обектите, които генерират такива отпадъци, както и обслужването и транспортирането им до компостиращо съоръжение (т.е. до обособена площадка за компостиране на биоразградими отпадъци на РЦУО-Луковит) ще се осъществява от фирмата, с която общината ще сключи договор или ще се изпълнява от самата община.

Разходите за изпълнение на тази услуга ще се покриват със средствата, събрани от приходите от такса „битови отпадъци“.

Собствениците на обекти, генериращи хранителни и кухненски биоотпадъци са длъжни да обособят място за поставяне на съдовете за разделното им събиране и да определят отговорни лица за разделното им събиране, като информират за това – Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“, Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“ от Общинската администрация.

Собствениците на обекти, които генерират биоотпадъци и са сключили договори за събиране и извозване на тези отпадъци с други фирми, а не с общината или фирмата с която общината ще има договор за извършване на услугата, са длъжни да организират разделното събиране на кухненските и хранителните си биоотпадъци и извозването им до компостиращо съоръжение. Заплащането на услугата тогава ще се извършва от собствениците на обекти – генератори на отпадъци.

Тъй като тази система не е внедрена още в община Луковит се предвижда тя да бъде осъществена на регионален принцип със средства по ОПОС 2021-2027г., като се включат съдове и транспортни средства за събиране на хранителни и кухненски биоотпадъци.

„Зелени“ биоотпадъци в община Луковит се генерират при почистването на обществени градини, междублокови пространства, обществени паркове, други обществени зелени площи и транспортни зони и се събират разделно. Община Луковит има сключен договор №70/01.10.2021г. с фирма „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София с предмет:

„Събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на община Луковит“. Регулярно и организирано събиране на „зелените“ биоотпадъци се прилага за парковете, градинките и някои други обществени места от фирма „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София, която отговаря за почистването им в гр. Луковит.

„Зелени“ биоотпадъци се генерират и от домакинствата (зелени листа, трева, клони), образувани от почистването на фамилни градини и дворове. През 2020г. Община Луковит е обособила пет специализирани площадки в гр. Луковит за разделно събиране на зелени и строителни отпадъци от домакинствата. Всяка от петте специализирани площадки в гр. Луковит е снабдена с контейнер (в зелен цвят и надпис) за зелени биоразградими отпадъци и с контейнер (в сив цвят и надпис) за строителни отпадъци. Местоположението им е на ул. „Княз Борис I“, ул. „Бяло море“, ул. „Будевец“, до бл. „Кръгояр“ и в края на Градската градина. Инсталирано е осветление и видеонаблюдение. На площадките трябва да се изхвърлят само отпадъци от малки ремонти на домакинства, подрязване на дървчета и др. Целта на тези обособени площадки е да се разделят различните по вид отпадъци съгласно действащото екологично законодателство, за да се намали количеството на депонираните смесени битови отпадъци, както и да се постигне максимално оползотворяване на същите. Контейнери за разделно събиране са поставени и в селата на територията на общината.

Събраните и транспортирани до Регионално депо за неопасни отпадъци – гр. Луковит за 2021г. са 243,80 тона зелени отпадъци.

Разходите за изпълнение на тази услуга се покриват със средствата, събрани от приходите от такса „битови отпадъци“.

„Зелените“ биоотпадъци от фамилните жилища в крайградските райони или селата - листа, трева, храсти, клони, градински отпадъци, може да се събират в компостери, за което е необходимо Общината да въведе и насърчава домашното компостиране, както и да осигури компостери.

С пускането в експлоатация на РЦУО-Луковит през м. март 2016г., община Луковит ползва площадката за компостиране на „зелени“ отпадъци на която домакинствата оставят зелени отпадъци, като клони и храсти и където се компостират разделно събраните „зелени“ отпадъци от специализираните площадки и от поддръжката на парковете, градинките и други обществени места.

Масово разпространени отпадъци

Масово разпространени отпадъци са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Масово разпространени отпадъци са:

- отпадъци от опаковки от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали;
- негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА);
- излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС);
- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО);
- излезли от употреба гуми (ИУГ);
- отработени масла;

През 2007г. община Луковит е сключила безсрочен договор с ООп - „Екопак България“ АД за изграждане и управление на система за разделно събиране на **отпадъци от опаковки** на територията на общината. На територията на община Луковит има общо 112 бр. контейнери тип „Бобър“ с обем 1,1 м³ (жълт – 37 бр.; зелен – 37 бр. и син – 38 бр.) за разделно събиране на отпадъци от опаковки (хартия, пластмаса, метали и стъкло), разположени единствено в гр. Луковит. В останалите населени места в общината не е

въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Местата /пунктовете за разполагане на елементите за разделното събиране на отпадъците от опаковки са определени от общината и съгласувани с ООп в град Луковит са следните:

1. ул. „Иван Вазов“ №64/
2. ул. „Възраждане“ №61 /Бюро по труда/
3. ул. „Христо Ботев“ /видео касети/
4. ул. „Златна Панега“ №49
5. Кеприкорн Кемикълс
6. хотел „Дипломат Плаза“
7. ул. „Шипка“ №1 /блок Слънце/
8. ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ – ЦДГ „Слънце“
9. ул. „Златна Панега“ /Office 1 superstore/
10. път Е-83 – ресторант „Родина“
11. СОУ „Алеко Константинов“
12. Ресторант „Перла“
13. ул. „Любен Каравелов“ /магазин „Викослав“/
14. ул. „Г. С. Раковски“ №6 /Районен съд/
15. ул. „Княз Борис“ /Болницата/
16. Кооперативен пазар
17. ул. „Златна Панега“ №10
18. Кооперативен пазар №1
19. Комплекс „Стрелбището“
20. Складове Гаджовец
21. хотел „Амигос“
22. Складова база „Лета зар“
23. „Родина газ“
24. ул. „Гео Милев“ /магазин „Здравец“/
25. Милкком
26. ул. „Гео Милев“ /блок/

На територията на общината, функциониращите пунктове за изкупуване на отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло допринасят за събирането на допълнителни количества разделно събрани от домакинствата отпадъчни потоци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.

Съгласно данни от община Луковит, количествата разделно събрани отпадъци от опаковки (хартия и картон, пластмаси, стъкло и метали) от „Екопак България“ АД за периода 2019 и 2021г., са както следва:

2019г.				
Община	Вид отпадък	Код на отпадъка	Бруто разделно събрани отпадъци от опаковки (кг)	Отсортирани отпадъци от опаковки (кг)
Луковит	Хартиени и картонени опаковки	20 01 01	2 714	887

	Пластмасови и метални опаковки	20 01 39	5 175	1 357
	Стъклени опаковки	15 01 07	9 800	9 800
Общо:			17 689	12 044

2021г.				
Община	Вид отпадък	Код на отпадъка	Бруто разделно събрани отпадъци от опаковки (кг)	Отсортирани отпадъци от опаковки (кг)
Луковит	Хартиени и картонени опаковки	20 01 01	4 500	1 655
	Пластмасови и метални опаковки	20 01 39	5 070	2 164
	Стъклени опаковки	15 01 07	5 260	5 260
Общо:			14 830	9 079

За 2019 и 2021г. общото количество на разделно събраните отпадъци от опаковки (хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали) възлиза на 32,519 т, от които: хартиени и картонени опаковки – 2,542 т; пластмасови и метални опаковки – 3,521 т и стъклени опаковки – 15,060 т.

Предвижда се Регионалното сдружение да кандидатства по ОПОС 2021-2027г. за финансиране и изграждане на проектираната сепарираща инсталация за битови отпадъци.

В община Луковит се прилага система за разделно събиране на ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС и отработени масла.

ИУЕЕО – община Луковит е въвела система за разделно събиране на ИУЕЕО, предварително третиране и подготовка за последващо екологосъобразно оползотворяване, като през 2010г. е сключила договор с Дружество - “Феникс Инверс” ООД, гр. Ловеч, със срок на продължителност на договора от три години. След изтичане на този срок, договора е подновен.

Общината е определила единствено в гр. Луковит едно място /площадка на ул. „Й. Йовков“ №24 за временно съхранение и за разполагане на съдовете за разделно събиране на ИУЕЕО, в т.ч. луминесцентни лампи и други лампи, съдържащи живак. Площадката е оградена, има бетоново покритие и е с ограничен достъп на хора извън определен часови интервал, има везни за измерване теглото на приеманото и предаваното ИУЕЕО, съхраняването на ИУЕЕО се извършва в затворени контейнери.

В общината се организират кампании за събиране на ИУЕЕО и “Феникс Инверс” ООД, гр. Ловеч, извършва събиране, транспортиране и третиране на тези отпадъци, като през дните на кампаниите, чрез обява общината информира обществеността.

НУБА – от 2008г. в община Луковит, НУБА се събират разделно, съгласно сключен безсрочен договор с ООп - „Екобатери” АД, относно организиране и управление на дейностите по събиране, транспортиране, временно съхраняване, предаване за предварително третиране, оползотворяване и/или обезвреждане на този поток МРО.

Община Луковит е определила следните места за разполагане на съдове за разделно събиране на НУБА, които са съобразени с броя на жителите и са представени в таблицата по-долу:

№	Населено място	Места с разположени съдове за разделно събиране на НУБА	Съдове за разделно събиране на НУБА
1.	гр. Луковит	- Община Луковит - ул. Възраждане №73 - Общинска болница - Съдебна палата - РПУ - магазин „Плюс“ - хотел „Дипломат“ - СОУ ”Алеко Константинов“ - ПГСС „Сергей Румянцев“ - НУ „Инж. Вълков“ - ОУ при Дом за деца и младежи с физически увреждания и съхранен интелект - „Ауто Плюс България“ ООД - ул. Възраждане №109 - „ПЕТРОЛ“ АД - ЛУКОВИТ на входа от София - Office 1 Superstore – „КАРИС ГРУП“ ЕООД - ул. “Златна Панега“ 3 - „Дипломат Корпорейшън“ ООД - ул. „Димитър Талев“ 2 - „Лета Зар“ ЕТ - ул. „Възраждане“, 137	 50 л. контейнер - за негодни за употреба портативни батерии и акумулатори
2.	с. Бежаново	- Кметство Бежаново - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	
3.	с. Дерманци	- Кметство Дерманци - ОУ „Неофит Рилски“	
4.	с. Петревене	- Кметство Петревене	
5.	с. Румянцево	- Кметство Румянцево - ОУ „Хр. Ботев“	
6.	с. Торос	- Кметство Торос - ОУ ”В. Левски“	
7.	с. Ъглен	- Кметство Ъглен	
8.	с. Карлуково	- Психиатрична болница	

В община Луковит два пъти годишно се организират кампании за събиране на отпадъци от батерии и акумулатори и информационно-образователни кампании за информиране обществеността за системата за разделно събиране от „Екобатери“ АД, която извършва събиране, приемане и транспортиране на НУБА, като за дните на кампаниите, чрез обява общината информира обществеността.

ИУМПС - общината е осигурила необходимото управление на този поток отпадъци и чиста околна среда, като от 2010г. ИУМПС се събират, демонтират, разкомплектоват, разрязват, преработват и рециклират, съгласно сключен договор с Дружество - “Феникс Инверс” ООД, гр. Ловеч, със срок на продължителност на договора от три години. След изтичане на този срок, договора е подновен.

Общината е определила единствено в гр. Луковит едно място на ул. „Й. Йовков“ №24 за охраняем паркинг – площадка за временно съхранение на ИУМПС и Център за разкомплектоване, на който се приемат ИУМПС за по-нататъшното им третиране, който се управлява от „Феникс Инверс” ООД.

Отработени масла - от 2006г. в община Луковит, отработени масла се събират разделно, транспортират, съхраняват и оползотворяват, съгласно сключен договор с „Полихим – СС” ЕООД, Луковит, със срок на продължителност на договора от пет години. След изтичане на този срок, договора е подновен.

Община Луковит е осигурила едно място за смяна на отработени моторни масла на територията и – на автогарата в гр. Луковит, като контролира спазването на изискванията, съгласно Наредбата на които трябва да отговарят местата за смяна на отработените моторни масла.

В община Луковит не се прилага система за разделно събиране на ИУГ. Необходимо е община Луковит да въведе система за разделно събиране на ИУГ, които ще се предават за рециклиране и оползотворяване, като сключи договор с организация по оползотворяване на ИУГ и да определи места за събирането им на територията на общината, като информира обществеността за местоположението на местата и условията за приемане на тези МРО.

Община Луковит не поддържа публични регистри за информиране на обществеността относно разделното събиране на отпадъците в общината.

Производствени отпадъци

Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно битови отпадъци, специфични масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите водят на отчет *производствените си отпадъци* пред РИОСВ-Плевен, която провежда и контрола по изпълнението на фирмените програми за управление на отпадъците. Съгласно §1, т.32 от Допълнителните разпоредби на ЗУО, „*производствени отпадъци*“ са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица. Необходимо е фирмите да изпълняват задълженията си, като предоставят необходимата информация за генерираните от тях отпадъци в РИОСВ-Плевен.

II.2.3.2. Начини на третиране, съоръжения, местонахождение, обхванато население от организирано сметоизвозване на територията на община Луковит

Основни технически характеристики и капацитет на инфраструктурата за третиране на битови отпадъци – състояние към 2021г.

Депозит за депониране на битовите отпадъци – РЦУО

През програмен период 2007-2013г. оперативна програма „Околна среда“ (ОПОС 2007-2013г.) е финансирано изграждането на Етап I по проект „Регионална система за управление на отпадъците“ на територията на град Луковит. Регионалният център за управление на отпадъците – гр. Луковит /РЦУО/ е един от елементите на цялостната система за управление на отпадъците в регион Луковит.

Компонент на Етап II е изграждане на инсталация за сепариране отпадъците на РЦУО.

От обхвата на регионалната система за управление на отпадъците изграждения Регионален център за управление на отпадъците Луковит е разположен на територията на община Луковит, област Ловеч, 1 км източно от гр. Луковит в местността „Голия връх“, склон „Добрин дол“ в УПИ I за ПИ с идентификатор №44327.197.37 от землището на община Луковит. Общата площ на имота е 448 583 m². Трайното предназначение на територията е урбанизирана. Начинът на трайно ползване е депо за битови отпадъци. Собствеността е публична общинска. Достъпът до РЦУО се осъществява по път Е83 в участъка Радомирци – Луковит, с ново отклонение (довеждащ път до РЦУО) от съществуваща улица в кв. „Изток“ на града.

С въвеждане в експлоатация на РЦУО - Луковит битовите отпадъци генерирани на територията на община Луковит се депонират на Регионалното депо на РЦУО – Луковит. Новото регионално депо е предвидено с четири клетки с общ проектен капацитет

$V_{\text{използваем}}=1,102$ млн. m^3 и експлоатационен период от 30г. На етап I, финансиран по ОП „Околна среда” 2007-2013г. е изградена клетка 1 на регионалното депо с $V_{\text{използваем}}=274\,500$ m^3 . Този обем представлява около 25% от проектния капацитет на четирите клетки на цялото депо. През м. март 2016г. РЦУО - Луковит е въведен в експлоатация. РЦУО - Луковит приема за третиране неопасни ТБО от всичките 5 общини в регион Луковит, като директно на РЦУО се транспортират генерираните отпадъци от общини Луковит, Червен бряг, Роман и Ябланица. След въвеждане в експлоатация на Регионалния център за управление на отпадъците – Луковит, дейността „Оператор на РЦУО“ се изпълнява от общинско предприятие, под контрола на Общинската администрация и Общински съвет – Луковит. РЦУО е изграден със следните зони:

➤ **Административна зона**, която включва: КПП, ел. взна, административна сграда, общински събирателен център /ЦР/, гараж-работилница;

- **Общински център за рециклиране** - на ЦР се извършва прием на отпадъци от населението, които отговарят на неопасни битови отпадъци – ЕГО, градински (зелени) отпадъци, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, опасни отпадъци и пр. В ЦР се извършват дейности, като разтоварване и ръчно разпределяне на отпадъците по контейнерите и натоварване на пълните контейнери, разтоварване на доставното място и връщането им в центъра. На Общинският център за рециклиране са разположени контейнери за разделно събиране на рециклируеми, специфични и едрогабаритни отпадъци от домакинствата. След запълване на съответния контейнер, той се натоварва, разтоварва се на доставно място и се връща в центъра. На площадката на ЦР има общо 13 бр. контейнери, както следва: контейнери с размер 5/2, 4/2 с обем 20 m^3 (за по-обемисти и леки суровини) – 9 бр.; контейнери с размер 5/2.4/1 с обем 10 m^3 (за строителни отпадъци и тежки суровини) – 2 бр.; товарени контейнери ролков тип (временно складиране на опасни отпадъци) – 2 бр.

➤ **Технологична зона** - изградени и функционират: клетка 1 на регионалното депо, площадка за открито компостиране на „зелени отпадъци“, инсталация за измиване на гуми, навес за верижни машини, пречиствателна станция за инфилтрирали води /ПСИВ/.

- **Площадка за компостиране на „зелени“ отпадъци** - материал за компостните редове са шредиранияте „зелени“ и дървесни отпадъци, събрани от поддържането на обществените паркове и градини. Площадката за компостиране на „зелени“ отпадъци е на площ 6 100 m^2 . В нея са включени: зона компостни редове – 1 500 m^2 ; зона суров материал – 700 m^2 ; зона за рафиниране – 450 m^2 ; Има 12 компостни редове, като обема на една компостна дига е $V=45$ m^3 ; Резервоар с обем от 20 m^3 за съхраняване на вода от повърхностния отток от площадката за зелено компостиране. Водата се използва за оросяване; Резервоар за оросяване, заедно с помпена група (1раб+1рез $Q=1,5-5$ $\text{m}^3/\text{час}$); Резервоар за противопожарни нужди – 80 m^3 ;

Площадката на РЦУО е изцяло оградена със заключващ се вход и контролно-пропускателен пункт (КПП) за измерване, контрол и документиране на приеманите отпадъци. Количеството на всяка доставка от приеманите отпадъци се измерва с електронна взна и се регистрира чрез специализиран софтуер в електронната база данни на обекта.

Изградени са външни връзки – довеждаща инфраструктура /електрозахранване,

водоснабдяване и канализационен колектор и довеждащ път до РЦУО/. Изградена е също така и вътрешна инфраструктура – вътрешни площадкови инсталации и съпътстваща инфраструктура.

Регионален център за управление на отпадъците – гр. Луковит отговаря на изискванията за експлоатация на депа за неопасни отпадъци, определени в Наредба №6/2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

За периода 2016-2020г. количеството на депонираните смесени битови отпадъци, генерирани от населението на община Луковит е 26 447,17 тона, съгласно данни от община Луковит.

Понастоящем 24% от капацитета на клетка 1 е запълнен, като остатъчния активен капацитет е 125 870 тона. За периода на Програмата за управление на отпадъците община Луковит няма да се нуждае от нова инфраструктура за депониране на отпадъци.

Регионалната система Луковит, разполага със съоръжения в експлоатация, които покриват само дейностите по депониране и оползотворяване на биоотпадъци.

Инсталация за сепариране на битови отпадъци – предстои изграждане

Предвижда се изграждане на инсталация за сепариране на 22 000 t смесен битов отпадък, с капацитет 85 тона дневно или при едносменна работа от 8 часа на ден, средно часовият капацитет на инсталацията ще е 11 тона на час. За инсталацията е изготвен Технически проект.

Предвижда се процентът на сепарираните материали да е 23.34% от битовите отпадъци, което прави номинално количество от 5.2 t/h и капацитет на пресата за балиране - 8 t/h.

Капацитет на инсталацията за компостиране е 8 844 тона годишно, което прави средно дневен капацитет от 34 тона на ден и средно часов капацитет от 4 t/h.

Постъпващите на РЦУО – Луковит смесени БО след влизане на КПП и измерването им на ел. везна се транспортират до площадката на инсталацията за сепариране на битови отпадъци. Площадката на инсталацията за сепариране на битови отпадъци се разделя условно на производствена, административна и обслужваща зона.

- *Производствена зона* – състои се от следните под-зони:
 - сепариране – разположена в производствена сграда тип „хале“;
 - компостиране, която включва: площадка за подситова фракция, биореактор;
 - площадка за открито компостиране в открити клетки;
 - транспортна инфраструктура;
 - система за третиране на инфилтрирани води;
 - система за третиране на дъждовни води;
 - техническо водоснабдяване;
 - резервоар за противопожарни нужди;
 - площадково електроснабдяване;
- *Административна зона* - съпътстваща зона, обезпечаваща правилното функциониране на производствената зона.

Предвижда се изграждане на помещения за персонала, работещ на територията на площадката на инсталацията за сепариране на база готови елементи тип „контейнери“.

- *Обслужваща зона* - Съпътстваща зона свързва всички зони и под-зони.

В рамките на така обособената зона влиза изграждането на комплекс от съоръжения

и подобекти, както и доставка и монтаж на мобилно и стационарно оборудване, а именно: площадка – земна основа, вертикална планировка, депа за временно съхранение на земни маси следствие реализиране на инвестиционното намерение, система за третиране на битово-фекални води, питейно битов водопровод, система (технически водопровод) за измиване и почистване обслужваща зона, система за оросяване и измиване в производствена зона (технически водопровод за инфилтрирани води), противопожарна система (Технически водопровод за противопожарни нужди), взна за контрол на количеството отпадъци към действащата клетка, управлявана от КПП; оборудване за експлоатация на площадките.

Площадки за предаване на разделно събрани битови отпадъци, които общината е осигурила за населени места над 10 000 жители

В община Луковит няма населено място с население по-голямо от 10 000 жители. Осигуряването на площадка е начин за общината да увеличи количествата отпадъци предадени за рециклиране, както и да допълни организирани системи за разделно събиране на рециклируеми отпадъци. В изпълнение на чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО „осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места“, община Луковит е осигурила такава площадка, като в рамките на регионалната система за управление на отпадъците, на РЦУО-Луковит е обособен *общински център за рециклиране* – площадка, където населението може да доставя всички видове отпадъци, които не могат да се депонират с битовите. На ЦР са разположени различни видове контейнери за разделно събиране на отпадъци за рециклиране и специализирани контейнери за опасни отпадъци от бита – 9 бр. контейнери с размер 5/2.4/2 с обем 20 m³ (за по-обемисти и леки суровини); 2 бр. контейнери с размер 5/2.4/1 с обем 10 m³ (за строителни отпадъци и тежки суровини); 2 бр. товарни контейнери ролков тип (за временно складиране на опасни отпадъци).

Съгласно „Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на община Луковит“ – чл. 23 (1) „Общината осигурява в гр. Луковит площадка за безвъзмездно предаване на разделно събраните от домакинствата едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и отпадъци, годни за повторна употреба“, чл. 24 „Площадката се устройва в имот, общинска собственост, за който съгласно устройствения план на Общината, са допустими производствени и складови дейности. Площадката е с трайна ограда и е разделена на сектори за различните по вид отпадъци. Дейностите по събиране и предаване за последващо оползотворяване на отпадъците се осъществява от оператор – ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит““.

 Инфраструктура за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци

Едни от най-важните задължения на местните власти в областта на управлението на отпадъците са определянето на площадки, изграждането и експлоатацията на съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъци, както и възлагане на услуги по събирането, транспортирането и обезвреждането на битовите отпадъци. За целта, на общините са предоставени необходимите механизми за набиране на средства посредством такса „битови отпадъци“ и правомощията да определят условията и реда за извършване на

третирането и транспортирането на битовите отпадъци, чрез общинските наредби и програми за управление на отпадъците на територията на общината.

От 2007г. всички населени места в община Луковит - гр. Луковит и 11 села са включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните битови отпадъци от домакинствата.

През м. март 2016г. РЦУО-Луковит е въведен в експлоатация и в община Луковит е въведен регионален подход за управление на отпадъците, като от м. април 2016г. събраните генерирани от домакинствата отпадъци на територията на община Луковит се транспортират за депониране на Регионалното депо, разположено на РЦУО-Луковит в землището на гр. Луковит.

Община Луковит е сключила договор №70/01.10.2021г. с фирма „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София с предмет „Събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на община Луковит“. Оборудването за извършване на дейностите по управление на битовите отпадъци (сметосъбиране, сметоизвозване на битови отпадъци от домакинства, дейности по почистване на местата за обществено ползване е собственост на „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София. В организираното сметосъбиране и сметоизвозване са обхванати освен гр. Луковит и всички села намиращи се на територията на общината, а именно: с. Бежаново, с. Беленци, с. Дерманци, с. Дъбен, с. Карлуково, с. Петревене, с. Пещерна, с. Румянцево, с. Тодоричене, с. Торос и с. Ъглен, т.е. процента на населението обхванато от тази услуга е 100%. Маршрутите на сметоизвозващата техника съчетават събирането и транспортирането на битовите отпадъци от няколко населени места. Честотата на събиране на съдовете за битови отпадъци е определена в зависимост от големината на населеното място, съгласно Заповед №587/29.10.2021г. на кмета на общината:

- За гр. Луковит:
 - ✓ за централна градска част (I-ва зона) – три пъти в седмицата;
 - ✓ за кварталите на града (II-ра и III-та зона) – два пъти в седмицата;
 - ✓ за кошчетата за улична смет – ежедневно;
- За с. Дерманци – един път седмично;
- За селата Торос, Бежаново, Ъглен, Пещерна, Тодоричене, Дъбен, Петревене, Румянцево, Карлуково, Беленци – четири пъти месечно;
- Държавна психиатрична болница с. Карлуково, ЖП гара Карлуково, обособени площи за рекреации и търговия – терен пред входа на пещера Проходна и Пещерен дом – четири пъти месечно;
- Сметосъбиране и сметоизвозване на едрогабаритни отпадъци – по заявка;

За събирането на битовите отпадъци се използва стационарна контейнерна система. Контейнерите се поставят на определени места и се обслужват от специализирани автомобили. В община Луковит кофите и контейнерите са собственост на „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София, с който общината има сключен договор за осигуряване на сметосъбирането и сметоизвозването на битовите отпадъци образувани на територията ѝ. При така организираната честота на обслужване на контейнерите, системата за организирано сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци се оценява като ефективна. Състоянието на контейнерният парк се контролира от фирмата-концесионер. В повечето случаи, сметовозните коли могат да уплътнят и компресират отпадъците още в процеса на товарене. В следващата таблица са представени използваните видове контейнери в населените места в община Луковит:

№	Населено място	Контейнери тип „Бобър” 1.1м ³ - брой	Кофи 120 л. брой	Кофи 240 л. брой	Улични кошчета 40 л. - брой	Контейнери за биоразградими и строителни отпадъци
1.	гр. Луковит	494		50	50	10
1.1.	Централна градска част	84				
1.2.	Останала част на града	410		50		
2.	с. Дерманци		883			4
3.	с. Дъбен	15				1
4.	с. Карлуково	37				2
5.	с. Торос	67				4
6.	с. Петревене	25				2
7.	с. Пещерна	21				1
8.	с. Румянцево	37				2
9.	с. Тодоричене	22				2
10.	с. Ъглен	50				2
11.	с. Бежаново	60				2
12.	с. Беленци	18				2
ОБЩО		846	883	50	50	34

Системата за организирано сметосъбиране обхваща цялата територия и цялото население в общината и през следващите години няма да се налага закупуване на нови съдове за разширяване на системата и обхващане на нови населени места, като при необходимост ще се подменят амортизирани и повредени съдове.

Паркът на машините за транспортиране на битови отпадъци, които се използват в община Луковит от фирмата-концесионер е 3 броя сметовозни автомобили 15 м³ около 10 т.

„Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София осъществява поддръжка, ремонт и почистване на транспортните средства и контейнерите. За гарантиране на санитарно-хигиенните условия и недопускане на задържане на смет в съдовете за ТБО, „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София почиства и поддържа контейнерите и кофите за отпадъци, които се измиват и дезинфекцират с цел премахване на неприятните миризми и опасността от развитие на болестотворни организми и бактерии. С договора е осигурена необходимата честота на извозване, с която не се допуска препълване на контейнерите.

Не е решен проблемът с разделното събиране на отпадъците от изгарянето на дърва и въглища през отоплителния сезон, тъй като на територията на община Луковит понастоящем няма отделни съдове за събиране на пепел и сгурия. Посочените отпадъци от домакинствата се изхвърлят, извозват и третират със смесените битови отпадъци. При смесване с въглищни остатъци, сгурия и пепел се променя състава на отпадъците в посока по-висока плътност и понижено съдържание на рециклируеми материали. При изсипване на не добре загасени отпадъци от горенето на дърва и въглища се повреждат и контейнерите. Друг негативен ефект от запалването на отпадъците в контейнерите е временното, но силно замърсяване на въздуха в района на контейнерите с горящи отпадъци. Имайки в предвид, че в малките населени места в общината, основно населението се отоплява на дърва и въглища е необходимо, общината да осигури съответните съдове за събиране на пепел и сгурия или при подновяване в бъдеще на договора за изпълнение на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване да заложи

изискване в районите, където населението главно ползва дърва и въглища за отопление да се поставят контейнери за разделно събиране на пепел и сгурия.

II.2.3.3. Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на община Луковит извън площадките на предприятията, местонахождение, площ, вид отпадък, рискове за човешкото здраве и околната среда

Старите замърсявания с отпадъци са ползвани площадки с изменения в качеството на компонентите на околната среда /почва, повърхностни и подземни води, флора и фауна/ до степен, водеща до риск за човешкото здраве. На територията на община Луковит старите замърсявания са в резултат от локални /изоставени незаконни/ неорганизираните сметища (струпуване на всякакъв вид отпадъци, най-вече битови и строителни) около населените места. Образуват се периодично и своевременно се почистват. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната екокултура и липсата на отговорно отношение и екологично възпитание на жителите в общината, които спомагат за неконтролираното изхвърляне на отпадъци и за възникването на локални замърсявания и нерегламентирани сметища около дерета на реки, покрайнини на населени места, зони за крайградски отдих, селскостопански пътища и др. Най-често на неразрешени места се изхвърлят смесени битови отпадъци (покъщнина, отпадъци от различен характер, вкл. и опасни), като и отпадъци от строителни и ремонтни дейности, животински отпадъци, разкомплектовани моторни превозни средства и др.

В съответствие с Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъците, след въвеждане в експлоатация на Регионалното депо в гр. Луковит, Община Луковит е извършила почистване и закриване на всички съществуващи незаконни сметища за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания.

В чл. 112 на ЗУО се регламентира обхвата на контролните правомощия на общините, като кмета на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира изоставянето на битовите отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне. Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на общината.

До въвеждането в експлоатация на Регионалният център за управление на отпадъците – Луковит, смесените битови отпадъци от населените места в общината се депонираха на старото общинско сметище в м. „Голия връх”, гр. Луковит. От м. април 2016г. смесените битови отпадъци от населените места в общината се депонират на РЦУО-Луковит.

Община Луковит изпълнява мерки за привеждане и поддържане на старото общинско депо в съответствие с изискванията на „Наредба №6 от 27 август 2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци“ (обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013г.). В тази насока община Луковит е подписала Договор №13163/10.02.2020г. с ПУДООС за финансиране на техническата рекултивация по проект „Закриване на съществуващо общинско сметище на територията на гр. Луковит“. През м. ноември 2020г. е приключена техническата рекултивация на старото депо. Съгласно проекта след изпълнението на техническата рекултивация е предвидена биологична рекултивация на общинско сметище гр. Луковит със срок на изпълнение 36 месеца. Средствата за изпълнение на биологичната рекултивация се осигуряват от бюджета на общината. Към м. ноември 2021 г. е изпълнена и биологичната рекултивация – първа година. Остават в изпълнение отгледните грижи през следващите две години.

Разработеният проект „Закриване на съществуващо общинско сметище на територията на гр. Луковит“, включва част „Мониторинг“. Целта на плана за контрол и мониторинг на депото е да осигури минималните изисквания за мониторинг, които трябва да се провеждат, за да се провери, че системите за защита на околната среда функционират в съответствие с предназначението им.

Мониторингът включва минималните изисквания, необходими за наблюдение и контрол в съответствие с изискванията на проекта, включително за осигуряване опазването на компонентите на околната среда чрез горния изолиращ екран и газоотвеждаща система.

Съгласно проекта мониторинг се извършва на следните параметри: метеорологични данни, подземни води, инфилтрат, повърхностни води, сметищен газ, почви, деформации на тялото на депото.

Метеорологични данни за района, в който е разположено депото – извършва се съгласно Приложение №3 на Наредба №6 от 2013г, като данните могат да се събират от собствени наблюдения и измервания или по данни от поставена за тази цел хидрометеорологична станция. Измерват се показателите – количество валежи, температура, посока и сила на вятъра, изпарения, атмосферна влага.

Мониторинг на водите, инфилтратата и газовете – вземането на водни проби се извършва съгласно стандарт БДС EN ISO 5667 - 11. Параметрите, които ще се анализират в пробите от подземни води, се определят от очаквания състав на инфилтратата от депото и качеството на подземните води. При избора на параметрите за анализ се отчита тяхното изменение в подземните води в зоната на депото. Местата за мониторинг на повърхностните води – измерванията се извършват в два пункта за мониторинг. Мониторингът на газа е представителен за всеки участък от депото и се извършва в два пункта за мониторинг. Честотата за вземане на пробите е на всеки 6 месеца.

Мониторинг на инфилтратата - вземането на проби и определянето на обема и състава на инфилтратата се извършва в мониторинговия пункт за инфилтрат – резервоара за инфилтрат, съгласно „Общото ръководство за вземане на проби“, БДС EN ISO 5667-1. Честотата за вземане на пробата е на 6 месеца. Следят се следните параметри: амоний, фосфати, нитрати, нитрити, кадмий, олово, хлориди, желязо, мед, никел, цинк, селен, рН, натрий, калций, магнезий, цианиди и електропроводимост.

Мониторинг на повърхностни води - точките за мониторинг на повърхностните води са точките на заустване на охранителни канавки клон 1 и клон 3. Мониторингът на повърхностните води се извършва на период от 6 месеца. Мониторингът на водите предвижда трайно маркиране на контролни точки и двукратно опробване в рамките на годината. Продължителността е 30 години, с оглед получаване на представителна поредица от данни за последователни хидроклиматични годишни цикли.

Мониторинг на газовите емисии - извършва се чрез два мониторингови пункта. Наблюдаваните параметри за контрол са: CH₄, CO₂, O₂, H₂S, H₂. Ефективността на газовата система трябва да бъде проверявана постоянно. Изградени са два броя газови кладенци, което е съобразено с изискванията на Наредба №6. Мониторингът на газовете се извършва за период от 6 месеца.

Мониторинг за опазване на подземни води - мониторинг за опазване на подземните води осигурява информация за застрашените от замърсяване подземни води, резултат от неправилно съхраняване на отпадъците. Подземните води се наблюдават чрез 3 броя мониторингови кладенци, с дълбочина до котата на дъното на депото. Изследваните показатели са по пълната програма за изследваните показатели, с които се открива мониторинга на подземните води. В следствие в зависимост от необходимостта броят на изследваните показатели ще се актуализира. След закриването на депото нивото на

подземните води и актуализиран списък от химични показатели ще се следи на всеки 6 месеца в продължение на 30 години. Вземането на проби от подземни води се извършва съгласно стандарт БДС ISO 5667-11. Параметрите, които се анализират в пробите от подземни води, се определят от очаквания състав на инфилтратата от депото и качеството на подземните води на съответната територия. При избора на параметрите за анализ се отчита тяхната подвижност в подземните води в зоната на депото. Местата за мониторинг на подземните води, показателите и емисионните ограничения са определени съгласно нормативните изисквания, като измерванията се извършват в един пункт за мониторинг над депото, срещу течението на водите и два пункта - след депото, по посока на естествения поток на водите. Следят се следните показатели: ниво на подземните води и състав на подземните води (концентрация на разтворен кислород, амониеви йони, фосфати, хлориди, желязо (общо), арсен, кадмий, хром-общ, мед, никел, олово, цинк, селен, нитрити, нитрати, сулфати, рН, манган, натрий, калций, магнезий, перманганатна окисляемост, твърдост (обща), цианиди, електропроводимост).

Мониторинг на почвите - собствения мониторинг на почвите се изпълнява в границите на депото. Мониторинговите пунктове за почвени проби са три. Следят се показатели като: активна реакция (рН), нефтопродукти, арсен, кадмий, мед, олово, цинк, хром, никел, живак, като периодичността на отчитане на данните е веднъж на три години. При пробовземането се спазват изискванията, посочени в чл. 5, ал. 3 от Наредба №3/2008 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

Мониторинг на състоянието на тялото на депото (топографията на депото) – установява се поведение (слягания) на повърхността на тялото на депото. Мониторингът за състоянието на депото след изпълнението на рекултивацията се осъществява чрез изграждане на един дълбочинен изходен репер и 5 броя наблюдавани нивелачни репера. Разположението на точките за наблюдение обхваща максимално зоните на евентуални деформации. Реперите са разположени по билото. Изходният репер е ситуиран извън зоната на деформации. Контролира се: поведение (слягания) на повърхността на тялото на депото – на всеки 12 месеца.

На територията на общината няма направено подробно изследване върху състоянието на почвите и тяхната степен на разрушаване и замърсяване. Намаляване на риска за околната среда и човешкото здраве, произтичащ от съхранението на препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност е от съществено значение за екологичния баланс в общината. Проблем за общината бяха складовете за пестициди на бившите ТКЗС-та, в които се съхраняваха стари и негодни препарати. Разрешаването на този проблем стана с изграждането на централизиран склад в село Карлуково, където се съхраняваха 63 000 кг твърди и 3 400 л течни излезли от употреба пестициди за растителна защита. През м. февруари 2019г. са започнати дейностите по обезвреждане на негодни и забранени за употреба пестициди, съхраняващи се в склад в с. Карлуково, община Луковит. Запечатаният от години склад е отворен в изпълнение на проект на ПУДООС „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“ на територията на РИОСВ-Монтана, РИОСВ-Плевен и РИОСВ-Враца, финансиран от Българо-швейцарската програма за сътрудничество. Обектът в Карлуково е предаден на изпълнителя на обществената поръчка – консорциум „ИНДЕКОСЕЙФ“ ДЗЗД с участници: „Еко Сейф“ ООД (България) и „Инд Еко“ ДОО (Хърватска), за извършване на преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистване на УОЗ-пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци и други препарати за растителна защита от обекта. След окончателното

преопаковане и извозване на веществата, складът е саниран. Около 70 тона пестициди са транспортирани за напълно обезвреждане и унищожаване в Швейцария.

II.2.3.4. Законодателна рамка и отговорно звено за управление на отпадъците в община Луковит

 „Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на община Луковит“ (приета с Решение на ОбС-Луковит №498/26.02.2019г., изм. с Решение №219, Протокол №26/25.03.2021г.)

Наредбата урежда реда и условията за екологосъобразното управление на отпадъците (изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци) на територията на община Луковит в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове. Регламентира задълженията на физическите и юридическите лица при управлението на следните видове отпадъци на територията на Община Луковит:

- битови отпадъци, включително биоотпадъци;
- строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината;
- опасни битови отпадъци – опаковки от бои, лакове, домакински почистващи препарати; газоразрядни лампи и електронно-лъчеви тръби; лекарства с изтекъл срок на годност както и други опасни отпадъци, образувани от физически лица;
- масово разпространени отпадъци - опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), отработени моторни масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми (ИУГ), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) и др.;
- отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);

С наредбата се урежда заплащането на съответните услуги за дейностите, свързани с битовите и строителните отпадъци, предоставяни от общината, във връзка с чл. 19 от ЗУО. Наредбата определя глобите и санкциите за нарушаване на фиксираните в нея норми.

Наредбата урежда и изискванията към площадката и условията за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло; условията за регистрация на площадките, както и за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

Относно лицата, при чиято дейност се образуват и/или третира отпадъци, прилагат следния приоритетен ред (йерархия) при управлението на отпадъците:

1. предотвратяване на образуването им;
2. подготовка за повторна употреба;
3. рециклиране;
4. друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия;
5. обезвреждане.

В глава втора „Права и задължения на кмета на общината“ са описани конкретните задължения и отговорности на органите на местно ниво, които са в съответствие с Раздел III „Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация“ на ЗУО. Съгласно чл. 5 от наредбата, кмета на общината:

- Разработва и изпълнява Общинската програма за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО;
- Представява общината в Регионалното сружение за управление на отпадъците Луковит и изпълнява решенията на общото му събрание;
- По отношение на строителните отпадъци:
 - ✓ Одобрява планове за управление на строителни отпадъци на възложители на строежи, определени в чл. 11 на ЗУО;
 - ✓ Отговаря за предаване за оползотворяване на отделените по видове строителни отпадъци при принудително премахване на строежи и за влагане на рециклираните строителни материали;
 - ✓ Възлага разработване на планове за управление на строителните отпадъци, когато са необходими такива за обекти общинска собственост;
 - ✓ Организира събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината;
- Определя границите на районите, включени в системата на организирано поддържане на чистотата, вида на услугите, които ще се извършват в съответния район и честотата на сметоизвозване;
- Отговаря за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- Отговаря за осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- Отговаря за събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депото или други инсталации и съоръжения за оползотворяването им;
- Отговаря за избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване, рекултивация и мониторинг на депото за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването на битови отпадъци;
- Отговаря за разделното събиране на битови отпадъци, най-малко за отпадъчни материали от хартия, картон, метали, пластмаси и стъкло;
- Организира осигуряването на информация на обществеността за местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и сортиране на отпадъци и предаването им за рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане, в т.ч. площадките за:
 - ✓ събиране на ИУМПС;
 - ✓ смяна на отработени моторни масла, включително за сервизите и бензиностанциите, извършващи смяна на отработени масла на територията на общината;
 - ✓ събиране на ИУГ;
 - ✓ поставяне на съдове за НУБА;
 - ✓ поставяне на съдове за разделно събиране и временно съхраняване на ИУЕЕО;
 - ✓ безвъзмездно предаване на разделно събрани от домакинствата отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, както и условията за предаването им;
- Отговаря за предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организира почистването им;
- Организира почистването от отпадъци на общинските пътища;

- Осигурява площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата в гр. Луковит (едроразмерни, опасни битови отпадъци и др.);
- Организира разделното събиране и оползотворяване чрез компостиране или анаеробно разграждане на битови биоразградими отпадъци;
- Организира дни за почистване на населените места с участието на гражданите, фирмите, обществените организации и други, като осигурява необходимите транспортни и технически средства;
- Контролира дейностите по депониране на производствени отпадъци на регионално депо за неопасни отпадъци Луковит;
- Контролира спазването на условията и реда за извършване на дейности с отпадъци от черни и цветни метали;
- Обявява телефон, на който гражданите могат да сигнализируют за нарушения и да правят предложения, свързани с дейностите по третиране на отпадъците и чистотата на населените места;
- Организира дни за почистване на населените места с участие на доброволци, като осигурява необходимите транспортни средства;
- Отговаря за организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;

Кметът на общината може да оправомощава длъжностни лица от общинската администрация с правомощията по тази наредба.

В глава трета на наредбата са регламентирани правата и задълженията на Общински съвет - Луковит, който:

- Определя изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други;
- Определя заплащането за предоставяните услуги за дейностите, свързани с битовите и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци и масово разпространените отпадъци, на своята територия;
- Приема решение за участие в регионално сдружение по чл. 24 на ЗУО;
- Приема Общинската програма за управление на отпадъците на територията на община Луковит, разработена по чл. 5, ал. 1 от наредбата, и контролира изпълнението ѝ;
- Определя годишния размер на таксата за битови отпадъци за всяко населено място и за всяка дейност поотделно (сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения, чистота на териториите за обществено ползване), въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:
 - ✓ осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
 - ✓ събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
 - ✓ проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или

съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от ЗУО;

- ✓ почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;

В глава четвърта на наредбата са утвърдени правата, задълженията и отговорностите на физическите и юридическите лица. Съгласно чл. 7 от наредбата лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци и притежателите на отпадъци ги третираят самостоятелно или ги предоставят за събиране, транспортиране и третиране на лица, които имат право да извършват тези дейности в съответствие с изискванията на ЗУО. Когато отпадъците са предадени за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на лицата, притежаващи разрешително по чл. 35 от ЗУО, не отпада отговорността на първоначалния причинител или притежател за извършване на цялостното оползотворяване или обезвреждане на отпадъците. Отговорността за организиране управлението на масово разпространени отпадъци се поема от производителя на продукта, в резултат, на чиято употреба се образуват те, при условията на ЗУО и специализираните наредби.

В чл. 8 от наредбата е указано, че физическите и юридическите лица и едноличните търговци имат право да правят предложение за подобряване на организацията и изпълнението на дейностите по третиране на отпадъците и поддържането на чистотата на територията на общината, както и да сигнализират общинската администрация за неизпълнение или за некачествено изпълнение на задълженията от лицата, извършващи дейностите по третиране на отпадъците и поддържането на чистотата на територията на общината.

Съгласно чл. 9 физическите и юридическите лица и едноличните търговци са длъжни да изхвърлят различните видове отпадъци само в определените за целта специализирани съдове, като ги опазват и не допускат разпиляване на отпадъците извън тях, както и да опазват и поддържат чистотата на територията на имотите, на които са собственици, ползватели или наематели. Юридическите лица, едноличните търговци и други организации, образувачи отпадъци от производствената си дейност, различни от битовите са длъжни да организират сами съхраняването и предаването им в инсталация и/или съоръжение за оползотворяване и/или обезвреждане, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО и при спазване на изискванията му. Отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговските обекти, производствени, стопански и административни сгради задължително се събират отделно.

Глава пета от наредбата съдържа реда и условията за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци, като в първи раздел е определена организацията на дейността по третиране на битовите отпадъци и поддържане на чистотата на населените места в общината. Дейности по събиране, съхранение, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци могат да извършват лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО. Отговорни за организираното събиране, извозване и обезвреждане на битовите отпадъци и поддържането на чистотата на местата за обществено ползване на територията на община Луковит, са лицата на които общината е възложила изпълнението на съответните дейности. Тези лица са длъжни:

- Да изпълняват дейностите, предмет на сключения договор, качествено, в съответствие с утвърдените графици, организационни и технологични схеми и стриктно спазване на санитарно-хигиенните и екологични изисквания;
- Да изготвят и съгласуват с общинска администрация цялостна технологична и организационна схема на работа, в т.ч. местоположение на съдовете за ТБО и маршрути за обслужването им, използваната техника за всеки конкретен район

и дейност, графици за извършване на дейностите по почистване на обществените места, събиране и транспортиране на ТБО, измиване и дезинфекция на съдовете за ТБО, схема за организацията за обезвреждане на отпадъците на депото;

- Да съгласуват с общинска администрация всякакви промени в технологичната и организационна схема на работа;
- Да осигуряват, поддържат и подновяват необходимата за изпълнение на възложените дейности материално-техническа база (машини, съоръжения, съдове за ТБО и др.);
- Да не допускат замърсявания в процеса на извършваните от тях дейности;
- Да измиват и дезинфекцират използваните съдове за ТБО, съгласно утвърдения график;
- Да водят отчет съгласно изискванията на Наредба №1 от 04.06.2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;

Отговорен за дейностите по обезвреждане (депонирание) на битовите отпадъци и стопанисването на съоръжението (депото) по време на неговата експлоатация и след това е операторът на съоръжението за обезвреждане (депото). Операторът на депото трябва да притежава разрешение по чл. 35 от ЗУО за дейността. Операторът на съоръжението за обезвреждане (депото) води отчет на постъпилите количества отпадъци, съгласно изискванията на Наредба №1 за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.

Съгласно чл. 20 от наредбата, юридическите лица, които образуват отпадъци извън битовите, са длъжни да организират сами обезвреждането или извозването им до инсталации за обезвреждане или Регионалното депо за неопасни отпадъци, ако депонирането им е разрешено от РИОСВ, след провеждане на процедурата за приемане на отпадъци на депа, предвидена в Приложение №1 на Наредба №6/27.08.2013г. за условията и изискванията на изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци и сключен договор с Община Луковит.

На Регионалното депо за неопасни отпадъци могат да бъдат депонирани само такива видове според Наредба №2 за класификация на отпадъците, изрично посочени в Комплексно разрешително на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините в регион Луковит №518-Н0/2015г.

За депониране на неопасни производствени отпадъци се заплаща за ползване на депото по цени, определени с решение на общото събрание на членовете на Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Луковит.

Глава пета, втори раздел е относно разделното събиране на битовите отпадъци. Отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, се събират разделно. Изграждането на площадки за разделно събиране на отпадъци от хартия, картон, метали, пластмаси и стъкло се осъществява с разрешение от РИОСВ-Плевен и община Луковит при спазване изискванията на ЗУТ и ЗУО. Общината осигурява в гр. Луковит площадка за безвъзмездно предаване на разделно събраните от домакинствата едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и отпадъци, годни за повторна употреба. Площадката се устройва в имот, общинска собственост, за който съгласно устройствения план на Общината, са допустими производствени и складови дейности. Площадката е с трайна ограда и е разделена на сектори за различните по вид отпадъци. Дейностите по събиране и предаване

за последващо оползотворяване на отпадъците се осъществява от оператор – ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит“.

В глава пета, трети раздел е относно третирането на биоотпадъците. Биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини, стопански и административни сгради се събират разделно (съгласно чл. 34 от ЗУО). Биоотпадъците от паркове и градини (независимо от собствеността) в гр. Луковит се събират и извозват на определената от общината площадка, за аеробно разграждане (компостиране). Биоотпадъците (треви, шума, клони) се изхвърлят в кафяви контейнери с надпис „зелени отпадъци“. Биоотпадъците в съставните села на общината се третират чрез домашно компостиране от собствениците на поземлените имоти.

Глава шеста от наредбата е за третиране на масово разпространени отпадъци - отпадъци от опаковки, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), негодни за употреба моторни превозни средства (ИУМПС), излезли от употреба гуми (ИУГ), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), отработени масла и отпадъчни нефтопродукти. Лицата, пускащи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, отговарят за разделното им събиране и постигане на съответните цели за рециклиране и оползотворяване. Масово разпространените отпадъци се събират разделно от другите отпадъци и не се изхвърлят в съдовете за битови отпадъци.

Общината отговаря за организиране на система за разделно събиране на битови отпадъци, най-малко за отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси, стъкло, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки.

Кметът на общината организира изпълнението на задълженията за участие в системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци като съдейства на организациите за оползотворяването им и определя местата за предаването им, в съответствие с чл. 19, ал. 3, т. 7 от ЗУО. Кметът на общината сключва договори с 1. Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, притежаваща разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО; или 2. Други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздел I и II от ЗУО, за извършване на дейности по събиране, съхраняване, транспортиране и сортиране на отпадъците от опаковки на територията на общината, или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от ЗООС. С договорите се организира разделното събиране и сортиране на отпадъци от опаковки от домакинствата, административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдих, забавления и туризъм. Забранява се - изхвърляне на отпадъци от опаковки в съдовете за битови отпадъци; повреждане на съдовете за разделно събиране на отпадъците от опаковки; кражбата на отпадъци от съдовете за разделно събиране; изгаряне или друг вид нерегламентиран начин на третиране на отпадъци от опаковки.

Глава шеста, втори раздел е обособен за негодни за употреба батерии и акумулатори. Производителите и/или вносителите на батерии и акумулатори отговарят за разделното събиране на НУБА, рециклирането и оползотворяването на разделно събраните НУБА и за екологосъобразното обезвреждане на НУБА и отпадъците от тях, които не могат да бъдат рециклирани и/или оползотворени. Дейности по събиране, съхраняване, преработване и/или обезвреждане на НУБА имат право да извършват само лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО. Местата за разполагане на съдове за събиране на негодни за употреба портативни и/или автомобилни батерии и акумулатори,

включват и местата за продажба на батерии и акумулатори. Лицата, предлагащи батерии за продажба на крайни потребители, задължително предвиждат места за поставяне на съдове за събиране и за приемане на НУБА от същия вид. Забранява се изхвърлянето на НУБА в съдовете за битови отпадъци, смесването им с други отпадъци, както и временното съхраняване в открити складове на НУБА.

Глава шеста, трети раздел е обособен за излезли от употреба моторни превозни средства. Дейности по събиране, транспортиране, съхранение, разкомплектуване, преработване и/или обезвреждане на ИУМПС, компоненти и материали от тях имат право да извършват само лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО. Собствениците на ИУМПС ги съхраняват в частни имоти или ги предават на площадки за събиране и съхраняване или в центрове за разкомплектуване. Местата за предаване на ИУМПС в гр. Луковит са площадките, собственост на лицата споменати по-горе или с договор за наем. Изоставени МПС се предават от общината на център за разкомплектуване.

Глава шеста, четвърти раздел е обособен за излезли от употреба гуми. Дейности по събиране, съхраняване, преработване и/или обезвреждане на излезли от употреба пневматични гуми имат право да извършват само лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО при спазване на Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми. Изграждането на събирателни пунктове за излезли от употреба пневматични гуми е задължение на лицата, получили необходимия документ по чл. 35 от ЗУО за съответната дейност. Местата на събирателните пунктове се определят от общината, която информира обществеността за местоположението им. Събирането и/или съхраняването на ИУГ се извършва на площадки за събиране и/или съхраняване на ИУГ обособени самостоятелно или като част от площадките, на които са разположени съоръжения и инсталации за оползотворяване или обезвреждане на ИУГ. Събирането и/или съхраняването на ИУГ може да се извършва и в местата, където те се образуват, включително в местата за смяна на гуми или местата за продажба на гуми. Забранява се изоставянето, нерегламентираното изхвърляне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на ИУГ; изгарянето на ИУГ с изключение на случаите, в които лицата, притежават съответното разрешение по чл. 35 от ЗУО; депонирането на цели и нарязани ИУГ с изключение на велосипедни гуми и гуми с външен диаметър, по-голям от 1 400 мм.

Глава шеста, пети раздел е обособен за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване. Дейности по разделно събиране, съхраняване, оползотворяване, в т.ч. рециклиране и повторното използване и/или обезвреждане на ИУЕЕО имат право да извършват само лица, притежаващи съответно разрешително издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО. Забранява се чупенето на излезли от употреба газоразрядни лампи и електроннолъчеви тръби и с цел предотвратяване на случайното им счупване се предприемат съответните мерки. Забраната не се отнася за лицата, притежаващи съответното разрешение по чл. 35, ал. 1 ЗУО, когато чупенето е част от технологията за оползотворяване или обезвреждане. Забранява се депонирането на ИУЕЕО, в т.ч. на разделно събраното ИУЕЕО.

Глава шеста, шести раздел е обособен за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти. Дейности по събиране, съхраняване, преработване, транспортиране и/или обезвреждане на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти имат право да извършват само лица, притежаващи съответния документ по ЗУО. Лицата, при чиято дейност се образуват отпадъчни нефтопродукти ги предават за оползотворяване и/или обезвреждане на споменатите по-горе лица или ги оползотворяват и/или обезвреждат в собствени

съоръжения в съответствие с разпоредбите на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

В глава седма са регламентирани реда и условия за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на строителните отпадъци и излишните земни маси в общината. Управлението на строителните отпадъци (СО) е задължение и отговорност на възложителите на строителните дейности. Лицата при чиято дейност се образуват СО, прилагат следния йерархичен ред за третиране на отпадъците:

1. предотвратяване;
2. подготовка за повторна употреба;
3. рециклиране на СО, които не могат да бъдат повторно употребени;
4. оползотворяване в обратни насипи;
5. оползотворяване за получаване на енергия от СО, които не могат да бъдат рециклирани и/или материално оползотворени;
6. обезвреждане на СО, които не могат да бъдат повторно употребени, оползотворени и/или рециклирани по начините, упоменати по-горе.

Преди започване на СМР и/или разрушаване на строеж, възложителят е отговорен за изготвянето на план за управление на СО, съгласно чл. 11, ал. 1 от ЗУО. Възложителите на СМР и на дейности по премахване на строежи, изготвят отчет за изпълнение на плана за управление на СО, съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. Дейностите по събиране (съхраняване), както и по материално оползотворяване на СО се извършват на строителната площадка /площадката, на която се извършва премахването или специализирани площадки за събиране, рециклиране, подготовка за оползотворяване, подготовка за повторна употреба и/или подготовка за обезвреждане. Предаването и приемането на СО се извършват само въз основа на писмен договор между притежателите им и лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 за съответната дейност и площадка за отпадъци със съответния код съгласно Наредба №2/23.07.2014г. за класификация на отпадъците.

Забранява се нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на строителни отпадъци, в т.ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци, образувани при текущи ремонти в домакинствата се събират и третират от Община Луковит чрез ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит“, срещу заплащане на такса. Преди започване на текущия ремонт, възложителят заявява в ОП „Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит“ съд за събиране и транспорт.

В глава осма, първи раздел е обособена организацията на дейностите по третиране на производствените отпадъци. Съгласно чл. 41 от наредбата, производствените отпадъци, които нямат характер на опасни се третират от притежателите им самостоятелно или ги предоставят на лицата, които имат право да извършват събиране, транспортиране и третиране на тези видове отпадъци по реда на ЗУО. Лицата, чиято дейност е свързана с образуване и/или третиране на производствени и/или опасни отпадъци, както и лицата, притежаващи разрешение по чл. 35 от ЗУО са длъжни да водят отчетни книги, заверени в РИОСВ – Плевен. Всички разходи за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци са за сметка на притежателя им.

В глава осма, втори раздел е указана организацията на дейностите по третиране на утайки от пречистването на отпадъчни води. Съгласно чл. 45, производителите на утайки от изгребни ями и други подобни съоръжения за пречистване на отпадъчни води, ги

предават на лицензирани оператори за третиране в градската пречиствателна станция за отпадъчни води.

Глава девета от наредбата е относно таксите и цените на услуги. Община Луковит предоставя услуги за събиране, извозване, оползотворяване и обезвреждане чрез депониране на битови отпадъци на физически и юридически лица, за които се заплащат такси. За услугите по събирането, извозването, обезвреждането на твърдите битови отпадъци в депа или други съоръжения и поддържането на чистотата на местата за обществено ползване, извършвани на територията на общината, данъчно задължените лица заплащат такса за битови отпадъци по реда, определен в Закона за местните данъци и такси и Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Луковит. Таксата за битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място и всяка услуга поотделно с решение на Общинския съвет, въз основа на одобрена план-сметка. Цената за депониране на тон отпадък на Регионалното депо за неопасни отпадъци се определя ежегодно с решение на общото събрание на Регионалното сдружение за управление на отпадъците - регион Луковит. Цената се формира от три елемента - експлоатационни разходи за депото, отчисления за закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи и отчисления с цел намаляване на количеството на депонираните отпадъци и насърчаване на тяхното рециклиране и оползотворяване.

За транспортиране на СО от текущи ремонти в домакинствата, притежателите им заплащат транспортни разходи на изминат километър, цената на които е определена в Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Луковит.

В глава десета на наредбата е регулиран контрола по управление на отпадъците. Контролната дейност се възлага на кметовете и кметските наместници на населените места, упълномощени от кмета на Община Луковит служители от общинска администрация и служители от Районно управление Луковит на Министерство на вътрешните работи.

 „Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Луковит“ (изм. и доп. с Решение на ОбС-Луковит №325, Протокол №38/29.12.2021г.)

С тази Наредба се определят отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на предоставяне на физически и юридически лица услуги, реда и срока на тяхното събиране на територията на Община Луковит. На територията на общината се събират следните местни такси:

- За битови отпадъци;
- За ползване на пазари, тържища, панаири, тротоари, площи и улични платна;
- За ползване на детски ясли, детски градини, домове за социални грижи, лагери, общежития и други общински социални услуги;
- За технически услуги;
- За административни услуги;
- За притежаване на куче;
- Други местни такси, определени със закон.

Съгласно Наредбата, размера на местните такси и цени на услуги се определя при спазване на следните принципи:

- Възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата;

- Създаване на условия за разширяване на предлаганите услуги и повишаване на тяхното качество;
- Постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на местните такси;

За услуга, при която дейностите могат да се разграничат една от друга, се определя отделна такса за всяка от дейностите. Местните такси се събират от общинската администрация. Кметът на общината внася в общинския съвет анализ на прилаганите такси и цени на услуги не по-малко от веднъж годишно и/или при промяна размера на таксите и цените. Анализът задължително съдържа:

- Оценка доколко съществуващите такси и цени отразяват измененията в разходите или пазарната цена;
- Оценка на потребностите от предоставяне на услугите;
- Информация за привлечени средства от проекти, донорски програми, дарения и завещания;
- Препоръки за подобряване на администрирането на таксите;

При необходимост общинският съвет променя размера на местните такси и цените на услугите. Общинската администрация поддържа данни за:

- Услугите и дейностите, за които има определени такси и цени;
- Ползвателите на предоставената услуга;
- Изключенията от общата политика (преференции);
- Използваната информация при определяне на такси и цени и конкретната методика/методики, използвани за определяне на размера им;
- Събраните средства от всяка потребителска такса и/или цена на услуга;

Такса „битови отпадъци” се заплаща за извършваните от общината услуги по - събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране на територията на Община Луковит; третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации на територията на Община Луковит; поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в Община Луковит. Таксата се определя от Общинския съвет и се заплаща от лицата по чл. 11 от Закона за местните данъци и такси. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:

- Осигуряване на съдове за съхраняване на битови отпадъци – контейнери, кофи и други;
- Събиране на битови отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- Проучване, проектиране, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията от ЗУО;
- Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;

Не се допускат изменения в приетите от общинския съвет начин за определяне и размер на таксата битови отпадъци в течение на годината, съгласно чл. 68 от ЗМДТ. Когато до края на предходната година Общинският съвет не е определил размера на таксата за битови отпадъци за текущата година, таксата се събира на база действащия размер към 31

декември на предходната година. Таксата се събира от общинската администрация. Размерът на таксата се определя в левове, както следва:

- *За жилищни имоти на граждани и жилищни имоти на предприятия, таксата се определя по един от следните два начина:*
 - ✓ Според количеството на отпадъците:
 - За услугата по сметосъбиране и сметоизвозване - според количеството на битовите отпадъци съобразно вида, броя и честотата на извозване на ползваните през годината стандартни съдове за изхвърляне на битови отпадъци;
 - За услугата по обезвреждане и депониране на битови отпадъци в депа или други съоръжения - според количеството на битовите отпадъци съобразно вида, броя и честотата на извозване на ползваните през годината стандартни съдове за изхвърляне на битови отпадъци;
 - За услугата по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване - пропорционално върху данъчната оценка на имота;
 - ✓ Когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци:
 - За услугата по сметосъбиране и сметоизвозване - пропорционално върху данъчната оценка на имота;
 - За услугата по обезвреждане на битови отпадъци в депа или други съоръжения - пропорционално върху данъчната оценка на имота;
 - За услугата по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване - пропорционално върху данъчната оценка на имота;
- *За нежилищни имоти на предприятия и граждани, таксата се определя по един от следните два начина:*
 - ✓ Според количеството на отпадъците:
 - За услугата по сметосъбиране и сметоизвозване - според количеството на битовите отпадъци съобразно вида, броя и честотата на извозване на ползваните през годината стандартни съдове за изхвърляне на битови отпадъци;
 - За услугата по обезвреждане и депониране на битови отпадъци в депа или други съоръжения - според количеството на битовите отпадъци съобразно вида, броя и честотата на извозване на ползваните през годината стандартни съдове за изхвърляне на битови отпадъци;
 - За услугата по поддържане на териториите за обществено ползване - пропорционално върху данъчната оценка за нежилищни имоти на граждани, а за нежилищни имоти на предприятия - по по-високата между данъчната оценка и отчетната им стойност;
 - ✓ Когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци:
 - За услугата по сметосъбиране и сметоизвозване - пропорционално върху данъчната оценка за нежилищни имоти на граждани, а за нежилищните имоти на предприятия - по-високата между данъчната оценка и отчетната им стойност;
 - За услугата по обезвреждане и депониране на битови отпадъци в депа или други съоръжения - данъчната оценка за нежилищни имоти на граждани, а за нежилищните имоти на предприятия - по-високата между данъчната оценка и отчетната им стойност;
 - За услугата по поддържане на териториите за обществено ползване - пропорционално върху данъчната оценка за нежилищни имоти на

граждани, а за нежилищни имоти на предприятията - по-високата между данъчната оценка и отчетната им стойност;

Когато таксата се определя според количеството на битовите отпадъци, лицата подават декларация в два екземпляра в Дирекция „Местни данъци и такси“ до 30 ноември на предходната година. За придобитите през годината имоти декларацията се подава в двумесечен срок от датата на придобиването им. В декларацията се посочват видът и броят на съдовете за битови отпадъци, които ще се използват през годината, съобразно обявената честота на извозването на битовите отпадъци със заповедта на кмета на Общината, издадена в съответствие с чл. 63, ал. 2 от ЗМДТ.

Лицата декларирали до 31 декември на предходната година, че няма да ползват услугата „сметосъбиране и сметоизвозване“ поради неползване на даден имот през следващата година, се освобождават от заплащане на същата. Декларацията се подава в съответното кметство, по местонахождение на имота. Освобождаването на лицата подали декларация от населените места на общината, извън гр. Луковит, става с решение на Обществения съвет към съответното кметство. За гр. Луковит освобождаването на лицата, подали декларация за освобождаване от такса „сметосъбиране и сметоизвозване“, става след решение на комисия определена със заповед на кмета на общината. В състава на комисията влизат представители на общинската администрация, общински съветници и гражданство. В срок до 15 януари на текущата година обществените съвети и комисията представят протокол с взетите решения в деловодството на Община Луковит.

Такса „битови отпадъци“ в община Луковит

В община Луковит определянето на такса „битови отпадъци“ е според количеството битов отпадък или пропорционално в промили на база данъчна оценка и отчетна стойност на имота. Следва се практиката, прилагана за жилищни и нежилищни имоти на гражданите и предприятията, като се определят промили за сметосъбиране и сметоизвозване, поддържане на депо за ТБО и почистване на обществени територии. През 2021г. начисляването и заплащането на такса „битови отпадъци“ е както следва, съгласно Решение №181, Протокол №22/29.12.2020г. на ОбС-Луковит, като за нежилищни имоти на физическите лица и на юридическите лица, размера на таксата за битови отпадъци се определя на база данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица, а за юридическите лица по-високата между отчетната стойност и данъчната оценка на имота:

- За жилищни имоти на физически лица за всички населени места в община Луковит - **6,00‰**, в т.ч.:
 - Сметосъбиране и сметоизвозване – 2,00‰;
 - Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване – 0,50‰;
 - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци – 3,50‰;
- За нежилищни имоти на физически лица за всички населени места в община Луковит - **8,50‰**, в т.ч.:
 - Сметосъбиране и сметоизвозване – 2,50‰;
 - Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване – 5,00‰;
 - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци – 1,00‰;

- За жилищни имоти на юридически лица за всички населени места в община Луковит - **6,00‰**, в т.ч.:
 - Сметосъбиране и сметоизвозване – 2,00‰;
 - Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване – 0,50‰;
 - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци – 3,50‰;
- За нежилищни имоти на юридически лица за всички населени места в община Луковит - **8,50‰**, в т.ч.:
 - Сметосъбиране и сметоизвозване – 2,50‰;
 - Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване – 5,00‰;
 - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци – 1,00‰;
- Размер на такса за битови отпадъци за предприятия на деклариран един съд за една година в лева при честота на извозване един път седмично контейнер тип „Бобър” 1,1 м³, честотата на извозване е съгласно Заповед №527/08.10.2020г. – 515,00 лв.;

Такси за депониране и третиране

Към тази група инструменти се включват обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депото и отчисления за депониране на отпадъци (т.нар. отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО).

Обезпечения по чл. 60 от ЗУО - правят се за всеки тон депониран отпадък. Целта на обезпеченията е в периода на експлоатация на съответното депо да се акумулира финансов ресурс, който собственикът на депото да използва за неговото закриване и рекултивация, след изчерпване на капацитета му. Обикновено обезпеченията са под формата на месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Задължението за обезпеченията по чл. 60 се отнася и за общините, в случаите, в които те се явяват собственици на депо за отпадъци, независимо дали става въпрос за битови, строителни или опасни отпадъци, като обезпеченията не могат да бъдат под формата на банкова гаранция. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, то обезпеченията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци. Натрупаните средства остават притежание на собственика на депото.

Размерът на обезпеченията за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото в левове на тон отпадък се определя от собственика на депото (общината) въз основа на инвестиционния проект и/или проекта за рекултивация по формули, представени в приложението към *Наредба №7 от 19.12.2013г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.*

Размерът на обезпеченията на тон отпадък се актуализира от общината – собственик на депото на всеки три години.

В случай, че събраните средства в сметката в РИОСВ на общината са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, общината осигурява остатъка от средствата. Когато след приключване на

дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Отчисления по чл. 64 от ЗУО – правят се за всеки тон депониран отпадък с цел натрупване на средства както за изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на нормативните изисквания, така и за извършването на последващи експлоатационни разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци.

Целта на отчисленията като икономически инструмент е да стимулират общините да намалят количествата на депонираните отпадъци за сметка на рециклираните и оползотворени отпадъци и да се натрупат средства за изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, то отчисленията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци.

Отчисленията се заплащат от общините, когато са собственици както на депо за битови, така и на депо за строителни отпадъци. Изискването важи за:

- Регионални и общински депа за неопасни отпадъци, отговарящи на изискванията на Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци и притежаващи комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда, или разрешение, издадено по реда на чл. 37 ЗУО;
- Съществуващи общински депа за неопасни отпадъци, които функционират след 2009г., до въвеждане в експлоатация на съответното за общината регионално депо;
- Общински депа за инертни отпадъци, когато отпадъците са от строителство и разрушаване на сгради.

Размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата по години е представен в следващата таблица.

Размер на отчисленията по чл. 64 от ЗУО (лв./тон)

	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
За депа за неопасни отпадъци	36	40	45	57	69
За депа за неопасни и/или инертни отпадъци	36	40	45	57	69

Източник: Наредба за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, МОСВ

Размерът на отчисленията по чл. 64 на 1 тон отпадък нараства с всяка година.

Преведените суми на РИОСВ-Плевен за обезпечения и отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО са както следва:

Преведени суми по чл.60 и чл.64 ЗУО	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.
По чл. 60	3 783,23	32 946,26	32 846,68	32 814,24	27 306,32	19 172,02
По чл. 64	35 192,88	229 191,20	257 060,70	325 288,74	173 225,82	273 409,32

Заплащането на дължимите суми към РИОСВ-Плевен е редовно и в пълен размер.

Отговорно звено за управление на отпадъците в община Луковит

Административното звено, отговорно за дейностите по управление на отпадъците в Община Луковит, относно събиране и отчитане на информация в тази област е *Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията” - Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки”* от Специализираната администрация в общината.

Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки” от Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията” - участва в провеждането и планирането на общинската политика за местно икономическо развитие, в съответствие с целите и приоритетите, определени от стратегическите, плановите и програмните документи на общината, вкл. управление на отпадъците. Участва при подготовката на проекти и тяхното администриране. Участва в разработването и актуализацията на концепции и схеми за развитие на общината, въз основа на целите приоритетите на националната политика за регионално развитие и на регионалната политика на ЕС. Събира, обобщава, анализира и представя информация за възможностите за финансиране на проекти на общината от различни програми и фондове. Организира разработването и изпълнението на програми и проекти, отразяващи общинската политика в областта на устойчиво развитие на общината. Изготвя или участва в изготвянето на програми, стратегии и други дългосрочни материали, база за устойчиво развитие по отношение на околната среда, икономиката и обществото като цяло. Извършва контрол по изпълнение на наредби на ОбС-Луковит – „Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на община Луковит”.

Звено „Инспекторат“ - осъществява контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на община Луковит на нормативни актове, приети от Общински съвет Луковит, на законовите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е Община Луковит, когато такива функции са му възложени от Кмета на Община Луковит. При изпълнение на функциите си звено „Инспекторат“ осъществява текущ, превантивен и последващ контрол, дава писмени предписания и следи за изпълнението им. Дейността по установяване на нарушения на наредбите се осъществява от инспекторите в звено „Инспекторат“ чрез проверки на място, служебно, по сигнал или жалба от лице, по информация от средствата за масово осведомяване, по искане от друг контролен орган или звено от общинската администрация. При изпълнение на правомощията си, инспекторът осъществява и административно-наказателна дейност по предвидения законов ред, при спазване на Закона за административните нарушения и наказания и съответния нормативен акт, по които се извършва контрол по спазването и констатирането на нарушения. Заместник - кметът на Община Луковит по бюджет, финанси и дейности в икономиката:

- Ръководи, координира и контролира изпълнението на функциите на звено „Инспекторат“;
- Отговаря за дейността на звеното и определя задачите за изпълнение;
- Резолира постъпилите пряко до него или по резолюция на кмета на Общината жалби и сигнали от граждани, назначава проверки по тях, съгласува писмените отговори;
- Дава указания преди, по време и след приключване на съответната проверка;
- Определя конкретните задачи на служителите в звеното, съобразно длъжностните характеристики;

- Одобрява графици за дежурства /в случаите, когато е необходимо/ и тематични проверки /по определен актуален въпрос или нормативен акт/;
- Координира дейността на звеното с органите на МВР;
- Изпълнява и други задачи и функции, определени от Кмета на Общината, свързани с дейността на звеното;

Кметът на общината е отговорен за изпълнение на дейностите по управление на отпадъците, съгласно глава втора, Раздел III „Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация“ на ЗУО. Тези дейности са делегирани от него на Заместник кметът по бюджет, финанси и дейности в икономиката, на кметовете на кметства и кметските наместници на населените места в общината и на служители в Специализираната администрация Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията” - Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки”.

Упълномощените със заповед на кмета длъжности лица от инспектората извършват контрол за недопускане на големи отклонения от съществуващата организация за събиране, транспортиране и обезвреждане на отпадъците, както и правят предложения за подобряване на организацията. Актове се съставят и от представители на РИОСВ – гр. Плевен, за замърсени терени и неправомерно изхвърляне на отпадъци и за нарушения на наредбите, приети от Общинския съвет – Луковит. В общината няма регистър на обектите подлежащи на контрол и ел. регистър /актова книга, нито на интернет страницата на общината е публикувана информация за обектите подлежащи на контрол, нито какви са констатираните нарушения от извършения контрол, информация за съставени протоколи и актове при установяване на административни нарушения и наложените санкции. На интернет-страницата на общината има „зелен телефон“, предоставена е възможност за подаване на сигнали във всички сфери от обществеността, в т.ч. и за нарушения в областта на управление на отпадъците и околната среда.

В приетият в общината „Правилник за организацията и дейността на Общински съвет Луковит, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация за мандат 2019-2023г.“ е делегирана дейността на постоянната общинска „Комисия по Устройство на територията, селско, горско, ловно стопанство и опазване на околната среда“, която е постоянна оперативна структура към Общинския съвет. Всички въпроси, касаещи управлението на отпадъците на територията на общината се внасят за обсъждане от комисията.

ИЗВОДИ:

- ✚ Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци в община Луковит;
- ✚ Третирането на битовите отпадъци генерирани на територията на община Луковит се осъществява от м. април 2016г. чрез регионален принцип на РЦУО – Луковит, общината е обезпечена със съвременна инфраструктура за управление на битови отпадъци, ЕГО, зелени отпадъци с цел тяхното оползотворяване и екологосъобразно обезвреждане, като регионалната система Луковит, разполага със съоръжения в експлоатация, които покриват само дейностите по депониране и оползотворяване на биоотпадъци;
- ✚ На РЦУО - Луковит има ЦР, където населението може да доставя всички видове отпадъци, които не могат да се депонират с битовите и не е осигурена определена система за събирането им;
- ✚ Общината не е обезпечена с инфраструктура за строителни отпадъци, поради което е необходимо на регионално ниво да се организира изграждане на

инсталация за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и производство на рециклирани строителни материали;

- ✚ На територията на община Луковит са обезвредени всички негодни и забранени за употреба пестициди, съхранявани в склад в с. Карлуково;
- ✚ Общината не е обезпечена със съдове и транспортна техника за разделно събиране на биоотпадъци (хранителни и кухненски), т.е няма въведена система за разделно събиране на биоразградими отпадъци;
- ✚ Община Луковит е обособила специализирани площадки в гр. Луковит и села за разделно събиране на зелени и строителни отпадъци от домакинствата, като по този начин се намалява количеството депонирани смесени битови отпадъци и се постига максимално оползотворяване на същите;
- ✚ Община Луковит е предприела съответните мерки за третиране на зелените отпадъци, като на територията и е изграден РЦУО-Луковит, на който има площадка за компостиране на „зелени“ отпадъци;
- ✚ Необходимо е общината да въведе и насърчава домашното компостиране и да осигури компостери за домакинствата;
- ✚ В общината единствено на територията на гр. Луковит се извършва разделно събиране на отпадъци от опаковки - хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, чрез система за разделно събиране, като Община Луковит има сключен договор с „Екопак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки, относно изграждане и управление на система за разделното им събиране;
- ✚ Необходимо е общината да предприеме мерки за разширяване обхвата на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и в останалите населени места в общината;
- ✚ На територията на община Луковит е създадена добра организация по отношение събирането на битови отпадъци, събират се разделно МРО – отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС и отработени масла, за които общината има ангажименти, произтичащи от националното законодателство;
 - За извършване на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на смесените битови отпадъци, община Луковит е обезпечена с необходимите съдове за събиране така, че да се обхване 100% от населението на Общината и е осигурена необходимата честота на извозване, с която не се допуска препълване на контейнерите. Сметовозните коли са собственост на фирмата, изпълнител на договора за сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци от населението;
- ✚ На територията на общината няма отделни съдове за събиране на пепел и сгурия през отоплителния сезон, поради което е необходимо общината да осигури съответните съдове за събиране на пепел и сгурия;
- ✚ Предлагаането на услугите по сметосъбиране, транспортиране и обезвреждане на битовите отпадъци и поддържане чистотата на териториите за обществено ползване във всички населени места в общината е на добро и социално поносимо ниво;
- ✚ В общината се осъществява контрол за предотвратяване използването на закритите локални замърсявания, както и възникването на нови;
- ✚ Всички съществуващи сметища, разположени на територията на община Луковит са с преустановена експлоатация и са почистени;

- ✚ Община Луковит е подписала Договор №13163/10.02.2020г. с ПУДООС за финансиране на техническата рекултивация по проект „Закриване на съществуващо общинско сметище на територията на гр. Луковит“. През м. ноември 2020г. е изпълнена техническата рекултивация по проекта за закриване на старото депо. Към м. ноември 2021 г. е изпълнена биологична рекултивация – първа година;
- ✚ Принципът „замърсителят плаща“ се прилага частично по отношение услугите, свързани с битовите отпадъци, тъй като общината, както и другите общини в страната, имат затруднения в определяне размера на таксата за домакинствата и другите задължени лица в схемата на основата на точното количество изхвърляни отпадъци от всяко домакинство;
- ✚ Заместник-кметът по бюджет, финанси и дейности в икономиката - ръководи, координира и контролира дейностите на звено „Инспекторат“, като *Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“* от *Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“* от Специализираната администрация е административното звено, отговорно за дейностите по управление на отпадъците в общината;
- ✚ Общината има създадено специализирано звено „Инспекторат“, което осъществява контролни функции – както във връзка със спазване на националната и общинската нормативна уредба за отпадъците, така и по изпълнение на други общински наредби;
- ✚ На интернет-страницата на общината има „зелен телефон“, предоставена е възможност за подаване на сигнали във всички сфери от обществеността, в т.ч. и за нарушения в областта на управление на отпадъците и околната среда;
- ✚ Засилване контрола върху опазването на околната среда и повишаване на екологичната култура на населението;

II.2.4. Почви и нарушени терени

✚ **Законодателство по опазване на земите и почвите**

„Закон за почвите“ (ЗП) (обн. ДВ., бр.89/06.11.2007г., изм. бр.98/27.11.2018г.) - този закон урежда обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда. Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

„Наредба №3 от 1 август 2008г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите“ (обн. ДВ., бр.71/12.08.2008г.) - с наредбата се определят нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите и изискванията за вземане и изпитване на почвени проби за определяне съдържанието на вредни вещества. Нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите се определят въз основа на оценка на риска за околната среда и човешкото здраве в три нива - предохранителни концентрации; максимално допустими концентрации и интервенционни концентрации. За определяне съдържанието на вредни вещества в почвите се вземат и изпитват почвени проби по методи съгласно български или международни стандарти, а ако няма такива - по валидирани вътрешноведомствени методи. Вземането и изпитването на почвени проби се извършва от акредитирани лаборатории.

„Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия“ (обн. ДВ., бр.15/16.02.2007г.) - с наредбата се определят реда и начина за провеждане на инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия. Инвентаризацията и проучванията на площи се извършват с цел да се определят площите със съмнение за замърсяване на почвите и площите с доказано замърсени почви, които да бъдат подложени на мерки за въздействие. Информацията, събрана при извършването на инвентаризацията, проучванията и провеждането на мерки за въздействие, се въвежда и поддържа в публичен регистър. Създаването, поддържането и актуализирането на регистъра се извършва в ИАОС. Информация за площи със съмнение за замърсяване се получава от регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ).

„Наредба №4 от 12 януари 2009г. за мониторинг на почвите“ (обн. ДВ., бр.19/13.03.2009г.) - с наредбата се урежда реда за провеждане на мониторинг на почвите чрез създаване на Национална система за мониторинг на почвите (НСМП). Тази система е част от Националната система за мониторинг на околната среда и включва събиране, оценка и обобщаване на информация за почвите, както и поддържането на информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение. НСМП има за цел оценка на актуално състояние на почвите, своевременно идентифициране, анализ и прогнозиране развитието на процесите по чл. 12 от „Закона за почвите“ (ЗП). НСМП предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение. НСМП е организирана на три нива: 1. първо ниво - широкомащабен мониторинг и включва наблюдения в равномерно разпределена мрежа; 2. второ ниво - интензивен мониторинг на локално проявени процеси и включва наблюдение на процесите по чл. 12 ЗП; 3. трето ниво - мониторинг на локални почвени замърсявания и включва наблюдение на процеси по чл. 20 ЗП.

НСМП е национално организирана система и дава оценка за състоянието на почвите и тяхното изменение за територията на цялата страна. НСМП включва - схеми за мониторинг на почвите; индикатори за анализ и оценка на състоянието на почвите и тяхното изменение и информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение.

„Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт“ (обн. ДВ., бр.89/22.10.1996г., изм. ДВ., бр.30/22.03.2002г.) – съгласно наредбата, рекултивацията на нарушени терени обхваща комплекс от инженерни, мелиоративни, селскостопански, горскостопански и други дейности, изпълнението на които води до възстановяване на нарушените терени и до подобряване на ландшафта. С рекултивацията се възстановява годността на земята за земеделско или горскостопанско ползване, а при невъзможност се създава друг вид ползване, като се оформя подходящ ландшафт.

Схеми за мониторинг на почвите и индикатори за оценка състоянието на почвите

Националната система за мониторинг на почвите (НСМП) - включва схеми за мониторинг на почвите; индикатори за анализ и оценка на състоянието на почвите и тяхното изменение и информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение. Схемите за мониторинг на почвите и индикаторите за оценка на състоянието на

почвите, съгласно чл. 10, ал. 1 и чл. 11, ал. 1 на „Наредбата за мониторинг на почвите“ са утвърдени със Заповед №РД-704/20.09.2019г. на Министъра на околната среда и водите. Индикаторите са разработени съгласно чл.11, ал.2 от Наредбата за мониторинг на почвите и служат за оценка на състоянието на почвите национално и регионално ниво. Оценка на състоянието на почвите на регионално ниво се извършва от РИОСВ, а на национално ниво – от ИАОС. НСМП е организирана на три нива: 1. първо ниво - широкомащабен мониторинг и включва наблюдения в равномерно разпределена мрежа; 2. второ ниво - интензивен мониторинг на локално проявени процеси и включва наблюдение на процесите по чл. 12 ЗП; 3. трето ниво - мониторинг на локални почвени замърсявания и включва наблюдение на процеси по чл. 20 ЗП.

Схеми за мониторинг на почвите - схемите на наблюдение на процесите по съответните нива, съгласно чл. 10, ал. 1 от наредбата за мониторинг на почвите, включват: - пунктове и/ или полигони на наблюдение; параметри на наблюдение; периодичност на наблюдение; метод/и за вземане на почвени проби; метод/и за анализ (изпитване) на почвените проби; контрол качество на данните; формуляр за събиране на първични данни за пункта; техническо оборудване за пробовземане и анализ; логистика на процеса.

Индикатори за оценка на състоянието на почвите - индикаторите са разработени съгласно чл. 11, ал. 2 от Наредбата за мониторинг на почвите и служат за оценка на състоянието на почвите на национално и регионално ниво. Индикаторите са – земеползване; запас на биогенни елементи в почвите; биогенни елементи и съдържание на вода в почвите; ерозия на почвите; вкисляване на почвите; засоляване на почвите; свлачища; дифузно замърсяване; локални почвени замърсявания;

Пунктове и/или полигони на наблюдение - ниво I (систематична мрежа) Приложение 1 „Мрежа за мониторинг на почвите - I ниво“ - широкомащабен мониторинг		
<i>Характеристика</i>	<i>Параметри на наблюдение</i>	<i>Периодичност на наблюдение</i>
Приложение 1 са представени пунктовете от мрежата за наблюдение по ниво I- широкомащабен мониторинг – бр. пунктове – 397 бр., разположени в равномерна мрежа - 16x16 км, земеделски земи (използвана земеделска площ). За избор на точното местоположение са спазени изискванията - отстояние от пресечна точка на не повече от 2 км; избор на почвено различие и начин на ползване да съответства на съответната пропорция на национално ниво.	- Почвена реакция – CaCl₂; - Електропроводимост; - Биогенни елементи (общ азот, общ фосфор, нитратен азот); - Органично вещество (общ C, органичен C); - Обемна плътност; - Тежки метали – (pH (H₂O), гранулометричен състав, Zn, Cu, Pb, Cd, Ni, Co, Cr, As, Hg); - Устойчиви органични замърсители (PAH16, PCB-6, хлорорганични пестициди);	сезон – есен;

Пунктове и/или полигони на наблюдение - ниво II на процеси с регионално проявление Приложение 2 „Мрежа за мониторинг на почвите - II ниво, киселяване“ Приложение 3 „Мрежа за мониторинг на почвите - II ниво, засоляване“		
<i>Характеристика</i>	<i>Параметри на наблюдение</i>	<i>Периодичност на наблюдение</i>
Приложение 2 са представени пунктовете от /мрежата за наблюдение по ниво II- регионално проявление на процесите - киселяване – бр. полигони – 58 бр., всеки един е подбран в основни райони на проявление на процеса, представителни по отношение на най-важните агро-почвени групи с потенциално кисели почви и съответното почвено различие.	<u>Виселяване</u> - Вредна киселинност – pH (KCl); - Обменни йони (H^+ , Al^{3+} , Mn^{2+} , Ca^{2+} , Mg^{2+}); - Степен на наситеност на почвите с бази $V_3\%$ (изчислява се);	ежегодно, сезон-есен;
Приложение 3 са представени полигоните/ мрежата на наблюдение по ниво II- регионално проявление на процесите - засоляване – бр. полигони – 12 бр., като всеки един е подбран в основни райони на проявление на процеса, представителни по отношение на конкретния район на засоляване и съответното почвено различие.	<u>Засоляване</u> <u>Почвени проби</u> - pH (H_2O); - Общо количество соли във воден извлек почва:вода -1:5; - Водоразтворими (Na^+ , Cl , SO_4^{2-} , HCO_3^- и CO_3^{2-} , обменен Na^+); - Сорбционен капацитет на почвата; <u>Водни проби</u> - pH (H_2O); - Общо количество соли; - Водоразтворими (Na^+ , Cl , SO_4^{2-} , HCO_3^- и CO_3^{2-});	Два пъти в годината, сезон - пролет и есен;
Наблюдение, оценка и прогноза на процесите на ерозията - водна и ветрова се извършва чрез специализирани математически модели (USLE и WEM).	<u>Ерозия</u> - Интензивност на валежите (източник на информация-НИХМ); - Начин на трайно ползване (източник на информация - МЗХ);	Ежегодна

Пунктове и/или полигони на наблюдение - ниво III на процеси с локално проявление		
<i>Характеристика</i>	<i>Параметри на наблюдение</i>	<i>Периодичност на наблюдение</i>
Мониторинг почви - трето ниво, т.н мониторинг на локални почвени замърсявания включва наблюдение на процесите по чл. 20 на ЗП. Изпълнението на инвентаризацията на площи със замърсена почва е предмет на „Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия“.		

Използват се одобрени от ИАОС, отдел „МБРГЕП“ методи - стандартизирани или вътрешноведомствени методи. Анализите се извършват в акредитираните регионални лаборатории на ИАОС.

 Контрол замърсяването на почвите - пунктове за почвен мониторинг в община Луковит

Приложение 1 „Мрежа за мониторинг на почви - I ниво“ - широкомащабен мониторинг, ИАОС					
Пункт №	Населено място	Община	Latitude	Longitude	РИОСВ/РЛ
128	Луковит	Луковит	43,1856	24,17713	Плевен

Населени места от община Луковит не са включени в Приложение 2 „Мрежа за мониторинг на почви - II ниво, киселяване“ и Приложение 3 „Мрежа за мониторинг на почви - II ниво, засоляване“, относно регионално проявление на процесите – киселяване и засоляване.

Съгласно данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г. – компонент „Земни и почви“ на РИОСВ-Плевен:

- **Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди** - на територията на РИОСВ-Плевен (Плевенска и Ловешка област) броят на пунктовете по почвен мониторинг I^{во} ниво – широкомащабен мониторинг е 33 бр. През 2020г. съгласно утвърдената от Изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) Годишна програма за мониторинг на почви за 2020г. Регионална лаборатория (РЛ) - Плевен е извършила пробонабиране от 8 пункта със следните номера: №129 – Девенци, №130 – Искър, №145 – Бъркач, №146 – Горна Митрополия, №147 – Славовица, №148 – Гиген, №162 – Плевен, №178 – Згалево. Наблюдават се следните показатели: активна реакция на почвата (pH), биогенни елементи - общ азот по Келдал, общ фосфор, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност и 9 броя тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий, никел, кобалт, хром, арсен и живак.
- **Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост** - до 2011г. данните за нарушени терени се предоставяха в РИОСВ от миннодобивните фирми чрез изготвянето на годишните работни проекти, които включваха и отчет за предходната година. С настъпилите промени в Закона за подземните богатства, компетентен орган е Министерство на енергетиката, поради което РИОСВ – гр. Плевен не разполага с актуална информация за нарушени терени (земи и почви) от добивната промишленост.
- **Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита /пестициди/** - през 2020г. съгласно утвърдената от Изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви по почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг, РЛ-Плевен е извършила пробонабиране от 8-те пункта - №129 – Девенци, №130 – Искър, №145 – Бъркач, №146 – Горна Митрополия, №147 – Славовица, №148 – Гиген, №162 – Плевен, №178 – Згалево. Извършено е изпитване на пробите по показател органохлорни пестициди. Към 01.01.2020г. на територията, контролирана от РИОСВ-Плевен, има 62 склада (4 от тях централизирани) и 4 площадки с общо 54 броя

контейнери Б-Б куб, в които се съхраняват негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (негодни ПРЗ). През 2020г. 9 склада са проверени чрез участия в проверки, инициирани от ПУДООС, във връзка с приключили дейности по проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност” по БШПС и Договор от 07.08.2018г. Съгласно Заповед №РД-627/30.07.2020г. на Министъра на околната среда и водите, във връзка с разпореждане на ВАП, планово и извънредно са проверени всичките складове и Б-Б кубове за съхранение на негодни ПРЗ на територията на РИОСВ-Плевен, с участието на ОДБХ Плевен и Ловеч и БДДР-Плевен. За някои от складовете са дадени предписания, които са изпълнени. В изпълнение на Договор от 31.08.2020г., със срок до 15.12.2020г., с предмет: *“Преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане на до 1000 тона УОЗ – пестициди, опасни отпадъци и други препарати за растителна защита и почистване на складовете, в които се съхраняват”*, сключен между ПУДООС и ДЗЗД Проект Пестициди 2019, негодните ПРЗ от 6 склада (4 бр. в Община Долни Дъбник, 1 бр. в гр. Искър и 1 бр. в Община Червен бряг) са преупаковани и транспортирани за обезвреждане. В заключение през 2020г. негодните ПРЗ от 11 склада са предадени за последващо третиране или обезвреждане, с общо количество негодни ПРЗ 252,333 t, 0,679 t - опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества и 6 t видимо замърсена почва пред един склад и замяна с подходящ инертен материал. Във връзка с изпълнение на програмата за почвен мониторинг III ниво – локални почвени замърсявания 2020г. към ИАОС, през м. декември 2020г. в ИАОС е изпратена актуална информация за състоянието на складовете за съхранение на негодни и излезли от употреба ПРЗ на територията на РИОСВ-Плевен. Съгласно указанията от ИАОС, информацията е изготвена след съгласуването ѝ с РД ПБЗН Плевен и Ловеч и ОДБХ Плевен и Ловеч.

- **Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители, вкл. нефтопродукти** - през 2020г. РЛ - Плевен е извършила пробонабиране от 8 пункта - №129 – Девенци, №130 – Искър, №145 – Бъркач, №146 – Горна Митрополия, №147 – Славовица, №148 – Гиген, №162 – Плевен, №178 – Згалево, съгласно утвърдената от изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви, касаеща почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг. Наблюдавани са УОЗ: полициклични ароматни въглеводороди и полихлорирани бифенили, както и нефтопродукти. През 2020г. експерт от РИОСВ-Плевен е извършил четири планови проверки на нефтени и газонефтени находища, които се разработват съгласно предоставени концесии от МЕ. Не е констатирано замърсявания на почви с нефтопродукти. Концесионерът спазва мерките за опазване на почвите, заложи в годишните проекти за разработка на находищата.
- **Ерозия на почвите** - ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии. Ерозираните земи са със скъсен почвен профил, изсветлена повърхност, често набраздена от линейни ерозионни форми и води до силно намаляване на плодородието на почвата. Поради това тя е един от най-сериозните глобални

фактори за деградация и опустиняване на почвите. Природните и стопанските условия на територията на страната създават предпоставки за разпространението на водна, ветрова и иригационна ерозия. Наред с природно обусловените фактори, степента на проявление на почвената ерозия зависи и от човешката дейност. Неправилната обработка на почвата, обезлесяването и горските пожари също са съществени фактори, оказващи влияние върху този процес. Провежданите мероприятия за борба с това вредно явление са агротехнически, лесотехнически и хидротехнически. Област Ловеч е сред най-застрашените по отношение на почвени загуби от водна ерозия в земеделските земи (по 4,6% годишно) и сред областите с най-висок риск от проява на площна водна ерозия на почвата на земеделските земи (10 – 12 t/ha у). В РИОСВ-Плевен няма информация за значителни ерозионни процеси през 2020г. Оценка на водната и ветрова ерозия за всяка година се извършва чрез математически модел в ИАОС.

- **Засоляване и вкисляване на почвите** - през 2016г. в ИАОС е извършено оптимизиране на мониторинговата мрежа за почвен мониторинг - II ниво (Подсистеми контрол и опазване на почвите от засоляване и от вкисляване), в следствие на което има промяна в местоположението на някои от пунктовете. През 2020г. РЛ - Плевен съгласно утвърдената от Изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви-почвен мониторинг II-ро ниво, е предвидено следното: По почвен мониторинг II-ро ниво – „Засоляване” през 2020г. да се наблюдават 3 пункта в следните землища: с. Дъбован, с. Загражден и с. Горна Студена - нов пункт. Към момента на изготвяне на доклада протоколите от пробовземането и анализите не са внесени в РИОСВ-Плевен. Параметрите за наблюдение са: - почвени проби: рН (H₂O), специфична електропроводимост; водоразтворими - сулфати, хлориди, карбонати, хидрогенкарбонати, калций, магнезий, калий, натрий; обменен натрий и сорбционен капацитет на почвата; - водни проби: рН (H₂O), електропроводимост, хлориди, сулфати, калций, магнезий, карбонати, хидрогенкарбонати, калий, натрий. По почвен мониторинг II-ро ниво – “Вкисляване” са определени 5 пункта за наблюдение на територията на РИОСВ-Плевен: Телиш, Добревци, Горни Дъбник, Беглеж и Велчево. Периодичността на вземане на проби е през една, две, три и/или четири години в зависимост от почвеното различие, през есента. През 2020г. са наблюдавани следните пунктове: Горни Дъбник, Беглеж, Телиш и Велчево съгласно утвърдената от Изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви. Протоколите от пробовземането и анализите се обработват в РИОСВ-Плевен. Параметрите за наблюдение са - вредна киселинност рН (KCl), обменни йони H⁺, Al³⁺, Mn²⁺, Ca²⁺, Mg²⁺, степен на наситеност на почвите с бази V₃% (изчислява се).
- **Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)** - по отношение на селскостопанските отпадъци в Закона за почвите е посочено, че кметовете на общините контролират изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците. Съгласно т. 16 от ДР на Закона за почвите “Селскостопански отпадъци извън обхвата на Закона за управление на отпадъците” са животински фекалии (твърд и течен тор

отпад), трупове на животни и други неопасни вещества, използвани или получени от дейности в селското стопанство. Опазването на почвите от вредни изменения в следствие замърсяване с пресен торов отпад се осъществява от РИОСВ-Плевен най вече чрез превантивен контрол във връзка с процедиране на инвестиционни предложения по ОВОС, ЕО или чрез издаване на Комплексни разрешителни.

В докладът на РИОСВ-Плевен като заключение е посочено, че като цяло почвите на територията, контролирана от инспекцията, са в добро екологично състояние.

Относителна оценка на почвите

Относителната оценка на почвите може да послужи при даването на препоръки относно райониране на културите, прогнозиране на добивите, организирането на територията, съставянето на кадастрални планове и др. Относителната оценка основаваща се на свойствата на почвата при съответния климат, изразява пригодността на определен район за отглеждането на дадена култура или група култури. Тя се прави въз основа на най-важните свойства обуславящи почвеното плодородие (механичен състав, мощност на хумусния хоризонт и на профила, текстурен коефициент, рН – почвена реакция, съдържание на хумус, ниво на подпочвените води) и на най-важните климатични елементи (температура и валежи). Така формираните различия дават определен относителен бал (полско бонитетно число) за всяка основна култура. Това бонитетно число представлява почвения бал на различието, коригиран чрез коефициенти за климат, напояване и др. Съгласно възприетата методика почвите се групират в пет групи:

Групи	Полско бонитетно число
1 група - много добри	81-100
2 група - добри	61-80
3 група - средни	41-60
4 група - лоши	21-40
5 група - непригодни	0-20

Относителната оценка е един от методите за качествена оценка на почвите и дава възможност за извършване на редица икономически анализи и прогнози в областта на селското стопанство. Чрез нея става възможно сравнително напълно да се отдели влиянието на природните условия от икономическите, което има важно значение за икономическия анализ.

Почви в община Луковит

На територията на общината преобладават няколко основни типове почви. В речните низини почвите са основно наносни /Fluvisols/. Наносните-алувиални почви са от подтипа карбонатни /Calcaric, Flc/ и са съвсем млади в начален стадий на образуване. Върху тях добре се развива ливадно-блатната и блатна растителност и по-рядко дървесна – Salix spp., Populus spp., Ulmus spp., Quercus robur.

На север има наличие на Черноземи /Chernozems/, подтип обикновени /haplic, Chh/. Те се характеризират с мощен хумусен А хоризонт. Механичният им състав обикновено е средно - до тежко- пясъкливоглинест.

Лисивираните почви /Luvisols/ са най-широко разпространени в Предбалканската част на района и са от подтипа хромови /Chromic, Lvx/, калциеви /calcic Lvk/, глеевидни /glaeic, Lvg/. Те са кисели - рН 4.8-6.6, сиви горски почви, формирани най-често в зоната на дъбовите гори, като валежите водят до лисивиране. Хумусното им съдържание е високо, но поради раздвижения релеф, на който се разполагат са податливи на ерозия. Мощността на хумусния слой е 25-45 см, със съдържание на хумус – 2-3%. Характерна особеност на тези почви е рязкото спадане на хумуса.

В каньоните на плитка варовикова основа, големи площи заемат Рендзините /rendzic/ - богати на карбонатни съставки. Те са съществена част от карстовия релеф.

Разнообразието на почвите е предпоставка за отглеждане на зеленчуци, зърнени и фуражни култури, лозя и др. По терасите на реките алувиално-ливадните почви са подходящи за отглеждане на зеленчуци. Върху черноземите се отглеждат предимно зърнени култури.

Изведени са само по-общите почвено-климатични териториални закономерности, като за тяхната илюстрация са използвани отделни представителни примери на базата на очертаните природно-географски общински териториални единици (райони):

- *Дерманско - Тороско долинно разширение* – алувиални рахли почви с приемливо почвено плодородие. Достатъчна температурна сума на вегетационния период. Инверсионно понижение на температурата. Периодични засушавания и преовлажняване в отделни години и на отделни участъци заливания;
- *Вододелно плато Искър - Панега* – плитки, но добре обезпечени с хумус почви. Поради наличието на окастен варовик почвите се отличават с ниска водозадържаща способност и ниска влагозапасяемост. Дълбочината на почвения профил сериозно лимитира развитието на мощна и дълбоко разположена коренова система. Добре изразени главно северозападни ветрове, липса на чести температурни инверсии, чести засушавания (дори при нормална валежна година карстът оказва влияние);

Възможни източници на почвено замърсяване в община Луковит

Основни деградационни процеси за почвите и почвеното плодородие могат да бъдат:

- Замърсяване на почвите с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, и др. замърсители;
- Почвена ерозия;
- Намаляването на органично вещество;
- Загубата на почвеното биоразнообразие;
- Засоляването и вкисляването;
- Уплътняването на почвите;
- Запечатването на почвите;

В общината няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават екологично чистото състояние на почвите. Но сред основните източници на почвено замърсяване могат да се посочат:

- Газовете от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат под формата на киселинни дъждове;
- Стари складови райони за пестициди - проблем за общината бяха складовете за пестициди на бившите ТКЗС-та, в които се съхраняваха стари и негодни препарати. Разрешаването на този проблем стана с изграждането на централизиран склад в село Карлуково, където се съхраняваха 63 000 кг твърди и 3 400 л течни

излезли от употреба пестициди за растителна защита. Около 70 тона пестициди са транспортирани за напълно обезвреждане и унищожаване в Швейцария;

- Нерегламентираното изхвърляне на отпадъци – образуват се незаконни сметища в общината, които замърсяват почвите и подпочвените води;
- Замърсявания от транспорта, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Изсичане на горите, водещо до изтощаване на почвите, ерозия и засоляване;
- Производството на нитратна земеделска продукция;
- Извършване на добив на полезни изкопаеми - община Луковит е бедна на полезни изкопаеми. Стопанско значение имат находищата на бял мрамор при с. Румянцево, кварцов пясък и строителен варовик при Карлуково и глина в гр. Луковит. Извършено е проучване за нефт и природен газ на площ „Блок 1 - 3 Ъглен“ – с. Ъглен с площ 6,627 кв. км;

Геоложко-литоложният строеж и теренните особености на територията на общината са предпоставка за проявата на специфични физико-геоложки явления и процеси - свлачища, срутища, карстови форми в карбонатни масиви и др. Поради сравнително ниската си лесистост (до 30%), земите в община Луковит попадат в категорията със среден риск от ерозия. Поради сравнително равнинния терен липсват големи ерозионни процеси. Най-големият риск е изсичането на горите, водещо до изтощаване на почвите, ерозия и засоляване. Необходимо е да се минимизира негативното влияние в резултат на стопанска дейност - обезлесяване на наклонени терени, неправилни агрометеорологични обработки и др.

Представени са фирми на територията на общината, които съгласно издадените комплексни разрешителни за извършване на съответните дейности, изпълняват мерки за защита на околната среда (по компонент почви):

- **„ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит** - КР №83-Н1/2008г. актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016 на Керамичен завод, гр. Луковит – инсталация за изработване на керамични изделия - тухли, включваща тунелна пещ, машини за подготовка и обработка на суровата глина (колерганг, фина и груба мелница), ситов подавател, екструдер, режеща инсталация, тунелна сушилка, участък „Пакетиране и експедиция“. *Опазване на почвите и подземните води от замърсяване* – площадката на завода, както и подаловите на помещенията в производственото хале са бетонирани или асфалтирани, което при евентуални разливи би предотвратило замърсяване на почвата. Дейността на инсталацията не предполага използване и боравене с опасни химически вещества. Дейността на оператора не предполага използването за производствени нужди на опасни суровини и опасни спомагателни материали. На територията на площадката се съхранява дизелово гориво в цистерна, която е двуслойна, максимално изолирана против разливи. Тя е монтирана върху бетонирана площадка, а под нея към пистолета за зареждане е поставена метална тава против евентуален разлив по време на зареждане. Съгласно провежданите периодични проверки не са констатирани течове по тръбопроводи и оборудване.
- **„ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД, гр. Луковит** – КР №440-Н1/2015г. на Инсталация за регенериране на отработени масла – капацитет 75 тона/24 часа, резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла) – капацитет 2 880 тона. Инсталацията включва - ректификация на отработените масла, киселинно очистване на дестилати, контактно очистване на киселинно пречистени

дестилати, производство на битум; резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла); производство на антифриз, производство на препарат за почистване на автостъкла, пресоване на отработени маслени филтри от моторни превозни средства. *Опазване на почвите и подземните води от замърсяване* – няма подземни води на територията на площадката. Няма изградени и не предстои изграждането на сондажни кладенци, не се използва вода от подземни източници. Площадката е 100% бетонирана, което в максимална степен възпрепятства попадането на вредни и опасни вещества в почвите. Съхраняват се достатъчно количество подходящи сорбиращи материали за почистване в случай на разливи на определените за целта места. Товаро-разтоварните дейности, които биха могли да доведат до течове/изливания се извършват само на определените за това места, осигурени против разливи и течове. Няма случаи на разливи и/или изливания на вредни и опасни вещества върху площадката.

Положителни тенденции

През последните години на територията на РИОСВ-Плевен се забелязва намаляване на замърсяването на земите и почвите, поради спад в икономиката в страната, който се отразява и на местно ниво в закриване на производствени дейности. Почвите са едни от основните елементи на природната среда и основно средство за производството на селскостопанска продукция. Обръща се голямо внимание на ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието. С връщането на обработваемата земя на собствениците се забелязва, че повечето от селскостопанските производители търсят информация как, с какви количества и кога да торят земята си, за да запазят нейните качества и да повишат добивите от екологично чиста продукция. Разработват се програми за екологично земеделие и животновъдство, спазват се правилата за добри земеделски практики.

Неблагоприятни тенденции

Деградирането на земите е свързано на първо място с ерозията. Ерозията е най-широко разпространеният и интензивен протичащ деградиционен процес върху почвената покривка на земята. Крайният резултат от действието на ерозията е безвъзвратното разрушаване на почвата, както като природно тяло и средство за селскостопанско производство, така и като основа на природната среда. Засоляването на почвите е в тясна зависимост с напояването, тъй като не се регулират правилно подпочвените води и в резултат се повишава тяхната минерализация. Засоляването на почвата е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли и/или обменен натрий в почвата в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Засолените почви са типичен представител на почвите с неблагоприятен състав и свойства за развитие на растенията. Засоляването съпътства най-плодородните почви, използвани за интензивно земеделие. Тревожен е фактът, че интензивно се развиват процесите на вторично киселяване в районите с активно земеделие. Замърсяването на почвите с тежки метали е характерно за районите със замърсен атмосферен въздух, значително изхвърляне на отпадъчни води, интензивна химизация на селското стопанство и с натоварени пътища. Основна причина за формиране на нарушени терени е извършването на минно-добивна дейност при отработване на находища на подземни богатства. Решаването на тези проблеми е възможно по пътя на прилагане на конкретни почвозащитни, агротехнически и противоерозионни мероприятия и чрез законова уредба за опазване на почвените ресурси, като част от природната среда. За съжаление трябва да

се отбележи, че неблагоприятните тенденции се запазват, а в същото време се намалява обемът от извършени мероприятия за подобряване състоянието на засегнатите територии.

ИЗВОДИ:

- ✚ От община Луковит е включено едно населено място – гр. Луковит в Приложение 1 „Мрежа за мониторинг на почви - I ниво“ - широкомащабен мониторинг на ИАОС. Няма населени места от община Луковит включени в Приложение 2 „Мрежа за мониторинг на почви - II ниво, киселяване“ и Приложение 3 „Мрежа за мониторинг на почви - II ниво, заселяване“, относно регионално проявление на процесите – киселяване и заселяване;
- ✚ В общината няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават екологично чистото състояние на почвите;
- ✚ Наличните на територията на община Луковит излезли от употреба опасни отпадъци (пестициди), които се съхраняваха в склад в с. Карлуково са обезвредени;

II.2.5. Защитени територии и биоразнообразие

✚ *Законодателство по опазване на биологичното разнообразие, горските екосистеми*

„Закон за биологичното разнообразие“ (обн., ДВ., бр.77/09.08.2002г.,изм. ДВ. бр.98/27.11.2018г.) - урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България. Биологичното разнообразие е многообразието на всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях. Биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. Цели:

- Опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на Национална екологична мрежа;
- Опазване на защитените растителни, животински и гъбни видове от флората, фауната и микотата на Република България, както и на тези, които са обект на ползване и търговия;
- Опазване на генетичните ресурси и разнообразието на растителни и животински видове извън естествената им среда;
- Регулиране на въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в природата;
- Регулиране на търговията с екземпляри от застрашени видове от дивата флора и фауна;
- Опазване на вековни и забележителни дървета;

Законът поставя както редица непреки, така и преки изисквания за мониторинг на биологичното разнообразие – организиране на национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и създаване на бази данни и географски информационни системи за регистриране на състоянието и установяване на измененията в биологичното разнообразие (чл. 115, ал. 1, т. 10).

„Наредба №2 от 18 декември 2006г. за условията и реда за създаването и функционирането на Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие“ (ДВ бр.3/12.01.2007г.) - с наредбата се уреждат условията и реда за създаване, функциониране и развитие на Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие (НСМСБР), както и достъпа и обмена на данни от нея. НСМСБР е част от Националната система за мониторинг на околната среда. НСМСБР включва - обекти на мониторинг; схеми за мониторинг; индикатори за биологичното разнообразие; информационна система. Регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) и дирекциите на националните паркове (ДНП), провеждат наблюдения на обекти, подлежащи на мониторинг в рамките на НСМСБР, на територията на съответната РИОСВ или ДНП.

Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие (вкл. списък на основните обекти, методики и места за мониторинг – Приложение 1) и план за действие за НСМСБР (Приложение 2), както и Практическо ръководство към НСМСБР, съдържащо методики за мониторинг и оценка на обектите от НСМСБР са утвърдени със Заповед №РД-210/20.04.2016г. на Министъра на околната среда и водите.

„Наредба №4 от 8 юли 2003г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата“ (ДВ., бр.65/22.07.2003г.,.... изм. и доп. ДВ. бр.46/11.06.2019г.);

„Наредба №8 от 12.12.2003г. за реда и условията за издаване на разрешителни за изключенията от забраните, въведени със Закона за биологичното разнообразие за животинските и растителните видове от приложение №3, за животинските видове от приложение №4, за всички видове диви птици, извън тези от приложение №3 и приложение №4 и за използване на неселективните уреди, средства и методи за улавяне и убиване от приложение №5“ (обн., ДВ, бр.4/16.01.2004г.,изм. и доп., ДВ, бр.62/27.07.2018г.);

„Наредба №14 от 27 октомври 2005г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни дървесни, храстови и ловни видове в природата и отчитане мнението на обществеността в района на повторно въвеждане“ (обн. ДВ., бр.88/04.11.2005г.,изм. и доп. ДВ. бр.39/14.05.2019г.);

„Закон за лечебните растения“ (обн. ДВ., бр.29/07.04.2000г., ...изм. ДВ., бр.17/26.02.2021г.) - закона урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки, както и регламентира създаването на Система за наблюдение и оценка на лечебните растения и специализирани карта и регистър.

„Наредба №2 от 20 януари 2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения“ (обн. ДВ., бр.14/20.02.2004г.) - с наредбата се уреждат правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, включително начините, инструментите, хигиенните изисквания при събирането, с оглед природосъобразно и устойчиво ползване на ресурсите им. Цел на наредбата е опазването на находищата на лечебни растения и осигуряване високо качество на събраните билки.

„Наредба №5 от 19 юли 2004г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки“ (Издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите, обн. ДВ., бр.85/28.09.2004г., изм. ДВ. бр.66/10.08.2018г.) – с тази наредба се регламентират изискванията, на които отговарят билкозаготвителните пунктове и/или складовете за билки, както и условията и

реда, при които се организира и осъществява дейността по изкупуване, първична обработка и съхранение на билки. Изкупуване, първична обработка и съхранение на билки се извършват от лица, които са организирали билкозаготвителен пункт и/или склад за билки;

„Закон за генетично модифицирани организми“ (обн., ДВ, бр.27/29.03.2005г.,изм. ДВ. бр.58/18.07.2017г.) - закона урежда обществените отношения, свързани с работата с генетично модифицирани организми (ГМО) в контролирани условия, освобождаването на ГМО в околната среда, пускането на пазара на ГМО или комбинация от тях като продукти или съставка на продукти, пренасянето на ГМО, вноса, износа и транзита на ГМО, контрола върху споменатите дейности. Законът има за цел да осигури защита на човешкото здраве и околната среда при осъществяване на гореспоменатите дейности при спазване на принципа на предпазливостта, което означава приоритетна защита на човешкото здраве и околната среда при наличието на опасност от потенциални неблагоприятни въздействия, независимо от съществуващите икономически интереси или от липсата на достатъчно научни данни.

„Закон за защита на животните“ (обн. ДВ., бр.13/08.02.2008г.,изм. ДВ. бр.17/23.02.2018г.) - закона урежда защитата на животните и механизмите за нейното осъществяване. Защитата на животните се изразява в опазване на техния живот, здраве и добро състояние, предпазването им от нехуманно, жестоко и особено жестоко отношение, осигуряване на подходящи грижи и условия за живот, съобразени с техните физиологични и поведенчески особености.

„Закон за защита на растенията“ (обн. ДВ., бр. 61/25.07.2014г.,изм. и доп. ДВ. бр.65/21.07.2020г.) - закона урежда обществените отношения, свързани с фитосанитарните мерки по Международната конвенция по растителна защита; опазване на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители; наблюдение, диагностика, прогноза и сигнализация в растителната защита; интегрираното производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство; мерките по прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016г. за защитните мерки срещу вредителите по растенията; мерките по прилагане на Регламент (ЕО) №1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита; изискванията към продуктите за растителна защита с цел защита на здравето на хората и животните и опазване на околната среда, биологичното им изпитване, тяхната употреба съгласно изискванията на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди (ОВ, L 309/71 от 24 ноември 2009г.) и контрола върху производството, пускането на пазара, търговията, преупаковането и употребата им; изискванията за извършване на специализирани растителнозащитни услуги и последващия контрол върху тях; мерките по прилагане на Регламент (ЕО) №2003/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003г. относно торовете; изискванията към торовете, подобрителите на почвата, биологично активните вещества и хранителните субстрати и контрола при производството, пускането на пазара и употребата им; специалните правила за официалния контрол върху растения, растителни продукти и други обекти и за действията, предприемани от компетентните органи във връзка със здравето на растенията, съгласно чл. 22 от Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение

към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита; специалните правила за официалния контрол и за действията, предприемани от компетентните органи във връзка с продуктите за растителна защита, съгласно чл. 24 от Регламент (ЕС) 2017/625.

„Закон за защитените територии“ (обн. ДВ., бр.133/11.11.1998г.,..... изм. ДВ. бр.21/12.03.2021г.) - закона урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Законът цели опазването и съхраняването на защитените територии, като национално и общочовешко богатство и достойние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Съгласно чл. 50 в защитените територии се организира мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда.

„Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии“ (обн. ДВ., бр.13/15.02.2000г.,изм. бр.55/07.07.2017г.) – с наредбата се уреждат условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии. Планове за управление се разработват за национални и природни паркове и за резервати и поддържани резервати.

II.2.5.1. Биоразнообразие в община Луковит

Биологичното разнообразие е многообразието на всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Характерна флора

Територията на община Луковит попада в Европейската широколистна горска област и зоната на смесените ксеротермни дъбови гори – цер, благуи. По стръмните варовити терени и по склоновете растат келяв габър и сребролистна липа. По карстовите повърхности са характерни храстовите съобщества – люляк, драка, трънка, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, синфорикарпус и др. Често срещани в района са чинари, обикновен американски ясен, липи, гледичия, черница, бяла акация, конски кестен, бряст, обикновен орех. По р. Вит и притока ѝ р. Каменица се срещат съобщества на бяла върба, бяла топола, елша, а наличието на много блати и стари корита благоприятстват разпространението на блатната растителност – тръстика, папур, камъш. Сред блатната растителност се срещат и видове, включени в Червена книга на България: безкоренчеста волфия и насекомоядна мехурка.

Развитието на земеделието в региона е довело до постепенното унищожаване на горските формации и заместването им със сеитбооборотни агрофитоценози (главно от зърнени култури). По произход горските съобщества могат да се дефинират като вторични, издънкови гори. Състоянието на горските ценози е трайно нарушено като резултат от периодично извършвания дърводобив. Сред дъбовите формации на региона се срещат единични екземпляри от ценните дървесни видове – дива круша, дива ябълка, махалебка, липа и др. В региона се установяват площи, заети със смесени гори от келяв габър и мъждрян със субдоминанти дрян, глог и смрадлика. При преобладаващата част от случаите те са възникнали вторично на мястото на дъбови гори.

Тревните формации са представени от ксеротермни тревни формации с преобладаване на белизма, луковична ливадина и садина и мезоксеротермна тревна

растителност с доминиране на луковична ливадина, пасищен райграс, троскот, на места белизма и по-рядко садина.

На територията на община Луковит лечебните растения, които попадат под разпоредбите на закона са следните: бръшлян, бутрак, нисък бъз, черен бъз, бяла върба, гергевка, червен глог, черен глог, глухарче, бодлив гръмотрън, див магданоз, диланка, драка, обикновен дрян, живовляк, полски мак, киселец, бяла комунига, гръцка коприва, полска къпина, къдрав лапад, обикновена леска, едрolistна липа, магарешки бодил, мащерка, мекиш, блатна мента, пролетен минзухар, обикновена млечка, бяла мъртва коприва, полска къпина, овчарска торбичка, теснолистен папур, пелин, подбел, равнец, риган, лечебна ружа, синя жлъчка, скоруша, горски слез, смрадлика, миризлива теменуга, трицветна теменуга, трънка, червен кантарион, шипка.

Билките от лечебни растения, за които със Заповед се определят допустимите количества (в сухо вещество), от естествени находища извън територията на националните паркове, които могат да бъдат намерени в община Луковит, са: червен божур, лечебна иглика, лечебен ранилист.

Сред представителите на флората се срещат ендемити и реликти: ковачевият зановец, лимодорумът, скалният карамфил и др. Сред тревните видове има и защитени видове като: горска съсънка, снежно кокиче, източен миск и др.

Специфични за представения регион са калцифилните растителни представители - някои видове млечки. Друга характерна особеност за региона са формираните хигрофитни тревни формации с доминация на острица в места с плитко разположени подпочвени води - както в пониженията, така и в позитивните форми. В направление запад-изток се разкрива класическия профил от хабитати и видове, представител за полупланиските територии в Северна България: мезо и ксеротермни по вододелните билни заравнености, ксеротермни по долинните склонове и хигрофитни и хидрофитни в ниските речни тераси при доминиране на мезофитна растителност.

Характерна фауна

Фауната на региона е представена от средноевропейски, евросибирски и в по-малка степен от субмедитерански видове. От безгръбначните животни най-голямо разнообразие в региона се открива при твърдокрилите – над 500 вида от различни семейства. Добре представени са пеперудите – над 300 вида. Срещат се видове от разреди водни кончета, богомолки и скакалци. В рамките на общината се срещат около 2 000 вида насекоми.

Разнообразие при рибите включва над 30 вида, като особено характерни са див шаран и бриян. Установени са още щука, бабушка, червеноперка, лин, уклей, сом, бяла риба, речен кефал, бибан, речен костур и др.

Наличието на карстови терени и естествени влажни зони се явява предпоставка за значителното разнообразие на земноводни и влечуги. При земноводните най-масово се срещат видовете голяма водна жаба, дървестница и зелена крастава жаба. От влечугите характерни за региона са сухоземните костенурки, обикновената блатна костенурка, ивичестия гушер, зеления гушер, горския гушер, слепока, смока мишкар, сивата водна змия, жълтоухата водна змия, медянката, пепелянката и др.

С голямо разнообразие се отличава орнитофауната. Значителното разнообразие на ландшафти (карстови, полупланински, горски, влажни зони и др.) предопределя това. В групата на петрофилните видове се включват черен щъркел, гарван гробар, алпийски бързолет и бухал. За гористите части на региона са характерни представители на кълвачите, синигерите, враноподобните. Някои от представителите са изключително редки

за българската фауна - като черен кълвач. Големи популации в региона са тези на папуняка, пчелояда и гургулицата.

Грабливите птици са представени от обикновена ветрушка, обикновен мишелов, голям и малък ястреб, осояд, малък креслив орел и др. Благоприятен фактор за тяхното развитие и разпространение е съчетанието от недостъпни скални комплекси (скални откоси, венци и корнизи със скални ниши) и открити безлесни пространства, използвани за земеделски нужди.

Наличието на разнообразни естествени и изкуствени влажни зони е предпоставка за концентрирането в региона на популации от водолюбиви птици. Особено характерен вид е белият щъркел. Други видове са малката бяла чапла, сивата чапла, нощната чапла, зеленоглавата патица, големия гмурец, белочелата водна кокошка и др. Предпоставка за тяхното развитие са обширните разливи на р. Вит, които се формират в заливната тераса при пролетно пълноводие. Неблагоприятно влияние върху тези популации е оказало унищожаването на крайречните дървесни хигрофитни съобщества.

В откритите безлесни области характерни видове са фазан, яребица и пъдпъдък. Те са важни ловни обекти и създават реални предпоставки за оптимизирането на туристическите ресурси на региона. Пойните видове са представени от различни видове коприварчета, овесарки, дроздове, чучулиги и др.

Общината Луковит се пресича от големия трансевропейски миграционен път Виа Аристотелис. Самият регион, особено влажните зони са важни области за почивка и прехрана на мигриращите видове. По-редки видове са сив жерав, скален орел, степен блатар и др. Речните поречия са важни територии за зимуващите видове. Традиционни за региона са видовете ням лебед, голям и малък корморан, белоока потапница, сива гъска, голяма белочела гъска и др.

Бозайниците са традиционно представени в региона. Характерни видове са заек, лисица, катерицата, белка, язовец, сърна, дива свиня. По-рядко се срещат вълка, пъстрия пор и благородния елен.

Специфичните карстови ландшафти създават уникални условия за развитието на определени видове и допринасят за богато биоразнообразие.

II.2.5.2. Гори – състояние, видово разнообразие, собственост, използване на рекреационни цели, за дърводобив, за други цели

Горите са белите дробове на природата. В тях са съсредоточени, включително и на територията на общината ценни ресурси – дървесина, билки, гъби, богато биологично разнообразие. От друга страна те са най-застрашени от пряко унищожение, като този процес се задълбочава от факта, че ниския жизнен стандарт на населението, особено в селата го насочва към най-лесният начин за бързо оползотворяване на този ресурс. Горските масиви се ползват за незаконен добив на дървесина за огрев, като по този начин се нарушава режимът им на стопанисване и намалява ролята им като бели дробове на природата. Приоритетно трябва да търси финансиране за залесяване и да се осъществяват такива проекти. Трябва да се избягват голите сечи в горите и по-внимателно да се следи състоянието им особено когато се отнася за естествени гори.

Съставът на горския фонд е стопански гори, защитни пояси, разсадници, лесопаркове и паркове. Горският фонд е пръснат неравномерно по територията на общината. Долината на река Искър е залесена основно с върби и тополи. Във вътрешността на територията се срещат акация, дъб и бор. Групата на горите със специално предназначение обхваща защитна ивица край река Искър и тяхното предназначение е да защитават бреговете и дигите от разрушителното действие на високите води на реката.

В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, организацията на стопанисването е насочена към разширеното възпроизводство на дървесината. Горските ресурси до голяма степен намаляват степента на замърсяване на въздуха. Около горските масиви се повишават турбулентността и самоочистването на въздуха. Горите спомагат за намаляване на замърсеността, в качеството си на филтър, те поглъщат и неутрализират големи количества газове и интоксиканти.

Понякога в общината проблем са незаконните сечи и честото несъобразяване с лесоустройствените планове от страна на частните стопани. Дървесината се използва основно за отопление, което също е предпоставка за масови незаконни сечи, предимно от по-бедните групи от населението. При дърводобива в сегашните условия възникват редица проблеми: незаконна сеч; на мястото на голата сеч не винаги се провежда залесяване; прокарването на временни горски пътища и преминаването по тях на тежкотоварни трактори увеличава ерозията на горските почви и др. Извозването на добитата дървесина с тежкотоварна техника също така води до някои негативни последици като разрушаване на пътищата преминаващи през земеделските земи, горските пътища, местните пътища и др.

Относителният дял на горите на територията на община Луковит съставлява около 26% от територията на общината или това са 12 112,8 ха, от които 11 442,3 (94,5%) ха залесена и 670,5 ха (5,5%) незалесена. Малко над половината от горския фонд е частна собственост – 51%; 43% от горите са държавни, а 6% - общински.

Горите и земите в горски територии се разпределят по вид собственост, както следва: държавна собственост – 5 220,4 ха; общинска собственост - 725,9 ха и частна собственост на физически лица – 5 846,2 ха, частна собственост на юридически лица - 320,3 ха. Горският фонд, който е общинска собственост е залесен на 95,8% (695 ха), останалите 4,2% (30,9 ха) са основно скални участъци и недървопроизводителни. Покрай реките Вит и Златна Панега естествената растителност е представена от върби и тополи.

В ГСУ „Луковит“ горите и земите със стопански функции са с обща площ 7 037,0 ха, от която 6 812,3 ха залесена и 224,7 ха незалесена, в т.ч. държавна собственост – 2 619,1 ха, от която 2 446,3 ха залесена и 172,8 ха незалесена.

Горите и земите със защитни и специални функции в участъка са с обща площ 5 075,8 ха, от която 4 630,0 ха залесена и 445,8 ха незалесена, в т.ч. държавна собственост - обща площ 2 601,3 ха, от която 2 245,3 ха залесена и 356,0 ха незалесена.

Горите общинска собственост се намират в землищата на град Луковит и селата Торос, Бглен, Петревене, Бежаново, Дерманци и Тодоричене.

II.2.5.3. Защитени видове растения и животни

Защитени видове птици

В община Луковит защитени видове птици са Черен щъркел, Осояд, Скален орел, Ливаден дърдавец, Белогръб кълвач, Черен кълвач, Малък креслив орел, сокол Орко, Голям ястреб, Орел змияр, Ловен сокол.

Защитени видове растения

В община Луковит защитени видове растения са ковачев зановец (*Chamaecytisus kovacevii*), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), безкоренчеста волфия (*Wolffia arrhiza*), Обикновена мехурка (*Utricularia vulgaris*), горска съсънка (*Anemone sylvestris*), снежно кокиче (*Galanthus nivalis*), източен миск (*Jurinea ledebourii*).

На територията на общината има защитено вековно дърво – гр. Луковит, Летен дъб, м. „Полето“, Заповед №961/08.07.1968г. на МГТП (ДВ, бр.84/1968г.), № от Държавен регистър 145.

Червената книга на Република България е списък със застрашени, изчезващи и изчезнали биологични видове, живеещи на територията на България. В страната са установени 409 вида птици, под защита са 327 вида, като в Червената книга са включени 140 от тях, част от които са – Черен щъркел, Осояд, Скален орел, Ливаден дърдавец, Горски бекас, Гълъб хралупар, Белогърб кълвач, Черен кълвач, Малък креслив орел, Сокол Орко, Голям ястреб, Египетски лешояд, Орел змияр, Ловен сокол, Белошипа ветрушка, Червен ангъч и др. Девет вида птици са престанали да гнездят и са вписани в Червената книга като изчезнали. Пет от тях – Розов пеликан, Картал, Сив жерав, Средна бекасица и Малка кукумявка вече не гнездят в страната. Други три вида – Брадат лешояд, Момин жерав и Стрепет вече не гнездят в България, нито мигрират през нея. В Червената книга на България са вписани 19 бозайника, част от които са – Златка, Пъстър пор, Тюлен монах, Кафява мечка, Дива котка, Видра, някои видове прилепи и др. В Червената книга са описани 2 земноводни (алпийски тритон и сирийска чесновница) и 13 влечуги, като част от защитените видове са - Вдлъбнаточел смок, Смук мишкар, Леопардов смук, Змиегущер, Шипоопашата костенурка, Шипобедрена костенурка и др. В Червената книга са вписани 2 кръглоусти и 22 костни риби, като част от застрашените от изчезване риби са – Див шаран, Кавказко попче, Деветиглена бодливка, Дунавска минога, Михалца и др.

Някои от видовете включени в Червената книга се срещат на територията на защитените зони, включващи населени места от община Луковит и са предмет на опазване в Защитените зони по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Защитените зони по Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици, представени по-долу във всяка зона в т.П.2.5.6 от настоящата програма.

П.2.5.4. Видове, обект на ловен туризъм

Дивечовото присъствие на територията на общината е предпоставка за развитие на ловно-рибарския туризъм. Видовете животни, обект на ловен туризъм са:

- *Бозайници* – дива свиня, сърна, див заек, чакал, лисица, белка, черен пор, язовец;
- *Птици* – ловни фазани, яребица, пъдпъдък, гривяк, гургулица (прелетна), гугутка, зеленоглава патица, лятно бърне, зимно бърне;
- *Риби* – шаран, сом, скобар, каракуда, уклей, бяла мряна, лин и др.;

П.2.5.5. Билки с търговско значение в община Луковит

В Приложение №1 – Раздел „Лечебни растения“ към настоящата програма е представено описание на билките, разпространени на територията на община Луковит.

Съгласно данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г., компонент „Защитени територии и биологично разнообразие“ на РИОСВ-Плевен, в края на 2020г. с обявена дейност в РИОСВ-Плевен са общо 127 бр. билкозаготвителни пунктове, складове за билки и хладилни бази, от които 66 бр. (вкл. 4 хладилни бази и 2 склада) са в област Ловеч. През 2020г. е прекратена дейността на 15 бр. билкозаготвителни пунктове, от които 10 бр. са в област Ловеч и е обявена дейността на 6 бр., от които 4 бр. са в област Ловеч.

Със Заповед №РД-162/25.02.2021г. на министъра на околната среда и водите, на основание чл. 10, ал. 1, 2 и 3 от „Закона за лечебните растения“ са:

- Определени допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове на следните видове лечебни растения:
 - Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.);
 - Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.);
 - Иглика лечебна (*Primula veris* L.);
 - Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
 - Лазаркия, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.);
 - Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
 - Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.);
 - Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.);
 - Тлъстига лютивка, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
 - Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
 - Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex);
- Забранено е събирането в националните паркове на билки от видовете лечебни растения описани по-горе; Събирането на билки от естествените им находища от видовете лечебни растения описани по-горе извън количествата и районите, определени в приложението към заповедта (за област Ловеч, респективно община Луковит, определените количества са – Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.) - 100 кг цвят и 0 кг грудки; Иглика лечебна (*Primula veris* L.) – 500 кг цвят и 0 кг корен; Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.) – 300 кг стрък и 0 кг корен); Събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения:
 - Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.);
 - Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.);
 - Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.);
 - Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.);
 - Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.);
 - Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.);
 - Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.);
 - Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*);
 - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill);
 - Копитник (*Asarum europaeum* L.);
 - Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng);
 - Момина сълза (*Convallaria majalis* L.);
 - Оман бял (*Inula helenium* L.);
 - Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz);
 - Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.);
 - Пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Grisb.);
 - Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
 - Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
 - Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) Ietswaart);
 - Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
 - Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
 - Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.);
 - Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh=L.selago);
 - Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.);

Ограниченията и забраните по горесцитираната заповед не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди, с изключение на пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Grisb.).

Специалният режим на опазване и ползване се прилага за видове, чиито ресурси проявяват трайна тенденция за намаляване и съществува заплахата за естественото им разпространение в природата. Отнася се за лечебни растения, които се събират с търговска цел. В заповедта на министъра на околната среда и водите се посочва и кои лечебни растения под специален режим на опазване и ползване е забранено да се събират с търговска цел през 2021г.

II.2.5.6. Защитени територии

Националната екологична мрежа е регламентирана в България със Закона за биологичното разнообразие. Елементите на националната екологична мрежа са:

- Защитени зони „Натура 2000“, в които могат да участват защитени територии;
- Защитени територии, които не попадат в защитените зони;
- КОРИНЕ места като територии, описани по стандартната международна методика на проекта на Съвета на Европа „КОРИНЕ биотопи“;
- Рамсарски места като влажни зони, които отговарят на критериите на Конвенцията по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбива птици (Рамсарска конвенция);
- Орнитологични важни места - територии от международна значимост за опазване на птиците, описани по стандартната международна методика на Бърд Лайф Интернешънъл;

Защитени зони „НАТУРА 2000“

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни директиви за опазването на околната среда: Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана на кратко Директива за местообитанията) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

- **За екологичната мрежа в частта и за защитените зони по чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от ЗБР (Натура 2000 в частта и за опазване местообитанията на птиците от Директива 2009/147/ЕС):**
 - **Защитена зона „Студенец“ BG0000240** – 33 е и 33 за екологичната мрежа в частта и за защитените зони по чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗБР (Натура 2000 в частта и за опазване на природните местообитания и местообитанията на видовете от Директива 92/43/ЕЕС) – описана по-долу;
 - **Защитена зона „Карлуковски карст“ BG0000332** - включва землищата от област Враца, община Бяла Слатина (с. Драшан), област Враца, община Мездра (с. Горна Бешовица), област Враца, община Роман (с. Долна Бешовица, с. Камено поле, с. Кунино), област: Ловеч, община Луковит (гр. Луковит, с. Карлуково, с. Петреване, с. Тодоричене), област Плевен, община Червен бряг (гр. Червен бряг, с. Бресте, с. Горник, с. Реселец). Площта на 33 е 14 210.79 ха. На основание чл. 12, ал. 6 във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие и т. 1 от Решение №122 от 2.03.2007г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 21/2007г.), 33 „Карлуковски карст“ е обявена

със Заповед №РД-788 от 29 октомври 2008г. (ДВ, бр.105/09.12.2008г.). В границите на 33 се забранява:

- ✓ Премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) при ползването на земеделските земи като такива;
- ✓ Залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- ✓ Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- ✓ Намаляването площта на крайречните гори от местни дървесни видове;

Предмет и цели на опазване на 33 BG0000332 „Карлуковски карст“		
Цели на обявяване	Опазване и поддържане на местообитанията на видове птици, предмет на опазване за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;	
	Възстановяване на местообитания на видове птици, предмет на опазване за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние;	
Предмет на опазване	Птици	Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР Малък корморан (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>); Малък воден бик (<i>Ixobrychus minutus</i>); Нощна чапла (<i>Nycticorax nycticorax</i>); Гривеста чапла (<i>Ardeola ralloides</i>); Малка бяла чапла (<i>Egretta garzetta</i>); Голяма бяла чапла (<i>Egretta alba</i>); Черен щъркел (<i>Ciconia nigra</i>); Бял щъркел (<i>Ciconia ciconia</i>); Червен ангъч (<i>Tadorna ferruginea</i>); Осояд (<i>Pernis apivorus</i>); Египтски лешояд (<i>Neophron percnopterus</i>); Орел змияр (<i>Circaetus gallicus</i>); Тръстиков блатар (<i>Circus aeruginosus</i>); Малък орел (<i>Hieraetus pennatus</i>); Късопръст ястреб (<i>Accipiter brevipes</i>); Белоопашат мишелов (<i>Buteo rufinus</i>); Сокол скитник (<i>Falco peregrinus</i>); Планински кеклик (<i>Alectoris graeca</i>); Ливаден дърдавец (<i>Crex crex</i>); Турилик (<i>Burhinus oedicnemus</i>); Бухал (<i>Bubo bubo</i>); Козодой (<i>Caprimulgus europaeus</i>); Земеродно рибарче (<i>Alcedo atthis</i>); Синявица (<i>Coracias garrulus</i>); Сив кълвач (<i>Picus canus</i>); Черен кълвач (<i>Dryocopus martius</i>); Среден пъстър кълвач (<i>Dendrocopos medius</i>); Сирийски пъстър кълвач (<i>Dendrocopos syriacus</i>); Горска чучулига (<i>Lullula arborea</i>); Полска бърбица (<i>Anthus campestris</i>); Червеногърба сврачка (<i>Lanius collurio</i>); Черночела сврачка (<i>Lanius minor</i>); Ястребогушо коприварче (<i>Sylvia nisoria</i>); Полубеловрата мухоловка (<i>Ficedula semitorquata</i>); Градинска овесарка (<i>Emberiza hortulana</i>); Видове птици по чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР Голям корморан (<i>Phalacrocorax carbo</i>); Малък ястреб (<i>Accipiter nisus</i>);

		Обикновен мишелов (<i>Buteo buteo</i>); Черношипа ветрушка (Керкenez)(<i>Falco tinnunculus</i>); Сокол орко (<i>Falco subbuteo</i>); Речен дъждосвирец (<i>Charadrius dubius</i>); Голям горски водобегач (<i>Tringa ochropus</i>); Късокрил кюкавец (<i>Actitis hypoleucos</i>); Пчелояд (<i>Merops apiaster</i>);
--	--	---

- **Защитена зона „Васильовска планина“ BG0002109** - включва землищата от област Ловеч, община Луковит (с. Пещерна), област Ловеч, община Тетевен (гр. Тетевен, с. Бабинци, с. Български извор, с. Васильово, с. Галата, с. Глогово, с. Гложене, с. Голям извор, с. Градежница, с. Малка Желязна), област Ловеч, община Троян (с. Балабанско, с. Борима, с. Голяма Желязна, с. Калейца, с. Старо село, с. Терзийско, с. Шипково), област Ловеч, община Угърчин (с. Кирчево, с. Лесидрен, с. Славщица, с. Сопот), област Ловеч, община Ябланица (с. Брестница, с. Малък извор). Площта на ЗЗ е 45 472.79 ха. На основание чл. 12, ал. 6 във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологично разнообразие и т. 1 от Решение №802 от 04.12.2007г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 107/2007г.), ЗЗ „Васильовска планина“ е обявена със Заповед №РД-529 от 26 май 2010г. (ДВ, бр.48/2010г.). В границите на ЗЗ се забранява:

- ✓ Разораването на пасищата и ливадите и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- ✓ Косенето на ливадите преди 1 юли, както и косене от периферията към центъра;
- ✓ Разкриването на нови баластриери в речните корита и речните тераси с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- ✓ Изграждането на водноелектрически централи с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- ✓ Изграждането на фотоволтаични системи и вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в "Държавен вестник" има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, както и с изключение на тези за самостоятелно захранване на обекти;

Предмет и цели на опазване на ЗЗ BG0002109 „Васильовска планина“		
Цели на обявяване	- Опазване и поддържане на местообитанията на видове птици, предмет на опазване за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние; - Възстановяване на местообитанията на видове птици, предмет на опазване за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние;	
	Птици	Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР Черногуш гмуркач (<i>Gavia arctica</i>);

	Нощна чапла (<i>Nycticorax nycticorax</i>); Малка бяла чапла (<i>Egretta garzetta</i>); Черен щъркел (<i>Ciconia nigra</i>); Бял щъркел (<i>Ciconia ciconia</i>); Орел рибар (<i>Pandion haliaetus</i>); Осояд (<i>Pernis apivorus</i>); Морски орел (<i>Haliaeetus albicilla</i>); Орел змияр (<i>Circaetus gallicus</i>); Скален орел (<i>Aquila chrysaetos</i>); Белоопашат мишелов (<i>Buteo rufinus</i>); Планински кеклик (<i>Alectoris graeca</i>); Лещарка (<i>Bonasa bonasia</i>); Ливаден дърдавец (<i>Crex crex</i>); Бухал (<i>Bubo bubo</i>); Козодой (<i>Caprimulgus europaeus</i>); Земеродно рибарче (<i>Alcedo atthis</i>); Сив кълвач (<i>Picus canus</i>); Черен кълвач (<i>Dryocopus martius</i>); Среден пъстър кълвач (<i>Dendrocopos medius</i>); Белогръб кълвач (<i>Dendrocopos leucotos</i>); Сирийски пъстър кълвач (<i>Dendrocopos syriacus</i>); Горска чучулига (<i>Lullula arborea</i>); Червеногрба сврачка (<i>Lanius collurio</i>); Черночела сврачка (<i>Lanius minor</i>); Ястребогушо коприварче (<i>Sylvia nisoria</i>); Полубеловрата мухоловка (<i>Ficedula semitorquata</i>); Градинска овесарка (<i>Emberiza hortulana</i>); Видове птици по чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР Сива чапла (<i>Ardea cinerea</i>); Голям ястреб (<i>Accipiter gentilis</i>); Малък ястреб (<i>Accipiter nisus</i>); Обикновен мишелов (<i>Buteo buteo</i>); Черношипа ветрушка (Керкенец) (<i>Falco tinnunculus</i>); Голям горски водобегач (<i>Tringa ochropus</i>); Късокрил кюкавец (<i>Actitis hypoleucos</i>); Пчелояд (<i>Merops apiaster</i>);
--	--

- **За екологичната мрежа в частта и за защитените зони по чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗБР (Натура 2000 в частта и за опазване на природните местообитания и местообитанията на видовете от Директива 92/43/ЕЕС):**
 - **Защитена зона „Студенец“ BG0000240** – включва землищата от област Ловеч, община Луковит (с. Бежаново, с. Дерманци, с. Ъглен), област Ловеч, община Угърчин (с. Драгана, с. Каленик, с. Катунец), област Плевен, община Долни Дъбник (гр. Долни Дъбник, с. Бъркач, с. Градина, с. Крушовица, с. Петърница, с. Садовец), област Плевен, община Плевен (гр. Плевен, с. Беглеж, с. Бохот, с. Брестовец, с. Горталово, с. Дисевица, с. Къртожабене, с. Къшин, с. Ласкар, с. Николаево, с. Пелишат, с. Радишево, с. Ралево, с. Тодорово, с. Тученица, с. Търнене, с. Ясен). Площта на ЗЗ е 27 946.08 ха. На основание чл. 16, ал. 4 във връзка с чл. 16, ал. 1, т. 4 и 5 и чл. 6, ал. 1 от Закона за биологичното разнообразие и Решение №122 от 2.03.2007г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 21/2007г.), изменено с решения на Министерски съвет №52 от 5.02.2008г. (ДВ, бр. 14/2008г.) и №615 от 2.09.2020г. (ДВ, бр. 79/2020г.), предвид Решение на Комисията 2009/93/ЕО от 12 декември 2008г. за приемане

съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета на втори актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биоекографски регион (нотифицирано под номер С (2008) 8039) и предвид наличието на нови данни, отразени в актуалния стандартен формуляр с данни и оценки на защитена зона „Студенец“ със Заповед №РД-269 от 31.03.2021г. на Министъра на околната среда и водите (публ. ДВ, бр. 41/18.05.2021г.) е изменена и допълнена Заповед №РД-800 от 4 ноември 2008г. (ДВ, бр. 105/2008г.) за обявяване на защитената зона, изменена със Заповед №РД-67 от 28.01.2013г. (ДВ, бр. 10/2013г.). В границите на ЗЗ се забранява:

- ✓ Премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) при ползването на земеделските земи като такива;
- ✓ Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива;
- ✓ Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, эпизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- ✓ Използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- ✓ Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли;
- ✓ Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места;
- ✓ Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бѐгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- ✓ Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- ✓ Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми,

- проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- ✓ Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
 - ✓ Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение №1 от Наредба №3 от 2008г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр.71/2000г.);
 - ✓ Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
 - ✓ Промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависимите природни местообитания, освен: в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете;
 - ✓ Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
 - ✓ Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване;
 - ✓ Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни;
 - ✓ Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
 - ✓ Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;

Предмет и цели на опазване на 33 „Студенец” BG0000240	
Цели на обявяване	Опазване и поддържане на местообитанията на видове птици, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им състояние;

Предмет на опазване	- Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, местообитанията на видове, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион; - Подобряване на състоянието на местообитанията на видовете птици Ням лебед (<i>Cygnus olor</i>), Ливаден дърдавец (<i>Crex crex</i>), Обикновена калу герица (<i>Vanellus vanellus</i>), Черноопашат крайбрежен бекас (<i>Limosa limosa</i>), Речна чайка (<i>Larus ridibundus</i>), Речна рибарка (<i>Sterna hirundo</i>), Черна рибарка (<i>Chlidonias niger</i>), Белобуза рибарка (<i>Chlidonias hybridus</i>), Земеродно рибарче (<i>Alcedo atthis</i>), Сирийски пъстър кълвач (<i>Dendrocopos syriacus</i>), Бойник (<i>Philomachus pugnax</i>), Вечерна ветрушка (<i>Falco vespertinus</i>), Ловен сокол (<i>Falco cherrug</i>); - Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6110*, 6250*, 6430 и 6510; - Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 1530*, 3150, 3260, 6110*, 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6240*, 6250*, 6430, 6510, 8210, 91E0*, 91G0*, 91H0*, 91I0*, 91M0 и 91Z0; - Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (<i>Triturus karelinii</i>), Шипоопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>), Шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>), Подковонос на Мехели (<i>Rhinolophus mehelyi</i>) и Дългоух нощник (<i>Myotis bechsteinii</i>); - При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на видове, предмет на опазване и техни популации;	
	Типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР	1530 *Средиземноморски солени ливади; 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа <i>Magnopotamion</i> или <i>Hydrocharition</i>; 3260 Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculion fluitantis</i> и <i>Callitriche-Batrachion</i>; 6110 *Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyssion Sedion albi</i>; 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи); 6240 *Субпанонски степни тревни съобщества; 6250 *Панонски льосови степни тревни съобщества; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алтийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 7220 *Извори с твърда вода с туфести формации (<i>Cratoneurion</i>); 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; 8310 Неблагоустроени пещери; 91E0 *Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>); 91G0 *Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>; 91H0 *Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>; 91I0 *Евро-сибирски степни гори с <i>Quercus</i> spp.; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;
	Птици	Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР Малък корморан (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>); Малък воден бик (<i>Ixobrychus minutus</i>); Нощна чапла (<i>Nycticorax nycticorax</i>); Гривеста чапла (<i>Ardeola ralloides</i>); Малка бяла чапла (<i>Egretta garzetta</i>); Голяма бяла чапла (<i>Egretta alba</i>); Червена чапла (<i>Ardea purpurea</i>); Черен щъркел (<i>Ciconia nigra</i>); Бял щъркел (<i>Ciconia ciconia</i>); Орел рибар (<i>Pandion haliaetus</i>);

	Осояд (<i>Pernis apivorus</i>); Черна каня (<i>Milvus migrans</i>); Орел змияр (<i>Circaetus gallicus</i>); Тръстиков блатар (<i>Circus aeruginosus</i>); Полски блатар (<i>Circus cyaneus</i>); Ливаден блатар (<i>Circus pygargus</i>); Малък креслив орел (<i>Aquila pomarina</i>); Малък орел (<i>Hieraetus pennatus</i>); Късопръст ястреб (<i>Accipiter brevipes</i>); Белоопашат мишелов (<i>Buteo rufinus</i>); Вечерна ветрушка (<i>Falco vespertinus</i>); Малък сокол (<i>Falco columbarius</i>); Ловен сокол (<i>Falco cherrug</i>); Ливаден дърдавец (<i>Crex crex</i>); Бойник (<i>Philomachus pugnax</i>); Малък горски водобегач (<i>Tringa glareola</i>); Речна рибарка (<i>Sterna hirundo</i>); Белобуза рибарка (<i>Chlidonias hybridus</i>); Черна рибарка (<i>Chlidonias niger</i>); Бухал (<i>Bubo bubo</i>); Козодой (<i>Caprimulgus europaeus</i>); Земеродно рибарче (<i>Alcedo atthis</i>); Синявица (<i>Coracias garrulus</i>); Сив кълвач (<i>Picus canus</i>); Черен кълвач (<i>Dryocopus martius</i>); Среден пъстър кълвач (<i>Dendrocopos medius</i>); Сирийски пъстър кълвач (<i>Dendrocopos syriacus</i>); Горска чучулига (<i>Lullula arborea</i>); Полска бѣбрица (<i>Anthus campestris</i>); Червеногърба сврачка (<i>Lanius collurio</i>); Черночела сврачка (<i>Lanius minor</i>); Ястребогушо коприварче (<i>Sylvia nisoria</i>); Градинска овесарка (<i>Emberiza hortulana</i>); Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР Малък гмурец (<i>Tachybaptus ruficollis</i>); Голям корморан (<i>Phalacrocorax carbo</i>); Ням лебед (<i>Cygnus olor</i>); Зеленоглава патица (<i>Anas platyrhynchos</i>); Малък ястреб (<i>Accipiter nisus</i>); Обикновен мешелов (<i>Buteo buteo</i>); Черношипа ветрушка (Керкенец)(<i>Falco tinnunculus</i>); Сокол орко (<i>Falco subbuteo</i>); Зеленоножка (<i>Gallinula chloropus</i>); Лиска (<i>Fulica atra</i>); Речен дъждосвирец (<i>Charadrius dubius</i>); Обикновена калугерица (<i>Vanellus vanellus</i>); Средна бекарина (<i>Gallinago gallinago</i>); Черноопашат крайбрежен бекас (<i>Limosa limosa</i>); Голям горски водобегач (<i>Tringa ochropus</i>); Късокрил кюкавец (<i>Actitis hypoleucos</i>); Речна чайка (<i>Larus ridibundus</i>); Белокрила рибарка (<i>Chlidonias leucopterus</i>); Жълтокрака чайка (<i>Larus cachinnans</i>); Пчелояд (<i>Merops apiaster</i>);
Местообитания на следните	<u>Бозайници</u> Лалугер (<i>Spermophilus citellus</i>);

видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР	Добруджански (среден) хомяк (<i>Mesocricetus newtoni</i>); Пъстър пор (<i>Vormela peregrina</i>); Степен пор (<i>Mustela eversmannii</i>); Видра (<i>Lutra lutra</i>); Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>); Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>); Южен подковонос (<i>Rhinolophus euryale</i>); Подковонос на Мехели (<i>Rhinolophus mehelyi</i>); Остроух ношник (<i>Myotis blythii</i>); Голям ношник (<i>Myotis myotis</i>); Дългоух ношник (<i>Myotis bechsteinii</i>); Дългопръст ношник (<i>Myotis capaccinii</i>); Трицветен ношник (<i>Myotis emarginatus</i>); Дългокрил прилеп (<i>Miniopterus schreibersi</i>); Широкоух прилеп (<i>Barbastella barbastellus</i>);
	<u>Земноводни и влечуги</u> Червенокоремна бумка (<i>Bombina bombina</i>); Жълтокоремна бумка (<i>Bombina variegata</i>); Голям гребенест тритон (<i>Triturus karelinii</i>); Обикновена блатна костенурка (<i>Emys orbicularis</i>); Шипоопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>); Шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>);
	<u>Риби</u> Распер (<i>Aspius aspius</i>); Черна (балканска) мряна (<i>Barbus meridionalis</i>); Европейска горчивка (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>); Малка кротушка (<i>Romanogobio uranoscopus</i>); Обикновен щипок (<i>Cobitis taenia</i>); Голям щипок (<i>Cobitis elongata</i>); Балкански щипок (<i>Sabanejewia aurata</i>);
	<u>Безгръбначни</u> Еднорог болбелазмус (<i>Bolbelasmus unicornis</i>); Обикновен сечко (<i>Cerambyx cerdo</i>); Голям буков сечко (<i>Morimus funereus</i>); Бръмбар рогач (<i>Lucanus cervus</i>); *Алпийска розалия (<i>Rosalia alpina</i>); Лицена (Голяма огневка) (<i>Lycaena dispar</i>); Ивичест теодоксус (<i>Theodoxus transversalis</i>); Бисерна мида (<i>Unio crassus</i>);
	<u>Растения</u> Обикновена пърчовка (<i>Himantoglossum caprinum</i>)

- **Защитена зона „Карлуково“, BG0001014** – включва землищата от област Враца, община Бяла Слатина (с. Габаре, с. Драшан), област Враца, община Мездра (с. Горна Бешовица, с. Цаконица), област Враца, община Роман (с. Долна Бешовица, с. Камено поле, с. Кунино, с. Радовене, с. Стояновци), област Ловеч, община Луковит (гр. Луковит, с. Беленци, с. Дъбен, с. Карлуково, с. Петревене, с. Румянцево, с. Тодоричене), област Ловеч, община Ябланица (гр. Ябланица, с. Брестница, с. Добревци, с. Златна Панега), област Плевен, община Червен бряг (гр. Червен бряг, с. Бресте, с. Горник, с. Девенци, с. Лепица, с. Радомирци, с. Реселец, с. Рупци, с. Сухаче, с. Телиш, с. Чомаковци). Площта на ЗЗ е 28 841.93 ха. На основание чл. 12, ал. 6 във

връзка с чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие и т. 2 от Решение №122 от 2.03.2007г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 21/2007г.), изменено с решения на Министерския съвет №52 от 5.02.2008г. (ДВ, бр. 14/2008г.) и №615 от 2.09.2020г. (ДВ, бр. 79/2020г.), предвид Решение на Комисията 2009/93/ЕО от 12 декември 2008г. за приемане съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета на втори актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2008) 8039) е обявена ЗЗ „Карлуково” със Заповед №РД-329/31.03.2021г. на Министъра на околната среда и водите (публ. ДВ, бр. 53/25.06.2021г.). В границите на ЗЗ се забранява:

- ✓ Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места;
- ✓ Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бѣгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- ✓ Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- ✓ Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- ✓ Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- ✓ Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- ✓ Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

- ✓ Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- ✓ Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение №1 от Наредба №3 от 2008г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008г.);
- ✓ Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- ✓ Палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- ✓ Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване;
- ✓ Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;
- ✓ Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- ✓ Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
- ✓ Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;

Предмет и цели на опазване на 33 BG0001014 „Кардуково“		
Цели на обявяване	- Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, местообитанията на видове, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион; - Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240 * и 8210; - Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3140, 3260, 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240*, 7220*, 91E0*, 91G0*, 91H0*, 91M0 и 91Z0; - Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (<i>Triturus karelinii</i>), Обикновена блатна костенурка (<i>Emys orbicularis</i>), Шипоопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>), Шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>) и Дългоух нощник (<i>Myotis bechsteini</i>); - При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на видове, предмет на опазване и техни популации;	
	Типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР	3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от <i>Chara</i> ;
		3260 Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculum fluitantis</i> и <i>Callitriche-Batrachion</i> ;
		40A0 *Субконтинентални перу-панонски храстови съобщества;
		6110 *Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от <i>Alyso-Sedion albi</i> ;
		6210 *Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи);
		6240 *Субпанонски степни тревни съобщества;
		62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;
		7220 *Извори с твърда вода с туфести формации (<i>Cratoneurion</i>);
		8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
		8310 Неблагоустроени пещери;
		91E0 *Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>);
		91G0 *Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i> ;
		91H0 *Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i> ;
		91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
		91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;
Предмет на опазване	Местообитания на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР	<u>Бозайници</u> Европейски вълк (<i>Canis lupus</i>); Степен пор (<i>Mustela eversmannii</i>); Пъстър пор (<i>Vormela peregusna</i>); Видра (<i>Lutra lutra</i>); Лалугер (<i>Spermophilus citellus</i>); Добруджански (среден) хомяк (<i>Mesocricetus newtoni</i>); Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>); Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>); Подковонос на Мехели (<i>Rhinolophus mehelyi</i>); Южен подковонос (<i>Rhinolophus euryale</i>); Средиземноморски подковонос (<i>Rhinolophus blasii</i>); Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>); Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>); Дългопръст нощник (<i>Myotis capaccinii</i>); Дългоух нощник (<i>Myotis bechsteini</i>); Трицветен нощник (<i>Myotis emarginatus</i>); Дългокрил прилеп (<i>Miniopterus schreibersii</i>); Широкоух прилеп (<i>Barbastella barbastellus</i>);
		<u>Земноводни и влечуги</u> Червенокоремна бумка (<i>Bombina bombina</i>);

	Жълтокоремна бумка (<i>Bombina variegata</i>); Голям гребенест тритон (<i>Triturus karelinii</i>); Обикновена блатна костенурка (<i>Emys orbicularis</i>); Шипоопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>); Шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>);
	<u>Риби</u> Обикновен щипок (<i>Cobitis taenia</i>); Балкански щипок (<i>Sabanejewia aurata</i>); Распер (<i>Aspius aspius</i>); Черна (балканска) мряна (<i>Barbus meridionalis</i>); Европейска горчивка (<i>Rhodeus amarus</i>);
	<u>Безгръбначни</u> Бръмбар рогач (<i>Lucanus cervus</i>); Обикновен сечко (<i>Cerambyx cerdo</i>); Буков сечко (<i>Morimus funereus</i>); Лицена (<i>Lucyena dispar</i>); Ценагрион (<i>Coenagrion ornatum</i>); Бисерна мида (<i>Unio crassus</i>); Ивичест теодоксус (<i>Theodoxus transversalis</i>);
	<u>Растения</u> Обикновена пърчовка (<i>Himantoglossum caprinum</i>);

- **Защитена зона „Български извор” BG0001036** - включва землищата от област Ловеч, община Луковит (с. Дерманци, с. Пещерна, с. Торос), област Ловеч, община Тетевен (с. Български извор, с. Малка Желязна), област Ловеч, община Угърчин (с. Славщица, с. Сопот), област Ловеч, община Ябланица (с. Брестница). Площта на ЗЗ е 2 618.49 ха. На основание чл. 12, ал. 6 във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за биологичното разнообразие и т. 2 от Решение №122 от 2.03.2007г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 21/2007г.), изменено с решения на Министерския съвет №52 от 5.02.2008г. (ДВ, бр. 14/2008г.) и №615 от 2.09.2020г. (ДВ, бр. 79/2020г.), предвид Решение на Комисията 2009/93/ЕО от 12 декември 2008г. за приемане съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета на втори актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2008) 8039) е обявена ЗЗ „Български извор” със Заповед №РД-306/31.03.2021г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 49/11.06.2021г.). В границите на ЗЗ се забранява:
 - ✓ Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места;
 - ✓ Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
 - ✓ Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания; забраната не се

- прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- ✓ Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
 - ✓ Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на природно местообитание с код 6210 (*важни местообитания на орхидеи), освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
 - ✓ Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове), при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
 - ✓ Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
 - ✓ Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
 - ✓ Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение №1 от Наредба №3 от 2008г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71/2008г.);
 - ✓ Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
 - ✓ Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
 - ✓ Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на

- отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване;
- ✓ Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;
 - ✓ Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
 - ✓ Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
 - ✓ Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
 - ✓ Отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване;

Предмет и цели на опазване на 33 „Български извор” BG0001036		
Цели на обявяване	Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, местообитанията на видове, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;	
	Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 91E0*, 91G0* и 91M0;	
	Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (<i>Triturus karelinii</i>), Обикновена блатна костенурка (<i>Emys orbicularis</i>), Шипоопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>), Шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>), Малка кротушка (<i>Romanogobio uranoscopus</i>) и Дългоух нощник (<i>Myotis bechsteinii</i>);	
	При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на видове, предмет на опазване и техни популации;	
Предмет на опазване	Типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗБР	6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи);
		8310 Неблагоустроени пещери;
		91E0 *Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Pandion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>);

		91G0 *Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i> ;
		91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
	Местообитания на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР	<u>Бозайници</u> *Европейски вълк (<i>Canis lupus</i>); Пъстър пор (<i>Vormela peregusna</i>); Видра (<i>Lutra lutra</i>); Широкоух прилеп (<i>Barbastella barbastellus</i>); Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>); Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>); Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>); Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>); Дългопръст нощник (<i>Myotis capaccinii</i>); Дългоух нощник (<i>Myotis bechsteinii</i>);
		<u>Земноводни и влечуги</u> Жълтокоремна бумка (<i>Bombina variegata</i>); Голям гребенест тритон (<i>Triturus karelinii</i>); Обикновена блатна костенурка (<i>Emys orbicularis</i>); Шипоопашата костенурка (<i>Testudo hermanni</i>); Шипобедрена костенурка (<i>Testudo graeca</i>);
		<u>Риби</u> Балканска кротушка (<i>Romanogobio kesslerii</i>); Малка кротушка (<i>Romanogobio uranoscopus</i>); Европейска горчивка (<i>Rhodeus amarus</i>); Обикновен щипок (<i>Cobitis taenia</i>); Голям щипок (<i>Cobitis elongata</i>); Балкански щипок (<i>Sabanejewia aurata</i>); Черна (балканска) мряна (<i>Barbus meridionalis</i>);
		<u>Безгръбначни</u> Бръмбар рогач (<i>Lucanus cervus</i>); Обикновен сечко (<i>Cerambyx cerdo</i>); Буков сечко (<i>Morimus funereus</i>); *Алпийска розалия (<i>Rosalia alpina</i>); Бисерна мида (<i>Unio crassus</i>); Ивичест теодоксус (<i>Theodoxus transversalis</i>);

Защитени територии

В границите на община Луковит се намират следните защитени местности (ЗМ) и природни забележителности (ПЗ), както следва:

- **Природна забележителност „Горния Парник - пещера”** – землището на с. Бежаново, обявена със Заповед №378/05.02.1964г. (ДВ, бр.12/1966г.), площ 0,1 ха;
 - Цели на обявяване – пещера;
 - Режим на дейности – забранява се разкриването на кариери, събиране на камъни, копаене на пръст, събиране и унищожаване на пещерната фауна, влизането без разрешение в пещерите, чупенето на образуванията, драскането по стените и др.; Забранява се залесяването по какъвто и да е начин на пещерите в районите на скалните образувания;
 - Припокриване (частично или пълно) - 33 по двете директиви „Студенец“;
- **Природна забележителност „Долния Парник - пещера”** – землището на с. Бежаново, обявена със Заповед №378/05.02.1964г. (ДВ, бр.12/1966г.), промяна в

площта - актуализация със Заповед №РД-399/24.04.2013г. (ДВ, бр.51/2013г.), площ 1,12 ха;

- *Цели на обявяване* - пещера;
 - *Режим на дейности* - забранява се разкриването на кариери, събиране на камъни, копаене на пръст, събиране и унищожаване на пещерната фауна, влизането без разрешение в пещерите, чупенето на образуванията, драскането по стените и др.; Забранява се залесяването по какъвто и да е начин на пещерите в районите на скалните образувания;
 - *Припокриване (частично или пълно)* - ЗЗ по двете директиви „Студенец“;
- **Защитена местност „Парника“** – землището на с. Бежаново, обявена със Заповед №2122/21.01.1964г. (ДВ, бр.6/1964г.), прекатегоризация със Заповед №РД-737/10.06.2003г. (ДВ, бр.60/2003г.), площ 0,4 ха;
 - *Цели на обявяване* - опазване на характерен ландшафт;
 - *Режим на дейности* – забранява се провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти; Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината; Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на сгурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях;
 - *Припокриване (частично или пълно)* - ЗЗ по двете директиви „Студенец“;
 - **Защитена местност „Гарвана“** – землището на с. Дерманци, обявена със Заповед №2122/21.01.1964г. (ДВ, бр.6/1964г.), прекатегоризация със Заповед №РД-738/10.06.2003г. (ДВ, бр.60/2003г.), промяна в площта - актуализация със Заповед №РД-887/15.11.2019г. (ДВ, бр.99/2019г.), площ 0,68 ха;
 - *Цели на обявяване* - опазване на забележителен ландшафт;
 - *Режим на дейности* - забранява се провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти; Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината; Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на сгурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях;
 - **Природна забележителност „Карлуковски карстов комплекс пещери „Темната дупка“, „Проходна“, „Свирчовица“, „Банковица“, „Хайдушка дупка“**
 - землището на с. Карлуково, обявена със Заповед №2810/10.10.1962г. (ДВ, бр.56/1963г.), промяна в режима на дейностите със Заповед №РД-71/09.02.2018г. (ДВ, бр.32/2018г.), площ 11,51 ха;
 - *Цели на обявяване* - пещера;
 - *Режим на дейности* - забранява се строителство; Забранява се промяната на предназначението и начина на трайно ползване на имотите; Забранява се влизане в пещерите с моторни превозни средства; Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства; Забранява се внасяне в пещерите и в карстовия комплекс на неприсъщи за района растителни и животински видове; Забраняват се дейности, нарушаващи естествения облик на пещерите и скалните венци (къртене, чупене, разширяване на отвори, изсичане на дървета

и храсти); Забранява се улавяне, убиване и изнасяне на пещерно живеещи животни през всички фази на тяхното развитие с изключение при провеждането на научни изследвания; Забранява се унищожаване, увреждане, отстраняване, преместване или изнасяне на елементи от пещерната структура; Забранява се писане, драскане, поставяне на трайни надписи или знаци по стените, пода, тавана или входа на пещерите, които водят до загрозяване или унищожаване на пещерите, с изключение за целите на спелеокартографирането; Забранява се извличане на материали (камъни, пещерни образувания, глина, гуано и др.) от вътрешността и привходните части на пещерите; Забранява се разкопаване на седименти, унищожаване, повреждане, пренасяне или изнасяне на палеонтологички или археологически находки, с изключение при провеждането на регламентирани научни изследвания; Забраняват се действия, които водят до унищожаване, повреждане и отстраняване на праисторически рисунки, надписи, археологически и други артефакти; Забранява се унищожаване, повреждане или изнасяне от пещерите на растителни видове с консервационна значимост или на части от тях, с изключение при провеждането на регламентирани научни изследвания; Забранява се засипване, запущване и разрушаване на входовете на пещерите и техните галерии; Забранява се влизане с факли, палене на огън, опушване с дим, използване на пиротехнически, димни и огнени ефекти, с изключение използването на димни и огнени ефекти при заснемане на телевизионни и филмови продукции в пещерите „Прходна“ и „Свирчовица“; Забранява се използване на експлозиви; Забранява се използването на пещерите за осъществяването на производствени и складови дейности; Забранява се водовземане от подземни води; Забранява се разпъване на палатки, поставяне на фургоны и кемпери и пренощуване на хора; Забранява се изхвърляне на живи или мъртви животни или части от тях; Забранява се съхраняване на токсични и радиоактивни вещества или други отпадъци; Забранява се предизвикването на шум, който надвишава 45 Leq (cdBA); В границите на пещера „Темната дупка“ се забранява влизането в пещерата освен с цел провеждане на мониторинг и научни изследвания. При утвърждаване на План за управление на ПЗ „Карлуковски карстов комплекс“, с който се допуска експонирането на пещерата като археологически обект, забраната не се прилага; В границите на пещера „Темната дупка“ се забранява осветяване на сводовете и вътрешността на пещерата с естествено и изкуствено осветление (прожектори, огледала, лазери и др.) освен при провеждането на мониторинг и научни изследвания. При утвърждаване на План за управление на ПЗ „Карлуковски карстов комплекс“, с който се допуска експонирането на пещерата като археологически обект, забраната не се прилага; В границите на пещерите „Банковица“ и „Хайдушка дупка“ се забранява влизането в пещерите освен с цел провеждане на мониторинг, научни изследвания и организирани спелеологични проучвания; В границите на пещерите „Банковица“ и „Хайдушка дупка“ се забранява осветяване на сводовете и вътрешността на пещерите с естествено и изкуствено осветление (прожектори, огледала, лазери и други) освен при провеждането на мониторинг и научни изследвания; В границите на пещерите „Прходна“ и „Свирчовица“ се забранява заснемане на телевизионни и филмови продукции в интервала от 18 до 7 ч.; В границите на пещерите „Прходна“ и

„Свирчовица“ се забранява осветяване на сводовете и вътрешността на пещерата с естествено и изкуствено осветление (прожектори, огледала, лазери и други) освен при заснемане на телевизионни и филмови продукции; В границите на пещерите „Проходна“ и „Свирчовица“ се забранява провеждане на всякакви индивидуални или организирани спортно-рекреативни мероприятия (скално катерене, бърнджи скокове, опъване на въжени тролеи, въжета и махала между стените и др.) в интервала от 18 до 7 ч.; В границите на пещера „Проходна“ се забранява провеждане на концерти, събори и фестивали под свода на пещерата; В границите на пещера „Проходна“ се забранява екипирането на нови осигурителни точки и съоръжения, свързани с провеждане на бърнджи скокове, опъване на махала, слаклайн ленти и други спортно-рекреативни активности; В границите на пещера „Проходна“ се забранява екипирането на нови катерачни маршрути в пещера „Проходна“ извън посочените в общия план и индивидуалните схеми на катерачните маршрути, представляващи неразделна част от настоящата заповед и на разположение в МОСВ и Регионалната инспекция по околната среда и водите – Плевен; В границите на пещера „Свирчовица“ се забранява екипирането на катерачни маршрути, включително монтажът на осигурителни точки и съоръжения.

- *Припокриване (частично или пълно)* - 33 по директивата за птиците „Карлуковски карст“;
- **Природна забележителност „Скални образувания в м. Срупаница“** – землището на гр. Луковит и с. Карлуково, обявена със Заповед №535/25.09.1978г. (ДВ, бр.86/1978г.), площ 13,2 ха;
 - *Цели на обявяване* - скални образувания;
 - *Режим на дейности* - забранява се късането или изкореняването на растенията; Забранява се пашата на домашни животни; Забранява се безпокоенето на диви животни и вземането на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата; Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим; Забранява се повреждането на скалните образувания и драскането по стените на пещерите; Забранява се безконтролното посещение на пещерите;
 - *Припокриване (частично или пълно)* - 33 по директивата за птиците „Карлуковски карст“;

Орнитологично важни места

Карлуковски карст - по-малко от 1% от територията е поставена под защита съгласно националното природозащитно законодателство. Общо 16 природни забележителности и една защитена местност са включени в границите на Карлуковски карст, като по-голямата част от тях са обявени за опазване на пещери и скални образувания. Около 67% от мястото се припокрива с КОРИНЕ място “Карлуковски карст”, определено през 1998г., поради европейското му значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни, включително птици. През 2005г. територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място.

Карлуковски карст се намира в Северозападна България в Предбалкана, между град Червен бряг от север и долината на река Косматица и Искърския пролом на юг. От запад на

изток обхваща териториите от землищата на селата Драшан, Камено поле и Долна бешовица до **град Луковит**. Мястото е разположено в хълмист карстов район, прорязан от каньоновидни речни долини. Скалната основа е от триаски и юрски варовици, открита на много места в скални венци, стени, каменисти плата, понори, пещери и други. Голям процент от територията е заета от открити тревни пространства от сухолуби и топлолюбиви тревни съобщества с преобладаване на белизма (*Dichantium ischaetum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*), черна садина (*Chrysopogon gryllus*) и др. Срещат се и малки участъци с мезофилни ливади с ливадна власатка (*Festuca pratensis*), броеничеста ливадина (*Poa sylvicola*), ливадна тимотейка (*Alopecurus pratensis*), пасищен райграс (*Lolium perenne*), издънкова полевица (*Agrostis stolonifera*), както и храсталаци главно от келяв габър (*Carpinus orientalis*). От горските местообитания с най-голяма площ са широколистните гори. Преобладават смесените дъбови гори от цер (*Quercus cerris*) и благун (*Quercus frainetto*). На места горите са примесени и с келяв габър и космат дъб (*Q. pubescens*) (Бондев, 1991).

Карлуковски карст важно гнездово местообитание на много петрофилни видове птици. Установени са 128 вида птици, от които 25 са вписани в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 57 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашени в категория SPEC1 са включени 2 вида, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 18 вида, в SPEC3 - 37 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 41 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 37 са вписани също в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Карлуковски карст е едно от най-важните места в България от значение за Европейския съюз за белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*), късопръстия ястреб (*Accipiter brevipes*), бухала (*Bubo bubo*), осояда (*Pernis apivorus*), земеродното рибарче (*Alcedo atthis*) и ястребогушото коприварче (*Sylvia nisoria*), които гнездят тук в значителна численост. Мястото е с европейско значение и за обикновената ветрушка (*Falco tinnunculus*), която има много плътна гнездова популация в района. Карлуковски карст поддържа представителни за България гнездови популации на полската бълбрица (*Anthus campestris*), черния (*Ciconia nigra*) и белия (*Ciconia ciconia*) щъркел. Два световно застрашени вида се срещат редовно в района – ливадния дърдавец (*Crex crex*), който гнезди тук и малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) по време на миграция.

Карлуковски карст е разположен в сравнително гъсто населен район с добре развита инфраструктура. По тези причини мястото е лесно достъпно и подложено на значителен антропогенен натиск, свързан основно със земеделието, горското стопанство и туризма. Пасищата по склоновете на Карлуковския карст са подложени на прекомерна паша от кози, което унищожава храстовата растителност, ниските дървета, подрастта и подлеса в горите и предизвиква почвена ерозия. В други части пашата на овце и крави е необходима за поддържането на ценни местообитания. Други дейности, свързани с разпокъсване и влошаване на тревните местообитания са иманярството, разкопаването на пещери и замърсяването с битови и промишлени отпадъци. Пряка заплаха за птиците е безпокойството от туристи, скалното катерене в близост до гнездата на птиците, прокарването на екопътеки на несъобразени с биологичната стойност на района, както и взривове за отваряне на пещери. Практика в района е изземването на защитени биологични видове от естествената им среда, унищожаването им и всякакви други форми на браконьерство.

Студенец - 8.5% от територията е поставена под законова защита съгласно българското природозащитно законодателство. Включват се 4 защитени местности и 9 природни забележителности, повечето от които са обявени за опазване на геоложки форми – дефилета, скални образувания, пещери и находища на фосили. Почти цялата територия е в завършващ етап от процедура за обявяването и като природен парк. Над 60% от площта Студенец е обхваната от 6 отделни КОРИНЕ места, определени през 1998г., поради европейското им значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни. През 2005г. територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място.

Студенец се намира в Средна Дунавска равнина. Обхваща система от карстови каньони във водосбора на река Вит – каньоните на реките Чернелка и Каменица, Вит от село Ясен до село Ъглен, на други по-малки реки. Има запазени крайречни местообитания, ливади, пасища и дъбови гори. Дъбовите гори са най-често смесени от цер (*Quercus cerris*) и космат дъб (*Q. pubescens*) или от цер и благун (*Q. frainetto*). Срещат се и смесени гори от мъждрян (*Fraxinus ornus*), келяв габър (*Carpinus orientalis*) и сребролистна липа (*Tilia tomentosa*). Пасищата и ливадите са разпръснати сред горите и обработваемите земи и са обрасли главно с ксерофтермни тревни съобщества от белизма (*Dichanthium ischaemum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*) и черна садина (*Chrysopogon gryllus*) и ксеромезофитни тревни съобщества от луковична ливадина (*Poa bulbosa*), пасищен райграс (*Lolium perenne*), троскот (*Cynodon dactylon*) и др. (Бондев, 1991). В района на селата Садовец и Беглеж се намират обширни мезофилни ливади, доминирани от черна садина (*Chrysopogon gryllus*).

На територията на Студенец са установени са 86 вида птици, от които 27 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 49 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашени в категория SPEC1 са включени 2 вида, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 – 11 вида, в SPEC3 - 36 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 41 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 39 са вписани също в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Студенец е едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на бухала (*Bubo bubo*), белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*), градинската овесарка (*Emberiza hortulana*), сивия кълвач (*Picus canus*), земеродното рибарче (*Alcedo atthis*) и ястребогушото коприварче (*Sylvia nisoria*). Тук се поддържат представителни гнездови популации на група от застрашени видове, като черния щъркел (*Ciconia nigra*), осояда (*Pernis apivorus*), синявицата (*Coracias garrulous*) и полската бъбрица (*Anthus campestris*). Грабливите птици гнездят в горите или на скалните масиви и се хранят в околните земеделски земи. Черният щъркел обикновено се храни по поречието на река Вит. В района на Студенец е установен да гнезди и застрашения от изчезване в света ливаден дърдавец (*Crex crex*).

Студенец е заобиколено от селища с добре развита инфраструктура и интензивно използвани земеделски земи. Северно от него е разположен голям областен център – град Плевен с добре развита промишлена зона. Цялата територия е лесно достъпна за хората и значително се влияе от човешки дейности, свързани със земеделие, животновъдство и развитие на инфраструктурата. Стабилността на екосистемите зависи от водния режим на река Вит. Изсичането на крайречните гори по поречието може да доведе до пълното унищожаване на този тип местообитание. Пашата се осъществява в близост до селищата. Ливадите по поречието на реката се косят. Други дейности предизвикващи влошаване на ценни местообитания са разширяването на каменните кариери, както и незаконните

сметища. Горските местообитания до голяма степен са засегнати от интензивни горско-стопански дейности, включително голи сечи на обширни територии, както и залесяване с неприсъщи за района видове. Мястото е уязвимо от развитието на промишлеността, урбанизацията, разрастването на пътната мрежа, както и изграждане на ветрови генератори и малки ВЕЦ. Тези дейности могат да нанесат сериозни щети върху местообитанията. Преки заплахи за птиците са браконьерството (вземането на малки и на яйца от гнездата на грабливите птици, отстрелване на грабливи птици и сови, използване на капани), скалното катерене, движението с моторни превозни средства извън пътищата (включително т.нар. „off road“) и други.

II.2.5.7. Туристически потенциал

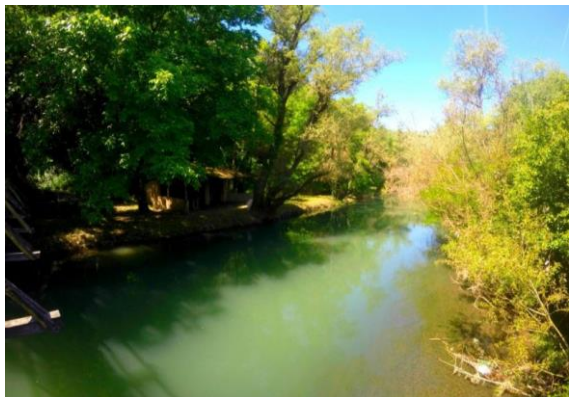
В околностите на гр. Луковит съществува каньон на р. Златна Панега, местността „Котлен“, уникални скални образувания „Куклите“ в Карлуковското карстово плато. В границите на общината са открити около 600 пещери. В Карлуковския район най-известни са „Проходна“ – най-високият пещерен свод в България (45 м), „Темна дупка“, „Банковица“, „Свирчовица“ и др., а в Бежаново – Сухият и Мокрият Парник, като при последната пещера придвижването вътре става с лодки. Скалните арки са едни от най-известните забележителности на общината. Броят им е съизмерим с този на всички останали общини на страната, взети заедно. Някой от тях (особено „Проходна“ край Карлуково, която е най-дългият скален мост у нас) съперничат на Чудните мостове в Родопите. Освен „Проходна“, която представлява комбинация от скален мост, пещера и скални прозорци („окна“), по-известни скални арки са тези по р. Вит („Дупката“ при с. Ъглен), Провъртеника – западно от р. Искър, няколко при Парниците и др. Наред с арките могат да се отбележат и няколко причудливи скални образувания - „Очите“ по р. Вит, Луковитските скални кукли по р. Златна Панега и др.

Проучени са общо 240 пещери на територията на общината. Уникалните пещери „Проходна“, „Безиметта“, „Задъненка“, „Темна дупка“, „Задънен дол с водопада“, „Банковица“ и „Свирчовица“ са обявени за национални туристически обекти. Пещерата „Парниците“ в с. Бежаново е определена като природна забележителност в раздел II „Защитени природни обекти с национално значение“. Пещерите са обект на изследване на Българската федерация по спелеология и Световната спелеоложка общност, която го избира за еталон в международната научно-изследователска програма за сравнение на карстовите райони в света „PIGEK“. Някои от пещерите са уникални паметници на човешката култура от палеолита до XIV век. Наличието на множество пещери естествено предразполага на територията на общината най-силно да е застъпен пешеходният и пещерен туризъм. Изградени са и функционират няколко еко-пътеки.

По проект на Програма ФАР – „Развитие на българския екотуризъм“ BG 0202.02/ESC/G/DBET, през 2005г. започва създаването на първия геопарк в България „Искър-Панега“, включващ феноменално геолошко и геоморфолошко наследство от карстовия регион Карлуково и каньона на река Златна Панега. Самият геопарк е разделен на две части: Крайпътен ландшафтен парк „Панега“ - намира се непосредствено преди Луковит /в неговата южна част/ и Карлуковски карстов комплекс, намиращ се до село Карлуково. В рамките на гео-парка са обособени няколко геопътеки и други маршрути, а именно:

- Карлуковски карстов комплекс;
- Крайречен ландшафтен парк „Панега“;
- Културно-исторически маршрут;

Геопарк Искър-Панега - обхваща всички природни и исторически забележителности на територията на с. Карлуково и свързва два различни района – този на Карлуковския карстов комплекс и на ландшафтния парк Панега. Освен красивите гледки, геопаркът предлага на посетителите множество пътечки, мостчета над и по реката, чата за отдих и пикник и пейки.

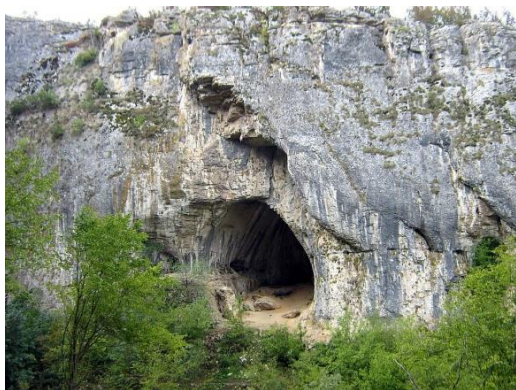
Национален пещерен дом "Петър Трантеев" – изграден е през 1981г. и се намира край с. Карлуково. Построен е с цел научно-проучвателни дейности на богатството от пещери и пропасти в Карлуковското карстово плато.

Пещера Проходна (Божииите очи) – пещерата е една от най-известните в карстовия район край с. Карлуково. Тя има най-дългия пещерен тунел в България – дълъг 365 м. Двата отвора на тавана и, които приличат на очи, са най-забележителната и част.

Карлуковски карстов комплекс – защитена местност, която се намира в землището на с. Карлуково. Комплексът включва пещерите Темната дупка, Проходна, Свирчовица, Банковица и Хайдушката дупка. Това е най-представителната карстова територия не само в страната, а и в Европа.

Местност Задънен дол – намира се близо до десния бряг на р. Искър, край с. Карлуково. Тя е много красива и живописна тясна долина с много скални отвеси и пещери - Задъненка, Контрабаса, Овнарската пещера, Зиданка и много други.

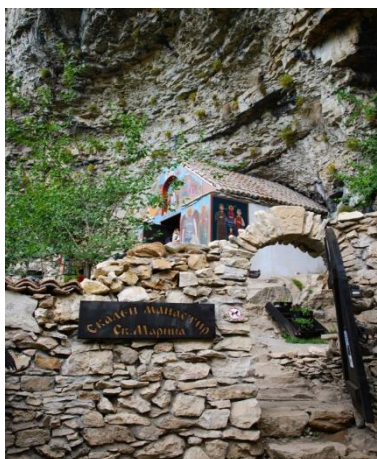
Скален феномен Провъртеника – представлява скално образувание, което се намира на около километър от с. Карлуково, на левия бряг на р. Искър. Благодарение на пукнатините, различната устойчивост на скалите, естествените природни влияния и ерозията се е създала прекрасна композиция от високи скални форми, които са струпани на едно място и ясно се открояват сред околния релеф. Провъртеника представлява скален отвес с дупка с правилна форма на върха и множество скални кули наоколо. Предполага се, че това е древна обсерватория, защото в дните на слънцестоенето, слънчевите лъчи преминават през отвора.

Скален мост край с. Ъглен – естествено оформен скален мост край с. Ъглен, което е разположено по поречието на р. Вит. Това не е типичен мост, чиито два края свързват два бряга, а в единия си край моста води право в реката.

Скален манастир Св. Марина – с. Карлуково, построен в самата скална ниша и датира от 13 век. До манастира може да стигнете по пътека от големия вход на пещера Проходна (с. Карлуково) или от Национален пещерен дом “Петър Трантеев”.

Средновековна крепост Бежарско кале - намира се на около 2 км от центъра на с. Бежаново. Заобиколена е от трите страни от р. Каменица, достъпна е само от изток. Има следи от иманярски разкопки, както и останки от сгради.

Пещера Парниците – намира се на изток от гр. Луковит. В нея се помещава подземно езеро, като влизането става само с лодки. Дълбочината достига до около метър. В началото се преминава през поредица от езера, които в последствие преминават в поток. Излизането става по реката.

На територията на община Луковит се развива и ловен туризъм при селата Карлуково, Беленци, Бежаново, Ъглен, Дерманци, както и риболовен при язовир Тодоричене, в околностите на с. Дерманци, гр. Луковит.

Екстремн туризъм се развива при р. Искър с кану, парапланеризъм, бърнджи скокове, скално катерене, спелео-маршрути (проникване в неосветени пещери и пропасти).

Културно-исторически обекти на територията на община Луковит

Културното наследство в община Луковит включва обекти на недвижимото културно наследство с местно и национално значение. Редица археологически и архитектурно-строителни обекти са предпоставка за развитие на културно-познавателен туризъм:

- Ранносредновековно селище в село Бежаново;
- Средновековна крепост „Бикярското кале“, с. Бежаново;
- Римско селище, м. „Калето“, с. Дерманци;
- Могила, м. „Лаките“, с. Дъбен;
- Средновековна крепост, м. „Крепостта“, с. Карлуково;
- Праисторическо и римско селище, м. „София“, с. Торос;
- Византийско селище, м. „Градището“, с. Торос;
- Старобългарски некропол до гр. Луковит;
- Пещерна църква „Св. Марина“, гара Карлуково;
- Пещерна църква „Св. Безсребърници“;

Всички археологически и архитектурни паметници на територията на общината допълват съвкупността от туристически ресурси.

ИЗВОДИ:

- Повече от 41% от територията на община Луковит попада в защитени територии и защитени зони на екологичната мрежа Натура 2000, като на територията на общината, попадат следните части от Защитени зони „НАТУРА 2000“ и орнитологични важни места:
 - *Защитени зони по Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици* - BG0000240 „Студенец“ (включва землищата на с. Бежаново, с. Дерманци, с. Ъглен); BG0000332 „Карлуковски карст“ (включва землищата на гр. Луковит, с. Карлуково, с. Петревене, с. Тодоричене); BG0002109 „Васильовска планина“ (включва землището на с. Пещерна);
 - *Защитени зони по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна* - BG0000240 „Студенец“ (включва землищата на с. Бежаново, с. Дерманци, с. Ъглен); BG0001014 „Карлуково“ (включва землищата на гр. Луковит, с. Беленци, с. Дъбен, с. Карлуково, с. Петревене, с. Румянцево, с. Тодоричене); BG0001036 „Български извор“ (включва землищата на с. Дерманци, с. Пещерна, с. Торос);
 - *Орнитологично важни места* - Карлуковски карст и Студенец, които са обявени през 2005г. от BirdLife International;
- В границите на община Луковит се намират следните защитени местности и природни забележителности:
 - *В землището на с. Бежаново* - ПЗ „Горния Парник - пещера“, ПЗ „Долния Парник - пещера“ и ЗМ „Парника“;
 - *В землището на с. Дерманци* - ЗМ „Гарвана“;
 - *В землището на с. Карлуково* - ПЗ „Карлуковски карстов комплекс пещери „Темната дупка“, „Проходна“, „Свирчовица“, „Банковица“, „Хайдушка дупка“;
 - *В землището на гр. Луковит и с. Карлуково* - ПЗ „Скални образувания в м. Срупаница“;
- На територията на община Луковит има само едно защитено вековно дърво, което се намира в гр. Луковит;
- Понякога в общината са констатирани незаконни сечи, които са характерни и за други общини в страната;
- Съществуващите на територията на община Луковит културно-исторически обекти, както и наличните природни дадености (пещери, скални образувания и др.), предоставят възможности за развитие на алтернативни форми на туризъм (познавателен, културен, екотуризъм);
- На територията на община Луковит са проучени 240 пещери, които предоставят възможности за развитие на спелеотуризм. Пещерите „Проходна“, „Безиметта“, „Задъненка“, „Темна дупка“, „Задънен дол с водопада“, „Банковица“ и „Свирчовица“ са обявени за национални туристически обекти. Пещерата „Парниците“ в с. Бежаново е определена като природна забележителност в раздел II „Защитени природни обекти с национално значение“;

II.2.6. Шум

Законодателство, касаещо мониторинга на шума

„Закон за защита от шума в околната среда“ (обн. ДВ. бр.74/13.09.2005г.,.... изм. ДВ. бр.101/27.11.2020г.) - този закон урежда оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както и от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и от локални източници на шум; определянето на степента на шумовото натоварване в околната среда чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в околната среда и разработването на стратегически карти за шум; акустичното планиране чрез разработването на планове за действие въз основа на резултатите от картотекирането с оглед предотвратяване и намаляване на шума в околната среда, най-вече в случаи, при които превишаването на стойностите на даден показател за шум може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората, или за запазване стойностите на показателите за шума в околната среда в районите, в които стойностите не са надвишени; достъпа и предоставянето на информация на обществеността за шума в околната среда и неговото въздействие; компетенциите на държавните органи и органите на местното самоуправление, правата и задълженията на физическите лица, юридическите лица и едноличните търговци, свързани с оценката, управлението и контрола на шума в околната среда.

Целите на този закон за създаване на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда от шум се постигат чрез разработването и прилагането на интегриран подход и мерки за неговото избягване, предотвратяване или намаляване.

„Наредба №54 от 13.12.2010г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда“ (обн. ДВ., бр.3/11.01.2011г.) – с тази наредба се уреждат реда и начина на функциониране на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии; изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда. Целта на наредбата е оценката на шумовото натоварване в урбанизираните територии, създавано от основните източници на шум.

Дейностите на националната система за мониторинг на шума са: провеждане на системни наблюдения за определяне състоянието на шумовото натоварване; обработване, анализиране и съхраняване на информацията за състоянието на шумовото натоварване; осигуряване на достоверност на данните от стратегическите карти за шум и предоставяне на информация за разработване на планове за действие за намаляване на шумовото натоварване; осигуряване на информация при извършване на оценка на вредните ефекти на шума върху здравето на населението; осъществяване на информационен обмен.

Националната система за мониторинг на шума обхваща всички агломерации и преминаващите през тях участъци от основните пътища, основните железопътни линии и основните летища, както и промишлените източници на шум.

„Наредба №6 от 26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, методите за оценка

на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението“ (обн., ДВ., бр.58/18.07.2006г., ...изм. и доп. ДВ. бр.100/30.11.2021г.) – с тази наредба се определят показателите за шум в околната и жизнената среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието; граничните стойности на показателите за шум в околната и жизнената среда; методите за оценка на стойностите на показателите за шум в околната и жизнената среда и на вредните ефекти от шума върху човешкото здраве; граничните стойности на нивата на проникващ шум в помещенията на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение; методите за оценка на нивата на проникващ шум в помещенията на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение. С наредбата се създава възможност за оценки и прогнози за състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии и в тихите зони извън тях, за разработването на стратегически карти за шум и планове за действие с оглед защита здравето на населението и подобряване качеството на живот.

Стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Шумът в околната среда се проявява като страничен ефект от почти всички дейности. Контролът върху вредното въздействие има за цел недопускането на шумови емисии над определени гранични стойности. Съгласно „Закона за защита от шума в околната среда“, създаването на здравословни условия на живот на населението и опазването на околната среда от шум се постигат чрез разработването и прилагането на интегриран подход и мерки за неговото избягване, предотвратяване или намаляване.

Граничните стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях са регламентирани в „Наредба №6 от 26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението“ и са представени в таблицата по-долу:

Гранични стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
	ден	вечер	нощ
Жилищни зони и територии	55	50	45
Смесени централни градски части	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
Производствено-складови територии и зони	70	70	70

Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
Зони за лечебни заведения	45	35	35
Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
Тихи зони извън урбанизираните територии	40	35	35

Съгласно данни от НСИ, регистрираните шумови нива през 2020г. за област Ловеч са представени в таблицата по-долу:

Регистрирани шумови нива през 2020г. за област Ловеч

Област /Град	Наблюдавани пунктове - брой	В това число над допустимите норми	Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива - дБ						
			под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
Област Ловеч	15	12	4	5	6	-	-	-	-
Ловеч	15	12	4	5	6	-	-	-	-

*Източник: НСИ

Мониторинг на шума от промишлени източници

Националната система за контрол, ограничаване и снижаване на шума в населените места е основен управленски инструмент за проследяване и превенция на неблагоприятните здравно-екологични ефекти от разпространението и въздействието на фактора шум. Класифициран като стресогенен агент и изявен рисков за здравето фактор, шумът в условията на урбанизираната среда е обект на контрол от осъвременената в последните години Национална система за мониторинг на шума в околната среда. Нейна оперативна мрежа са всички Регионални здравни инспекции (РЗИ). Контролът в системата на МОСВ по отношение на шума, излъчван от промишлени източници, се осъществява чрез РИОСВ.

Основната цел на мониторинга на шума от промишлени източници е да предоставя информация за състоянието на акустичната среда на населените места, вследствие дейността на промишлените предприятия - източници на шумово излъчване. Превантивният контрол се осъществява чрез процедурите за оценка на въздействието върху околната среда и чрез издаване на комплексни разрешителни за инсталациите и съоръженията за категориите промишлени дейности по Приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от ЗООС. Във всички издавани комплексни разрешителни е включено и условие „Шум“. С това условие се контролира спазването на определените гранични стойности на нивата на шума по границата на промишлената площадка и в мястото на въздействие – най-близката жилищна територия. В условията на комплексното разрешително са заложили мерките за намаляване и за предотвратяване на шума в околната среда, предизвикан от дейността на промишлените предприятия. Контролът на промишлените предприятия, извън Приложение №4 към чл. 117 от ЗООС се осъществява по годишен график за провеждане на контролни измервания, съставен по предложения на РИОСВ, съгласуван с Регионална лаборатория към ИАОС и утвърден от Министъра на околната среда и водите.

Съгласно чл. 16, т. 2 от „Закона за защита от шума в околната среда“, промишлените инсталации и съоръжения с издадено комплексно разрешително за категориите промишлени дейности по Приложение №4 към чл.117, ал. 1 от ЗООС, провеждат собствен мониторинг за излъчвания от тях шум в околната среда. Резултатите се представят с доклади в РИОСВ-Плевен.

Съгласно данни от „Доклад за състоянието на околната среда през 2020г., компонент „Шум“ на РИОСВ-Плевен, дейността на РИОСВ обхваща контрола, организацията на измерването, оценката и управлението на шума, излъчван в околната

среда от промишлени инсталации и съоръжения. Контролът обхваща спазването от страна на промишлените обекти на следните основни изисквания:

- Да извършват дейността си по начин, който не допуска предизвикване на шум в околната среда над нормите за съответните устройствени зони, в които се намират (промишлено-складови, жилищни, за отдих, за учебна дейност, за лечебни заведения и др.), определени в Наредба №6/26.06.2006г.;
- Да провеждат собствени периодични измервания, чрез възлагане на акредитирани лаборатории, на определени показатели за шума в околната среда, най-малко веднъж на 2 календарни години за обектите с издадени комплексни разрешителни, или по предписание на контролния орган – за останалите промишлени обекти, съгласно изискванията на Наредба №54/13.12.2010г.;
- Да предоставят информация на РИОСВ за излъчвания от тях шум в околната среда и проведените измервания;

В обхвата на плановете проверки, по утвърден годишен график се провеждат контролни измервания на нивата на шум в околната среда, съвместно с Регионална лаборатория – Плевен към ИАОС. От своя страна, задължените оператори на промишлени източници на шум провеждат собствени периодични измервания, чрез възлагане на акредитирани лаборатории.

През 2020г. за област Ловеч от проверените обекти от РИОСВ-Плевен няма такива, за които е констатирано превишаване на граничните стойности за нива на шум в околната среда. През 2020г. не са измерени нива на шум по границата на промишлената площадка над граничната стойност за промишлено-складови територии 70 dBA. Най-голям брой обекти (50%) са с нива на шум между 60 и 65 dBA. За промишлените обекти, които се намират в близост до жилищни зони, освен спазването на нормата по границата на промишлената площадка (70 dBA) се контролира и спазването на граничната стойност за ниво на шум в т.нар. “място на въздействие” – пред най-близката жилищна или обществена сграда (55 dBA през деня). Измерените промишлени източници отговарят на нормативните изисквания. От проверените обекти няма такива, за които е констатирано превишаване на граничните стойности за нива на шум в околната среда. За периода 2017-2020г. не са установени промишлени източници на шум, несъответстващи на нормативните изисквания. Нараства значението на превантивния контрол по фактор “Шум” чрез поставяне на адекватни условия за запазване качеството на акустичната среда в рамките на процедурите по ОВОС, ЕО и издаване на комплексни разрешителни.

На територията на община Луковит няма големи промишлени източници на шум, излъчващ се в околната среда.

Вредни ефекти на шума върху здравето на населението

Степента на риска от увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора „шум” в околната среда е трудно установима. Обикновено този фактор не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот.

Шумът атакува почти всички органи и системи на човешкия организъм, като се проявява главно в четири насоки:

- *Психологично въздействие:* раздразнение, влияние върху работоспособността, въздействие върху речевата разбираемост и умствените способности.
- *Физиологично въздействие:*

а) Върху слуховия орган.

б) Върху функциите на отделни органи и системи:

- сърдечно съдовата система – учестване на сърдечния ритъм, промени, които водят до повишаване на кръвното налягане;
- дихателната система – изменения на респираторния ритъм;
- храносмилателна система – забавяне пасажа на храната и различни по степен и вид увреждания на стомаха;
- ендокринна система – изменение количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма, вестибуларна система, процесите на обмяната;

в) Върху организма като цяло и в частност върху висшата нервна дейност (нервна преумора, психични смущения и нестабилност, смущения на паметта, раздразнителност) и вегетативната нервна система (усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви);

- *Въздействие върху съня* – смущаването на нощната почивка не дава възможност за възстановяване на работоспособността и постепенно довежда организма до състояние на преумора;
- *Загуба на слуха* в резултат на продължително влияние на шум с висока интензивност;

Действието на фактора шум е най-отчетливо изразен в урбанизираните райони с население над 100 000 жители. Шумовото им натоварване зависи както от интензитета на шума, така и от продължителността на неговото въздействие.

Авиационният шум е по-дразнещ в сравнение с шумовете от други източници, тъй като се състои от спорадични шумови събития с определен издигащ се и спадащ модел и с по-висока честота и сила, към които човешкото ухо е особено чувствително.

Най-силно въздействие върху акустичната обстановка оказва транспортният шум. Неговият дял е 80-85% от общото шумово натоварване в градовете. Непрекъснатото увеличаване броя на моторните превозни средства и грешките в градоустройственото планиране са основните причини за оформянето на урбанизирана среда с утежнен, неблагоприятен за човешкото здраве акустичен режим.

II.2.6.1. Източници на шума

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В разглежданата градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, битов шум и шум от строителни дейности. В зависимост от характера (постоянен, периодично повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настоящата програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм. Неправилно е да се мисли, че високите шумови нива влияят само върху слуховия апарат на човека. Отражение на генерирания при различни дейности шум е медицински доказано върху психическото и нервно състояние на личността (централната нервна система), имунната система, дейността на стомашно-чревния тракт, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система, жлезите с вътрешна секреция и др.

Факторът шум не е от основните екологични проблеми за община Луковит, въпреки че на територията на Общината не се извършва мониторинг на акустичното състояние.

Шумовата характеристика на Общината се определя от транспортен шум и производствен шум. Източник на шумово замърсяване на територията на община Луковит е преди всичко автотранспорта, представен предимно от остарял автомобилен парк и незадоволителното състояние на пътните настилки. Друг източник на транспортен шум са преминаващите през територията на Общината ЖП – линии. На територията на Община Луковит съществува изградена железопътна мрежа с дължина 26,59 км. Чрез нея се осъществява връзка в две основни направления:

- II-ра жп линия София – Варна, която е основна национална линия и част от международната железопътна връзка София – Русе – Букурещ, минава в западната част на общината (гара Карлуково);
- 22-ра жп линия Червен бряг - Златна Панега (местно значение). Чрез жп възел Червен бряг, който отстои на 11 км от Луковит, през общинската територия се осигурява и жп връзка със с. Златна Панега и циментовия завод;

Община Луковит не разполага с данни за извършени замервания на шумовите нива, както в града, така и в останалите населени места от общината.

Като цяло въздействието на шума върху здравето на хората е незначително. Град Луковит се характеризира с нормална шумова среда. РЗИ-Ловеч осъществява контрол върху транспортния шум.

Представени са фирми на територията на общината, които съгласно издадените комплексни разрешителни за извършване на съответните дейности, изпълняват мерки за защита на околната среда (по компонент шум):

- **„ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит** - КР №83-Н1/2008г. актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016 на Керамичен завод, гр. Луковит – инсталация за изработване на керамични изделия - тухли, включваща тунелна пещ, машини за подготовка и обработка на суровата глина (колерганг, фина и груба мелница), ситов подавател, екструдер, режеща инсталация, тунелна сушилка, участък „Пакетиране и експедиция“. Шум – наблюденията за нивата на шум се извършват веднъж на две години. Резултатите от проведените през 2020г. измервания на нивата на звуковото налягане в таблицата по-долу, показват, че се спазват граничните стойности на еквивалентните нива на шум, посочени в комплексното разрешително. Измерената обща звукова мощност е $105,3 \pm 0,5$ dB (A).

Шумови емисии

Място на измерването	Стойности съгласно КР dB (A)	Измерено ниво на звуково налягане dB (A)
т.1	70	55,5±0,5
т.2	70	59,3±0,5
т.3	70	53,6±0,5
т.4	70	58,5±0,5
т.5	70	63,7±0,5
т.6	70	64,2±0,5
т.7	70	54,2±0,5
т.8	70	51,0±0,5
т.9	70	51,3±0,5
т.10	70	50,7±0,5
т.11	70	54,9±0,5

т.12	70	60,6±0,5
т.13 място на въздействие	55	53,4±0,5

- **„ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД, гр. Луковит** – КР №440-Н1/2015г. на Инсталация за регенериране на отработени масла – капацитет 75 тона/24 часа, резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла) – капацитет 2 880 тона. Инсталацията включва - ректификация на отработените масла, киселинно почистване на дестилати, контактно почистване на киселинно пречистени дестилати, производство на битум; резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла); производство на антифриз, производство на препарат за почистване на автостъкла, пресоване на отработени маслени филтри от моторни превозни средства. **Шум** – наблюденията за нивата на шум се извършват веднъж на две години /оценява се общата звукова мощност на площадката, еквивалентни нива на шум в определени точки по оградата на площадката и еквивалентни нива на шум в мястото на въздействие/. През 2021г. е проведен собствен периодичен мониторинг на показателите за шум. За 2020г. няма постъпили жалби от живущи около площадката, няма установени несъответствия с поставените в разрешителното максимално допустими нива за компонент шум.

II.2.6.2. Предприети мерки

Основните мероприятия, които се препоръчват на общините, са свързани с подобряване организацията на транспорта, пътната инфраструктура, начина на застрояване и организация на териториите, създаване и поддържане на „тихи зони“ и зони, подлежащи на усилен шумова защита, прилежащи към детските, здравните и учебните заведения, жилищата и местата за отдих. Това са дейности, зависещи от доброто управление на градската среда и които са изцяло в прерогативите на общинските ръководства. Мерките които могат да бъдат приложени са:

- технически изправни автомобили, като в населените места се движат с по-ниска скорост;
- трафика на тежкотоварни автомобили да се изнесе извън населените места;
- поддържане на пътните настилки;
- екраниране транспортния шум чрез озеленяване с подходящи видове храсти и дървета, разположени шахматно, които могат да намалят нивото му с 20-25 dB;

С цел недопускане възникването на здравен риск е препоръчително да се прилагат мерки по озеленяване с трайни насаждения в населените места и подобряване на експлоатационното състояние на пътните настилки. Прилагане на оптимизирана схема на транспортната мрежа в град Луковит е възможно да подобри състоянието на шумовата среда.

ИЗВОДИ:

- ✚ На територията на общината няма големи промишлени източници на шум, излъчващ се в околната среда;
- ✚ Факторът шум не е от основните екологични проблеми за община Луковит, въпреки че на територията на Общината не се извършва мониторинг на акустичното състояние;
- ✚ Източник на шумово замърсяване на територията на община Луковит е преди всичко автотранспорта, представен предимно от остарял автомобилен парк и

- незадоволителното състояние на пътните настилки. Друг източник на транспортен шум са преминаващите през територията на Общината ЖП – линии;
- ✚ Намаляване на шумовото натоварване на жилищната и градската среда от моторните превозни средства, увеселителните заведения и др. дразнители - озеленяване на проблемните приоритетни райони, чрез изграждане на шумозаглушителни зелени пояси и бариери;

II.2.7. Зелени площи в населените места

Обхватът на съществуващата „зелена система“ включва всички действащи (изградени и отредени) паркове, вътрешно-квартални озеленени пространства, градини и скверове, улични линейни озеленявания, мелиоративна растителност по водосборите и по бреговете на водните площи, горската растителност по периферията.

В община Луковит е приета *„Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Луковит“* (изд. на основание чл. 21, ал. 2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и чл. 62, ал. 10 от ЗУТ, изм. с Решение на ОбС-Луковит №522, Протокол №60/17.04.2019г.). С тази наредба се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на територията на община Луковит. Зелената система на община Луковит е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места на територията на общината, чрез поддържане на екологична, рекреативна и естетическа функции. Общински съвет гр. Луковит чрез бюджета на Общината обезпечава необходимите средства за поддържане на оптимални жизнени условия на декоративната растителност в общинските зелени площи. Не са обект на тази наредба озеленените площи със специално предназначение, като ботанически градини, дендрариуми, дървета с историческо значение, обявени по съответния ред, овощните дървета в селищните територии и др., статутът, на които е определен с нормативен акт. По реда на тази Наредба се установяват и обезщетяват всички вреди, причинени на озеленените площи и декоративната растителност от физически и юридически лица. Не подлежат на установяване и обезщетяване по реда на тази Наредба щети, които са причинени от природни бедствия, аварии и катастрофи.

Органите на управление на зелената система са:

- *Общински съвет - гр. Луковит* - управлява качеството на зелената система на община Луковит въз основа на функционалното предназначение, интензитета на поддържане и териториалното разположение на зелените площи;
- *Кметът на община Луковит* - ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система, организира изпълнението на бюджета по дейност *“озеленяване”* и на дългосрочните програми за развитието на зелената система и дава указания по прилагането на наредбата;
- *Кметовете и кметските наместници на населените места:*
 - Организируют провеждането на необходимите мероприятия по опазването и поддържането на зелената система на територията на населеното място;
 - Изпълняват делегираните им от кмета на община Луковит функции;

Планирането на зелената система се извършва с общ устройствен план (ОУП) и подробни устройствени планове (ПУП). С ОУП на Община Луковит и правилата за прилагането му и с ПУП се определят територии, устройствени зони и самостоятелни терени за озеленяване, както и специфични правила и нормативи за тяхното устройство и застрояване. Заданията за изработване на ПУП на обществени зелени площи по чл. 61 от

ЗУТ се разглеждат и приемат от ОБЕСУТ и от постоянната комисия по Териториално и селищно устройство при Общински свет - Луковит.

Всички лица са длъжни да опазват зелените площи, независимо от тяхната собственост. Опазването на зелените площи включва:

- Полагане на постоянни грижи за поддържането в добро състояние на зелените площи;
- Недопускане на действие или бездействие, които водят до увреждане или унищожаване на зелените площи, настилките и парковите съоръжения;

Превантивното опазване на озеленените площи и декоративната растителност се осигурява чрез решенията на устройствените планове и инвестиционните проекти. Зелените площи на територията на общината за широко обществено ползване се опазват и поддържат от общината, а зелените площи и декоративната растителност с ограничено обществено ползване и със специално предназначение в урегулираните поземлени имоти на територията на общината се опазват от собствениците им.

Актовете за установяване на административни нарушения по тази наредба се съставят от служителите на РПУ - Луковит, от служителите на общинската администрация, от кметовете на кметства и кметските наместници на територията на Община Луковит.

Структура на зелената система на община Луковит

Основа на зелената система са озеленените площи, предназначени за широко обществено ползване – паркове, градини, детски площадки, улично озеленяване, извън селищни паркове и лесопаркове, гробищен парк. Във всички населени места към зелената система допринася дворно озеленяване на обществените и частни имоти.

На територията на община Луковит територията, предназначена за рекреационни дейности, озеленяване, паркове градини и др., заема 0,33% от общата територия на общината или 151,78 ха.

Зелените площи са основно тревни площи с дървета и храсти. Основните видове дървета, използвани в озеленяването са - липа, кестен, американски ясен, бреза, каталпа и др. Обектите на поддръжка в голямата си част са озеленени терени общинска собственост в гр. Луковит към жилищни сгради, прилежащи улични зелени площи и градинки. Озеленените площи на общината се обединяват в зелена система като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението. Площите в централната част на града са оформени и добре поддържани. Поддръжката на озеленените площи е комплекс от манипулации извършвани в тях осигуряващи добрия им вид в съответствие със сезонните изисквания и биологичните особености на растителността. Поддържането на чистотата в зелените площи се изразява в следните видове дейности – метене, оборка, извозване на отпадъците до РЦУО - Луковит, както и други дейности, като извършване на ежегодни санитарни и подмладяващи резитби в озеленени площи на всички дървета на които се налага. Предприетите мерки за поддържане на зелените площи и други обществени територии и в голяма част от останалите населени места в общината е възможно главно чрез използване програмите за временна заетост към Бюрото по труда.

В град Луковит са обособени 2 парка, градската градина с площ от 21 493 кв. м и Попската градина с площ от 230 кв. м. Основен паркообразуващ фактор са двата парка, любимо място за разходка и отдих на местните жители и гости на града. Парковете изпълняват и допълнителни екологични функции, свързани с ролята на зелената система за подобряване на санитарно-хигиенните условия на града.

През 2020г. е извършена реконструкция и модернизация на съществуващата градина, като е запазена основната композиционна концепция и едновременно с това са добавени нови функционални зони, които да социализират парковата среда и да я приведат в съответствие със съвременните тенденции за градски дизайн. Организиран са нови пространства със зони за отдих край реката, изградена е нова площадка за игра и зона за спорт на открито, към зоните за разходка – оформени са площи с нова растителност, ботанически кът и алпинеум, където могат да се провеждат учебни часове на открито. Подменена е парковата настилка, нови бордюри към зелените площи, подменено е парковото осветление, изградени са ВиК системи - питейна чешма и фонтан, подменени са пейките и кошчетата за отпадъци. Обновяването е осъществено по проект „Реконструкция и благоустрояване на градската градина в град Луковит“, финансиран по Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020г., съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

В село Беленци за парк е урегулиран поземлен имот с площ от 54 000 кв. м (кв. 63, парцел XX).

Функционална структура на зелената система на гр. Луковит - основни аспекти

- *Функционален аспект* – обуславя се от функцията и предназначението на зелените площи, свързва се с осигуряването на необходимите зелени площи за широко обществено ползване, както и среда за живеене и труд в различните системи на градската структура;
- *Естетичен аспект* – свързан е с пространствената визия на града, с облика, който придава, както отделният парк, така и въздействието на зелена система като цяло върху урбанизираната градска среда;
- *Ландшафен аспект* - обезпечава вписването на града и неговите органични връзки с природните крайградски зони и прилежащите зелени площи;
- *Екологичен аспект* - свързан е с повишаване на биологичната активност на града чрез възможностите на зелената маса на растителността; подобряване на екологичните характеристики на средата - изолиране и филтриране на вредностите от транспорта и стопанските обекти; намаляване на шума, праха, серните и азотни оксиди в атмосферния въздух; осигуряване на екологичен комфорт в зоните за живеене и отдих;
- *Социален аспект* - е в посока задоволяване на нуждата от краткотраен отдих, както и чрез прякото влияние на микро-климатичните и санитарно-хигиенните показатели върху здравето на хората – зелените зони са среда с профилактичен и терапевтичен ефект, оказваща положително физиологично и психическо въздействие върху хората;

Елементите на зелената система на гр. Луковит са неравномерно разпределени, както в границите на града, така и около него. В централната градска част най-ефектен и ценен елемент на зелената система са обособените два парка (градската градина с площ от 21 493 кв. м и Попската градина с площ от 230 кв. м), следвани от добре оформените по-малки градини и прилежащото улично озеленяване по главните транспортни артерии. Зелените площи са основните паркообразуващи структури за централната част на гр. Луковит, които са емблематични за визията на града. Структурирани са зелени площи и около жилищните единици. Като цяло във всички части на градската среда има ситуирани зелени площи. Главните транспортни комуникации са задоволително обезпечени с дървесна растителност.

Основание за увеличаване на зелените площи са фактите, че върху дървета, храсти и треви се утаява около 70% от въздушния прах, а същите поглъщат около 60% от серния двуокис. Необходимостта от увеличаване на уличните дървета се мотивира и с наблюденията, че над зелените насаждения се образуват низходящи въздушни течения, утаяващи праха. С увеличаване броя на дърветата би се увеличила относителната влажност на въздуха.

Паркове за отдих извън населените места в община Луковит

- *Парк-каньон „Котлен“* – гр. Луковит - в околностите на гр. Луковит има много красив каньон на р. Златна Панега, местността „Котлен“, като през 1993-1995г. за проходимост в каньона са очертани две пътеки - планинарска пътека „Кончето“ и пътека за разходка „Погледец“;
- *Геопарк Искър-Панега* - обхваща всички природни и исторически забележителности на територията на с. Карлуково и свързва два различни района – този на Карлуковския карстов комплекс и на ландшафтния парк Панега. Освен красивите гледки, геопаркът предлага на посетителите множество пътечки, мостчета над и по реката, часта за отдих и пикник и пейки. По проект на Програма ФАР – „Развитие на българския екотуризъм“ BG 0202.02/ESC/G/DBET, през 2005г. започва създаването на първия геопарк в България „Искър-Панега“, включващ феноменално геоложко и геоморфоложко наследство от карстовия регион Карлуково и каньона на река Златна Панега. Самият геопарк е разделен на две части: Крайпътен ландшафтен парк „Панега“ - намира се непосредствено преди Луковит /в неговата южна част/ и Карлуковски карстов комплекс, намиращ се до село Карлуково. В рамките на гео-парка са обособени няколко геопътеки и други маршрути:
 - Карлуковски карстов комплекс;
 - Крайречен ландшафтен парк „Панега“;
 - Културно-исторически маршрут - по който любителите на историята и културата могат да се разходят до скалния манастирски комплекс от скитовете „Св. Марина“, „Св. Св. Дамян и Козма“, „Св. Григорий“, националният паметник на културата - църквата „Успение на Св. Богородица“ (единствената запазена сграда от Карлуковския манастир) или до с. Карлуково;

 Улично озеленяване - придружаваща транспорта зеленина - системата от улично озеленяване създава общ скелет и свързва чрез лентовидно озеленяване градските паркове, градини, озеленените пространства към обществените сгради и част от вътрешно-кварталните пространства. В същото време уличното озеленяване е най-уязвимо, поради постоянното замърсяване от транспортното движение, ненавременни и неправилни резитби, малкото място оставено за напояване. Негативно влияние има и ежегодното затрупване със сняг и примеси от сол и луга в следствие на снегочистването, също така нараняването на кореновата система на уличните дървета по време на ремонтите на тротоарната настилка и техническата инфраструктура, разположена под комуникациите. Състоянието на уличното озеленяване се характеризира с:

- *Входно-изходните и транзитните артерии* от първи клас са обезпечени в голямата си част със зелени полета - с добро озеленяване са изходите от град Луковит;
 - *Общоградските артерии* с непрекъснат режим на движение по трасетата си са с масирано разположена растителност в компактни лентовидни зелени полета, играеща роля на защитни екрани;
 - *Около общоградските артерии* с прекъснат режим на движение са разположени зелени полета с растителност, над 50% от цялата им дължина е с алеино разположени дървета. Мероприятията трябва да се насочат към уплътняване на съществуващата растителност, внасяне на дървета – алеино по тротоарите (където е възможно) и подмяна на видове в лошо състояние;
 - Много добро е озеленяването по протежение на съществуващите *пешеходни зони* – с изградени скверове, оформени групи от дървета, храсти;
- ✚ *Зелени площи с ограничено обществено ползване (спортни паркове)* - към спортните паркове можем да отнесем градския стадион „Хр. Ботев“ в гр. Луковит, състоянието му е задоволително. Прилежащите зелени площи трябва да се допълнят с подходяща дървесно-храстова растителност;
- ✚ *Зелени площи в жилищни зони* - съгласно функционалната структура, това са вътрешно-кварталните пространства на жилищните комплекси и групи както и дворните градини на частни жилища във вилните зони, селищни образувания и новите жилищни структури. Зелените площи в частните имоти участват също така в общия скелет на зелената система, със зелената си маса. От голямо значение за общата екологична картина е и зеленината в имотите на физическите и юридическите лица, като е необходимо да се съблюдава изпълнението на нормативната база за озеленяване на тези пространства;
- ✚ *Зелени площи в районите с обществено обслужване* - това са дворните и прилежащи терени към обектите за обществено обслужване, които осигуряват следните дейности по чл. 39 от Наредба №7 от 22.12.2003г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони – образование, здравеопазване и социални грижи, култура, религия, административни услуги, търговия и обществено хранене, битови услуги, други обществено-обслужващи дейности;
- ✚ *Зелени площи в производствените устройствени зони* - общото състояние на озеленяването към този вид терени не е задоволително. В последните години те търпят много преустройства, смяна на дейности, промени на собствеността и предназначението на имотите, което е нормално в процеса на реструктуриране на икономиката в района. Голяма част от производствените обекти с добре изградени зелени площи тангиращи жилищните квартали в компактната градска структура и главните пътни връзки променят предназначението си и стават смесени многофункционални зони, което е добра предпоставка за запазване на съществуващата дълготрайна растителност и обогатяване на зелените им площи. Зелените площи в индустриалната зона имат компактно разположение и осигуряват както защита от вредното въздействие на дейностите, така и обезпечават отдиха на работещите в зоната;
- ✚ *Зелени територии* на горски, декоративни и селскостопански разсадници;

- ✚ **Защитни насаждения** - защитните противоерозионни пояси имат важни мелиоративни и противоерозионни функции;

ИЗВОДИ:

- ✚ Обезпечеността на гр. Луковит със зелени площи е добра, вкл. и заобикалящия извънградски ландшафт и съществуващите зелени площи в градската среда;
- ✚ Паркове за отдих извън населените места в община Луковит са Парк-каньон „Котлен“ и Геопарк Искър-Панега;
- ✚ Озеленяване на проблемните приоритетни райони;
- ✚ Запазване на статута, поддържане и изграждане на зелената система и увеличаване дела на дълготрайната дървесна растителност, чрез планови и кампанийни залесителни мероприятия;
- ✚ Увеличаване на растителността със санитарно-защитни функции край някои по-натоварени пътни артерии, както и доизграждане и развитие на зелената система в населените места чрез нови зелени насаждения край улиците с цел намаляване праха и влажността на въздуха - зелените площи в общината са достатъчни, но е необходимо увеличаването им с цел утаяване на въздушния прах, образуван от увеличаващия се през годините автотранспортен трафик;

II.2.8. Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения

- ✚ **Законодателство, касаещо радиологичния мониторинг**

„Наредба за радиационна защита“ (обн. ДВ., бр.16/20.02.2018г., изм. и доп. ДВ., бр.110/29.12.2020г.) – с наредбата се определят изискванията за защита на здравето на професионално облъчвани лица и лица от населението и за предпазване от опасностите, произтичащи от въздействието на йонизиращи лъчения.

„Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Р България“ (Обн. ДВ. бр.112/28.11.1997г., изм. ДВ. бр.40/16.05.2006г.) - с наредбата се уреждат създаването, поддръжката, експлоатацията и развитието на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Р България.

„Наредба №9 от 14.03.1991г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти“ (Обн. ДВ. бр.35/03.05.1991г., ...изм. ДВ. бр.8/22.01.2002г.) - с тази наредба се определят нормите и изискванията за защита на населението от вредното въздействие на електромагнитни полета в честотния обхват от 30 kHz до 30 GHz. Населени територии по смисъла на тази наредба са селищата и зоните за продължително обитаване, курортните зони, зоните за отдих и лечение и др. в границите на тяхната регулация.

- ✚ **Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България**

Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама - фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Редът за създаването, поддържането, експлоатацията и развитието на автоматизираната система е регламентиран с „Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на

радиационния гама-фон в Р България“ (ПМС №434/19.11.1997г., обн. ДВ., бр.112/28.11.1999г.).

Радиационен гама-фон и нейонизиращи лъчения

Естественят радиационен гама-фон е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна за всеки регион. Известно е, че естествените радионуклиди - уран, радий, торий и продуктите на техния разпад, радиоактивните изотопи на калия, рубидия и др. имат широко разпространение в земната кора. Поради своите специфични физико-химични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда - литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, речни, езерни и морски води), въздуха, флората и фауната.

В резултат на дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпространение. Тези антропогенни източници на радиоактивност обуславят техногенната компонента на радиационния фон.

Нейонизиращите лъчения са едни от малко изследваните фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека и недостатъчно изяснени механизми за биологичните им ефекти.

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори, по-важни от които са:

- Електростатично поле;
- Постоянно магнитно поле;
- Свръх нискочестотни електрически и магнитни полета;
- Радиочестотни електромагнитни вълни;
- Инфракчервено лъчение;
- Видима светлина;
- Ултравиолетово лъчение;
- Лазерни лъчения и др.;

За източниците на електромагнитни лъчения е в сила „Наредба №9 от 14.03.1991г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти“ (ДВ., бр.35/1991г.), която регламентира пределно допустимите нива на електромагнитни полета в населените територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти.

Здравен риск съществува и за населението в битови условия - облъчване от телевизионни и други комуникационни системи и битови уреди - персонални компютри, микровълнови печки и др.

През последните години на територията на страната се появили много частни радио и телевизионни излъчватели, както и беше развита мрежата на радиотелекомуникационните компании. Това доведе до появата на множество нови източници на електромагнитно поле (ЕМП) в районите на градовете.

В национален мащаб предстои хармонизиране на българското законодателство с това на ЕС за оценка на експозицията на различни части от населението на нейонизиращи лъчения, както и на задълженията и правата на различни органи за недопускане на вредното им влияние.

Състояние на радиационната обстановка в община Луковит

Наблюденията за състоянието на радиационния гама-фон в страната се осъществяват чрез Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-

фон, посредством Локални мониторингови станции (ЛМС), обхващащи цялата територия на страната.

През 2020г. в РИОСВ-Плевен не са постъпвали жалби и сигнали от граждани или организации от дейности, свързани с източници на лъчения.

В община Луковит източници на вредни лъчения не са установени. В района не са разположени постоянни (локални) или мобилна станции за измерване на радиационния гама-фон, атмосферната радиоактивност и нейонизиращите лъчения.

Данни за състоянието на радиационния гама-фон от най-близко разположения до община Луковит *пункт Кнежа* на 20.04.2022г. за изминалите 24 часа от Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон са измерени - 0,103 ($\mu\text{Sv/h}$) (средни стойности за мощността на амбиентната еквивалентна доза - $H^*(10)$, микросиверт на час, ($\mu\text{Sv/h}$). Радиационният фон е над нормата.

Резултатите от измерванията са в рамките на допустимото (т.е до 0.36 $\mu\text{Sv/h}$ – нормален радиационен фон, над 0.36 до 0.72 $\mu\text{Sv/h}$ – повишен радиационен фон, над 0.72 $\mu\text{Sv/h}$ – над нормите).

Съгласно данни от „Доклад за резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения, като фактор на жизнената среда и на обектите, източници на нейонизиращи лъчения в област Ловеч 2021г.“ на РЗИ-Ловеч, на територията на община Луковит са регистрирани 20 бр. обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на обектите с обществено предназначение в РЗИ – Ловеч. През 2021г. в РЗИ-Ловеч не са постъпвали сигнали и жалби свързани с източници на нейонизиращи лъчения. В докладът е направено заключение, че от извършените измервания на всички обекти, източници на нейонизиращи лъчения, разположени в сградите (помещенията) и прилежащите терени на детски, учебни и лечебни заведения и на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради (централна градска част и жилищни комплекси) в големите градове на територията на Ловешка област няма отклонение от пределно допустимите стойности и няма риск за здравето на населението.

ИЗВОДИ:

- В община Луковит източници на вредни лъчения не са установени. Няма съществуващ риск за здравето на населението по отношение на радиационната обстановка и влиянието на нейонизиращи лъчения;
- Няма данни за йонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда в общината;
- През 2020г. в РИОСВ-Плевен не са постъпвали жалби и сигнали от граждани или организации от дейности, свързани с източници на лъчения;

II.2.9. Управленски фактори

II.2.9.1. Наличие на комисии /отдели, сектори, отделни специалисти в Общинския съвет /общинската администрация/ отговорности и задачи, които изпълняват

Органите за управление на дейностите по опазване на околната среда в общината основно са Кмета на Община Луковит и Общинския съвет.

Кметът на общината, съгласно изискванията на чл. 15 на ЗООС:

- Информира населението за състоянието на околната среда;
- Разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- Организира управлението на отпадъците на територията на общината;

- Контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- Организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- Определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролира изпълнението на техните задължения;
- Организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- Определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по този закон;
- Осъществява правомощията си по специалните закони в областта на околната среда;
- Определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда;

Кметът на общината може да възлага изпълнението на функциите си на кметовете на кметства.

Общински съвет - предоставено е правомощието да приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват и европейските политики за развитие на местните общности (чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА (обн. ДВ. бр.77/17.09.1991г.,изм. ДВ. бр.9/02.02.2021г.), както и приема правилници, наредби, инструкции и решения (чл. 21, ал. 2, ЗМСМА), определя изисквания за дейността на физическите и юридическите лица на територията на общината, които произтичат от екологичните, историческите, социалните и другите особености на населените места, както и от състоянието на инженерната и социалната инфраструктура (чл. 21, ал. 1, т. 13, ЗМСМА). Наказателните постановления се издават от кмета на общината или от негов заместник въз основа на акт, съставен от длъжностни лица, посочени в наредбата (чл. 22, ал. 5 ЗМСМА).

В изпълнение на своето правомощие, общинският съвет може да приеме наредби в областта на опазване на околната среда, които да предвиждат разпоредби, детайлизиращи изискванията на законите и подзаконовите нормативни актове на изпълнителната власт в съответствие със специфичните особености на населеното място, характеристиките на околната среда и др.

Общинският съвет приема правилник за организацията и дейността на общински съвет, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация. Съгласно приетият в общината *„Правилник за организацията и дейността на Общински съвет Луковит, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация за мандат 2019-2023г.“* (приет с Решение на ОбС-Луковит №42, Протокол №6/21.01.2020г., изм. и доп. с Решение №206, Протокол №24/26.02.2021г.), Общинският съвет създава постоянни и временни комисии. Постоянните комисии на общинския съвет в община Луковит по направления на дейност са:

- Комисия по Устройство на територията, селско, горско, ловно стопанство и опазване на околната среда;
- Комисия по Бюджет, икономика, европейски и национални програми;

- Комисия по Здравеопазване, ветеринарен контрол, социални дейности и заетост;
- Комисия по Законност, обществен ред и контрол по изпълнение решенията на Общински съвет;
- Комисия по Образование, култура, младежки дейности, спорт и туризъм;
- Комисия по Етнически, демографски проблеми и вероизповедания;
- Комисия по противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество;

Дейността по управление на отпадъците е делегирана на постоянната „Комисия по Устройство на територията, селско, горско, ловно стопанство и опазване на околната среда“, която е постоянна оперативна структура към Общинския съвет на общината за координиране и подпомагане работата на Общинската администрация. Всички въпроси, касаещи управлението на отпадъците на територията на общината се внасят за обсъждане от комисията. След дебатиране, изготвяне на становище и проект за Решение, обсъждания материал се внася за разглеждане на заседание на Общинския съвет.

Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“ /ППОП/ към Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“ /ПРУТ/ - участва в провеждането и планирането на общинската политика за местно икономическо развитие, в съответствие с целите и приоритетите, определени от стратегическите, плановите и програмните документи на общината. Участва при подготовката на проекти и тяхното администриране. Участва в разработването и актуализацията на концепции и схеми за развитие на общината, въз основа на целите приоритетите на националната политика за регионално развитие и на регионалната политика на ЕС. Събира, обобщава, анализира и представя информация за възможностите за финансиране на проекти на общината от различни програми и фондове. Организира разработването и изпълнението на програми и проекти, отразяващи общинската политика в областта на устойчиво развитие на общината. Изготвя или участва в изготвянето на програми, стратегии и други дългосрочни материали, база за устойчиво развитие по отношение на околната среда, икономиката и обществото като цяло. Изготвя и участва в изготвяне и актуализация на Общински план за развитие и изготвя документите за наблюдение. Участва в разработката и контрола на Система за управление на качеството ISO 9001-2008, касаещ вътрешните одити, извършване на превантивни и коригиращи действия. Организира и поддържа партньорство с НПО и бизнеса за реализация на съвместни планове и програми. Изпълнява задълженията, регламентирани в Интегрираната система за финансово управление и контрол на Община Луковит. Отговаря за цялостната дейност по организацията, изпълнението и отчетността на обществените поръчки. Отговаря за подготовката и провеждане на ОП с обекти „Строителство“, „Доставка“ и „Услуга“. Води общински регистър на ОП като вписва сключените договори. Съхранява досиетата на проведените ОП. Изпраща информация изискваща се от ЗОП на АОП и др. при поискване. Поддържа профил на купувача. Извършва контрол по изпълнение на наредби на ОбС-Луковит – „Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на община Луковит“;

Заместник кметът по бюджет, финанси и дейности в икономиката – организира разработването на инвестиционната политика и стратегия на общината, ръководи и координира дейността на екологичната политика на общината и специализираните органи по благоустрояване и хигиенизиране.

Звено „Инспекторат“ към администрацията на община Луковит е на общинска бюджетна издръжка. Инспекторатът осигурява и подпомага изпълнението на контролните функции на кмета на община Луковит. Съобразно правомощията си звеното „Инспекторат“

осъществява контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на община Луковит на нормативни актове, приети от Общински съвет Луковит, на законовите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е Община Луковит, когато такива функции са му възложени от Кмета на Община Луковит. При изпълнение на функциите си звено „Инспекторат“ осъществява текущ, превантивен и последващ контрол, дава писмени предписания и следи за изпълнението им.

Дейността по установяване на нарушения на наредбите се осъществява от инспекторите в звено „Инспекторат“ чрез проверки на място, служебно, по сигнал или жалба от лице, по информация от средствата за масово осведомяване, по искане от друг контролен орган или звено от общинската администрация. При изпълнение на правомощията си, инспекторът осъществява и административно-наказателна дейност по предвидения законов ред, при спазване на Закона за административните нарушения и наказания и съответния нормативен акт, по които се извършва контрол по спазването и констатирането на нарушения.

Числеността на звено „Инспекторат“ се предлага от Кмета на Общината и се утвърждава от Общински съвет - Луковит. Заместник - кметът на Община Луковит по бюджет, финанси и дейности в икономиката:

- Ръководи, координира и контролира изпълнението на функциите на звено „Инспекторат“;
- Отговаря за дейността на звеното и определя задачите за изпълнение;
- Резолира постъпилите пряко до него или по резолюция на кмета на Общината жалби и сигнали от граждани, назначава проверки по тях, съгласува писмените отговори;
- Дава указания преди, по време и след приключване на съответната проверка;
- Определя конкретните задачи на служителите в звеното, съобразно длъжностните характеристики;
- Одобрява графици за дежурства /в случаите, когато е необходимо/ и тематични проверки /по определен актуален въпрос или нормативен акт/;
- Координира дейността на звеното с органите на МВР;
- Изпълнява и други задачи и функции, определени от Кмета на Общината, свързани с дейността на звеното;

При извършване на проверки в населените места на Общината и землищата им, кметовете на кметства и кметски наместници са длъжни да оказват пълно съдействие на инспекторите, а при необходимост да се търси такова от органите на Министерство на вътрешните работи.

Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“ /ППОП/ към Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“ /ПРУТ/ от структурата на общинската администрация е ангажиран с разработването на политики в областта на околната среда и тяхното изпълнение на територията на общината. Началникът на отдела - ръководи, планира, организира, контролира и координира работата на експертите в отдела, пряко е ангажиран с подготвителните дейности по отношение изготвянето на Програмата за опазване на околната среда и нейното изпълнение. В изпълнение на тези дейности началник отдела основно се подпомага от еколога, който е със съответното образование и квалификация и обменя информация, сътрудничи от името на общината с РИОСВ-Плевен; РЗИ-Ловеч; „ВиК“ АД – гр. Ловеч; Областен управител – Ловеч; Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район; Северозападно държавно предприятие (обхваща изцяло областите Видин, Монтана, Враца и Плевен и части от областите Ловеч и София),

като включва района на дейност на Държавно горско стопанство-Ловеч; Регионална дирекция по горите – Ловеч; „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София (извършващо дейностите по „Събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на община Луковит“).

За повишаване институционалният капацитет на служителите в общинската администрация, имащи отговорности за решаването на въпроси по опазването на околната среда, следва да се търсят всички възможни форми и средства, като например:

- Получаване на външна подкрепа за институционалното укрепване на администрацията;
- Обучение и повишаване на квалификацията;
- Създаване на структури, включително и на свободни начала, които да подпомагат решаването на проблеми в областта на опазването на околната среда;
- Търсене на форми за прехвърляне на част от задачите чрез различни форми на професионални консултантски организации и др.;

II.2.9.2. Квалификация на кадрите, заети в горепосочените дейности

Община Луковит е развила добър капацитет в областта на управление на околната среда. Възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината са напълно обезпечени чрез функциите на административните звена в общинската администрация. Разпределението на функциите в общинската администрация е ясно и няма припокриване на функции както в хоризонтален, така и във вертикален аспект.

Общината прилага много добра практика на комбинация от няколко подхода за организация и изпълнение на дейностите - чрез общинска администрация, чрез договори с изпълнители по реда на ЗОП и чрез договори с колективни организации за оползотворяване и с лица с разрешителни по ЗУО за дейности с отпадъци.

Квалификацията на служителите в общинската администрация е подходяща за изпълнение на възложените дейности в областта на управление на околната среда. Общината прилага мерки за повишаване на квалификацията чрез участие в специализирани обучения. Не се наблюдават проблеми, свързани с текучество или затруднения при набиране на персонал. В количествено отношение, броят на служителите в звената за управление на отпадъците е недостатъчен, особено за обезпечаване на контролната дейност.

За подобряване административният капацитет и за да бъдат актуално информирани, относно последните промени в нормативната уредба по опазване на околната среда, служителите на общинската администрация е необходимо периодично да участват в семинари-обучения. Всички експерти от общинската администрация имащи отговорности и участващи в решаването на въпросите по опазване на околната среда са с висше образование.

Служители от общинската администрация на Община Луковит са участвали в следните обучения:

- Договор M13-22-72/04.08.2014г. „Инвестиция в капацитет – успешна община“, Приоритетна ос II „Управление на човешките ресурси“, Подприоритет 2.2. „Компетентна и ефективна държавна администрация“, бюджетна линия BG051PO002/13/2.2-04, ОП „Административен капацитет 2007-2013г.“, 2014-2015г.;

II.2.9.3. Общински наредби в разглежданата област

Общинските наредби са подзаконовни нормативни актове, издавани от органите на местното самоуправление в изпълнение на техните правомощия. Приемането на общински наредби в областта на опазване на околната среда е предвидено в законовите норми като задължение за общините единствено по отношение на управление на отпадъците. Общинските наредби трябва да бъдат разработени съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, като заплащането за предоставяне на съответните услуги да бъде съобразено със Закона за местните данъци и такси. Приемането на общински наредби в останалите сектори в областта на опазване на околната среда е реализиране на възможността и на правомощията им, предоставени от ЗМСМА да определят специфични изисквания по въпроси, свързани с опазване на околната среда от местно значение.

Общините имат правомощия, задължения и отговорности по прилагане на законодателството по опазване на околната среда. В областта на опазване на околната среда община Луковит е приела и изпълнява следните наредби:

- **„Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на община Луковит“** (приета с Решение на ОбС-Луковит №498/26.02.2019г., изм. с Решение №219, Протокол №26/25.03.2021г.) – наредбата урежда реда и условията за екологосъобразното управление на отпадъците (изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци) на територията на община Луковит в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове. Регламентира задълженията на физическите и юридическите лица при управлението на следните видове отпадъци на територията на Община Луковит: битови отпадъци, включително биоотпадъци; строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината; опасни битови отпадъци – опаковки от бои, лакове, домакински почистващи препарати; газоразрядни лампи и електронно-лъчеви тръби; лекарства с изтекъл срок на годност както и други опасни отпадъци, образувани от физически лица; масово разпространени отпадъци - опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), отработени моторни масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми (ИУГ), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) и др.; отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ). С наредбата се урежда заплащането на съответните услуги за дейностите, свързани с битовите и строителните отпадъци, предоставяни от общината, във връзка с чл. 19 от ЗУО. Наредбата определя глобите и санкциите за нарушаване на фиксираните в нея норми. Наредбата урежда и изискванията към площадката и условията за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло; условията за регистрация на площадките, както и за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.
- **„Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Луковит“** (изд. на основание чл. 21, ал. 2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и чл. 62, ал. 10 от ЗУТ, изм. с Решение на ОбС-Луковит №522, Протокол №60/17.04.2019г.) – наредба урежда

обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на територията на община Луковит. Зелената система на община Луковит е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места на територията на общината, чрез поддържане на екологична, рекреативна и естетическа функции. Общински съвет гр. Луковит чрез бюджета на Общината обезпечава необходимите средства за поддържане на оптимални жизнени условия на декоративната растителност в общинските зелени площи. Не са обект на тази наредба озеленените площи със специално предназначение, като ботанически градини, дендрариуми, дървета с историческо значение, обявени по съответния ред, овощните дървета в селищните територии и др., статутът, на които е определен с нормативен акт. По реда на тази Наредба се установяват и обезщетяват всички вреди, причинени на озеленените площи и декоративната растителност от физически и юридически лица. Не подлежат на установяване и обезщетяване по реда на тази Наредба щети, които са причинени от природни бедствия, аварии и катастрофи. Органите на управление на зелената система са:

- *Общински съвет - гр. Луковит* - управлява качеството на зелената система на община Луковит въз основа на функционалното предназначение, интензитета на поддържане и териториалното разположение на зелените площи;
- *Кметът на община Луковит* - ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система, организира изпълнението на бюджета по дейност "озеленяване" и на дългосрочните програми за развитието на зелената система и дава указания по прилагането на наредбата;
- *Кметовете и кметските наместници на населените места* - организират провеждането на необходимите мероприятия по опазването и поддържането на зелената система на територията на населеното място; изпълняват делегираните им от кмета на община Луковит функции;

Актовете за установяване на административни нарушения по тази наредба се съставят от служителите на РПУ - Луковит, от служителите на общинската администрация, от кметовете на кметства и кметските наместници на територията на Община Луковит;

- **„Наредба №1 за опазване на обществения ред на територията на община Луковит“** (приета с Решение на ОбС-Луковит №530/16.05.2019г., изм. с Решение №96/06.06.2020г. на АдмС - Ловеч по адм. д. №310/2019г.) – с наредба се уреждат обществените отношения, свързани с реда, условията и специалните изисквания за осигуряване на обществения ред, опазване на собствеността, чистотата и околната среда на територията на община Луковит, с оглед осигуряване на условия за спокойствие, сигурност, труд, отдих и здравословна жизнена среда на гражданите и защита на техните права. Наредбата има действие спрямо всички български и чуждестранни физически лица, постоянно живеещи или временно пребиваващи на територията на община Луковит, както и за юридически лица, учреждения, стопански, обществени и други организации, развиващи дейност на територията на общината. Заповедите на кмета на Общината и кметовете на кметства относно осигуряване на обществения ред са задължителни за ръководителите на учреждения, стопански и други организации и гражданите на територията на Община Луковит. За „Опазване на околната среда“ от наредбата, община Луковит извършва следните дейности:

- Осъществява контрол на проблемни производства и обекти, потенциални замърсители на околната среда, съвместно със специализираните държавни органи;
- Предприема мерки и действия за опазване на защитените територии, флората и фауната;
- Провежда образователни и информационни кампании с нестопански организации и обществеността по проблемите, свързани с опазване на околната среда;

Общината има право на достъп до наличната информация за състоянието на околната среда. Общината организира публични обсъждания на доклади по Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) на инвестиционни намерения и обекти в действия. Може да спре изпълнението на проекти и упражняване на дейности, за които ОВОС е отрицателна или могат да причинят неотстраними вреди на околната среда и човешкото здраве.

Актовете за установяване на административните нарушения се съставят от - длъжностни лица, определени със заповед на Кмета на общината; кметовете на кметства за нарушенията, извършени на територията на съответното кметство; началника на РУ – гр. Луковит или от упълномощени от него служители на МВР;

II.2.9.4. Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват на които попада общината

В изпълнение на задълженията по Закона за опазване на околната среда в общината се обявяват всички инвестиционни намерения, публично се оповестяват и се провеждат съответните публични обсъждания.

Мониторингът на показателите на КАВ на територията на област Ловеч се осъществява от *стационарна автоматична измервателна станция (АИС)* – Ловеч. Община Луковит е част от Северен Дунавски район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух. За състоянието на въздуха може да се съди по резултатите от извършван периодично мониторинг на атмосферния въздух чрез мобилна автоматична станция – МАС на Регионална лаборатория - Плевен. През 2017г. със станцията са проведени индикативни измервания на КАВ на територията на гр. Луковит.

РЗИ-Ловеч извършва наблюдение, оценка и контрол на шума в урбанизираните територии и обществените сгради, на замърсителите на питейните води.

РИОСВ – Плевен има компетенции по отношение на опазване на въздуха, водите и почвите от замърсяване и увреждане, произнасяне по екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда.

В своята работа *Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки” /ППОП/* към *Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията” /ПРУТ/* координира дейността на общинската администрация в областта на екологията, като обменя информация и си сътрудничи от името на общината със следните компетентни органи:

„Регионална инспекция по околната среда и водите – гр. Плевен“ (РИОСВ-Плевен)

РИОСВ-Плевен е административна структура към МОСВ, която осигурява провеждането на държавната политика по опазване на околната среда на регионално равнище. Функциите, компетентността, задачите и задълженията на инспекцията са

регламентирани в „Правилника за устройството и дейността на регионалните инспекции по околна среда и водите“. РИОСВ-Плевен има компетенции по отношение на:

- Опазване на въздуха, водите и почвите от замърсяване и увреждане;
- Произнасяне по екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда;
- Предотвратяване и ограничаване на промишленото замърсяване;
- Екологосъобразно управление на отпадъците;
- Управление на опасни химични вещества и препарати и на генетично модифицирани организми;
- Опазване на елементите на Националната екологична мрежа и биологичното разнообразие, както и устойчивото използване на биологичните ресурси;
- Опазване и подобряване на акустична среда, намаляване или елиминиране на въздействията от природна и техногенна радиоактивност, електромагнитни полета и други физични фактори;
- Изготвяне и предоставяне на информация за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на Закона за опазване на околната среда, в т.ч. включване на база данни за състоянието на околната среда по годишните доклади за състоянието на околната среда на територията на РИОСВ;
- Изготвяне и предоставяне на министъра на околната среда и водите и на изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) информация за включването ѝ в публичните регистри по чл. 129 и чл.130 от ЗООС;
- Организация на процеса на участие на обществеността при вземане на решения в областта на околната среда;
- Контрол по изпълнението на мерките по програмите за управление на дейностите по отпадъците;
- Съгласуване на общинските програми за намаляване нивата на замърсителите на атмосферния въздух, както и общинските оперативни планове за действие съгласно изискванията на Закона за чистота на атмосферния въздух;

При провеждане на своята дейност РИОСВ-Плевен има регулиращи, информационни и контролни функции:

- **Регулиращи функции и задължения** - разработва или участва в разработването на документи в областта на опазването на околната среда и устойчивото ползване на природните ресурси и провежда на регионално равнище дейности, свързани с политиката на държавата в тази област. При осъществяване на тези функции РИОСВ - участва с един или няколко представители в комисиите за рекултивация на нарушени терени; общинските и областните експертни съвети по устройство на територията и Националния експертен съвет по устройство на територията за приемане на проекти и технически решения за водоснабдителните и канализационните системи, вкл. и селищни пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, както и разглежда и приема устройствени планове, проекти и решения; технически съвети при регионалните управления на горите за приемане на решения относно лесоустройствени проекти, планове и програми; програмните съвети за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, създадени с цел разработване на програмите за намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух по чл. 27 ЗЧАВ; междуправителствените и междуправителствените комисии по екологични проблеми на прилежащата територия; комисии за определяне състоянието на популациите или находищата на

уязвими животински или растителни видове във връзка с опазването и устойчивото им ползване; областни комисии за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи; комисии за промяна предназначението на земеделските земи; обществени обсъждания на проекти на планове за управление на национални и природни паркове, публично обсъждане на изпълнението на планове за управление; комисии за установяване на щети, нанесени на защитени видове; областни комисии по Закона за обществените поръчки, за случаи по Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ЗОПОЕЩ). Регулиращите функции и задължения включват и произнасяне, утвърждаване или съгласуване в съответствие с нормативните изисквания на общинските програми за намаляване нивата на замърсителите на атмосферния въздух, както и общинските оперативни планове за действие съгласно изискванията на ЗЧАВ; програмите за управление на дейностите по отпадъците; по обстоятелствата, свързани с преценка на искането за заустване на отпадъчни води и по емисионните нива по реда на чл. 13 от Наредба №2 от 2011г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване; разработване на планове за действие при екологични инциденти; режими на ползване на биологични ресурси.

- **Информационни функции и задължения** - предоставя информация на обществеността в областта на околната среда, в т.ч. чрез средствата за масово осведомяване, повишаване на общественото съзнание и култура в областта на околната среда и поддържа регистри и база данни, като предоставя достъп до информация за околната среда на обществеността, предприема действия за информиране на заинтересованите ведомства и организации и средствата за масово осведомяване при регистрирано превишаване на алармените прагове за нивата на серен диоксид, азотен диоксид и озон; предоставя информация, свързана с дейността на инспекцията, на средствата за масово осведомяване; поддържа регистър на подадените заявления за достъп до информация, както и на обектите от Националната екологична мрежа; актуализира данните в регистъра по чл. 102 ЗООС за процедурите от компетенциите на РИОСВ; поддържа електронна база данни за извършения от РИОСВ контрол по изпълнение на условията в разрешителните за заустване; осигурява достъп чрез интернет страницата на РИОСВ за определени процедури по глава шеста от ЗООС за инвестиционни предложения, издадените решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС/ЕО, решения по ОВОС и становища по ЕО, както и по ОС; поддържа и осигурява ефективното функциониране на информационните центрове за обществеността; създава и поддържа интернет страницата на РИОСВ; издава информационни материали, свързани с дейността на РИОСВ, вкл. годишните доклади за състоянието на околната среда; изготвя и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за включването ѝ в публичния регистър по ЗОПОЕЩ; предоставя информация на заинтересовани организации относно приложимите правни изисквания, свързани с околната среда, във връзка с регистрации по EMAS. Организира кампании за повишаване на общественото съзнание и култура в областта на околната среда и тяхното провеждане на регионално ниво и включва обществеността в процеса на вземане на решения, свързани с опазване на околната среда.

- **Контролни функции и задължения** - осъществява превантивен, текущ и последващ контрол, свързан с прилагането на нормативните актове, регламентиращи качеството на компонентите на околната среда и факторите, които ѝ въздействат. Контролът се провежда по отношение на съответствие с нормативните изисквания на качествата на компонентите и факторите на околната среда и регистрираните в тях изменения, действия или бездействия на органи или лица, които могат да доведат или довеждат до замърсяване или увреждане на околната среда, изпълнението на условията в решения по ОВОС, комплексни разрешителни, разрешения за дейности с отпадъци, както и на условия и изисквания на издадените по реда на Закона за водите разрешителни за заустване на отпадъчни води, изпълнението на мерките, посочени в становищата по екологични оценки на планове и програми, управлението на опасни химични вещества и препарати, в т.ч. и на разрешителните по чл. 104 от ЗООС, разработване, участие в разработването, съгласуване и/или изпълнение на стратегии и програми в областта на опазване на околната среда. При изпълнение на правомощията си по осъществяване на превантивен, текущ и последващ контрол длъжностните лица на РИОСВ - извършват проверки, съставят предупредителни и констативни протоколи, дават предписания със срокове и отговорници, контролират тяхното изпълнение, изискват и имат право да получават справки, документи и писмени обяснения от представителите на проверяваните обекти съгласно действащото законодателство; съставят актове за установяване на административни нарушения съобразно предоставената им компетентност; имат право на свободен достъп до всички обекти на територията на РИОСВ за извършване на проверка, когато дейностите в тях са настоящи или потенциални източници на замърсяване или увреждане на околната среда; имат право да изискват и да получат съдействие от държавните и общинските органи, организации, юридически и физически лица; участват и съдействат при създаването и функционирането на Националната система за мониторинг на околната среда в рамките на правомощията си; налагат принудителни административни мерки съобразно предоставените им компетенции и съгласно нормативните актове, касаещи дейността на РИОСВ. При осъществяване на правомощията си длъжностните лица от РИОСВ се легитимират със служебни карти, издадени от министъра на околната среда и водите.

 „Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район – гр. Плевен“ (БДУВДР)

Дунавският район за басейново управление с център гр. Плевен включва водосборните области на реките Искър, Ерма, Нишава, Огоста и западно от Огоста, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом и Дунавски Добруджански реки. БДУВДР в административно-териториален обхват дейността на дирекцията покрива 18 области, като София, Плевен, **Ловеч**, Русе, Силистра, В. Търново, Враца, Монтана, Видин, Разград, Добрич, Шумен и др. и 126 общини, сред които е община **Луковит**. Общата площ, която обхваща дирекцията е 47 235 км² или 42,5% от територията на страната. Предвид голямата територия на Дунавския речен басейн и с цел изграждане на добре организирана и гъвкава структура, към БДУВДР са създадени регионални водни бюра в градовете Враца, София, В. Търново и Русе. БДУВДР изпълнява управленски, регулаторни, информационни и контролни функции. При осъществяването на тези функции дирекцията провежда и участва в дейности, свързани с политиката на държавата в областта на управлението на водите.

- **Управленски функции** – включват разработване на План за управление на речния басейн и План за управление на риска от наводнения, стопанисване на водите изключителна държавна собственост, които не са предоставени на концесия, стопанисване съоръженията за подземни води - публична държавна собственост;
- Разрешителния режим за водовземане и ползване на водните обекти се въвежда от Закона за водите, като средство за регулиране на нуждите на обществото и лицата от водни ресурси с определено количество и качество. В **регулаторните функции** са включени и разработването на мрежите за мониторинг на водите на басейново ниво, определянето на санитарно-охранителните зони около съоръженията за питейно-битово водоснабдяване, воденето на регистрите на издадените разрешителни;
- **Информационни функции** – включват осигуряване на информация за обществеността за състоянието на водите, връзките с медиите и населението в района за басейново управление, контактите с всички заинтересовани лица, както и включване на гражданите в процеса на управление и вземане на решения;
- **Контролни дейности** – са във връзка с недопускане и предотвратяване последиците от вредното въздействие върху водите, съхраняването и опазването на водните екосистеми и свързаните с тях екосистеми;

„Регионална здравна инспекция – гр. Ловеч“ (РЗИ-Ловеч)

РЗИ-Ловеч осъществява следните дейности:

- Осъществява държавна политика на територията на Ловешка област;
- Контрол по спазването на здравните изисквания към обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека и факторите на жизнената среда;
- Контрол върху заразните болести;
- Контрол върху здравословното състояние на контактните със заразоболни лица, заразноносителите и съмнително болните от заразни болести, на лицата по чл. 34, ал. 3 от ЗЗ както и на други лица по епидемични показания;
- Извършва промоция на здравето и интегрирана профилактика на болестите;
- Извършва лабораторни изследвания;
- Лабораторен контрол на факторите на жизнената среда и анализиране и оценяване на влиянието им върху здравето на гражданите;
- Наблюдение, оценка и контрол на шума в урбанизираните територии и обществените сгради, на замърсителите на питейните води;
- Оказва методическа, консултативна и експертна помощ в областта на опазване на общественото здраве;
- Участва в разработване и изпълнение на регионални програми и проекти в областта на опазването на общественото здраве;
- Контролира регистрацията и здравната дейност, осъществявана от лечебни заведения и здравни кабинети;
- Извършва регистрация на лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите и осъществява контрол по извършената регистрация;
- Регистрация на лицата, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве, и осъществява контрол върху дейността им;
- Регистрация на дрогерии;

- Издава удостоверение за изпълнение на изискванията на наредбата по чл. 46, ал. 3 от ЗЛЗ и утвърдените медицински стандарти във връзка с издаването на разрешения за извършване на лечебна дейност от лечебните заведения за болнична помощ;
- Организира и контролира дейността по медицинската експертиза и на регионалната картотека на медицинската експертиза;
- Участва в изработването на областна здравна карта;
- Контролира заявяването, разпределението и разхода на лекарствени продукти, заплащани със средства от бюджета на Министерство на здравеопазването за лечение на заболявания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване;
- Планира, организира и контролира дейностите по медицинското осигуряване на населението при бедствия, аварии и катастрофи;
- Проучва и установява потребностите от лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и други медицински и немедицински специалисти с висше образование и предлага на министъра на здравеопазването броя на местата за следдипломно обучение;
- Изпълнение на регионални програми и проекти в областта на опазване на общественото здраве;
- Изпълнение на национални програми и проекти в областта на опазване на общественото здраве;

„ВиК” АД – гр. Ловеч

„ВиК” АД – гр. Ловеч е първото водоснабдително акционерно дружество, регистрирано с 51% държавно и 49% общинско участие, разпределено между общините Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Угърчин и Ябланица. Предмет на дейност на дружеството са - проучване, проектиране, изграждане, поддържане и управление на водоснабдителни, канализационни, електро- и топлоенергийни системи.

Дружеството осигурява питейно-битовото водоснабдяване на територията на Ловешка област (без община Троян) и е правоприемник на първото специализирано предприятие за експлоатация на В и К мрежи и съоръжения в региона СП “Водоснабдяване и канализация” гр. Ловеч, създадено през 1959г. и преобразувано през 1991г. във „ВиК” ЕООД – гр. Ловеч с 100% държавно участие; през 1996г. – във „ВиК” ООД – гр. Ловеч с 51% държавно и 49% общинско участие и през 2005г. – във „ВиК” АД – гр. Ловеч при запазване на държавното и общинско участие.

„ВиК” АД – гр. Ловеч обслужва водоснабдяването на 103 населени места от Ловешка област с общо население 132 000 души, канализацията на три града: Ловеч, Летница и Угърчин и стопанисва основни водоизточници, използвани за водоснабдяване на населени места извън региона като градовете Плевен, Троян и Червен бряг. Управлението на дружеството се осъществява от тричленен съвет на директорите.

Дружеството стопанисва 335 водоизточника, 1 780 км водопроводна и 87 км канализационна мрежа, 267 водоема и над 100 основни помпени и хлораторни станции. Има изградени пречиствателни станции за питейни и отпадни води. Към днешна дата 99,69% от населението на обслужваната от дружеството територия ползва услугата водоснабдяване и 33,58% - услугата отвеждане на отпадни води.

Всички градове и сравнително голяма част от сателитните им селища се водоснабдяват от водоснабдителните системи „Черни Осъм”, „Гложене”, „Златна Панега”, „Рибарица-Тетевен”, „Угърчин” и „Априлци”. Характерът на използваните водоизточници

– основно карстови извори и планински речни водохващания в северната централна част на Стара планина – определя силно изразена сезонност на дебитите и замътане при обилни валежи, което в съчетание с липсата на изравнителни обеми (язовири) и пречиствателни станции за питейни води дефинират двата основни проблема на водоснабдяването на региона - сезонен недостиг на водни количества и инцидентно влошаване на качеството на питейните води.

„Северозападно държавно предприятие” (СЗДП)

СЗДП според административното деление на страната обхваща изцяло областите Видин, Монтана, Враца и Плевен и части от областите Ловеч и София. Териториалния обхват на СЗДП включва районите на дейност на следните държавни горски стопанства и държавни ловни стопанства - ДЛС Витиня, ДЛС Русалка-Априлци, ДГС Белоградчик, ДГС Берковица, ДГС Борима, ДГС Ботевград, ДГС Видин, ДГС Враца, ДГС Говежда, ДГС Годеч, ДГС Лесидрен, ДГС Ловеч, ДГС Лом, ДГС Мездра, ДГС Миджур, ДГС Монтана, ДГС Никопол, ДГС Оряхово, ДГС Плевен, ДГС Своге, ДГС Троян, ДГС Черни осъм, ДГС Чипровци. Общата площ на СЗДП е 1 961 426 ха, от които 512 022 ха горски територии, а от тях 289 732 ха са държавна собственост. СЗДП е създадено със Заповед №РД49-109/13.04.2011г. на Министъра на земеделието и храните, по реда на чл. 163, ал. 1 от Закона за горите /обн. ДВ, бр.19 от 2011г./. Предприятието е вписано в Търговския регистър на 28.06.2011г. под №20110628145139 с основен предмет на дейност:

- Изпълнение на горскостопанските планове за горските територии – държавна собственост;
- Изпълнение на ловностопанските планове в държавните ловни стопанства и в държавните горски стопанства;
- Изпълнение на поддържащи и/или възстановителни дейности в горски територии – държавна собственост, предвидени в планове за управление на защитени територии;
- Организиране и провеждане на мероприятия по защита на горските територии – държавна собственост;
- Организиране и провеждане на противоерозионни мероприятия;
- Поддържане разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- Организиране и възлагане на проектирането и строителството в горите и земите в горските територии – държавна собственост;
- Създаване на нови гори върху земеделски територии;
- Опазване на горските територии – държавна собственост;
- Предоставяне и извършване на обществени услуги;
- Други дейности, незабранени от закона;

„Регионална дирекция по горите – Ловеч“ (РДГ-Ловеч)

Територията на РДГ-Ловеч обхваща централните части на Северна България като граничи на север с течението на р. Дунав и Република Румъния, на изток с РДГ-В. Търново, на юг достига до високите части на Централната Старопланинска верига, които попадат в Национален парк „Централен Балкан” и на запад граничи с РДГ-Берковица. Съгласно административно-териториалната подялба на страната, РДГ-Ловеч стопанисва горския фонд на територията на област Ловеч и следните общини - Гулянци,

Никопол, Белене, Левски, Пордим, Плевен, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Пелово, Червен бряг, **Луковит**, Ябланица, Тетевен, Угърчин, Ловеч, Летница, Троян и Априлци. РДГ-Ловеч включва 10 държавни горски стопанства и 1 държавно ловно стопанство (ДЛС „Русалка” - Априлци). Основните дейности които се изпълняват от РДГ-Ловеч са:

- Стопанисване на горите;
- Възобновяване на горите и борба с ерозията;
- Ловно-стопанска дейност;
- Охрана на горите;
- Опазване на горите от пожари;
- Лесозащита;
- Промени в горския фонд;
- Защитени територии;
- Проекти;

II.2.9.5. Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО

Община Луковит участва в регион за управление на отпадъците Луковит, съгласно определените в НПУО региони за управление на отпадъците в България. Общински съвет - Луковит даде съгласие за участие на община Луковит в Регионално сдружение за управление на отпадъците по смисъла на ЗУО.

Сътрудничеството между петте общините – Луковит, Червен бряг, Роман, Тетевен и Ябланица в областта на управление на отпадъците датира още от 2009г., когато те обединяват усилията си за решаване на въпросите с отпадъците на регионален принцип. В съответствие с изискванията на ЗУО и НПУДО 2009-2013г., на 25.02.2009г. е проведено Учредително събрание, на което е взето Решение за създаване на Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) - Луковит”, определени са целите на сдружението, приет е Устав, избран е Управителен съвет и Председател.

С Решение №17 от 13 март 2009г., Окръжният съд на Ловеч регистрира юридическо лице – неправителствена организация с нестопанска цел с наименование „Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Луковит”. Община Луковит е водеща община в сдружението, в партньорство с общините Червен бряг, Роман, Тетевен и Ябланица.

Регистрацията на сдружението е въз основа на решения на всичките пет Общински съвети за създаване на сдружение.

Общините членове в Регионалното сдружение, поемат ангажимента да подготвят и осъществяват съвместна регионална политика по третиране на неопасни отпадъци, генерирани на територията им, в пълно съответствие с националната политика по управление на отпадъците. В рамките на Сдружението общините обединяват усилията си за управление на отпадъците на регионален принцип за постигане на целите, заложиени в общинските програми за управление на дейностите по отпадъците.

Предметът на основна дейност на сдружението е осъществяване на дейности и проекти, свързани с управлението на отпадъците и по-конкретно на битовите отпадъци и на приравнените на тях отпадъци, строителните отпадъци и масово разпространени отпадъци.

Предметът на допълнителна стопанска дейност е всякакъв вид търговски сделки, не забранени от закона и свързани с предмета на основната дейност. Приходите от тази дейност следва да се разходват изцяло за постигане на целите на сдружението.

Управителният съвет се състои от 5 члена. Членовете на съвета са кметовете на общините. Членовете на съвета са избрани до изтичане на мандатите им. Избраният

председател на управителния съвет е кмета на гр. Луковит. Нови членове могат да бъдат приемани с мнозинство от повече от 50%.

Целите, които са определени като цели на сдружението по документа за регистрация са:

- Подобряване качеството на услугите за събиране, транспортиране и обезвреждане на битовите отпадъци и на приравнените към тях отпадъци;
- Ефективно използване на ресурсите, възникващи в процесите на управление на отпадъците;
- Оптимизиране на процесите за управление на отпадъците с оглед намаляване на разходите за услугата за събиране, транспортиране и обезвреждане на битовите отпадъци и на приравнените към тях отпадъци,
- Постигане на прозрачност и отговорност на процесите на управление на отпадъците;
- Реализиране на целите и изискванията на националното законодателство и под законовите актове за управление на отпадъците;
- Стимулиране и подпомагане на активността на отделните граждани за участие в процесите за управление на отпадъците;
- Насърчаване на диалога и взаимодействието между държавата, органите на местното самоуправление, стопанските организации при решаване на проблемите, свързани с управлението на отпадъците;

Средствата за постигане на целите на Сдружението са:

- Предоставяне на консултации на общините - членове на Сдружението по въпросите, свързани с управлението на отпадъците, предмет на дейност на Сдружението;
- Организиране и провеждане на процедури за осъществяване на дейности, свързани с управлението на отпадъците;
- Осъществяване на инвестиционна дейност, включително и за изграждане на регионално депо за битови отпадъци;
- Осъществяване на мониторинг и контрол върху изпълнението на сключени договори или върху отделни дейности, свързани с управлението на отпадъците;
- Организиране различни форми на обучение;
- Набиране и разпространение на информация, свързана с управлението на отпадъците;
- Провеждане на работни срещи, семинари и конференции;
- Публикуване и разпространение на печатни и електронни издания, свързани с дейността на Сдружението;
- Подпомагане на дейността на медиите при отразяване на проблемите на управление на отпадъците;
- Подпомагане дейността на органите на централната и местна власт чрез изработване на експертни становища, организиране на дебати и представяне на предложения за промени в нормативните актове;
- Организиране на проучвания и осъществяване на изследователски проекти;

Представляващ сдружението е председателя на управителния съвет - Иван Грънчаров, кмет на Водещата община – Луковит.

На 07.05.2012г. е изготвено и подписано Споразумение между партньорите в РСУО, в което подробно са разписани правата и задълженията на всеки от партньорите.

Община Луковит съгласно сключеното споразумение с другите общини от регион Луковит е поела ангажимент и участва в регионалната система за управление на отпадъците.

Степента на съгласие на общините при вземането на решения от РСУО е сравнително висока при обсъжданията и вземането на решения на Общото събрание на РСУО.

Ежегодно се провежда Общо събрание на членовете на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Луковит“ за определяне на цените на услугите, които се предоставят от Регионалната система за управление на отпадъците в региона.

II.2.9.6. Информирание на обществеността – използвани подходи и механизми

Повишената осведоменост е важен елемент за осмисляне на местните екологични проблеми от страна на обществеността и обуславя адекватни и отговорни действия за подобряване на околната среда.

Община Луковит се стреми да осигури пълна информираност за всички обществено значими проблеми. Само тогава жителите на общината биха могли да участват пълноценно в изграждането и поддържането на гражданското общество. За информираността на гражданите е важно законодателната и изпълнителната власт да работят открито и прозрачно.

Основен партньор в информирането на обществеността за състоянието на околната среда в общината са РИОСВ, НПО и медиите. Чрез тях обществени достояния стават резултатите от измерванията на чистотата на атмосферния въздух, изпълнението на програмите за опазване на околната среда и управление на отпадъците, осъществяваните проекти по опазването на околната среда, възникналите екологични проблеми и действията за тяхното решаване. Периодично се провеждат информационни кампании свързани с определени дати или събития на национално ниво, като „Ден на земята“, „Ден без автомобили“, „Седмица на гората“ и др. Организираните се обществени обсъждания на доклади по оценка въздействието върху околната среда на обекти, намиращи се на територията на Общината.

На интернет-страницата на общината има „зелен телефон“, предоставена е възможност за подаване на сигнали във всички сфери от обществеността, в т.ч. и за нарушения в областта на управление на отпадъците и околната среда.

Информираността на обществеността се осъществява чрез:

- Интернет страницата на общината;
- Информационни табла, банери, брошури;
- Пресконференции при стартиране и приключване на проекти в общината;
- Публикации в местната преса;

II.2.9.7. Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда /въздух, води и т.н./

На територията на община Луковит няма такива системи, но в някои землища на общината са разположени пунктове за наблюдение на околната среда, които са представени в настоящата програма по компонети на околната среда.

II.2.10. Услуги предоставяни от Общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут на фирмите осъществяващи съответната дейност

Третиране на отпадъците

От 2007г. всички населени места в община Луковит - гр. Луковит и 11 села са включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните битови отпадъци от домакинствата.

През м. март 2016г. РЦУО-Луковит е въведен в експлоатация и в община Луковит е въведен регионален подход за управление на отпадъците, като от м. април 2016г. събраните генерирани от домакинствата отпадъци на територията на община Луковит се транспортират за депониране на Регионалното депо, разположено на РЦУО-Луковит в землището на гр. Луковит.

Община Луковит е сключила договор №70/01.10.2021г. с фирма „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София с предмет „Събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на община Луковит“.

Община Луковит е сключила безсрочен договор от 01.03.2007г. с ООп на отпадъци от опаковки - „Екопак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки, относно изграждане и управление на система за разделното им събиране. Единствено в гр. Луковит се извършва разделно събиране на отпадъци от опаковки - хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, чрез система за разделно събиране от общо 112 бр. контейнера (тип „Бобър“, „Ракла“ с капацитет 1.1 м³), организирани в пунктове с по три контейнера:

- Със син цвят за отпадъците от хартия и картон – 38 бр. контейнери;
- С жълт цвят за отпадъците от метал и пластмаса – 37 бр. контейнери;
- Със зелен цвят за отпадъците от стъкло – 37 бр. контейнери;

Местата /пунктовете за разполагане на елементите за разделното събиране на отпадъците от опаковки са определени от общината и съгласувани с ООп в град Луковит са следните:

1. ул. „Иван Вазов“ №64/
2. ул. „Възраждане“ №61 /Бюро по труда/
3. ул. „Христо Ботев“ /видео касети/
4. ул. „Златна Панега“ №49
5. Кефрикорн Кемикълс
6. хотел „Дипломат Плаза“
7. ул. „Шипка“ №1 /блок Слънце/
8. ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ – ЦДГ „Слънце“
9. ул. „Златна Панега“ /Office 1 superstore/
10. път Е-83 – ресторант „Родина“
11. СОУ „Алеко Константинов“
12. Ресторант „Перла“
13. ул. „Любен Каравелов“ /магазин „Викослав“/
14. ул. „Г. С. Раковски“ №6 /Районен съд/
15. ул. „Княз Борис“ /Болницата/
16. Кооперативен пазар
17. ул. „Златна Панега“ №10

- 18. Кооперативен пазар №1
- 19. Комплекс „Стрелбището“
- 20. Складове Гаджовец
- 21. хотел „Амигос“
- 22. Складова база „Лета зар“
- 23. „Родина газ“
- 24. ул. „Гео Милев“ /магазин „Здравец“/
- 25. Милкком
- 26. ул. „Гео Милев“ /блок/

В община Луковит се прилага система за разделно събиране на ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС и отработени масла.

ИУЕЕО – община Луковит е въвела система за разделно събиране на ИУЕЕО, предварително третиране и подготовка за последващо екологосъобразно оползотворяване, като през 2010г. е сключила договор с Дружество - “Феникс Инверс” ООД, гр. Ловеч, със срок на продължителност на договора от три години. След изтичане на този срок, договора е подновен.

Общината е определила единствено в гр. Луковит едно място /площадка на ул. „Й. Йовков“ №24 за временно съхранение и за разполагане на съдовете за разделно събиране на ИУЕЕО, в т.ч. луминесцентни лампи и други лампи, съдържащи живак. Площадката е оградена, има бетоново покритие и е с ограничен достъп на хора извън определен часови интервал, има везни за измерване теглото на приеманото и предаваното ИУЕЕО, съхраняването на ИУЕЕО се извършва в затворени контейнери.

В общината се организират кампании за събиране на ИУЕЕО и “Феникс Инверс” ООД, гр. Ловеч, извършва събиране, транспортиране и третиране на тези отпадъци, като през дните на кампаниите, чрез обява общината информира обществеността.

НУБА – от 2008г. в община Луковит, НУБА се събират разделно, съгласно сключен безсрочен договор с ООП - „Екобатери” АД, относно организиране и управление на дейностите по събиране, транспортиране, временно съхраняване, предаване за предварително третиране, оползотворяване и/или обезвреждане на този поток МРО.

Община Луковит е определила следните места за разполагане на съдове за разделно събиране на НУБА, които са съобразени с броя на жителите и са представени в таблицата по-долу:

№	Населено място	Места с разположени съдове за разделно събиране на НУБА	Съдове за разделно събиране на НУБА
1.	гр. Луковит	- Община Луковит - ул. Възраждане №73 - Общинска болница - Съдебна палата - РПУ - магазин „Плюс“ - хотел „Дипломат“ - СОУ ”Алеко Константинов“ - ПГСС „Сергей Румянцев“ - НУ „Инж. Вълков“ - ОУ при Дом за деца и младежи с физически увреждания и съхранен интелект - „Ауто Плюс България“ ООД - ул. Възраждане №109	

		- „ПЕТРОЛ“ АД - ЛУКОВИТ на входа от София - Office 1 Superstore – „КАРИС ГРУП“ ЕООД - ул. „Златна Панега“ 3 - „Дипломат Корпорейшън“ ООД - ул. „Димитър Талев“ 2 - „Лета Зар“ ЕТ - ул. „Възраждане“, 137	 50 л. контейнер - за негодни за употреба портативни батерии и акумулатори
2.	с. Бежаново	- Кметство Бежаново - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	
3.	с. Дерманци	- Кметство Дерманци - ОУ „Неофит Рилски“	
4.	с. Петревене	- Кметство Петревене	
5.	с. Румянцево	- Кметство Румянцево - ОУ „Хр. Ботев“	
6.	с. Торос	- Кметство Торос - ОУ „В. Левски“	
7.	с. Ъглен	- Кметство Ъглен	
8.	с. Карлуково	- Психиатрична болница	

В община Луковит два пъти годишно се организират кампании за събиране на отпадъци от батерии и акумулатори и информационно-образователни кампании за информиране обществеността за системата за разделно събиране от „Екобатери“ АД, която извършва събиране, приемане и транспортиране на НУБА, като за дните на кампаниите, чрез обява общината информира обществеността.

ИУМПС - общината е осигурила необходимото управление на този поток отпадъци и чиста околна среда, като от 2010г. ИУМПС се събират, демонтират, разкомплектоват, разрязват, преработват и рециклират, съгласно сключен договор с Дружество - “Феникс Инверс” ООД, гр. Ловеч, със срок на продължителност на договора от три години. След изтичане на този срок, договора е подновен.

Общината е определила единствено в гр. Луковит едно място на ул. „Й. Йовков“ №24 за охраняем паркинг – площадка за временно съхранение на ИУМПС и Център за разкомплектоване, на който се приемат ИУМПС за по-нататъшното им третиране, който се управлява от „Феникс Инверс” ООД.

Отработени масла - от 2006г. в община Луковит, отработени масла се събират разделно, транспортират, съхраняват и оползотворяват, съгласно сключен договор с „Полихим – СС” ЕООД, Луковит, със срок на продължителност на договора от пет години. След изтичане на този срок, договора е подновен.

Община Луковит е осигурила едно място за смяна на отработени моторни масла на територията и – на автогарата в гр. Луковит, като контролира спазването на изискванията, съгласно Наредбата на които трябва да отговарят местата за смяна на отработените моторни масла.

В община Луковит не се прилага система за разделно събиране на ИУГ.

Населението на община Луковит ползва ЦР, разположен на РЦУО-Луковит, който обслужва общините Луковит, Тетевен, Червен бряг, Роман и Ябланица. На ЦР на РЦУО-Луковит има 2 бр. товарни контейнери ролков тип за временно складиране на опасни отпадъци от бита, където домакинствата могат да оставят тези отпадъци.

Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води

Експлоатацията на ВиК системата и предоставянето на услуги на територията на община Луковит се извършва от „ВиК” АД – гр. Ловеч.

На територията на община Луковит са изградени 5 пречиствателни станции за отпадни води в гр. Луковит, с. Тодоричене, с. Петревене, с. Румянцево и с. Торос, изградени през периода 2012-2015г. с финансиране по ОПОС 2007-2013г.:

- с. Тодоричене - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 824 ЕЖ;
- с. Петревене - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 1 015 ЕЖ;
- с. Румянцево - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 1 334 ЕЖ;
- с. Торос - Модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води (биоконтейнер) с капацитет 2 842 ЕЖ;
- гр. Луковит - ПСОВ с капацитет 11 244 ЕЖ (еквивалент жители);

ГПСОВ – гр. Луковит със съответните трасета на довеждащата до нея линейна техническа инфраструктура (довеждащ канализационен колектор, водопровод, електрозахранване и път) са изградени през 2015г. по проект DIR-51011116-75-159 „Интегриран проект за подобряване водния сектор на град Луковит”, финансиран по ДБФП DIR-51011116-C04, приоритетна ос 1 на ОП „Околна среда 2007-2013г.” – „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 10 000 е.ж.“ Пречистените води се заустват в р. Златна Панега, водоприемник II^{ра} категория, която е определена като „чувствителна зона“ на поречието р. Искър във водните обекти на Дунавски район, съгласно Заповед №РД 970/28.07.2003г. за определяне на чувствителни зони във водни обекти.

ГПСОВ е изградена в землището на гр. Луковит, община Луковит извън регулацията на града, в непосредствена близост до водоприемника р. Златна Панега в ПИ №44327.80.25, трайно предназначение на територията – урбанизирана; начин на трайно ползване – за друг вид имот със специално предназначение и ползване; м. „Панега”; площ на имота 12 774 m²; скица №20197/12.07.2012г.; акт №1884/26.01.2009г. Местоположението на площадката на ГПСОВ, съгласно Здравно заключение за съгласуване на проект за общ ПУП /устройствена схема/, с изх. №ПК-212/28.09.2010г. на Регионална инспекция за опазване и контрол на общественото здраве - гр. Ловеч, е съобразено с всички хигиенни изисквания и нормативи за отстояния от регулацията на града, съгласно Наредба №7/1992г. на Министерство на здравеопазването за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда. От юг имотът граничи със съществуващ полски път, южно от който е р. Златна Панега. Разстоянието до строителните граници на населеното място е 1 000 m, а разстоянието до съществуващ път с трайна настилка е около 550 m.

ГПСОВ – гр. Луковит е с технологична схема „Продължителна аерация” и механично обезводняване на утайките с шнекова преса, които предимства са:

- Лека и надеждна експлоатация;
- Непрекъснат режим на експлоатация;
- Независимост от промените в постъпващите товари на вход-водни количества и органична замърсеност;

Съоръженията на ГПСОВ – гр. Луковит от основната линия за пречистване на водите са оразмерени за приемник – “чувствителна зона” за достигане на следните параметри:

Показател	Ед. мярка	Стойност
БПК5	mg/l	25
ХПК	mg/l	125
Неразтворени вещества	mg/l	35
Азот /общ	mg/l	15
Фосфор /общ/	mg/l	2

За ПСОВ – гр. Луковит е издадено разрешение за ползване на обекта №СТ-05-688/20.05.2015г. Технологичната схема за пречистване на отпадъчните води в ГПСОВ – гр. Луковит - „Продължителна аерация” и механично обезводняване на утайките с шнекова преса е с отделни компактни блоксъоръжения, които обединяват конструктивно съоръженията, необходими за механичното и биологично пречистване на отпадъчните води. В Блоксъоръжение-1 са обединени Селектор, РУ към ВРУ и ПС за РАУ и ИАУ. В Блоксъоръжение-2 са обединени Биобасейн и Вторичен радиален утаител.

Община Луковит предостави следната информация за количествата генерирани утайки за 2021г. от ГПСОВ – гр. Луковит (19 08 05 – 476,5 т; 19 08 02 – 17,6 т; 19 08 01 – 17,4 т).

Регионалната система за управление на отпадъците може да приема само механично обезводнени утайки до съдържание на сухо вещество най-малко 20%. Предвид факта, че в ГПСОВ - Луковит излишните утайки се обезводняват с шнекова преса и се постига влажност 80% на обезводнената утайка и в случай на незначително съдържание на замърсители, утайките може да се депонират на Регионалното депо за неопасни отпадъци, разположено в РЦУО-Луковит. За тях пречиствателната станция трябва да плаща съответната такса на входа на депото.

Озеленяване и чистота на населените места

Община Луковит има сключен договор №70/01.10.2021г. с фирма „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София с предмет: „Събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на община Луковит“. Регулярно и организирано събиране на „зелените” биоотпадъци се прилага за парковете, градинките и някои други обществени места от фирма „Комунал Сервиз“ ЕООД, гр. София, която отговаря за почистването им в гр. Луковит.

„Зелени” биоотпадъци се генерират и от домакинствата (зелени листа, трева, клони), образувани от почистването на фамилни градини и дворове. През 2020г. Община Луковит е обособила пет специализирани площадки в гр. Луковит за разделно събиране на зелени и строителни отпадъци от домакинствата. Всяка от петте специализирани площадки в гр. Луковит е снабдена с контейнер (в зелен цвят и надпис) за зелени биоразградими отпадъци и с контейнер (в сив цвят и надпис) за строителни отпадъци. Местоположението им е на ул. „Княз Борис I“, ул. „Бяло море“, ул. „Будевец“, до бл. „Кръгояр“ и в края на Градската градина. Инсталирано е осветление и видеонаблюдение. На площадките трябва да се изхвърлят само отпадъци от малки ремонти на домакинства, подрязване на дръвчета и др. Целта на тези обособени площадки е да се разделят различните по вид отпадъци съгласно действащото екологично законодателство, за да се намали количеството на депонираните смесени битови отпадъци, както и да се постигне максимално оползотворяване на същите. Контейнери за разделно събиране са поставени и в селата на територията на общината.

Събраните и транспортирани до Регионално депо за неопасни отпадъци – гр. Луковит за 2021 г. са 243,80 тона зелени отпадъци.

С пускането в експлоатация на РЦУО-Луковит през м. март 2016г., община Луковит ползва площадката за компостиране на „зелени“ отпадъци на която домакинствата оставят зелени отпадъци, като клони и храсти и където се компостират разделно събраните „зелени“ отпадъци от специализираните площадки и от поддръжката на парковете, градинките и други обществени места.

Поддръжката на озеленените площи е комплекс от манипулации извършвани в тях осигуряващи добрия им вид в съответствие със сезонните изисквания и биологичните особености на растителността. Поддържането на чистотата в зелените площи се изразява в следните видове дейности – метене, оборка, извозване на отпадъците до РЦУО - Луковит, както и други дейности, като извършване на ежегодни санитарни и подмладяващи резитби в озеленени площи на всички дървета на които се налага. Предприетите мерки за поддържане на зелените площи и други обществени територии и в голяма част от останалите населени места в общината е възможно главно чрез използване програмите за временна заетост към Бюрото по труда.

ИЗВОДИ:

- ✚ Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“ /ППОП/ към Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“ /ПРУТ/ от структурата на общинската администрация е ангажиран с разработването на политики в областта на околната среда и тяхното изпълнение на територията на общината;
- ✚ За повишаване институционалният капацитет на служителите в общинската администрация, имащи отговорности за решаването на въпроси по опазването на околната среда, следва да се търсят всички възможни форми и средства;
- ✚ Местната власт трябва да търси форми за създаване на структури, включително и на свободни начала, които да подпомагат решаването на проблеми в областта на опазването на околната среда;
- ✚ Квалификацията на служителите в общинската администрация е подходяща за изпълнение на възложените дейности в областта на управление на околната среда. Общината прилага мерки за повишаване на квалификацията чрез участие в специализирани обучения;
- ✚ За подобряване административният капацитет и за да бъдат актуално информирани, относно последните промени в нормативната уредба по опазване на околната среда, служителите на общинската администрация е необходимо периодично да участват в семинари-обучения;
- ✚ В община Луковит периодично се провеждат информационни кампании свързани с определени дати или събития на национално ниво, като „Ден на земята“, „Ден без автомобили“, „Седмица на гората“ и др.;
- ✚ На интернет-страницата на общината има „зелен телефон“, предоставена е възможност за подаване на сигнали във всички сфери от обществеността, в т.ч. и за нарушения в областта на управление на отпадъците и околната среда;

II.2.11. Икономически фактори

Община Луковит е част от област Ловеч, чийто БВП за 2019г. е 1 272 млн. лв., а БВП на човек от населението в областта е 10 284 лв., което е 59,90% от равнището за страната.

В таблицата по-долу са представени данни от НСИ за 2019г. за основните икономически индикатори за страната, статистически Северозападен район (обхващащ областите Видин, Враца, Ловеч, Монтана, Плевен), както следва:

Основни икономически индикатори	Мерна единица	2019г.
България		
БДС – общо	млн. лв.	103 383
БДС по икономически сектори		
- Аграрен	млн. лв.	3 876
- Индустрия	млн. лв.	25 893
- Услуги	млн. лв.	73 614
Брутен вътрешен продукт	млн. лв.	119 772
БВП на човек от населението	лв.	17 170
Северозападен район		
БДС – общо	млн. лв.	6 649
БДС по икономически сектори		
- Аграрен	млн. лв.	641
- Индустрия	млн. лв.	2 141
- Услуги	млн. лв.	3 867
Брутен вътрешен продукт	млн. лв.	7 703
БВП на човек от населението	лв.	10 477
Област Ловеч		
БДС – общо	млн. лв.	1 098
БДС по икономически сектори		
- Аграрен	млн. лв.	100
- Индустрия	млн. лв.	345
- Услуги	млн. лв.	653
Брутен вътрешен продукт	млн. лв.	1 272
БВП на човек от населението	лв.	10 284

*Източник: НСИ

Нивата на инвестиционна активност в общината са сравнително ниски. Преструктурирането на икономиката е в посока на развитие на адаптивни малки и средни предприятия, базирани на местни ресурси. Преки чуждестранни инвестиции за развитие на икономическия сектор в общината реално навлизат след 2017г., като са сравнително ниски в сравнение с разходите за придобиване на дълготрайни материални активи от съществуващите местни предприятия.

Основни икономически показатели за община Луковит (нефинансови предприятия)

Показател	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.
Предприятия (брой)	538	538	546	540
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	174 292	155 583	155 764	216 237
Наети лица (брой)	1 864	1 725	1 610	1 619
Разходи за придобиване на ДМА (хил. лв.)	9 998	9 230	8 271	6 965
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията (хил. евро)	0	1 918	2 157	0

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Към 2019г. в община Луковит функционират 540 предприятия, като по-голямата част от тях са регистрирани в общинския център гр. Луковит.

Икономиката на община Луковит оказва влияние върху икономиката на област Ловеч, през периода 2014-2018г. Близко 10% от броя на предприятията в областта развиват своята дейност на територията на община Луковит.

На областно ниво нефинансовите предприятия се увеличават от 5 469 през 2014г. те стават 5 636 през 2018г. или наблюдаваният ръст за периода е 3%. За същият период община Луковит отбелязва ръст от 7%. Това показва значителна положителна промяна в мястото и ролята на общинската икономика за икономическото развитие на област Ловеч.

Към 2019г. в община Луковит 94% от предприятията са микро – с персонал до 9 души – 506 бр. Малките предприятия с между 10 и 49 заети са 28 или те съставляват 5% от всички предприятия, а броят на средните предприятия с от 50 до 249 заети е 6 или това е 1,1% от предприятията в общината, но те формират най-голяма част от приходите. Големи предприятия в община Луковит не функционират.

По отношение на приноса на община Луковит към стойността на произведената продукция на областно ниво се наблюдава постепенно намаляване през последните години. Към 2018г. община Луковит формира 5% от стойността на произведената продукция в област Ловеч. През 2016г. стойността ѝ е 110 млн. лв., докато за 2018г. е отчетен спад на 92 млн. лв., а в същото време на областно ниво се наблюдава ръст.

За периода 2014-2019г. е колебливо движението на нетните приходи от продажби, като се забелязва покачване в периода от 2014-2016г., а след това започва спад, приближаващ изходната позиция на 2014г. През 2019г. е постигнат ръст от 44% (216 237 хил. лв.) спрямо 2014г., когато нетните приходи от продажби са 150 545 хил. лв. За 2020г. има рязко снижаване в резултат на трудностите, пред които бизнесът беше изправен във връзка със световната здравна пандемия.

Сектор „Услуги“ е с най- голям дял на нетните приходи от продажби, като се отчита плавно покачване, което отчита ръст от близо 40% през 2019г. (96 368 хил. лв.) спрямо 2014г. (68 910 хил. лв.).

Сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ реализира най-висок дял на нетните приходи от продажби през 2015г. (14 461 хил. лв.), като до 2019г. запазва сравнително балансирано развитие.

Най-сериозен спад на нетни приходи от продажби отбелязва сектор „Индустрия“ – с близо 22% за периода 2014-2018г., като през 2019г. е отбелязан сериозен ръст от близо 52% спрямо 2014г., дължащ се на засилващото се промишлено производство и строителство.

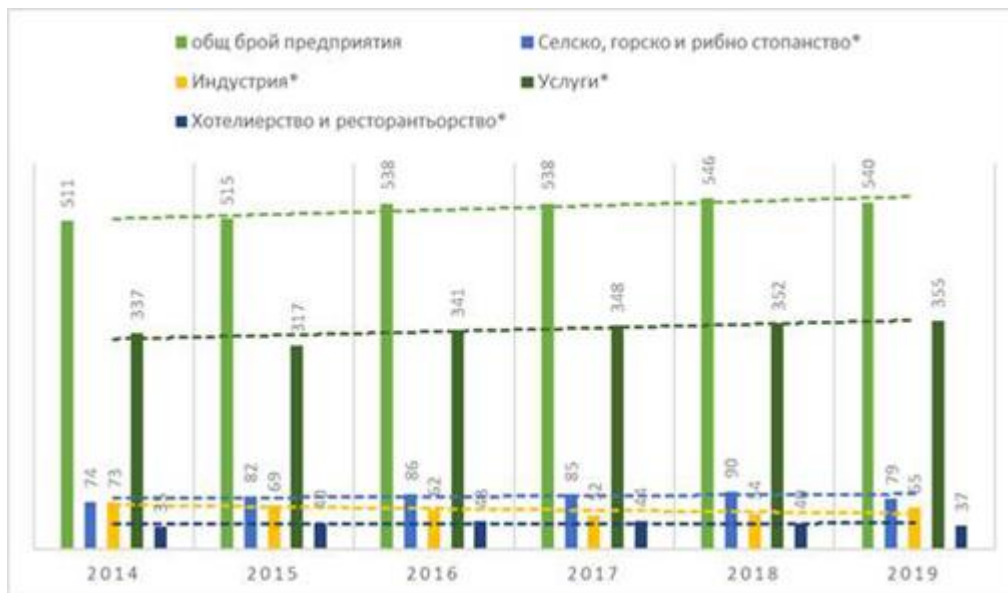
Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) е един от показателите, с който се характеризира инвестиционната активност на предприятията във всички сектори на икономиката. В област Ловеч се отчита сравнително постоянно ниво на разходите за ДМА, с изключение на високите нива през 2015г. В община Луковит след регистрирания рязък ръст през 2015г., започва спад, който е три пъти по-нисък през 2018г. спрямо 2014г. Силно намалелите инвестиции в ДМА е тревожна тенденция, предопределяща забавяне темповете на икономическо развитие.

Основно най-голямата част от разходите за ДМА през периода 2014-2019г. са за секторите „Добивна промишленост, Доставка на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“; сектор „Преработваща промишленост“ и „Селско, горско и рибно стопанство“.

През 2014г. секторите, реализирали най-голяма част разходи за ДМА, са „Добивна, преработваща и друга промишленост, Доставка на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ – 5 300 хил. лв. и „Преработваща промишленост“ – 5 201 хил. лв., който е водещ и през 2016г. при най-голяма част от РДМА – 30 460 хил. лв. За 2015г. големи инвестиции в ДМА са направени в сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ с 5 214 хил. лв., както и през 2017г. – 16 847 хил. лв. и през 2018г. – 15 944 хил. лв.

Общият брой на предприятията нараства през годините, като се отчита макар и слаб ръст при три от икономическите сектори: „Селско, горско и рибно стопанство“, „Услуги“ и с леки колебания в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“. Доминиращите предприятия са в сектора на услугите, като техния дял варира между 65-66% през периода 2014-2019г.

Динамика и разпределение на предприятията по икономически сектори в община Луковит за периода 2014-2019г. (%)

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Първичният сектор има дял от близо 16% от всички предприятия на територията на община Луковит, като селското, горското и рибно стопанство показват стабилност и устойчивост в развитието си.

Първичен добивен сектор - първичния сектор на икономиката, включващ селско, горско и рибно стопанство, е важен за развитие на община Луковит, която е типична малка селска община със силна земеделска традиция. Селското стопанство е с растениевъдно-животновъдна насоченост. Основен фактор за развитието на растениевъдството и животновъдството са благоприятните почвено-климатични условия. Селското стопанство е важен отрасъл на националната икономика, то осигурява продоволствената сигурност на населението, но предвид неговия упадък в национален мащаб, на територията на община Луковит също не се наблюдава растеж.

Вторичен индустриален сектор - към сектор „Индустрия“ принадлежат 12% от всички предприятия, регистрирани в общината, но произвеждат 64% от цялата продукция и генерират 45% от общите приходи за 2019г. Към края на 2019г. общият брой на предприятията от сектора е 65, от които 45 бр. са в преработващата промишленост, 15 броя в строителството. Нетните приходи от продажби за 2019г. формират 46% от всички сектори. В община Луковит предимно се развива преработващата промишленост с производство на хартиени и картонени опаковки, керамични материали, хранителни продукти, облекло, метални изделия, дървен материал и изделия от него.

Основни икономически показатели за сектор „Индустрия“ в община Луковит

Показател: „Индустрия“	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.
Предприятия (брой)	62	52	54	65
Преработваща промишленост	46	40	40	45
Строителство	11	12	13	15
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	5	-	-	5
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	77 116	53 063	50 700	99 014
Преработваща промишленост	76 499	51 896	48 563	97 757
Строителство	617	1 167	2 137	1 257
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	-	-	-	-
Наети лица (брой)	861	753	642	654
Преработваща промишленост	834	717	627	633
Строителство	17	28	15	21
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	10	8	-	-

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Останалите отрасли в сектора са строителство, при който се отчитат бавни темпове на възстановяване; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива и доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване, за които не са предоставени данни. В последните години се наблюдава интерес към производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници. Разходите за придобиване на ДМА в сектора се формират основно от отрасъл преработваща промишленост.

Третичен сектор - сектора на услугите обхваща всички обслужващи дейности: търговия, транспорт, създаване, разпространение на информация и творчески продукти, операции с недвижими имоти, култура, спорт, развлечение, образование, научни изследвания, туризъм и др. Развитието на инвестициите на някой от тях са чрез бюджетни средства, а на други – с частен капитал.

Основни икономически показатели за сектор „Услуги“ в община Луковит

Показател	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.
Сектор „Услуги“				
Предприятия (брой)	347	357	362	355
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	81 179	81 743	83 563	96 368
Наети лица (брой)	538	933	508	529
Отрасъл „Хотелиерство и ресторантьорство“				
Предприятия (брой)	43	44	40	37
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	3 487	3 951	4 325	5 289
Наети лица (брой)	157	166	160	166

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Произведената продукция и приходите от услугите нарастват с постоянни темпове. Към 2019г. в сферата на третичния сектор функционират общо 364 предприятия от нефинансовия сектор по данни на ТСБ – Ловеч, като 37 от тях са в отрасъл „Хотелиерство и ресторантьорство“. Броят на наетите лица е 695 души, от които близо 24% са заети в хотелиерство и ресторантьорство. Формираните нетни приходи от продажби за 2019г. представляват общо над 47% от всички сектори.

За 2019г. туризмът формира близо 2,5% от нетни приходи от продажби или 5 289 хил. лв. Секторът на услугите има определяща роля в икономическото развитие на община Луковит с най-голям брой регистрирани предприятия и с най-голям обем нетни приходи от продажби, но с относително малка възможност за осигуряване на устойчиви работни места. В отрасъл „Туризм“ се наблюдава плавно покачване на броя на наетите лица.

По-големите фирми на територията на общината са:

Наименование	Дейност
„Винербергер“ ЕООД, гр. Луковит	Производство на едроформатни керамични блокове с вертикални кухни POROTHERM.
„Дипломат Корпорейшън“ ООД	Утвърдена на българския пазар фирма, специализирана в дистрибуцията на уреди за дома. Компанията е сертифицирана по Международния стандарт за качество ISO 9001 за търговия и доставка на едро и дребно, и сервиз на уреди за бита. Разполага с широка дистрибуторска и логистична мрежа, както и със собствени складови и търговски бази в София, Пловдив, Варна и Луковит. „Дипломат Корпорейшън“ ООД е собственик на търговска марка Diplomat, която е символ за качествени, енергоспестяващи и иновативни уреди, осигуряващи на потребителите комфорт и качество на живот.
"CAVES COMPUTERS"ООД	Продажба, ремонт и поддръжка на компютърни системи и аксесоари за тях.
ЕТ „Гучовец – Тошко Иванов“	Шивашка дейност.
ЕТ "ЛАЗАРОВ-КОМЕРС" - ГЕОРГИ ЛАЗАРОВ	Производство на хляб.
ЕТ "ИНВЕСТ-ИНЖЕНЕРИНГ"- ПЕТЪР ПАНЧЕВ	Търговия на дребно и производство на сладкарски изделия.
„ЕТА-Вилнекс - Велико Ненов“	Търговия и производство на мъжко и дамско облекло; внос-износ.
"КАПРИКОРН КЕМИКЪЛС" ООД	Производство и търговия с перилни препарати; дистрибутор на "Лонда колор" и "Нивеа".
ЕООД "АБЛАМИЛК" гр. Луковит	Животновъдна ферма в гр. Луковит със 100 млеконадойни крави и техника за обработка на 1 500 дка земя. Млекопреработвателно предприятие в гр. Луковит с 1 500 м ² разгърната площ, включваща цехове за производство и хладилни складове за зреене на продукцията. Производство на мляко и млечни

	продукти с марка "МИЛККОМ".
“НИКОТЕКС – Г. ТРИФОНОВА” с. Дерманци	Изработка на дамски и мъжки облекла.
ТПК „Витас” - с. Дерманци	Шивашки услуги, дамска конфекция.
“ПОЛИХИМ – СС” ЕООД – гр. Луковит	Химически продукти /антифриз/, кюнци.
„ФЪНИ ФЕЙШЪН” ООД – с. Дерманци	Изработка на карнавални облекла на ишлеме.
„ВИТАВЕЛ” АД – гр. Луковит	Производство на велпапе и опаковки.
ЕТ "НИКИ-ГЕОРГИ НИСТЕРОВ" – с. Бежаново	Производство на хляб и хлебни изделия.
ЕТ "ВЛАДАС" - ВЛАДО ДАСКАЛОВ – гр. Луковит	Производство на прахове.
"УСПЕХ" АД	Винербергер АГ - австрийско дружество, производство на керамични блокове.
ЕТ "ЦЕКО-ЦВЕТОСЛАВ ЯНЧЕВ"	Производство на хляб и хлебни изделия.
ЕТ „Татяна Петкова“ – гр. Луковит	Фирмата произвежда спално бельо, олекотени завивки, възглавници, кувертюри, хотелско обзавеждане и други.
ЕТ "БАЛКАН-КОМЕРС" - ЦВЕТАН БАЛКАНСКИ – гр. Луковит	Търговия с хранителни стоки.
„Компютек“ ЕООД – гр. Луковит	Магазин за компютри "Компютек" - компютри, монитори, лаптопи, принтери, аксесоари.
ЕТ "ЛОСТ-90" - ПЛАМЕН ЛЮБОМИРОВ	Търговия с хранителни стоки.
"ИНТЕР" ООД - ГЕОРГИ ПЕТКОВ – с. Дерманци и с. Тъглен	Търговия на дребно с хранителни стоки.
ЕТ "ЗДРАВЕЦ-ПИД" - ИСКРЕН ИВАНОВ – гр. Луковит	Търговия на дребно.
ЕТ "АГРОТРАНСПОРТ" - ИВАН ИВАНОВ – гр. Луковит	Търговия на дребно с бяла техника.
ЕТ "ЛЕТА-ЗАР" - ПЛАМЕН СТЕФАНОВ	Вестникарка дейност.
ЕТ "ВАСКО ПЕЛКОВ БАЛКАНСКИ" – гр. Луковит	Пътна помощ и вулканизация.
ЕТ "ВЕГ - 3" - ЕЛЕНА ВАСИЛЕВА – гр. Луковит	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "РУДИ" - ДИМИТЪР ИВАНОВ – гр. Луковит	Търговия на дребно с маш. лагери, семерини, инструменти.
ЕТ "МИРО - 67" - МИРОСЛАВ МАРКОВ – с. Румянцево	Търговия на дребно, павилион за бързо хранене /паркинг обект.

ЕТ "ГОГИ" - ИГОР СЕРЖАНОВИЧ – гр. Луковит	Търговия на дребно със стоки за бита.
ЕТ "КЪМПАНИ" - АНТОАНЕТА ДУДОВА – с. Карлуково	Търговия на дребно с хранителни стоки.
ЕТ "БОЙЧО АЛЕКСАНДРОВ"- гр. Луковит	Търговия на дребно-дрехи и обувки.
ЕТ "АКАЦИЯ" - ПЕЛКА БАЛКАНСКИ – гр. Луковит	Транжорна.
СД "ДЖАМБАЗОВИ И СИЕ" - СТОЯН ДЖАМБАЗОВ – с. Румянцево	Търговия.
ЕТ "МАРИАНА - 83" - ПЛАМЕН ДОНЧЕВ – с. Петревене	Търговия.
ЕТ "ДЖИБО" - ТОДОР ТОДОРОВ – с. Дерманци	Търговия.
ЕТ "ДЪ-БЕСТ" - СТАНКА ЦВЕТКОВА – с. Ъглен	Търговия.
ЕТ "ЦВЕДИ" - ЦВЕТАН ДИМИТРОВ – с. Торос	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "НАТАЛИ 87" - ГРЕТА МИХАЙЛОВА – с. Ъглен	Търговия.
ЕТ "ДАФИНА ГАРКАВЕНКО" - ДАФИНА ПЕТКОВА – с. Бежаново	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "КУМИС" - ИВАЙЛО СТОЯНОВ – гр. Луковит	Търговия с хранителни стоки и зеленчуци.
ЕТ "МСМ-ЙОРДАНКА ЛАЛОВА" - ЙОРДАНКА ПАВЛОВА	Хлебопроизводство.
ЕТ "ЕЛИ" - КЪНА ПЕТКОВА – с. Дерманци	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "МЛАДОСТ-79" - КРАСИМИР КРЪСТЕВ – с. Тодоричене	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "М + М" - МИРОСЛАВ ЛИЛОВ – с. Торос	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "ГЕОРГИЕВИ-ПК-МН" - ПЕТЯ КРЪСТЕВА – с. Дерманци	Търговия с промишлени стоки.
СД "Ян-корпорация-Янков и сие" - ЯНКО ВАСИЛЕВ – с. Торос	Търговия на дребно.
ЕТ "ХАН ТАБАКОВИ" - ПЕТЪР НИКОЛАЕВ – с. Румянцево	Търговия.
“ПОНИКА ИНВЕСТ” АД - гр. Луковит	Търговия, хлебопроизводство, съхранение и преработка на плодове и зеленчуци.
ЕТ "ЙОНИКА-ЙОНКА ЯЧОВСКА“ – с. Дерманци	Търговия с хранителни стоки.
ЕТ "ПОЛИНА ТОДОРОВА-с. Торос	Търговия с хранителни стоки.

ЕТ "ВИКО-СЛАВ- МИХАИЛ ВЪТОВ" - гр. Луковит	Търговия на дребно с ел.уреди и стоки за бита.
ЕТ "ТРИБО-ГАВРИЛ ТРИФОНОВ" – с. Дерманци	Търговия с канцеларски стоки.
ЕТ "Веси М" – гр. Луковит	Магазин за мобилни апарати и аксесоари. Алуминиева и ПВЦ дограма - производство и монтаж.
ЕТ "Станимира Иванова"	Търговия - продажба на системи за отопление, парни котли на газ, твърди и течни горива, ВИК части.
ЕТ ЕВЕЛИН-68-ПЕТЪР ИВАНОВ ПЕТРОВ – гр. Луковит	Мебели по поръчка.
„Нова Феликс“	Преработка на пилешки продукти
ВС „Металкътпани“ гр. Луковит	Производство на камини и печки на твърдо гориво, спирачни системи, кормилни механизми и много други детайли за машини с различни приложения
„ГЕС ПРО“ ООД	Производство на вити стълби от масивно дърво, детайли и плотове от широколистна дървесина
„Седимент приват“ АД	Добив и преработка на скалнооблицовъчни материали
„Ванини елеганс“ ООД	Производство на дамски облекла
ВЕЦ „Карлуково“	Производство на ел. енергия
ВЕЦ „Луковит“	Производство на ел. енергия
ВЕЦ „Румянцево“	Производство на ел. енергия
„Брукландс –Г“ ЕООД - „Фотоволтаична електрическа централа” - гр. Луковит	Производство на ел. енергия
„Албос-Енерджи” ЕООД - „Фотоволтаична централа” – с. Тодоричене	Производство на ел. енергия
„Екобулкос” ЕООД - „Фотоволтаична електроцентрала” в с. Тодоричене	Производство на ел. енергия
„Маримпекс - МГ Агро” ООД - с. Дерманци	Производство на хляб
„ПРОФИ 2006” – с. Торос	Производство на палети, преработка и търговия с дървесина и дървен материал

*По данни на община Луковит

Предприятия на територията на общината, чието въздействие върху околната среда се контролира чрез издадени Комплексни разрешителни по смисъла на чл. 117 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС):

- **„ВИНЕРБЕРГЕР“ ЕООД, гр. София – Инсталация керамичен завод, гр. Луковит** - КР №83-Н1/2008г. актуализирано с Решение №83-Н1-И0-А1/2012 и Решение №83-Н1-И0-А2/2016 на Керамичен завод, гр. Луковит – инсталация за изработване на керамични изделия - тухли, включваща тунелна пещ, машини за подготовка и обработка на суровата глина (колерганг, фина и груба мелница), ситов подавател, екструдер, режеща инсталация, тунелна сушилна, участък „Пакетиране и експедиция“;
- **„ПОЛИХИМ - СС“ ЕООД, гр. Луковит** – КР №440-Н1/2015г. на Инсталация за регенериране на отработени масла – капацитет 75 тона/24 часа, резервоарен парк

за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла) – капацитет 2 880 тона. Инсталацията включва - ректификация на отработените масла, киселинно очистване на дестилати, контактно очистване на киселинно пречистени дестилати, производство на битум; резервоарен парк за временно съхраняване на опасни отпадъци (отработени масла); производство на антифриз, производство на препарат за почистване на автостъкла, пресоване на отработени маслени филтри от моторни превозни средства;

II.2.11.1. Селско стопанство

Общата площ на община Луковит е 454 225 дка, като от тях земеделските земи са 300 428 дка. По начина на трайно ползване земеделските земи са ниви, лозя, ливади, трайни насаждения. Селскостопанското производство в областта се осъществява от земеделски производители - арендатори, наематели, кооперации и ползватели на земеделска земя. Преобладаващи са частните земеделски производители.

Във всяко населено място има изградени селскостопански структури – кооперации и сдружения. През последните години нараства делът на арендаторите, занимаващи се със земеделие. Отглеждат се житни култури и плодове и зеленчуци.

Животновъдството в община Луковит е традиционен отрасъл. В някои от селата има по една или няколко животновъдни ферми с 20-30 крави. Поради неразвитостта на отрасъла броят на животните се променя често в зависимост от променливата конюнктура на пазара на животински продукти. В няколко от язовирите в общината се отглежда риба.

За община Луковит в последните години се отчита тенденцията за нарастване на броя на предприятията, на нетните приходи от продажби в сектора, нарастване на броя на наетите лица, но предвид благоприятните почвено-климатични условия и традициите, които общината има, не може да се направи извод, че се наблюдава сериозен растеж.

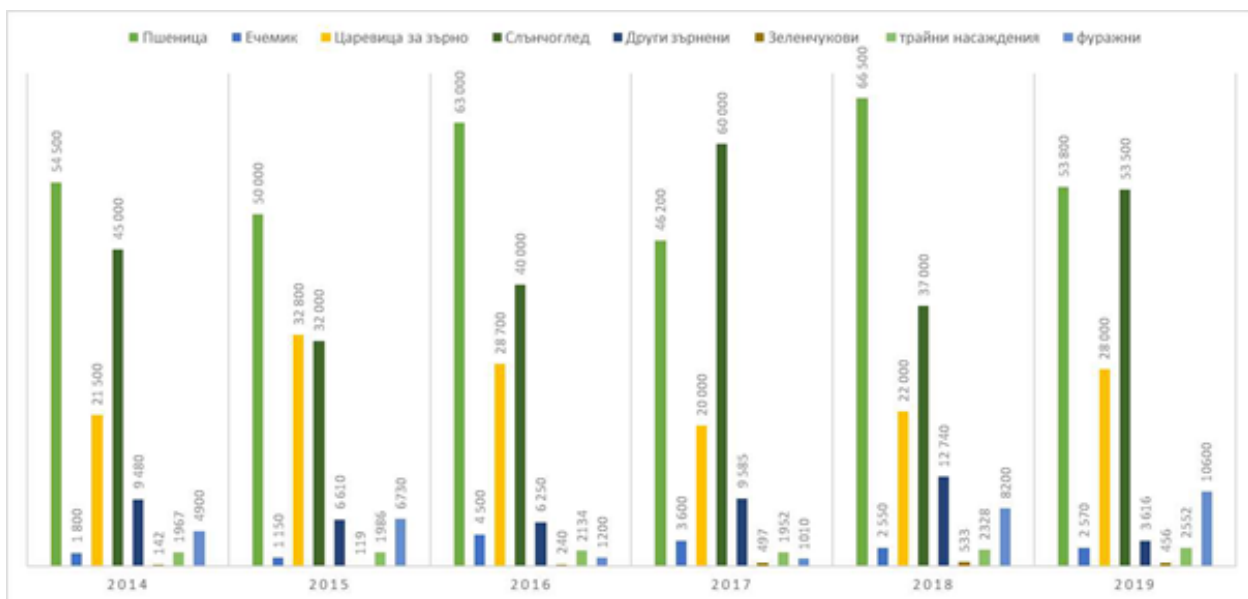
Основни икономически показатели за сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ в община Луковит

Показател: първичен сектор	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.
Предприятия (брой)	86	85	90	79
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	11 115	13 012	13 696	14 307
Наети лица (брой)	146	152	155	137

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

От отглежданите култури най-широко разпространена е пшеницата, като засетите площи са повече от 20% и това нарежда община Луковит на второ място след община Ловеч.

Земеделски култури в община Луковит за периода 2014 - 2019г. (в декари)

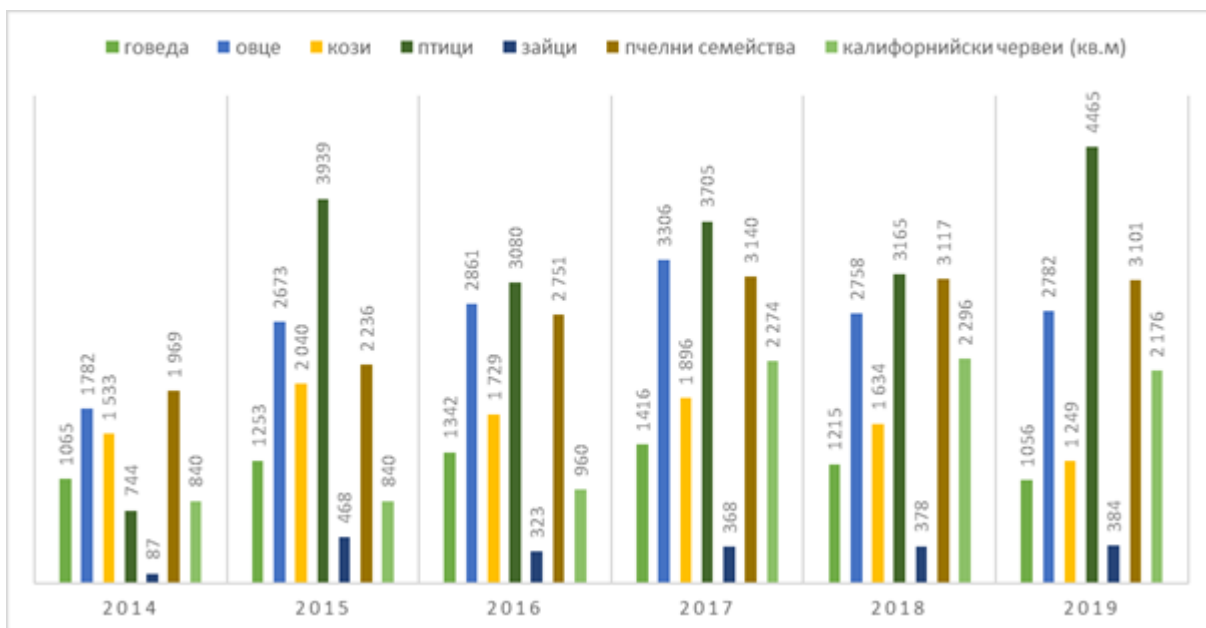
Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Увеличават се трайно нивите с царевица за зърно и слънчоглед. Продължава тенденцията на нарастване на площите с млади овощни насаждения, което е свързано с мерките по Програма за развитие на селските райони. Преобладават насажденията от сливи. През 2019г. е създаден и масив от лозови насаждения от 300 дка. Намаляват ягодиите насаждения, като към 2019г. те са намалели наполовина спрямо 2014г.

II.2.11.2. Животновъдство

Животновъдството също е добре застъпено в общината. Значително е нараснал броят на отглежданите птици, като най-голям дял имат патиците и пъдпъдъците. Овцевъдството и зайцевъдството също бележат ръст. Запазва се броят на биволите и говедата. През периода 2014-2019г. пчелните семейства са нараствали повече от два пъти. Развитието на животновъдството е предпоставка за месопреработвателната и млекопреработвателната промишленост.

Брой на основни видове отглеждани животни в община Луковит за периода 2014 -2019г.

Източник: План за интегрирано развитие на община Луковит 2021-2027г.

Особено представителен е примерът за развитие на биволовство в голямото долинно разширение на р. Вит при с. Дерманци. Там се разкрива оптималното естествено съотношение на значителни крайречни тревни площи (пасища) и сухи и полусухи пасища на долинните склонове и прилежащите заравнености, източно от р. Вит (10 000 – 20 000 дка).

II.2.11.3. Горско стопанство

В община Луковит по-голямата част от горите са частна собственост (95%). Съгласно Закона за горите стопанисването на горите на територията на община Луковит се осъществява от Северозападно държавно предприятие – Териториално поделение – Държавно горско стопанство – Ловеч. Сред основните отрасли, развити на територията на общината и свързани с горите, са: дърводобив; производство на греди, дъски и др.; производството на дограма, конструкции и детайли за строителството; разкрояване, рендосване и др. на дървени материали; производство на мебели; производство на столове и седалки; услуги свързани с дърводобива и др.

Горското стопанство е стратегически резерв за развитието на дейности като дърводобива и дървопреработването, лов и риболов, рационално и екологосъобразно ползване на диворастящите билки, горски плодове и гъби и т.н. В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции, организацията на стопанисването е насочена към разширеното възпроизводство на дървесината.

От горите на територията на общината се добива дървесина, която се продава. Развитието на дейностите, свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите, създава работни места за голяма част от населението на общината. С връщането на гори на техните собственици се осигурява допълнителен доход от развиване на дейност на базата на собствен ресурс, както и се увеличи интересът и разнообразието в използването на дървесината. Като проблем остават незаконните сечи, чрез които се добива незаконно дървесина от гори собственост на държавата, общината и гражданите.

II.2.11.4. Туризъм

Туризмът в община Луковит се развива на базата на културно-историческото наследство на общината, природните ресурси и ценности, които са специфични за всеки район, установените традиции и култура и др.

Ресурсите, с които разполага общината за развитие на туризъм, са:

Културно-историческо наследство - културното наследство в община Луковит включва обекти на недвижимото културно наследство с местно и национално значение. Редица археологически и архитектурно-строителни обекти са предпоставка за развитие на културно познавателен туризъм:

- Ранносредновековно селище в село Бежаново;
- Средновековна крепост „Биярското кале“, с. Бежаново;
- Римско селище, м. „Калето“, с. Дерманци;
- Могила, м. „Лаките“, с. Дъбен;
- Средновековна крепост, м. „Крепостта“, с. Карлуково;
- Праисторическо и римско селище, м. „София“, с. Торос;
- Византийско селище, м. „Градището“, с. Торос;
- Старобългарски некропол до гр. Луковит;
- Пещерна църква „Св. Марина“, гара Карлуково;
- Пещерна църква „Св. Безсребърници“;

Всички археологически и архитектурни паметници на територията на общината допълват съвкупността от туристически ресурси.

Природно богатство - в околностите на гр. Луковит съществува каньон на р. Златна Панега, местността „Котлен“, уникални скални образувания „Куклите“ в Карлуковското карстово плато. В границите на общината са открити около 600 пещери. В Карлуковския район най-известни са „Проходна“ – най-високият пещерен свод в България (45 м), „Темна дупка“, „Банковица“, „Свирчовица“ и др., а в Бежаново – Сухият и Мокрият Парник, като при последната пещера придвижването вътре става с лодки. Скалните арки са едни от най-известните забележителности на общината. Броят им е съизмерим с този на всички останали общини на страната, взети заедно. Някой от тях (особено „Проходна“ край Карлуково, която е най-дългият скален мост у нас) съперничат на Чудните мостове в Родопите. Освен „Проходна“, която представлява комбинация от скален мост, пещера и скални прозорци („окна“), по-известни скални арки са тези по р. Вит („Дупката“ при с. Ъглен), Провъртеника – западно от р. Искър, няколко при Парниците и др. Наред с арките могат да се отбележат и няколко причудливи скални образувания - „Очите“ по р. Вит, Луковитските скални кукли по р. Златна Панега и др.

Проучени са общо 240 пещери на територията на общината. Уникалните пещери „Проходна“, „Безиметта“, „Задъненка“, „Темна дупка“, „Задънен дол с водопада“, „Банковица“ и „Свирчовица“ са обявени за национални туристически обекти. Пещерата „Парниците“ в с. Бежаново е определена като природна забележителност в раздел II „Защитени природни обекти с национално значение“. Пещерите са обект на изследване на Българската федерация по спелеология и Световната спелеоложка общност, която го избира за еталон в международната научно-изследователска програма за сравнение на карстовите райони в света „PIGEK“. Някои от пещерите са уникални паметници на човешката култура от палеолита до XIV век. Наличието на множество пещери естествено предразполага на територията на общината най-силно да е застъпен пешеходният и пещерен туризъм. Изградени са и функционират няколко еко-пътеки.

По проект на Програма ФАР – „Развитие на българския екотуризъм” BG 0202.02/ESC/G/DBET, през 2005г. започва създаването на първия геопарк в България „Искър-Панега“, включващ феноменално геоложко и геоморфоложко наследство от карстовия регион Карлуково и каньона на река Златна Панега. Самият геопарк е разделен на две части: Крайпътен ландшафтен парк „Панега“ - намира се непосредствено преди Луковит /в неговата южна част/ и Карлуковски карстов комплекс, намиращ се до село Карлуково. В рамките на гео-парка са обособени няколко геопътеки и други маршрути, а именно:

- Карлуковски карстов комплекс;
- Крайречен ландшафтен парк „Панега”;
- Културно-исторически маршрут;

На територията на община Луковит се развива и ловен туризъм при Карлуково, Беленци, Бежаново, Ъглен, Дерманци, както и риболовен при язовир Тодоричене, в околностите на с. Дерманци, гр. Луковит.

Екстремн туризъм се развива при р. Искър с кану, парапланеризъм, бърджискокове, скално катерене, спелео-маршрути (проникване в неосветени пещери и пропасти).

Средствата за подслон, регистрирани на територията на община Луковит, са:

- Хотел „Diplomat Plaza Hotel and Resort”, гр. Луковит;
- Хотел „Дипломат парк“, гр. Луковит;
- Къща за гости „В. И. Т.“, с. Дерманци;
- Къща за гости „Контрасти“, с. Петреване;
- Хотел „Иглен“, с. Ъглен;
- Хотел „Амигос“, гр. Луковит;

II.2.11.5. Състояние на инфраструктурата – пътища, пристанища и т.н.

Географското положение на община Луковит я характеризира като важен републикански транспортен възел. През нея преминава автомобилна и железопътна мрежа, които са част от европейската пътна мрежа. Перспектива за развитието на община Луковит е изграждането на участък от АМ „Хемус“, което е част от Европейската пътна мрежа и е предвидено да свързва западните и източни части на България с Трансевропейската мрежа.

Трите основни физикогеографски единици – долините на реките Искър, Вит и Златна Панега са осигурени с пътища с над общинско значение: по долината на Искър – международна жп линия, по долината на Вит – шосе, по долината на Златна Панега – международно шосе и жп линия.

Община Луковит разполага с добре развита пътна мрежа, която е сравнително равномерно разпределена. Гъстотата на пътната мрежа е близо 0,2160 км/кв. км от територията на общината, което е значително по-нисък показател от този средно за страната – (0,333 км/кв. км). Категорията на изградената пътна мрежа е сравнително висока. Голям е дялът на пътищата от III клас и общинските пътища.

Най-високото ниво на транспортно обслужване в общината се осъществява от първокласния път I-3 „Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит - Коритна - Ябланица – Ботевград“ (Е-83) (Русе – Бяла – Плевен – София). Общата дължина на първокласната пътна мрежа на територията на общината е 15,812 км. Това трасе осигурява връзката на пътната мрежа на общината със съседните общини, столицата и гр. Русе като административен център на Северен централен район за планиране.

Град Луковит се намира на 111 км от столицата София, на 62 км от гр. Плевен и на 79 км от областния център гр. Ловеч. Благоприятното му географското положение създава

добри условия за развитието на мрежата от транспортни връзки, свързващи го с околните общини, столицата и основните градове на страната.

Републиканска пътна мрежа

През територията на Община Луковит минават:

- Международен автомобилен път I-3 „Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит – Коритна - Ябланица – Ботевград“ (Е-83) Букурещ – Гюргево – Русе – Плевен – Луковит – Румянцево – Петревене – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ до София – Солун – Атина (Е-79);
- Международен автомобилен път I-3 „Гара Бяла - о.п. Плевен - Луковит – Коритна - Ябланица – Ботевград“ (Е-83) Букурещ – Гюргево – Русе – Плевен – Луковит – Румянцево – Петревене – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ до София – Кюстендил – Скопие – Тирана – Дурьс (Е-871);
- Първокласен шосеен път София – Ябланица – Автомагистрала А-2 „Хемус“ – Боаза (1,5 км от южната граница на общината при с. Пещерна) – Велико Търново – Варна (I-4 Коритна – Български извор – Микре – о.п. Севлиево – Велико Търново – о.п. Омуртаг - о.п. Търговище – (о.п. Разград – о.п. Шумен);
- На значително протежение (на около 35 км) в посока север-юг по долината на р. Вит през общината минава и субмеридионален, паралелен на Е-83 път за Плевен, който може да бъде използван като алтернативен при необходимост;

Областно Пътно управление – Ловеч, териториално звено на Изпълнителна агенция „Пътища“, стопанисва републиканската пътна мрежа – I и III клас на територията на общината:

- I-3 „Гара Бяла - о.п. Плевен – Луковит - Коритна - Ябланица – Ботевград“ - 15,81 км;
- III-305 /I-3/ Крушовица - Садовец - Дерманци - Торос – Гложене“ – 25,36 км;
- III-306 „Луковит - Червен бряг - Чомаковци - Еница - Кнежа – Оряхово“ – 5,21 км;
- III-307 „Луковит - Дерманци - Угърчин – Микре“ – 19,27 км;
- III-3008 „/I-3/ Петревене - Беленци - Орешене - /III-103/“ – 11,50 км;
- III-3502 „/II-35/ Брестовец - Горталово - Беглеж - Бежаново – Ъглен - /III-305/“ – 12,89 км;

Общинска пътна мрежа

Общинската пътна мрежа обхваща четвъртокласни и местни пътища с обща дължина на територията на общината 63,93 км. Общинските пътища (четвъртокласната пътна мрежа) се стопанисват от общината. Към по-малките населени места състоянието на пътищата е лошо. Общинската пътна мрежа на територията на община Луковит е:

- LOV1090 /III - 305, Ъглен – Торос / Торос - Дъбен /LOV1253/ - 6,71 км;
- LOV1093 I - 3 /Луковит - жп гара Карлуково/ - 11,70 км;
- LOV1094 /LOV1093, Луковит – жп гара Карлуково/-Карлуково - 2,2 км;
- LOV1095 /I - 3, Луковит – Златна Панега/ Румянцево - /LOV1094/ - 7,86 км;
- LOV1253 /III-3082, Златна Панега - Български извор/ - Голяма Брестница - Граница общ. (Ябланица - Луковит) - Дъбен - Тодоричене /III – 307/ - 8,00 км;
- LOV2091 /I - 3, Луковит - Петревене/ - Тодоричене /III - 307/ - 2,7 км;
- LOV2096 /III - 305, Садовец - Ъглен/ - Граница общ. (Луковит - Червен бряг) - Ракита - Телиш /PVN1186/ - 1,70 км;
- LOV2097 /III - 305, Садовец - Ъглен/ - Бежаново /III - 3502/ - 6,40 км;

- LOV2098 /III - 305, Торос - Гложене/ - Пещерна – 1,00 км;
- VRC2144 /III - 308, Своге-Роман/ - Стояновци - Граница общ. (Роман - Луковит) – Беленци /III - 3008/ - 3,56 км;
- LOV3092 /I - 3/ Луковит – Ъглен /III - 305/ - 12,10 км;

Железопътен транспорт

На територията на Община Луковит съществува изградена железопътна мрежа с дължина 26,59 км. Чрез нея се осъществява връзка в две основни направления:

- II-ра жп линия София – Варна, която е основна национална линия и част от международната железопътна връзка София – Русе - Букурещ) минава в западната част на общината (гара Карлуково);
- 22-ра жп линия Червен бряг - Златна Панега (местно значение). Чрез жп възел Червен бряг, който отстои на 11 км от Луковит, през общинската територия се осигурява и жп връзка със с. Златна Панега и циментовия завод;

Железопътната мрежа на територията на общината не се използва ефективно в последните години и е слабо натоварена.

Обществен транспорт

Автобусният транспорт се използва предимно за трудови пътувания. Трудовите пътувания в общината се осъществяват основно в направление от селата към гр. Луковит. Голяма част от предприятията в строителството са разположени в гр. Луковит и това е основна причина хората да осъществяват своята трудова дейност в административния и икономически център на общината. Предприятия в областта на текстилната и шивашка промишленост са разположени в с. Дерманци, в които е съсредоточена женска работна ръка от Дерманци и от село Тодоричене. Друга част от жителите на общината извършва трудови пътувания извън границите на община Луковит, предимно до общините Червен бряг и Ябланица.

По отношение на регионалната транспортна схема, през гр. Луковит преминава главен шосеен път София – Русе I-3 и София – Плевен. Външни линии на обслужване:

- Луковит – София; автобусни връзки – преминаващи по маршрут София – Русе;
- Луковит – Ловеч; автобусни връзки – от Луковит, от Ловеч;
- Луковит – Плевен, автобусни връзки – преминаващи по маршрут София – Русе и София – Плевен;
- Луковит – Червен бряг;

Връзките между отделните населени места в общината се покриват само от действащите автобусни линии: Луковит-Бежаново; Луковит-Беленци; Луковит-Дерманци; Луковит-Дъбен; Луковит-Карлуково; Луковит-Пещерна; Луковит-Торос; Луковит-Румянцево.

Най-голяма честота на автобусните превози в общината е между селата Бежаново, Беленци, следвани от Карлуково, Пещерна и Торос и гр. Луковит. В селата Петреване, Тодоричене и Ъглен, няма директна транспортна връзка до гр. Луковит.

ИЗВОДИ:

- Първичният сектор на икономиката, включващ селско, горско и рибно стопанство, е важен за развитие на община Луковит, която е типична малка селска община със силна земеделска традиция. Селското стопанство е с растениевъдно-животновъдна насоченост;

- ✚ В община Луковит предимно се развива преработващата промишленост с производство на хартиени и картонени опаковки, керамични материали, хранителни продукти, облекло, метални изделия, дървен материал и изделия от него;
- ✚ Към 2019г. в община Луковит 94% от предприятията са микро – с персонал до 9 души – 506 бр. Малките предприятия с между 10 и 49 заети са 28 или те съставляват 5% от всички предприятия, а броят на средните предприятия с от 50 до 249 заети е 6 или това е 1,1% от предприятията в общината, но те формират най-голяма част от приходите. Големи предприятия в община Луковит не функционират;
- ✚ Природните и климатични условия оказват положително влияние върху развитието на селското и горското стопанство;
- ✚ Животновъдството в община Луковит е традиционен отрасъл;
- ✚ От отглежданите култури най-широко разпространена е пшеницата, като засетите площи са повече от 20% и това нарежда община Луковит на второ място след община Ловеч;
- ✚ Туризмът в община Луковит се развива на базата на културно-историческото наследство на общината, природните ресурси и ценности;
- ✚ Трите основни физикогеографски единици – долините на реките Искър, Вит и Златна Панега са осигурени с пътища с над общинско значение: по долината на Искър – международна жп линия, по долината на Вит – шосе, по долината на Златна Панега – международно шосе и жп линия;
- ✚ През територията на община Луковит минават трасета на важни републикански пътища;
- ✚ Състоянието на общинската пътна мрежа е незадоволително;
- ✚ На територията на Община Луковит съществува изградена железопътна мрежа с дължина 26,59 км;
- ✚ Най-голяма честота на автобусните превози в общината е между селата Бежаново, Беленци, следвани от Карлуково, Пещерна и Торос и гр. Луковит. В селата Петревене, Тодоричене и Ъглен, няма директна транспортна връзка до гр. Луковит;

II.2.12. Финансови фактори

В тази част на програмата са разгледани финансовите инструменти, които са специално изведени в законодателството по околна среда, във връзка с осигуряване на средства за органите на местното самоуправление за реализиране на програми и мерки в областта на околната среда.

Задължение на местните власти е да предвидят в бюджета на общината, необходимите средства да реализиране на приетите от общинския съвет стратегии за развитие на общината, както и средства по поети евентуални задължения на общината по регионални програми и проекти.

В Законът за опазване на околната среда (чл. 80, ЗООС) е регламентирана възможността за финансиране на общините от държавния бюджет или от национални фондове, относно проекти по опазване на околната среда, когато те са обосновани като приоритетни в общинските програми за околна среда. ЗООС създава един допълнителен източник на приходи за общинските бюджети за реализиране на мерки по приоритетите, определени в ОПООС. Приходите от глоби и санкции по закона, налагани от кметовете на общини, постъпват по бюджета на общината. Осемдесет на сто от санкциите за увреждане

или замърсяване на околната среда над допустимите норми по чл. 69 постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект. Тези приходи, както и приходите от глоби за нарушаване на наредбите, приемани от общинските съвети във връзка с опазването на околната среда, се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в ОПООС (чл. 65, ЗООС).

Също така, чл. 74 от ЗООС регламентира задължение за местните власти, ежегодно с приемането на общинския бюджет, по предложение на кмета на общината да се определят средства за изпълнение на приоритетни екологични проекти и дейности, включени в общинската програма за опазване на околната среда.

В ЗООС е предвиден и един специален финансов инструмент за реализиране на задълженията на местната власт за изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на околната среда, включително на ОПООС. Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), в изпълнение на своята дейност предоставя на общините финансови средства под формата на безвъзмездни помощи и безлихвени или нисколихвени заеми.

Редица специални закони в областта на околната среда също предвиждат възможности за финансиране на дейности, свързани с изпълнение на ангажиментите на общините за опазване на околната среда.

Законът за водите (чл. 198, ал. 2, ЗВ) подчертава задължението на общините да предвиждат в своите бюджети средства за изпълнение на ангажиментите по околна среда, като регламентира, че проекти, обекти и мероприятия с местно значение се финансират със средства от общинските бюджети или с общински извънбюджетни средства. ЗВ поставя принципите на икономическото регулиране, основани на принципа за възстановяването на разходите за водните услуги, включително тези за околната среда и за ресурса и на принципа „замърсителят плаща“. Те се реализират чрез провеждане на ценова политика, която осигурява подходящи стимули за потребителите за ефективно използване на водите с оглед постигането на целите за опазване на околната среда (чл. 192, ЗВ).

ЗУО предвижда възможност за финансиране от държавния бюджет на приоритетните дейности по изграждане на съоръжения и инсталации за третиране на битови, масово разпространени и опасни отпадъци, както и за почистване и рекултивация на места, замърсени с отпадъци (чл. 56, ал. 1, ЗУО). Финансират се само програми и проекти за изграждане на съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци, които отговарят на последователността на мерките, определени в НПУО. Когато съоръженията и инсталациите не се използват съгласно изискванията, общините възстановяват средствата в държавния бюджет или в ПУДООС.

ЗУО в допълнение на ЗООС определя по бюджета на съответната община, постъпването на сумите от глобите и имуществените санкции за нарушения на закона, когато наказателните постановления са издадени от кмета на общината, като тези средства се изразходват целево за проекти и обекти за управление на отпадъци (чл. 58, ал. 2 и 3, ЗУО).

Законът за защитените територии (чл. 74, ал. 1 и ал. 2, т. 6, ЗЗТ) специално предвижда, че финансирането на дейностите на общините в защитените територии за извършване на възстановителни, поддържащи и други природозащитни дейности в тях, се подпомага от ПУДООС.

Източници за финансиране на дейностите по опазване на околната среда

Източниците за финансиране на програми (проекти) в областта на опазване на околната среда могат да бъдат национални или международни организации, фондове,

механизми и други, които осъществяват директни инвестиции, посредством бюджетни субсидии, безвъзмездни помощи и дарения, заеми при облекчени условия за реализиране на проекти в областта на опазването на околната среда, непреки инвестиции и др.

Основните национални и международни източници за финансиране на дейности за реализиране целите на политиката по опазване на околната среда са:

- Държавен бюджет;
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС);
- Фондове на Европейския съюз - Структурни фондове (Оперативна програма „Околна среда“ – програмата подпомага изпълнението на поетите от страната ни ангажменти в сектор околна среда и постигането на съответствие с изискванията на европейското екологично законодателство. Програмата предоставя големи възможности на общините в страната да изградят съвременна инфраструктура за управление на водите и отпадъците, да бъде опазено биологичното разнообразие, което ще съдейства не само за по-чиста и здравословна околна среда, съхранена природа, но и създава и нови работни места);
- Национален доверителен екофонд;
- Международни организации и финансови институции – Глобален екологичен фонд (ГЕФ), Nordic – фондове, Световна банка;

Основен дял в средствата, заложи в бюджетите на Министерството на околната среда и водите, разработвани на програмен принцип по години са за изграждане на инфраструктурни обекти (строителство на депа за твърди битови отпадъци, пречиствателни станции за отпадни води, канализационни мрежи и довеждащи колектори и корекции на речни корита и дерета, изграждане на сепариращи съоръжения за разделяне на отпадъците и системи за рециклирането им, изграждане на компостиращи съоръжения, съоръжения за управление на строителни отпадъци, съдове за сметосъбиране, компостиране на биоразградими битови отпадъци, финансиране на дейности по обезвреждането на негодни за употреба пестициди и др.).

II.2.12.1. Бюджет

Основните бюджетни параметри, залегнали в бюджета на община Луковит в частта на местните дейности са съобразени със стратегическите приоритети на Общината:

- Финансова стабилност;
- По-добро усвояване на средствата по европейските фондове през новия програмен период;
- Подобряване на предоставяните от Общината публични услуги;
- Модернизация и развитие на техническата и образователната инфраструктура;
- Баланс между потребностите и възможностите на общината;

Разходи свързани с опазване на околната среда, относителен дял от всички разходи

Разходите за дейности по опазване на околната среда за 2021г. в община Луковит са:

- Управление, контрол и регулиране на дейностите по опазване на околната среда в размер на 73 627 лв.;
- Озеленяване в размер на 92 503 лв.;
- Чистота в размер на 644 231 лв.;
- Пречистване на отпадъчните води от населените места в размер на 11 527 лв.;

- Управление на дейности по отпадъците в размер на 848 556 л. в т.ч. Депо – 624 503 лв.;
- Други дейности по опазване на околната среда в размер на 29 306 лв.;

II.2.12.2. Ниво на такси за услуги в областта на управление на отпадъците и водите, сравнение със средното за страната; доколко приходите от такси покриват разходите за дейността

 Такса „битови отпадъци“

В община Луковит определянето на такса „битови отпадъци“ е според количеството битов отпадък или пропорционално в промили на база данъчна оценка и отчетна стойност на имота. Следва се практиката, прилагана за жилищни и нежилищни имоти на гражданите и предприятията, като се определят промили за сметосъбиране и сметоизвозване, поддържане на депо за ТБО и почистване на обществени територии.

Приходи от събрана такса „битови отпадъци“ за периода 2016-2020г.

Година	Приходи /лв.
2016г.	444 198 лв.
2017г.	668 639 лв.
2018г.	668 639 лв.
2019г.	731 206 лв.
2020г.	740 621 лв.

**Източник: Данни от община Луковит „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ за периода 2016-2020г.“*

Съгласно „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ за 2020г. са заложили приходи от общински такси в размер на 1 077 840 лв., в т.ч. приходи ТБО 2020г. – 800 000 лв. В община Луковит събраните приходи от такса „битови отпадъци“ през 2020г. са в размер на 740 621 лв.

Приходи от такса битови отпадъци (лв./жител)

Приходи от такса битови отпадъци (лв./жител)	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.
Средно - България	71,47	77,59	79,40	84,10
Средни общини (10-50 хил. жители)	56,06	58,64	62,06	66,24

**Източник: НПУО 2021-2028г.*

Съгласно данни на ГРАО, населението по постоянен адрес на община Луковит за 2018г. е 19 359 души, като по „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ за 2018г. предвидените приходи от такса „битови отпадъци“ са 840 500 лв., а са отчетени приходи от такса „битови отпадъци“ в размер на 668 639 лв., при което приходите от такса „битови отпадъци“ са съответно 34,54 лв./жител. За 2018г. община Луковит е реализирала

по-ниски постъпления от такса „битови отпадъци“ спрямо средното за страната и спрямо постъпленията за средни общини в страната (с население 10-50 хил. жители).

Приходи от такса битови отпадъци на тон отпадъци (лв./тон))

Приходи от такса битови отпадъци на тон отпадъци (лв./тон)	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.
Средно - България	154,48	173,54	166,90	186,57
Средни общини (10-50 хил. жители)	86,75	90,40	89,23	100,95

**Източник: НПУО 2021-2028г.*

Съгласно данни на община Луковит за 2018г. количеството на депонираните смесени отпадъци от общината на Регионалното депо е 5 667,22 тона смесени битови отпадъци. По „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ за 2018г. предвидените приходи от такса “битови отпадъци” са 840 500 лв., отчетените приходи от такса “битови отпадъци” са в размер на 668 639 лв. Приходите от такса битови отпадъци на тон са 117,98 лв./тон, което показва, че за 2018г. община Луковит е реализирала по-ниски постъпления от такса „битови отпадъци“ спрямо средните за страната и по-високи постъпления спрямо постъпления на средни общини в страната (с население 10-50 хил. жители).

В община Луковит такса „битови отпадъци“ се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на ОбС въз основа на одобрена План-сметка, включваща необходимите разходи за – осигуряване на съдове за съхраняване на битови отпадъци – контейнери, кофи и други; събиране на битови отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им; проучване, проектиране, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране, и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по ЗУО и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Структура на постъпленията от такса за битови отпадъци, платена от населението и бизнеса

	2014г.		2015г.		2016г.		2017г.		2018г.	
	Домакинства	Бизнес	Домакинства	Бизнес	Домакинства	Бизнес	Домакинства	Бизнес	Домакинства	Бизнес
Средни общини (10-50 хил. жители)	36,8%	63,2%	35,9%	64,1%	39,3%	60,7%	39,2%	60,8%	39,5%	60,5%
Средно - България	43,3%	56,7%	42,6%	57,4%	32,2%	67,8%	33,3%	66,7%	30,8%	69,2%

**Източник: НПУО 2021-2028г.*

В следващата таблица са представени данни за внесена такса „битови отпадъци“ в община Луковит от физически и юридически лица през последните години, съгласно „Справка за действително платени такси битови отпадъци от ФЛ и ЮЛ през периода 2016-2020г.“, предоставена от общината както следва:

Година	Платени такси от Физически лица (лв.)*	Платени такси от Юридически лица (лв.)*	Общо ФЛ и ЮЛ (лв.)
2016	283 014.25	393 443.53	676 457.78
2017	274 529.61	238 084.15	512 613.76
2018	434 773.86	278 186.87	712 960.73
2019	449 658.31	291 436.22	741 094.53
2020	464 204.22	307 600.22	771 804.44

* Недоборът е отчетен към годината, в която е следвало да бъде събрана такса битови отпадъци

За община Луковит не е валидна наблюдаваната в общините ситуация, при която делът на платените от бизнеса средства за такса „битови отпадъци“ е по-голям от този на домакинствата, а напротив домакинствата са платили по-голям дял от таксата в сравнение с юридическите лица, което е видно от таблицата по-горе за периода 2017-2020г.

Планирани и отчетени приходи от такса „битови отпадъци“ в община Луковит за периода 2018-2020г.

Приходи (лв.)	2018г.	2019г.	2020
Планирани приходи от такса „Битови отпадъци“	840 500	880 500	800 000
Отчетени приходи от такса „Битови отпадъци“	668 639	731 206	740 621
Изпълнение в %	79,55%	83,04%	92,58%

*Източник: Община Луковит, „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ за периода 2018-2020г

През периода 2018-2020г. в община Луковит отчетените приходи от такса „битови отпадъци“ са по-ниски от планираните, т.е. наблюдава се неизпълнение по приходната част от такса „битови отпадъци“ и в общината сравнително устойчиви са приходите от такса „битови отпадъци“, налице е висока събираемост от над 80% с тенденция за нарастване.

За 2018г. дължимите приходи от такса „битови отпадъци“ са 840 500 лв., а отчетените приходи от такса „битови отпадъци“ в община Луковит, съгласно „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ са 668 639 лв., в т.ч. от домакинства – 434 773.86 лв. и от юридически лица – 278 186.87 лв., т.е. дела на средствата платени от бизнеса е 39,02%, а от домакинствата е 60,98%. За 2018г. за средните общини (10-50 хил. жители) делът на средствата платени от бизнеса е 60,5%, а делът от домакинствата е 39,5%. За страната за 2018г. делът на средствата платени от бизнеса е 69,2%, а от домакинствата е 30,8%. В община Луковит за 2018г. делът на средствата платени от бизнеса е по-нисък спрямо средното за страната и по-нисък спрямо средни общини в страната (с население 10-50 хил. жители). За 2018 г. в община Луковит делът на средствата платени от домакинствата е по-висок спрямо средното за страната и по-висок спрямо средни общини в страната (с население 10-50 хил. жители).

Структурата на разходите за дейностите по управление на отпадъците е представена в следващата таблица на база информация от „Отчетни данни по ЕБК за изпълнението на бюджета с информация за изпълнението на план-сметката по чл. 66 от ЗМДТ на община Луковит“ за периода 2018-2020г.

Разходи за управление на отпадъците в община Луковит

Година	2018	2019	2020	Общо	%
Общо разходи по управление на отпадъците /лв./ в т. ч.	773 488,00	946 351,00	895 938,00	2 615 777,00	100%
Съдове за съхраняване на битови отпадъци	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00%
Сметосъбиране и сметоизвозване	266 683,00	361 550,00	498 058,00	1 126 291,00	43,06%
Поддържане и експлоатация на депа за ТБО	394 595,00	473 849,00	297 885,00	1 166 329,00	44,59%
Почистване на територии предназначени за обществено ползване	112 210,00	110 952,00	99 995,00	323 157,00	12,35%

Общо за годините 2018-2020г. в община Луковит 43,06% от експлоатационните разходи се ползват за сметосъбиране и сметоизвозване, 44,59% за поддържане и експлоатация на депа за ТБО (вкл. отчисленията по ЗУО) и 12,35% за почистване на територии предназначени за обществено ползване. Не са били предвидени разходи за съдове за съхраняване на битови отпадъци през периода 2018-2020г.

Покритие на разходите за управление на отпадъците с приходи от такса битови отпадъци в община Луковит

	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
Отчетени приходи от такса „Битови отпадъци“ (лв.)	444 198	668 639	668 639	731 206	740 621
Отчетени разходи по управление на отпадъците (лв.)	629 198	820 312	773 488	946 351	895 938
Покритие на разходите за управление на отпадъците с приходи от такса битови отпадъци (%)	0,71	0,82	0,86	0,77	0,83

Община Луковит изразходва повече средства през годините за управление на отпадъците отколкото събира такива от такса „битови отпадъци“.

 ВиК услуги

Експлоатацията на ВиК системата и предоставянето на услуги на територията на община Луковит се извършва от „ВиК“ АД – гр. Ловеч. Съгласно Заповед №ИД-8931/31.12.2020г. на изп. директор на „ВиК“ АД - гр. Ловеч, са утвърдени следните цени на водоснабдителни и канализационни услуги, считано от 01.01.2021г.:

ВиК услуги	лв./м ³ без ДДС
Доставяне на вода на потребителите	1.743
Отвеждане на отпадъчните води	0.184
Пречистване на отпадъчните води	

Битови и приравнени към тях потребители	0.700
Промислени и други стопански обекти	
степен на замърсяване 1	0.775
степен на замърсяване 2	1.377
степен на замърсяване 3	1.419
Предоставяне вода на друг ВиК оператор	
„ВиК“ ЕООД – гр. Плевен	0.119
„ВиК - Стенето“ ЕООД – гр. Троян	0.120

ИЗВОДИ:

- ✚ За финансиране на дейностите за реализиране целите на политиката по опазване на околната среда е необходимо община Луковит да кандидатства в съвместни проекти, както със съседни общини в региона, така и с НПО;
- ✚ За община Луковит не е валидна наблюдаваната в общините ситуация, при която делът на платените от бизнеса средства за такса „битови отпадъци“ е по-голям от този на домакинствата, а напротив домакинствата са платили по-голям дял от таксата в сравнение с юридическите лица за периода 2017-2020г.;
- ✚ През периода 2018-2020г. в община Луковит отчетените приходи от такса „битови отпадъци“ са по-ниски от планираните, т.е наблюдава се неизпълнение по приходната част от такса „битови отпадъци“ и в общината сравнително устойчиви са приходите от такса „битови отпадъци“, налице е висока събираемост от над 80% с тенденция за нарастване;
- ✚ За годините 2018-2020г. в община Луковит 43,06% от експлоатационните разходи се ползват за сметосъбиране и сметоизвозване, 44,59% за поддържане и експлоатация на депа за ТБО (вкл. отчисленията по ЗУО) и 12,35% за почистване на територии предназначени за обществено ползване. Не са били предвидени разходи за съдове за съхраняване на битови отпадъци през периода 2018-2020г.;
- ✚ Община Луковит изразходва повече средства през годините за управление на отпадъците отколкото събира такива от такса „битови отпадъци“;

II.2.13. Демографска структура на населението

II.2.13.1. Население на общината по населени места, градско и селско население

По данни на НСИ към 31.12.2020г. населението на община Луковит възлиза на 16 287 жители, което е 13.3% от населението на цялата област Ловеч (122 490 жители). Най-голяма част от него 8 197 души живеят в града, а останалите 8 090 души са разпределени в селата.

По общия брой на населението, общината попада в групата на малките общини (до 30 000 души). Разпределението на жителите по населени места е неравномерно. Община Луковит се отличава с почти изравнен процент на градско и селско население, като 50,33% от населението на общината е съсредоточено в гр. Луковит.

Разпределението на населението в града административен център – гр. Луковит и останалите населени места в община Луковит (съгласно данни от НСИ към 31.12.2020г.) е представено в таблицата по-долу:

Област/община	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо за страната	6 916 548	3 349 715	3 566 833	5 043 186	2 416 899	2 626 287	1 873 362	932 816	940 546
Област Ловеч	122 490	59 580	62 910	75 680	36 533	39 147	46 810	23 047	23 763
Община Луковит	16 287	7 993	8 294	8 197	3 975	4 222	8 090	4 018	4 072

*Източник: НСИ

По данни на ГРАО населението по постоянен адрес на община Луковит за годините от 2016г. до 2021г. е, както следва:

№	Населено място в община Луковит	Данни на ГРАО – бр. жители по постоянен адрес					
		към 31.12.2016г.	към 31.12.2017г.	към 31.12.2018г.	към 31.12.2019г.	към 31.12.2020г.	към 31.12.2021г.
1.	гр. Луковит	10 490	10 441	10 360	10 356	10 272	10 211
2.	с. Бежаново	1 336	1 316	1 319	1 321	1 311	1 313
3.	с. Беленци	449	447	448	447	453	457
4.	с. Дерманци	2 388	2 373	2 368	2 360	2 350	2 323
5.	с. Дъбен	100	96	93	87	82	74
6.	с. Карлуково	622	612	611	622	627	620
7.	с. Петревене	615	611	623	637	642	631
8.	с. Пещерна	84	82	79	74	68	63
9.	с. Румянцево	766	753	765	767	761	767
10.	с. Тодоричене	424	417	417	407	400	396
11.	с. Торос	1 586	1 559	1 537	1 523	1 507	1 481
12.	с. Ъглен	739	746	739	736	725	705
Общо за община Луковит		19 599	19 453	19 359	19 337	19 198	19 041

*Източник: ГРАО

В таблицата по-долу е представен броя на населението за страната, както и разпределение на населението в общините от област Ловеч, съгласно данни от НСИ към 31.12.2020г., като следва:

За страната /Област /Общини в областта	Общо	В градовете	В селата
България	6 916 548	5 043 186	1 873 362
Област Ловеч	122 490	75 680	46 810
Априлци	2 797	2 503	294
Летница	3 315	2 387	928
Ловеч	41 527	30 353	11 174

Луковит	16 287	8 197	8 090
Тетевен	18 977	8 496	10 481
Троян	28 319	18 889	9 430
Угърчин	5 526	2 339	3 187
Ябланица	5 742	2 516	3 226

**Източник: НСИ*

По брой на населението община Луковит се нарежда на четвърто място сред общините в област Ловеч. Общо населението бележи спад и това е тенденция, характерна за страната, Северозападен район и за област Ловеч.

Един от основните демографски фактори даващи отражение върху числеността на населението са фактическите параметри на показателите формиращи неговия естествен прираст – раждаемост и смъртност.

II.2.13.2. Миграция

Намаляването на населението в общината е основен лимитиращ фактор за бъдещо развитие и оказва негативно влияние върху работната сила и възпроизводителния потенциал на територията. Миграциите са непрекъснат процес и през последните години мотивите са лични и икономически. Миграционните процеси са ясно изразени от селата към града и от Общината към по-големите градове на страната и чужбина /особено за младите хора/. Тази тенденция се обуславя от наличието на жилища в града и по-доброто качество на услугите. В резултат е налице западане на дейностите, свързани с услугите в общината. Това дава отражение и върху икономическата активност.

Механичният прираст като демографски показател е резултат от разликата между броя на заселените и на изселените. В последните години се наблюдава тенденция, че броят на заселените и броят на изселените се движи в определени не много широки граници. За общината броят на изселените непревишава този на заселените, което формира и положителен механичен прираст в община Луковит.

Миграциите са непрекъснат процес с различен генезис и интензитет. През последните години мотивите за миграциите са лични и икономически. Механичният прираст на община Луковит за 2020г. в абсолютни стойности е следният - заселили са се 508, а са се изселили 281, а механичният прираст е 227 души.

В таблицата по-долу е представено механичното движение на населението в страната, област Ловеч и община Луковит, съгласно данни от НСИ през 2020г.:

За страната /Област /Общини в областта	Заселени	Изселени	Механичен прираст
България	234 606	203 891	30 715
Област Ловеч	5 033	3 317	1 716
Априлци	248	73	175
Летница	119	77	42
Ловеч	1 760	1 786	-26
Луковит	508	281	227
Тетевен	662	262	400
Троян	1 134	589	545
Угърчин	328	135	193
Ябланица	274	114	160

**Източник: НСИ*

II.2.13.3. Естествен прираст

Естественият движение е един от основните компоненти, оказващи влияние на динамиката на населението и неговата структура по възраст. Поради ниските стойности на раждаемост и високите стойности на смъртност, естественият прираст за община Луковит е отрицателен, като в последните години се колебае в границите между -6,8‰ до -10,0‰. През последните години, отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината. Този факт играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Подобряването на социално-икономическата ситуация в общината е една от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст.

Разликата между живородените деца и умрелите за една година на 1 000 души представлява естествения прираст на населението. След 1990г. демографското развитие на страната се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. През 2020г. са родени 198 деца, са починали 347 души. Естественият прираст на общината за 2020г. е отрицателен, както за страната, така и за областта.

При запазване на тази тенденция се ограничават възможностите за естественият възпроизводство на населението през следващите години, което ще рефлектира върху бъдещата възрастова структура на населението в общината и върху трудовия пазар.

В таблицата по-долу е представено естественият движение на населението в страната, област Ловеч и община Луковит, съгласно данни от НСИ през 2020г.:

За страната /Област /Общини в областта	Общо живородени	Общо умрели	Естествен прираст
България	59 086	124 735	-65 649
Област Ловеч	982	2 754	-1 772
Априлци	19	86	-67
Летница	40	95	-55
Ловеч	232	997	-765
Луковит	198	347	-149
Тетевен	174	380	-206
Троян	176	597	-421
Угърчин	66	150	-84
Ябланица	77	102	-25

*Източник: НСИ

II.2.13.4. Заболеваемост

Общото влошаване на здравното състояние на населението в страната е съпроводено със специфични особености, поставящи определени групи в по-неблагоприятна позиция. Такива общности са хората, живеещи в малките населени места, в някои крайни райони на страната и най-вече етническите малцинства, населяващи селата. Недостатъчната степен на развитие на селските райони създава условия за неравнопоставеност на населението, свързана с по-нисък здравен статус в сравнение с градовете. В малките населени места доминират четири негативни тенденции, които комплексно влошват здравословното състояние на населението, в сравнение с градовете:

- Хората живеят по-кратко;
- Страдат от повече болести;
- Достъпът до здравната мрежа е ограничен;

- Качеството на здравните услуги е по-ниско;

Съгласно данни от изготвеният от РЗИ-Ловеч „Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в Област Ловеч за 2020г.“, през 2020г. в лечебните заведения за извънболнична медицинска помощ в област Ловеч са регистрирани общо 281 060 заболявания - болестност 2 294,6 на 1 000 души население. За сравнение през 2019г. са регистрирани общо 198 898 заболявания, болестността е 1 623,1 на 1 000 души население.

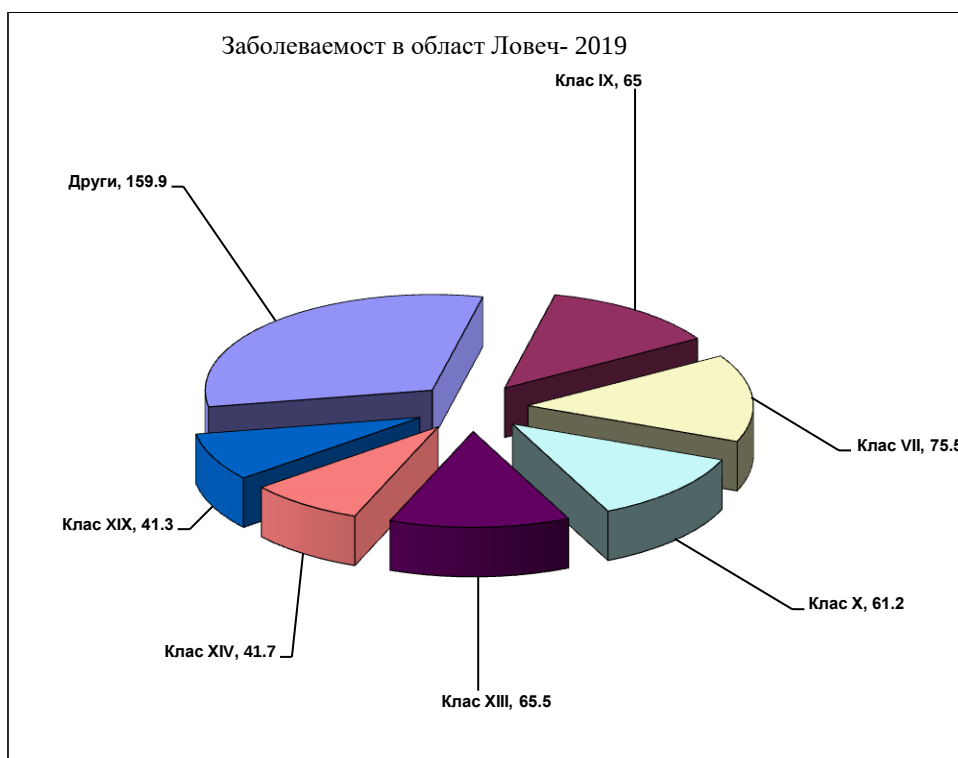
В структурата на болестността за 2020г. се запазва водещото място на регистрираните случаи от клас IX – болести на органите на кръвообращението, болестност 884,0 на 1 000 души население, а през 2019г. – 412,0 на 1 000 души население. На второ място в нозологичната структура през 2020г. са регистрираните случаи от клас X - болести на дихателната система, болестност 225,0 на 1 000 души; през 2019г. този клас болести също е на второ място – болестност 191,4 на 1 000 души. Третото място през 2020г. е за случаите от клас XIII – болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан, болестност 174,1 на 1 000 души население; през 2019г. трето място е за случаите от клас VII – болести на окото и придатъците му, болестност 176,9 на 1 000 души население.

Регистрираната заболяемост на населението през 2020г. е 558,3 на 1 000 души население, при обща заболяемост за 2019г. – 489,7 на 1 000 души население. Регистрираната заболяемост през 2020г. бележи увеличение спрямо 2018г.

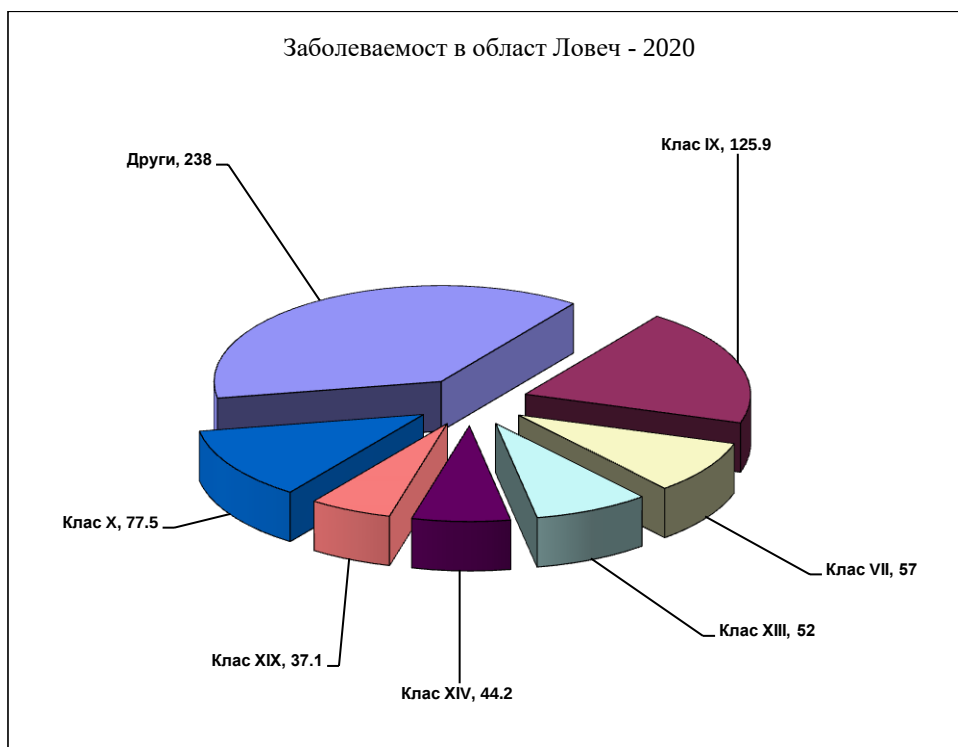
В структурата на заболяемост по класове болести за 2020г. – първо място, заемат болести на органите на кръвообръщението (клас IX) – 77,5 на 1 000 души население, като през 2019г. на първо място са били болести на окото и придатъците му (клас VII) – 75,5 на 1 000 души население. Второ място през 2020г. заемат са регистрираните случаи от клас X - болести на дихателната система (клас X) – 77,5, а през 2019г. второто място е болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан (клас XIII) – 65,5 на 1 000 души население. На трето място тази година са болести на окото и придатъците му (клас VII) – 57,0 на 1 000 души население, както и през 2018г. третото място е за болестите от същия клас – 69,7 на 1 000 души население.

Общата болестност в Ловешка област през 2020г. (1 994,4 на 1 000 души население) бележи увеличение спрямо данните за 2019г. (1 623,1 на 1 000 души население). Този показател може да се коментира предвид пандемията от COVID-19. Отново и през изминалата година регистрираните случаи от клас IX – Болести на кръвообръщението и клас X – болести на дихателната система са във водещите два класа болести. Регистрираната заболяемост през 2020г. (590,7 на 1 000 души население) също бележи нарастване спрямо 2019г. (489,7 на 1 000 души население).

Структура на заболяемост на населението от област Ловеч през 2019г.

Структура на заболяемост на населението от област Ловеч през 2020г.

Болестност и заболяемост сред населението в област Ловеч 2020г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1 000 души от населението	Отн. дял	Ново открити заболявания	На 1 000 души от населението	Отн. дял
	ОБЩО I – XIX клас	281 060	2294,6	100,0	68 392	558,3	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	6 479	53,0	2,3	2 154	53,0	3,1
II	Новообразувания	5 522	45,1	2,0	1 476	45,1	2,2
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	683	5,6	0,2	116	5,6	0,2
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	21 011	171,5	7,5	2 361	19,3	3,4
V	Психични и поведенчески разстройства	3 169	25,9	1,1	846	6,9	1,2
VI	Болести на нервната система	11 312	92,4	4,0	2 519	20,6	3,7
VII	Болести на окото и придатъците му	16 864	137,7	6,0	6952	57,0	10,2
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	6 266	51,2	2,2	2 356	19,2	3,4
IX	Болести на органите на кръвообращението	108 250	884,0	38,5	15 424	125,9	22,6
X	Болести на дихателната система	27 557	225,0	9,8	9 498	77,5	13,9
XI	Болести на храносмилателната система	7 806	63,7	2,8	3 002	24,5	4,4
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	7 252	59,2	2,6	2 615	21,3	3,8
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	21 323	174,1	7,6	6 353	52,0	9,3
XIV	Болести на пикочо-половата система	19 947	163,0	7,1	5413	44,2	7,9
XV	Бременност, раждане и послеродов период	365	3,0	0,1	170	1,4	0,2
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
VII	Вродени аномалии [пороци на развитието, деформации и хромозомни аберации]	162	1,3	0,1	23	0,2	0,0
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	5 026	41,0	1,8	2 014	16,4	2,9
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	10 440	85,2	3,7	4 547	37,1	6,6
XXII	Кодове за специални цели U00–U85	1 626	13,3	0,6	553	4,5	0,8

Забележка: Данните са от годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта, включен е допълнителен клас болести предвид ситуация с COVID-19

Болестност и заболяемост сред населението в област Ловеч 2019г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1 000 души от населението	Отн. дял	Ново открити заболявания	На 1 000 души от населението	Отн. дял
	ОБЩО I – XIX клас	198 898	1 623,05	100,0	60 014	489,7	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	4 007	32,7	2,0	1 170	9,5	1,9
II	Новообразувания	4 300	35,1	2,2	1 387	11,3	2,3
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	374	3,1	0,2	102	0,8	0,2
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	14 145	115,4	7,1	1 262	10,3	2,1
V	Психични и поведенчески разстройства	2 572	21,0	1,3	821	7,0	1,4
VI	Болести на нервната система	10 921	89,1	5,5	2 971	24,2	4,9
VII	Болести на окото и придатъците му	21 677	176,9	10,9	9 249	75,5	15,4
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	5 998	48,9	3,0	2 400	19,6	4,0
IX	Болести на органите на кръвообращението	50 494	412,0	25,4	7 968	65,0	13,3
X	Болести на дихателната система	23 461	191,4	11,8	7 500	61,2	12,5
XI	Болести на храносмилателната система	6 403	52,2	3,2	2 596	21,2	4,3
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	6 022	49,1	3,0	2 545	20,8	4,2
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	18 927	154,4	9,5	8 025	65,5	13,4
XIV	Болести на пикочно-половата система	15 679	127,9	7,9	5 111	41,7	8,5
XV	Бременност, раждане и послеродов период	279	2,3	0,1	130	1,1	0,3
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	-	-	-	-	-	-
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	96	0,8	0,0	24	0,2	0,0
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	3 795	31,0	1,9	1 693	13,8	2,8
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	9 678	79,0	4,9	5 060	41,3	8,5

Забележка: Данните са от годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.

 Хоспитализирана заболеваемост

Хоспитализирана заболеваемост в област Ловеч за 2020г.

клас	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Изписани болни	На 10 000 души	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	20 274	1 655,2	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	336	27,4	1,7
II	Новообразувания	173	14,1	0,9
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм			
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	637	52,0	3,2
V	Психични и поведенчески разстройства	789	64,4	4,0
VI	Болести на нервната система	444	36,2	2,2
VII	Болести на окото и придатъците му	314	25,6	1,6
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	454	37,1	2,3
IX	Болести на органите на кръвообращението	3 728	304,4	19,0
X	Болести на дихателната система	4 274	347,0	21,6
XI	Болести на храносмилателната система	2 099	171,4	10,6
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	675	55,1	3,4
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	902	73,6	4,6
XIV	Болести на пикочо-половата система	899	73,4	4,5
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1 252	102,2	6,3
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	156	12,7	0,8
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	9	0,7	0,0
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	407	33,2	2,1
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 291	105,4	6,5
XXII	Кодове за специални цели U00–U85	957	78,1	4,8
	COVID-19, идентифициран вирус U07.1	823	67,2	4,1
	COVID-19, неидентифициран вирус U07.1	134	10,9	0,7

Хоспитализирана заболеваемост в област Ловеч за 2019г.

клас	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Изписани болни	На 10 000 души	Относителен дял
	ОБЩО I - XIX клас	2 5619	2 090,6	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	536	43,7	2,1
II	Новообразувания	271	22,1	1,1
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	2	0,2	0,0
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	776	63,3	0,3
V	Психични и поведенчески разстройства	947	77,3	3,7
VI	Болести на нервната система	565	46,1	2,2

VII	Болести на окото и придатъците му	448	36,6	1,7
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	596	48,6	2,3
IX	Болести на органите на кръвообращението	4 926	402,0	19,2
X	Болести на дихателната система	6 514	531,6	25,4
XI	Болести на храносмилателната система	2 485	202,8	9,7
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	732	59,7	2,9
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1 349	110,1	5,3
XIV	Болести на пикочо-половата система	1 144	93,4	4,5
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1 439	117,4	5,6
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	187	15,3	0,7
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	2	0,2	0,0
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	676	55,2	2,6
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1 492	121,8	5,8

Забележка: Данните са обобщени на база годишните статистически отчети на лечебните заведения за болнична помощ за 2019 и 2020г.

В структурата на хоспитализираната заболяемост по причини през 2020г. водещо място заемат болестите от клас X – Болести на дихателната система – 347,0 на 10 000 души население (относителен дял – 21,6%). На второ място по честота са болести от клас IX – Болести на органи на кръвообращението - 304,4 на 10 000 души население (относителен дял – 19,0%). На трето място в структурата на заболяемостта по причини за хоспитализация са болестите от клас XI – Болести на храносмилателната система – 171,4 на 10 000 души население (относителен дял – 10,6%). Запазва се тенденцията от 2019г., относно водещи класове болести в структурата на хоспитализираната заболяемост по причини.

За 2019г. в структурата на хоспитализираната заболяемост по причини, водещото място е на болестите от клас X – Болести на дихателната система – 531,6 на 10 000 души население (относителен дял – 25,4%). На второ място по честота са болести от клас IX – Болести на органи на кръвообращението - 402,0 на 10 000 души население (относителен дял – 19,2%) и на трето място в структурата на заболяемостта по причини за хоспитализация са болестите от клас XI – Болести на храносмилателната система – 202,8 на 10 000 души население (относителен дял – 9,7%). Разгледана за по-дълъг период, тенденцията при хоспитализираната заболяемост остава сранително постоянна за областта. Честота на хоспитализациите през 2018г., спрямо предходните две години, намалява както като абсолютни стойности, така и отнесени към 10 000 души население. За 2020г. хоспитализациите са 20 274 – 1 655,2 на 10 000 души население. За 2019г. хоспитализациите са 25 619 – 2 090,6 на 10 000 души население. За 2018г. хоспитализациите са 25 687 – 2 057,0 на 10 000 души население.

 Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания по локализация – област Ловеч

	2020г.				2019г.			
	Всичко	в т.ч. новооткрити	Всичко	в т.ч. новооткрити	Всичко	в т.ч. новооткрити	Всичко	в т.ч. новооткрити
	Брой		На 100 000 от населението		Брой		На 100 000 от населението	
За страната	300 580	27 687	4 345,8	400,3	299 334	30 338	4 306,0	434,9
Общо област Ловеч	5 090	451	4 155,4	368,2	5 121	558	4 178,8	455,3
Устни, устна кухина и фаринкс	99	12	81,0	9,8	101	15	82,4	12,2
в т.ч.: устна	39	4	31,8	3,3	38	-	31,0	-
Храносмилателни органи	779	92	636,0	75,1	818	149	667,5	115,9
в т.ч.: хранопровод	10	2	8,2	1,6	10	4	8,2	3,3
стомах	67	15	54,7	12,2	72	27	58,8	22,0
дебело черво	391	26	319,2	21,2	415	58	338,6	47,3
Ректосигмоидална област, право черво (ректум), анус и анален канал	253	26	206,0	21,2	259	30	211,3	24,5
Черен дроб и интрахепатални жлъчни пътища	8	4	6,5	3,3	6	3	4,9	2,4
Панкреас	32	15	26,1	12,2	41	22	33,5	18,0
Дихателни органи и гръден кош	228	59	186,1	48,2	221	65	180,3	53,0
в т.ч. ларинкс	81	10	66,1	8,2	77	7	62,8	5,7
трахея, бронхи, бял дроб	136	49	111,0	40,0	133	58	108,5	47,3
Кости и ставни хрущяли	10	4	8,2	3,3	7	1	5,7	0,8
Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	956	53	780,5	43,3	958	78	782,0	63,6
в т.ч. злокачествен меланом на кожата	90	14	73,5	11,4	83	9	67,7	7,3
Мезотелиална и меки тъкани	43	-	35,1	-	50	6	40,8	4,9
Млечна жлеза	871	54	711,1	44,1	872	56	711,6	45,7
Женски полови органи	842	48	1338,4 ¹	76,3 ¹	847	68	1 346,8 ¹	108,1 ¹
в т.ч.: шийка на матката	411	26	653,3 ¹	41,3 ¹	406	30	645,6 ¹	47,7 ¹
тяло на матката	294	11	467,3 ¹	17,5 ¹	302	25	480,2 ¹	39,8 ¹
с неуточнена локализация на матката	1	-	1,6 ¹	-	1	-	1,6 ¹	-
яйчник	98	8	156,0 ¹	12,7 ¹	102	8	162,2 ¹	12,7 ¹
Мъжки полови органи	558	62	936,6 ²	104,1 ²	542	52	908,5 ²	87,2 ²
в т.ч. простата	483	57	811,0 ²	95,7 ²	468	48	784,5 ²	80,5 ²
Пикочна система	398	42	324,9	34,3	395	40	322,3	32,6
в т.ч. пикочен мехур	274	31	223,7	25,3	277	26	226,0	21,2
Око, главен мозък и други части на централната нервна система	42	4	34,3	3,3	44	5	35,9	4,1
в т.ч.: Око и неговите придатъци	14	-	11,4	-	14	-	11,4	-
Главен мозък	28	4	22,9	3,3	29	5	23,7	4,1

Щитовидна и други ендокринни жлези в т.ч. щитовидна жлеза	83	2	67,8	1,6	79	2	64,5	1,6
в т.ч. щитовидна жлеза	82	2	67,0	1,6	78	2	63,6	1,6
Неточно определени, вторични и неуточнени локализации	27	9	22,0	7,3	37	14	30,2	11,4
Лимфна, кръвотворна и сродните им тъкани в т.ч.:	154	10	125,7	8,2	150	7	122,4	5,7
Болест Hodgkin	36	-	29,4	-	36	-	29,4	-
Нехочкинов лимфом	60	2	49,0	1,6	59	2	48,1	1,6
Левкемия в т.ч.:	44	4	35,9	3,3	41	3	33,4	2,4
Лимфоидна левкемия	32	2	26,1	1,6	29	1	23,7	0,8
Миелоидна левкемия	8	2	6,5	1,6	8	2	6,5	1,6
Самостоятелни (първични) множествени локализации								
Новообразувания ин ситу	167	4	136,3	3,3	163	3	133,0	2,4

1) На 100 000 жени (за област Ловеч за 2019г. – 62 888 жени; 2020г. – 62 910 жени)

2) На 100 000 мъже (за област Ловеч за 2019г. – 59 658 мъже; за област Ловеч за 2020г. – 59 580 мъже)

Забележка: Данните за регистрираните заболявания от злокачествени новообразувания са на Регионална здравна инспекция – гр. Плевен; Данните за население по пол са на НСИ

Болестност

През 2020г. регистрираните злокачествени заболявания са 5 090, което е 4 155,4 на 100 000 души от населението, при данни за 2019г. регистрирани злокачествени заболявания – 5 121, което е 4 178,8 на 100 000 души от населението (за страната за 2020г. регистрираните са 4 345,8 и новооткрити 400,3).

Наблюдава се намаляване на броя на регистрираните злокачествени заболявания за 2020г., със 31 спрямо 2019г. Запазва се тенденцията от 2019г., в структурата на регистрираните злокачествени заболявания за 2020г., отново водещо място да заемат регистрираните заболявания на женските полови органи ~1 338 на 100 000 жени от населението, при данни за 2018г. ~ 1 347 на 100 000 жени от населението. На второ място са регистрираните злокачествени заболявания на мъжките полови органи, данни за 2020г. са ~ 937 на 100 000 мъже от населението при данни за 2019г. ~ 909 на 100 000 мъже от населението. Третото място е за регистрираните злокачествени заболявания – меланом и други злокачествени новообразувания на кожата, като данните за 2020г. са ~ 781 на 100 000 души население, при данни за 2019г. ~782 на 100 000 души от населението.

Заболеваемост

Регистрираните новооткрити болни от злокачествени новообразувания за областта през 2020г. са 451 (относителен дял 468,2 на 100 000 души от населението), което е със 137 случая по-малко, от новооткрити болни от злокачествени новообразувания през 2019г. - 588 (относителен дял 479,8 на 100 000 души от населението). Данните за областта бележат спад, спрямо тези за страната. Новооткритите болни от злокачествени новообразувания за страната за 2020г. – 36 451 (относителен дял 524,4 на 100 000 души от населението). В структурата на заболеваемостта от злокачествени новообразувания през 2020г. водещо място отново заемат новооткритите случаи мъжките полови органи – 62 (относителен дял ~ 104 на 100 000 мъже), докато през 2019г. на първо място са новооткритите случаи от заболявания на храносмилателните органи – 149 (относителен дял ~ 116 на 100 000 души

население). На второ място през 2020г. отново са новооткритите случаи на женски полови органи 48 (относителен дял ~ 76 на 100 000 жени), за 2019г. второто място са заемали новооткритите случаи от злокачествени заболявания на женски полови органи – 68 (относителен дял ~ 108 на 100 000 жени). На трето място през 2020г. са новооткритите случаи на храносмилателните органи - 92 (относителен дял ~ 75 на 100 000 души население), а през 2019г. третото място са заемали новооткритите заболявания на мъжките полови органи – 52 (относителен дял ~ 87 на 100 000 мъже).

При новооткритите случаи от заболявания на женски полови органи през 2020г. се наблюдава спад, спрямо данните за 2019г. (2020г. 48 случая – 76/100 000 жени от населението при данни за 2019г. – 68 случая – 108/100 000 жени от населението).

Злокачествените заболявания представляват нарастващ здравно-социален и обществено-икономически фактор в България, света и област Ловеч. Липсва профилактиката, комплексност и превенцията на злокачествените заболявания не само на областно, но и на национално ниво.

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза и хронични неспецифични белодробни заболявания

Болестност за област Ловеч

- 2020г. са регистрирани 50 случая (болестност 40,8 на 100 хил. души население);
- 2019г. са регистрирани 65 случая (болестност 53,0 на 100 хил. души население);
- 2018г. са регистрирани 79 случая (болестност 62,7 на 100 хил. души население);

Стойностите за страната са за 2020г. – 44,3 на 100 хил. души население, за 2019г. – 52,0 на 100 хил. души население и за 2018г. - 53,4 на 100 хил. души население.

Заболеваемост за област Ловеч

- 2020г. са регистрирани 23 случая (заболеваемост 18,8 на 100 хил. души население);
- 2019г. са регистрирани 23 случая (заболеваемост 18,8 на 100 хил. души население);
- 2018г. са регистрирани 20 случая (заболеваемост 16,0 на 100 хил. души население);

Стойностите за страната са за 2020г. – 13,2 на 100 хил. души население, за 2019г. - 18,5 на 100 хил. души население и за 2018г. - 18,4 на 100 хил. души население.

През последните три години (2018г. – 2020г.), стойностите на показателите „болестност“ и „заболеваемост“ от туберкулоза в областта и страната бележат трайна тенденция за намаляване на заболеваемостта от активна туберкулоза - като през 2020г. показателят достига до 13,2 на 100 000 население.

Здравен проблем, който продължава да изисква повишено внимание е заболеваемостта от туберкулоза, по отношение на която Ловешка област вече е с ниво под средното за страната. Проблемът “туберкулоза” има не само национални измерения. От 2006г. България е включена в групата от 18 Европейски страни с висок приоритет по отношение на туберкулозата, с глобална цел ликвидиране на заболяването за целия Европейски регион.

Психични заболявания

През 2020г. болните под наблюдение, водени в Регистъра на Държавна психиатрична болница - Ловеч са 3 949 (~ 3 224 на 100 хил. души население) при данни за 2019г. – 3 949 (~ 3 223 на 100 хил. души население).

Данните за страната за 2020г., относно болните под наблюдение в психиатричните заведения са: 126 000 (1 822,0 на 100 хил. души население), за 2019г. – 116 851(11 681,0 на 100 хил. души население).

Тенденцията през тригодишния период е запазване на относителния дял на болните под наблюдение в психиатричните заведения в област Ловеч по вид на заболяването, докато за страната тенденцията е намаляване.

II.2.13.4.1. Състояние на системата за медицинска помощ

Първична извънболнична медицинска помощ

Съгласно данни от изготвеният от РЗИ-Ловеч „Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в Област Ловеч за 2020г.“, към 31.12.2020г. броя на лекарите и лекарите по дентална медицина в първичната извънболнична помощ на Ловешка област са съответно 80 и 112. От лекарите в първичната извънболнична медицинска помощ - 66 лекари работят в индивидуални практики и 14 лекари работят в четири групови практики за първична извънболнична медицинска помощ. При лекарите по дентална медицина - 102 дентални лекари работят в индивидуални практики и 10 лекари работят в пет групови практики по дентална медицина. Разпределението на ОПЛ по общини е неравномерно и това формира различна осигуреност на населението с ОПЛ. При средно за областта осигуряване на 1 531 души с един ОПЛ, най-малко осигурени са общините Ябланица (5 742 души на 1 ОПЛ) и Луковит (2 035 души на 1 ОПЛ).

По отношение на практиките за първична дентална помощ се запазва концентрацията на лекарите в градовете, което също обуславя неравномерна осигуреност на населението в областта. При средно за областта осигуряване на 1 094 души с един лекар по дентална медицина, най-малко осигурени са общините Угърчин (2 763 души на 1 лекар по дентална медицина) и Ябланица (1 914 души на 1 лекар по дентална медицина).

Осигуреност на населението с ОПЛ - на 10 000 души за 2020г.

Община	Брой	Население	На 10 000 души
Област Ловеч	80	122 490	6,5
Априлци	3	2 797	10,7
Летница	3	3 315	9,0
Ловеч	29	41 527	7,0
Луковит	8	16 287	4,9
Тетевен	12	18 977	6,3
Троян	20	28 319	7,1
Угърчин	4	5 526	7,2
Ябланица	1	5 742	1,7

Осигуреност с дентални лекари - на 10 000 души за 2020г.

Община	Брой	Население	На 10 000 души
Област Ловеч	112	122 490	9,1
Априлци	2	2 797	7,2
Летница	2	3 315	6,0
Ловеч	48	41 527	11,6
Луковит	14	16 287	8,6
Тетевен	11	18 977	5,8
Троян	30	28 319	10,6
Угърчин	2	5 526	3,6
Ябланица	3	5 742	5,2

Население, обслужвано от 1 ОПЛ за 2020г.

Община	Брой	Население	Обслужвано население от 1 ОПЛ
Област Ловеч	80	122 490	1 531
Априлци	3	2 797	932
Летница	3	3 315	1 105
Ловеч	29	41 527	1 432
Луковит	8	16 287	2 035
Тетевен	12	18 977	1 581
Троян	20	28 319	1 416
Угърчин	4	5 526	1 382
Ябланица	1	5 742	5 742

Население, обслужвано от 1 дентален лекар за 2020г.

Община	Брой	Население	Обслужвано население от 1 лекар по ДМ
Област Ловеч	112	122 490	1 094
Априлци	2	2 797	1 399
Летница	2	3 315	1 658
Ловеч	48	41 527	865
Луковит	14	16 287	1 163

Тетевен	11	18 977	1 725
Троян	30	28 319	944
Угърчин	2	5 526	2 763
Ябланица	3	5 742	1 914

Специализирана извънболнична медицинска помощ

Специализираната извънболнична помощ е основен интегриращ елемент в системата на здравеопазване, който осигурява на населението достъпна и качествена медицинска помощ и позволява да се намалят потребностите от значително по-скъпата болнична помощ чрез активна профилактика, ранна диагностика и адекватно и ефективно лечение в амбулаторни условия.

На територията на област Ловеч са регистрирани 120 амбулатории за специализирана медицинска и дентална помощ. (115 – индивидуални практики, от които 111 за специализирана медицинска помощ и 4 за специализирана дентална помощ, и 5 – групови практики за специализирана медицинска помощ), 8 медицински центъра, 6 медико-диагностични лаборатории и 16 медико-технически лаборатории.

Лечебни заведения за специализирана извънболнична помощ по общини към 31.12.2020г.

Община	ИПСМП	ИПСДП	ГПСМП	ГПСДП	МЦ	МДЦ	ДКЦ	МДЛ	МТЛ	Хосписи
АПРИЛЦИ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ЛЕТНИЦА	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ЛОВЕЧ	50	3	5	-	3	-	-	3	9	-
ЛУКОВИТ	13	-	-	-	2	-	-	1	1	-
ТЕТЕВЕН	18	-	-	-	1	-	-	-	2	-
ТРОЯН	28	1	-	-	2	-	-	2	4	-
УГЪРЧИН	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ЯБЛАНИЦА	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Осигуреността на населението на Ловешка област със специалисти в извънболничната медицинска помощ е добра ~19 лекари на 10 000 души. За последните три години се наблюдава намаление на броя на регистрираните ИПСМП.

При специалистите в извънболничната помощ (без дублиране с тези в болничната помощ), от 88 лекари, упражняващи придобитата специалност, работещите в пенсионна възраст към настоящия момент и тези, които предстои да я навършат до края на 2024г. е 53 (~60%), като 27 от тях са на пенсионна възраст към настоящия момент, а до края на 2025г. предстои да навършат пенсионна възраст още 26 лекари.

Специализираните лекарски практики на територията на областта са разпределени в четирите по-големи общини Ловеч, Троян, Тетевен и Луковит. Липсата на специалисти в по-малките общини (Априлци, Летница, Угърчин и Ябланица) затруднява в известна степен достъпа на населението до този вид медицинска помощ.

Болнична медицинска помощ

Болничната помощ в областта се осъществява от 8 лечебни заведения:

- Четири многопрофилни болници за активно лечение:

- „Многопрофилна болница за активно лечение – проф. д-р Параскев Стоянов“ АД – гр. Ловеч – областна болница;
- „Многопрофилна болница за активно лечение – Троян“ ЕООД – гр. Троян – общинска болница;
- „Многопрофилна болница за активно лечение – Тетевен – Д-р Ангел Пешев“ ЕООД – гр. Тетевен – общинска болница;
- „Многопрофилна болница за активно лечение – Луковит“ ЕООД – гр. Луковит – общинска болница;
- Една частна многопрофилна болница за активно лечение:
 - „Многопрофилна болница за активно лечение „Кардиолайф““ ООД - гр. Ловеч;
- Една специализирана болница за активно лечение на белодробни болести с междуобластни функции:
 - „Специализирана болница за активно лечение на белодробни болести - Троян“ ЕООД - гр. Троян;
- Две държавни психиатрични болници с междуобластни функции:
 - Държавна психиатрична болница - гр. Ловеч;
 - Държавна психиатрична болница – с. Карлуково, община Луковит;

Лечебни заведения към 31.12.2020г.

Видове заведения	2020г.		2019г.		2018г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ - всичко	8	1 003	8	1 066	8	1 066
1.Публични лечебни заведения	7	971	7	1 035	7	1 035
1.1.Многопрофилни болници	4	511	4	543	4	543
Многопрофилна болница за активно лечение	4	4	4	543	4	543
1.2.Специализирани болници	1	1	1	85	1	85
Специализирана болница за активно лечение	1	85	1	85	1	85
Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация						
Специализирана болница за рехабилитация						
1.3.Други лечебни и здравни заведения						
1.4.Психиатрични болници	2	407	2	407	2	407
2.Частни лечебни заведения	1	31	1	31	1	31
Многопрофилни болници						
Многопрофилна болница за активно лечение						
Специализирани болници						
Специализирана болница за долекуване и продължително лечение						
Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация						

Специализирана болница за рехабилитация						
---	--	--	--	--	--	--

Общият брой легла в Ловешка област през 2020г. е 1 003 легла, от тях интензивни – 13, терапевтични – 344, хирургични – 107, педиатрични – 90, акушеро-гинекологични – 36, други 429 (психиатрични – 407, физикална и рехабилитационна медицина – 14 и продължително лечение - 8).

Общата осигуреност с легла за Ловешка област през 2020г. е 82 легла на 10 000 население, която е с ~ 12 пункта по-висока от средната за страната за 2019г. Разликата се дължи на големият брой психиатрични легла в двете психиатрични болници в областта, които обаче изпълняват междуобластни функции.

Недостатъчна е осигуреността с легла за анестезиология и интензивно лечение за областта – 1,2 на 10 000 души население при 6,3 за страната за 2018г.

Леглата за продължително лечение са незначителен брой 8 на брой, осигуреност 0,7 на 10 000 души население, при 3,5 за страната за 2019г. Поради липса на нормативно регулиране на заплащането, все още не функционират.

Дейност на стационарните на болничните лечебни заведения в област Ловеч

Видове заведения	2020г.									
	Легла (средно-годишен брой)	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени леглодни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на болен	Леталитет (%)
Общо	1 003	20 716	20 275	519	21 268	226 491	221	25	32	4,3
Многопрофилни болници	480	16 776	16 377	446	16 946	82 370	168	35	4,9	2,3
МБАЛ-Ловеч	174	6 884	6 630	259	6 939	34 434	198	40	5,0	3,8
МБАЛ-Троян	110	4 288	4 187	104	4 320	18 383	167	39	4,3	2,4
МБАЛ-Тетевен	88	2 856	2 838	43	2 905	15 566	177	33	5,4	1,5
МБАЛ-Луковит	108	2 748	2 722	40	2 782	13 987	130	26	5,0	1,4
Специализирани болници	85	1 960	1 928	22	1 989	17 882	213	24	9,0	1,1
С Б А Л Б Б	85	1 960	1 928	22	1 989	17 882	213	24	9,0	1,1
Психиатрични болници	407	770	795	17	1117	123056	306	3	111,9	2,4
Д П Б – Ловеч	232	456	481	4	646	65 328	282	3	101,1	0,8
Д П Б – Карлуково	175	314	314	13	471	57 728	330	3	122,6	4,0
Диспансери										
Публични заведения - общо										
Частни лечебни заведения	31	1 210	1 175	34	1 216	3 183	103	39	2,6	2,8
МБАЛ-Кардиолайф	31	1 210	1 175	34	1 216	3 183	103	39	2,6	2,8

Общият брой преминали болни през всички лечебни заведения за болнична помощ в област Ловеч за 2020г. е 21 268 – с 5 355 по-малко в сравнение с 2019г. (26 623) – и с 5 780 по-малко в сравнение с 2018г. (27 048), за страната са 1 874 237.

Преминалите болни през многопрофилните болници за активно лечение през 2020г. са 16 496 (~ 80%) от общия брой преминали болни. Този процент бележи спад и през 2019г. и 2018г.: в сравнение с 2019г. преминалите болни през многопрофилните болници

за активно лечение са 21 332 (80%) от общия брой преминали болни и през 2018г. са 21 643 (81%) от общия брой преминали болни. За страната преминалите болни през многопрофилните болници за 2020г. е 51% (959 716) от общия брой (1 874 237).

Използваемост на леглата в многопрофилните болници за активно лечение през 2020г. е 168 дни (76%), при данни за 2019г. е 192 дни (64%) дни и за 2018г. е 202 (55%). Данните за 2020г. са по-високи от тези за страната, а през 2019г. и 2018г. са съотнесими: за 2020г. е 52%, за 2019г. е 63% и 65% за 2018г.

Среден престой – на един лекуван болен в многопрофилните болници за активно лечение през 2020г. е 4,9 дни при данни 2019г. - 4,8 дни и за 2018г. - 4,9 дни През тригодишния период се запазва тенденцията, средния престой на един лекуван болен да е ~ 5 дни. Средният престой за страната за 2020г. също е 5,0, при данни за 2019г. – 4,7 дни и за 2018г. – 4,9 дни.

Оборот на леглата – общо в многопрофилните болници за активно лечение оборотът на едно болнично легло през 2020г. е 35 при данни за 2019г. - 41 и за 2018г. е 42 (за страната този показател за 2020г. е 37). През 2020г. оборот на едно болнично легло - 35. Налице е тенденция към намаление на оборота на едно болнично легло. Оборотът на леглата за страната за 2020г. е 37, за 2019г. - 48, при 35 за областта.

Преминалите болни през психиатричните болници през 2020г. са 1 117. Спрямо 2019г. се наблюдава спад с 203 (1 320), а в сравнение с преминалите болни за 2018г. (1 304 преминали болни) преминали болни са равни. За страната те са 8 787 преминали болни за 2020г.

През последната година тенденцията е към намаляване на лекарите и на специалистите по здравни грижи, намаляване на работещи в лечебните заведения за болнична помощ в област Ловеч.

Спешна медицинска помощ

ЦСМП – Ловеч включва седем филиала: ФСМП – Седалище Ловеч, Троян, Тетевен, Луковит, Ябланица, Угърчин, Летница. Община Априлци е включена за обслужване от екипите на ФСМП – Троян. Мобилни спешни екипи:

- Реанимационни екипи – 3 екипа (2 екипа в гр. Ловеч и 1 екип в гр.Троян);
- Лекарски екипи – 7 екипа (гр. Ловеч – 1 бр.; гр. Летница – 1 бр.; гр. Троян – 1 бр.; гр. Тетевен - 1бр.; гр. Угърчин – 1 бр.; гр. Ябланица – 1 бр.; гр. Луковит – 1 бр);
- Долекарски екипи - 2 екипа: (гр. Луковит – 1 екип, Тетевен – 1 екип);
- Транспортен екип – 1 екип във ФСМП-Ловеч;

Структурата и организацията на работа на спешната медицинска помощ в областта покрива на 100% населението на област Ловеч. Създадените и функциониращи екипи към ЦСМП гр. Ловеч и Спешно отделение към МБАЛ-АД гр. Ловеч осигуряват необходимата спешност и неотложност в обслужването на населението от областта. Недостатъчният брой лекари и медицински специалисти налага включването на болничен и друг персонал по съвместителства.

Тази структура остава постоянна и единствена възможност за своевременен достъп не само до спешна, но и до базова медицинска помощ за определени групи от населението.

За областта осигуреността общо с лекари за 2020г. (37,8 на 10 хил. души от населението) и лекари по дентална медицина (7,7 на 10 хил. души от населението) – данните са за лекари, работещи в лечебните заведения, а не физически лица. За 2020г. за страната осигуреността с лекари е (37,8 на 10 хил. души от населението) лекари по дентална медицина (7,7 на 10 хил. души от населението, при данни за 2019г. осигуреност с лекари (38,6 на 10 хил. души от населението) и лекари по дентална медицина (7,8 на 10

хил. души от населението). Видно от посочените цифри, осигуреността с лекари и лекари по дентална медицина за областта е по-ниска за страната съответно: (с лекари за 2020г. е 42,7 на 10 хил. души от населението при 37,8 за областта и лекари по дентална медицина 10,5 за страната при 7,7 за областта).

Осигуреността със специалисти по здравни грижи в област Ловеч за 2020г. е 57,8 на 10 хил.души от населението; за 2019г. е 58,7 и за 2018г. – 57,8. За страната данните за 2020г. са осигуреност – 64,3 на 10 хил.души от населението и за 2019г. осигуреността също е 66,9 на 10 хил.души население. Осигуреността със специалисти по здравни грижи в областта е ~ 6,5 пункта по-ниска от тази за страната.

Тенденцията към намаляване на общата численост на професионалистите в системата на здравеопазването в Ловешка област през последните години, съответства на тази за страната.

II.2.13.5. Възрастова структура на населението

За настоящото и бъдещото развитие на общината по-съществено е отражението на възрастовата структура на населението. Измененията в броя на населението на общината водят и до промени във възрастовата структура. Населението в България е от регресивен тип и тенденцията към застаряване на населението е ясно изразена. Продължава процеса на остаряване на населението, който се изразява в намаляване на относителния дял на лицата до 18 години и увеличаване на дела на населението на 65+. Контингентите във възрастовата група 15-64г., от която основно се формира работната сила, намаляват в абсолютен размер, но запазват относителния си дял. Увеличава се делът на възрастното население (на 65+). Делът на населението в „активните възрастови групи” (15-64г.) е сходен с този на областта и района.

Населението в трудоспособна възраст в община Луковит към края на 2020г. е 8 934 души. Населението в над-трудоспособна възраст през 2020г. е 3 954 души. През 2020г. броят на населението в под-трудоспособна възраст възлиза на 3 399 души.

В таблицата по-долу са представени данни за населението под-, в и над-трудоспособна възраст в страната, област Ловеч и община Луковит, съгласно данни от НСИ към 31.12.2020г.:

За страната /Област /Община Луковит	Общо души	В т.ч. в градовете
България		
Общо	6 916 548	5 043 186
Под-трудоспособна възраст	1 064 035	801 130
В трудоспособна възраст	4 139 056	3 087 531
Над-трудоспособна възраст	1 713 457	1 154 525
Област Ловеч		
Общо	122 490	75 680
Под-трудоспособна възраст	17 662	11 258
В трудоспособна възраст	67 732	43 443
Над-трудоспособна възраст	37 096	20 979
Община Луковит		
Общо	16 287	8 197
Под-трудоспособна възраст	3 399	1 770

<i>В трудоспособна възраст</i>	8 934	4 655
<i>Над-трудоспособна възраст</i>	3 954	1 772

*Източник: НСИ

Въз основа на горната таблица може да се определи възрастовата структура на населението в община Луковит, както следва:

- Население в под-трудоспособна възраст – 3 399 д. или 20,87% от общия му брой;
- Население в трудоспособна възраст – 8 934 д. или 54,85%;
- Население в над-трудоспособна възраст – 3 954 д. или 24,28%;

Обобщено за 2020г. информацията за средните стойности общо за страната, област Ловеч и Община Луковит е представена в таблицата по-долу:

Възрастова група население	% Общо	% В градовете
Общо за страната		
<i>Под-трудоспособна възраст</i>	15.38	15.89
<i>В трудоспособна възраст</i>	59.84	61.22
<i>Над-трудоспособна възраст</i>	24.77	22.89
Област Ловеч		
<i>Под-трудоспособна възраст</i>	14.42	14.88
<i>В трудоспособна възраст</i>	55.30	57.40
<i>Над-трудоспособна възраст</i>	30.28	27.72
Община Луковит		
<i>Под-трудоспособна възраст</i>	20.87	21.59
<i>В трудоспособна възраст</i>	54.85	56.79
<i>Над-трудоспособна възраст</i>	24.28	21.62

Делът на населението в под-трудоспособна в община Луковит е по-висок, дела на населението в трудоспособната възраст в община Луковит е по-нисък, а на населението в над-трудоспособна възраст е по-нисък в сравнение с показателите за област Ловеч, което оказва неговлямо положително въздействие за формиране на трудовия потенциал в общината спрямо област Ловеч. При сравнение на тези показатели - дела на населението в под-трудоспособна е по-висок от средния за страната, а дела на населението в над-трудоспособна възраст и дела на населението в трудоспособна възраст е по-нисък от средния за страната.

Промените във възрастовата структура на населението се изразяват в продължаващия процес на остаряване, което естествено води до нарастване на показателя за средната възраст на населението. Процесът на остаряване се проявява както в селата, така и в града, като в селата средната възраст на населението е по-висока в сравнение с тази в града.

Във връзка с очакваното съотношение между трите възрастови групи – под-, в- и над-трудоспособна възраст – община Луковит би могла да се определи като община с умерено благоприятна възрастова структура.

ИЗВОДИ:

- Разпределението на жителите по населени места в общината е неравномерно. Община Луковит се отличава с почти изравнен процент на градско и селско население, като 50,33% от населението на общината е съсредоточено в гр. Луковит;

- ✚ В унисон с протичащите демографски процеси в страната и областта, обезлюдяването в общината е по-силно изразено в селата;
- ✚ По брой на населението община Луковит се нарежда на четвърто място сред общините в област Ловеч. Общо населението бележи спад и това е тенденция, характерна за страната, Северозападен район и за област Ловеч;
- ✚ В последните години се наблюдава тенденция, че броят на заселените и броят на изселените се движи в определени не много широки граници. За общината броят на изселените непревишава този на заселените, което формира и положителен механичен прираст в община Луковит;
- ✚ През последните години, отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината. Естественият прираст на община Луковит за 2020г. е отрицателен, както за страната, така и за областта;
- ✚ В малките населени места доминират следните негативни тенденции, които комплексно влошават здравословното състояние на населението, в сравнение с градовете - достъпа до здравната мрежа е ограничен и качеството на здравните услуги е по-ниско;
- ✚ В община Луковит продължава процеса на остаряване на населението, който се изразява в намаляване на относителния дял на лицата до 18 години и увеличаване на дела на населението на 65+. Контингентите във възрастовата група 15-64г., от която основно се формира работната сила, намаляват в абсолютен размер, но запазват относителния си дял. Увеличава се дялът на възрастното население (на 65+). Дялът на населението в „активните възрастови групи” (15-64г.) е сходен с този на областта и района;
- ✚ Дялът на населението в под-трудоспособна в община Луковит е по-висок, дела на населението в трудоспособната възраст в община Луковит е по-нисък, а на населението в над-трудоспособна възраст е по-нисък в сравнение с показателите за област Ловеч, което оказва неголямо положително въздействие за формиране на трудовия потенциал в общината спрямо област Ловеч. При сравнение на тези показатели - дела на населението в под-трудоспособна е по-висок от средния за страната, а дела на населението в над-трудоспособна възраст и дела на населението в трудоспособна възраст е по-нисък от средния за страната;
- ✚ Във връзка с очакваното съотношение между трите възрастови групи – под-, в- и над-трудоспособна възраст – община Луковит би могла да се определи като община с умерено благоприятна възрастова структура;

II.2.14. Социално-икономически фактори

✚ **Заетост**

Негативните тенденции в заетостта, икономическата активност и безработицата поражда редица социални проблеми - спад в жизненото равнище, нарастване на престъпността, повишаване заболяемостта на населението, намаляване на жизнения потенциал и др. Повечето от тези проблеми са пряко или косвено свързани с ограничаването на доходите за огромна част от населението.

Пазар на труда Област Ловеч Показатели	Години				
	2016	2017	2018	2019	2020
Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение (брой)	33 149	33 296	32 697	31 915	30 310
Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	8 604	9 474	10 317	11 365	12 594
Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години (%)	56.9	61.3	67.5	71.8	67.3
Коефициент на заетост - 15 - 64 навършени години (%)	52.4	55.8	60.9	67.0	64.1
Коефициент на безработица (%)	7.8	8.9	9.6	6.5	4.8
Регистрирани в бюрата по труда безработни лица към 31.12. (брой)	6 951	6 075	5 260	5 559	5 503
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	17.3	17.8	20.9	19.1	20.5
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование (%)	59.7	59.8	63.5	67.4	64.6
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование (%)	23	22.5	15.6	13.5	14.9

*Източник: НСИ

Икономическата активност е важен социално-демографски фактор, който определя параметрите и състоянието на работната сила. Икономически активното население обхваща всички, които са заети или безработни. Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар на община Луковит, като ясно е изразена тенденцията за намаляване на броя на хората в трудоспособна възраст.

За 2019г. общият брой на икономически активните лица в община Луковит е 8 825 души, от които 4 655 души са в града, т.е. трудоспособния контингент е концентриран приоритетно в града 53%. Прогнозите са за продължаващо намаляване на броя на населението в трудоспособна възраст.

Вече остро се усеща необходимостта от кадри в цялата общинска икономика. Сериозен е проблемът с кадрите в сферата на здравеопазването, образованието и др., като към момента кадровото обезпечаване се осигурява със специалисти, навършили пенсионна възраст.

Друг икономически аспект, по отношение на който се наблюдават негативни тенденции на общинско ниво, е динамиката в броя на заетите лица по трудово и служебно правоотношение. Най-висок ръст на заетост е регистриран през 2014г. в община Луковит, като основно заетите са в преработвателната промишленост. През периода 2014-2018г. се наблюдава спад с притеснително високи темпове – 8%. През 2019г. броят на заетите започва плавно да се покачва, като достига 2 707 души, което обаче е с 6% по-ниско спрямо 2014г.

Най-голяма заетост е осигурена в сектора на услугите, в който към 2019г. са заети 1 423 души, следвани от сектор „Индустрия“ – 846 души. В сектор селско стопанство се наблюдава устойчивост на заетите – 137 души, в сферата на хотелиерството и ресторантьорството – 166 души.

За осигуряване на заетост през периода са реализирани множество проекти, както от частни бенефициенти, така и от община Луковит по различни национални програми. В тях предимно са ангажирани представители на рисковите групи: младежи до 29г., безработни лица над 50 год. възраст, лица с ниска квалификация и образование, както и дългосрочно безработни.

Община Луковит насочва заетостта на безработните към професии/длъжности, които имат пряко приложение при реализиране на общинската политика: напр. „работник, поддръжка“/ „общ работник“ за осъществяване на битово-комунални дейности в града и селата: почистване на улици и обществени терени; поддържане на гробищни паркове; ремонт на тротоарни настилки; почистване коритото на река Златна Панега и на Кръгоярското дере и др.; „пазач – сътрудник по опазване на обществения ред“ за дейности по опазване на обществения ред по селата; „чистач/ хигиенист“ и „озеленител“, назначени в съответното населено място; „помощник в кухня“, назначени в кухните на детските градини в селата Бежаново, Дерманци, Румянцево, Торос и Тодоричене; „екскурзоводство“ в града и селата и др.

На територията на Община Луковит, регистрираните безработни към 2017г., са 1 272 души, като равнището на безработица е 23,4%. По възрастова структура дялът на безработните лица на възраст над 50 години е 35,28% от всички безработни, а лицата до 29 години са 16,40%. Най-голям е дялът на безработните лица на възраст между 30 и 50 години - 48,47% и безработните с начално и по-ниско образование. Най-голям дял безработни се формира от населението с образование начално или по-ниско.

Град Луковит е с най-голям брой регистрирани безработни – 491 души, следван от селата Бежаново (116 души) и Дерманци (109 души). Най-малък брой регистрирани безработни има в селата Пещерна (4 души) и Дъбен (5 души).

Безработицата сред младите хора, отбелязва темпове на понижение в сравнение с показателите през 2014г. В резултат от негативните икономически и демографски процеси през последните години, все по-голяма част от населението в трудоспособна възраст се отдалечава от заетостта, било то изпадайки в състояние на продължителна безработица или дори – излизане от трудовия процес. Продължителната безработицата води до загуба на умения и квалификация на работната сила и влияе негативно на икономическата активност на територията. Това намира отражение най-силно върху ромската етническа общност.

Работна сила и коефициенти на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години през 2020 година

Статистически зони Статистически райони Области	Работна сила - хил.			Коефициенти на икономическа активност - %		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Общо	3 290.3	1 772.4	1 518.0	55.5	62.4	49.2
Северна и Югоизточна България						
Северозападен	301.6	167.5	134.0	48.3	55.7	41.4
Видин	34.0	18.7	15.3	47.2	53.6	41.1
Враца	63.7	35.3	28.4	46.8	53.5	40.5
Ловеч	50.4	28.4	22.0	47.7	55.7	40.2
Монтана	53.0	30.9	22.1	48.6	58.6	39.2
Плевен	100.6	54.3	46.2	49.9	56.4	44.0

*Източник: НСИ

Работна сила и коефициенти на икономическа активност на населението на 15 - 64 навършени години през 2020 година

Статистически зони Статистически райони Области	Работна сила - хил.			Коефициенти на икономическа активност - %		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Общо	3 190.4	1 713.9	1 476.5	72.2	76.8	67.6
Северна и Югоизточна България						
Северозападен	291.9	161.9	130.0	67.6	72.8	62.0
Видин	32.8	18.1	14.7	69.1	73.2	64.6
Враца	61.8	34.4	27.5	63.6	68.5	58.3
Ловеч	48.8	27.1	21.7	67.3	72.3	62.0
Монтана	51.8	30.3	21.5	68.7	77.7	59.0
Плевен	96.8	52.1	44.7	69.4	73.4	65.3

*Източник: НСИ

По данни от Агенцията по заетостта, равнището на безработица за общината е:

ПОКАЗАТЕЛИ		2020 г.	2019 г.	Прираст /п.п./
България	Средно за страната	7.4	5.6	1.8
Статистическа зона	Северна и Югоизточна България			
Район	Северозападен			
Област	Ловеч			
Община	Априлци	8.0	6.6	1.4
Община	Летница	22.0	15.9	6.1
Община	Ловеч	7.3	4.9	2.4

Община	Луковит	20.7	18.6	2.1
Община	Тетевен	15.6	14.2	1.4
Община	Троян	7.0	5.1	1.9
Община	Угърчин	28.7	29.3	-0.6
Община	Ябланица	26.4	24.4	1.9

За община Луковит средното равнище на безработица през 2020г. е 20,7%, което е много по-високо от това за страната 7,4%. В сравнение с 2019 г. се наблюдава увеличение на входящия поток безработни.

Съгласно данни от Агенцията по заетостта, средногодишния брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст и дела от общия брой на безработните в област Ловеч са представени в таблицата:

Показатели	2020г.		Прираст спрямо 2019г.	
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Общо за страната	94 089	39.0	20 531	-0.7
Ловеч	2 630	41.8	533	1.2

Съгласно данни от Агенцията по заетостта, средногодишния брой на регистрираните безработни лица и средногодишното равнище на безработица в страната и в област Ловеч са представени в таблицата:

Област	Безработни лица (брой)		Прираст		Равнище на безработица* (%)		Прираст
	2020г.	2019г.	Брой	%	2020г.	2019г.	(п.п.)
Средно за страната	241 413	185 266	56 147	30.3	7.4	5.6	1.7
Ловеч	6 284	5 159	1 125	21.8	11.2	9.2	2.0

Съгласно данни от Агенцията по заетостта, професионалната структура на регистрираните безработни лица през 2020г. и дела от общия брой на безработните в област Ловеч са представени в таблицата:

Област	Работническа професия		Специалисти		Без квалификация	
	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял
За страната	59 550	24.7	57 168	23.7	124 694	51.7
Ловеч	1 453	23.1	1 482	23.6	3 349	53.3

На територията на община Луковит действа Дирекция „Бюро по труда”. Динамиката на абсолютния брой на безработните лица за периода 2011-2020г. показва увеличение на броя на безработните лица. С по-големи темпове нарастват броят на безработните с начално и по-ниско образование спрямо броя на безработните с висше образование. В полов аспект, броят на безработните нараства с по-бързи темпове при мъжете. Според степента на завършено образование, най-голям е относителният дял на безработните с основно и по ниско образование. В сравнение с равнищата на безработица за териториалните единици от по-високо йерархично ниво, община Луковит е с високи показатели на безработица.

Средногодишното равнище на безработицата в община Луковит, спрямо икономически активното население, запазва много по-високата си стойност, в сравнение със средната за страната. Неблагоприятна е професионално образователната структура на безработните лица. Очертава се нисък процент на регистрираните безработни със специалност и квалификация.

II.2.14.1. Средногодишен доход на човек на населението, сравнение със средното за страната

За област Ловеч през 2020г. по данни на НСИ, средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е била 12 594 лв.

II.2.14.2. Подходна диференциация

Доходите на населението са важен индикатор за социалната политика. Характеризират се с ниво на общите доходи на домакинство или на човек от населението. Към доходите на домакинството не се включват помощите от социалното подпомагане, добавките за чужда помощ към пенсиите на инвалидите и хуманитарните помощи. В условията на преход в България реалните доходи на населението силно намаляха. Работната заплата е основен източник на доходи за населението. Счита се, че колкото е по-голям дялът на работната заплата в общите доходи, толкова е по-стабилно и по-устойчиво обществото. Работната заплата има силно изразени диференциации по региони, видове труд, индивиди и др. Основните фактори, които определят нивото на работната заплата са:

- Съотношението между търсене и предлагане на работна сила;
- Издръжка на живот;
- Вида на труда;
- Нормативните актове;
- Платежоспособността на работодателите;
- Производителността на труда;
- Количество и време на полагане на труда;

Важна роля при анализа на работната заплата играят „*ставката*” и „*общото възнаграждение*”. Ставката е надницата, възнаграждението за единица време. Общото възнаграждение е произведение на ставката и реалното отработено време. Друг важен индикатор е минималният размер на работната заплата, който се определя с постановление на МС. Пенсиите са на второ място след работната заплата, като източник на доходи за домакинството. По същество пенсията е отложено възнаграждение за положен труд. За България този вид доход има голямо значение и силно влияе на икономическите процеси. Страната ни се нарежда на първо място в Европа по относителен дял на пенсионерите от общия брой на населението. Незаконните доходи, наричани още „*доходи от икономиката*” имат съществено присъствие в структурата на доходите на населението. Независимо от предприеманите усилия за ограничаване на тази сенчеста икономика тя заема от 20 до 40% от общия обем на икономическия оборот. Източници на такива доходи са контрабанда със стоки, производство и търговия без лиценз, производство и продажба на алкохол, хазарт.

Паричният доход определя покупателната сила на потребителите и по този начин дава, макар и условна представа за нивото на задоволяване на потребностите на хората. Доходните диференциации намират израз в разделението на класи, като върху формирането на тези неравенства оказват влияние и други фактори като различие в придобитите качества, професионални предпочитания, различия в особеностите на хората.

В следващите таблици са представени данни от НСИ, относно общия доход в страната на домакинствата по източници на доходи за периода 2016-2020г., както следва:

Общ доход на домакинства по източници на доходи за периода 2016-2020г. (средно на домакинство – левове)

Източници на доходи	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.
Общ доход	12 112	12 836	13 450	14 361	15 088	16 115
Брутен общ доход	11 694	12 262	12 853	13 781	14 543	15 549
Работна заплата	6 579	6 980	7 461	8 128	8 461	9 159
Извън работната заплата	352	297	157	122	99	102
От самостоятелна заетост	749	865	940	916	935	839
От собственост	84	118	68	94	93	69
Пенсии	3 357	3 399	3 678	3 924	4 348	4 834
Обезщетения за безработни	47	46	46	39	69	64
Семейни добавки за деца	94	91	178	179	177	148
Други обезщетения и помощи	279	295	127	204	193	188
Регулярни трансфери от други домакинства	152	171	199	175	169	146
Приходи от продажби	72	94	52	60	43	32
Други приходи	345	480	545	520	502	534
Изтеглени спестявания	419	483	539	520	472	582
Заеми и кредити	135	150	243	180	143	110

**Източник: НСИ*

Общ доход на домакинства по източници на доходи за периода 2016-2020г. (средно на лице - левове)

Източници на доходи	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.
Общ доход	5 167	5 586	6 013	6 592	7 002	7 705
Брутен общ доход	4 989	5 336	5 747	6 325	6 749	7 434
Работна заплата	2 807	3 038	3 336	3 731	3 927	4 379
Извън работната заплата	150	129	70	56	46	49
От самостоятелна заетост	319	377	420	421	434	401
От собственост	36	51	30	43	43	33
Пенсии	1 432	1 479	1 645	1 801	2 018	2 311
Обезщетения за безработни	20	20	20	18	32	31
Семейни добавки за деца	40	39	79	82	82	71
Други обезщетения и помощи	119	128	57	94	90	90
Регулярни трансфери от други домакинства	65	74	89	80	78	70
Приходи от продажби	31	41	23	27	20	15
Други приходи	147	209	244	239	233	255
Изтеглени спестявания	179	210	241	238	219	278
Заеми и кредити	57	65	109	83	66	53

**Източник: НСИ*

Общ доход на домакинства по източници на доходи за периода 2016-2020г.

(структура - %)

Източници на доходи	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.
Общ доход	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Брутен общ доход	96.6	95.5	95.6	96.0	96.4	96.5
Работна заплата	54.3	54.4	55.5	56.6	56.1	56.8
Извън работната заплата	2.9	2.3	1.2	0.9	0.7	0.6
От самостоятелна заетост	6.2	6.7	7.0	6.4	6.2	5.2
От собственост	0.7	0.9	0.5	0.7	0.6	0.4
Пенсии	27.7	26.5	27.3	27.3	28.8	30.0
Обезщетения за безработни	0.4	0.4	0.3	0.3	0.5	0.4
Семейни добавки за деца	0.8	0.7	1.3	1.2	1.2	0.9
Други обезщетения и помощи	2.3	2.3	0.9	1.4	1.3	1.2
Регулярни трансфери от други домакинства	1.3	1.3	1.5	1.2	1.1	0.9
Приходи от продажби	0.6	0.7	0.4	0.4	0.3	0.2
Други приходи	2.9	3.7	4.1	3.6	3.3	3.3

*Източник: НСИ

II.2.14.3. Размер на средната работна заплата

За периода 2014-2019 г. се наблюдава и ръст на средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение и спад на списъчния брой наети лица. Въпреки покачването на средната годишна работна заплата за посочения период, нивото ѝ остава ниско в сравнение със средното за област Ловеч. За 2019г. средната годишна работна заплата в община Луковит е 10 594 лв., което е със 771 лв. по-ниско от средната годишна работна заплата за област Ловеч – 11 365 лв. Ръстът на заплатите е несъизмерим и значително по-нисък в община Луковит в сравнение с този в област Ловеч.

Най-високите възнаграждения са в индустриалният сектор, отрасъл „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ със средна годишна работна заплата от 21 926 лв. Най-ниско е заплащането в отрасъл „Строителство“, като средногодишната заплата е едва 7 224 лв. и сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ – 7 669 лв. Заплащането в сектора на услугите варира като най-високо е в „Образование“ – 15 052 лв. и най-ниско в „Култура, спорт и развлечения“ – 6 935 лв. Средната годишна работна заплата в отрасъл „Хотелиерство и ресторантьорство“ 8 100 лв., като прави впечатление, че заплатите в два отрасъла, които са пряко свързани с туризма се движат на долните прагове.

Съгласно данни от НСИ, за страната средната брутна месечна работна заплата за октомври 2021г. е 1 581 лв., за ноември – 1 579 лв., и за декември – 1 676 лева.

Средната месечна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за област Ловеч през четвъртото тримесечие на 2021г. е 1 278 лв. (данни от НСИ).

Средна брутна месечна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение през 2021г. в страната (лв.)

Икономически дейности	Тримесечия на 2021г.				
	I	II	III	IV	IV вкл. годишни премии
Общо	1 462	1 525	1 520	1 612	1 695
Селско, горско и рибно стопанство	984	1 077	1 161	1 122	1 174
Добивна промишленост	2 108	2 184	2 077	2 230	2 245
Преработваща промишленост	1 253	1 296	1 295	1 334	1 383
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	2 106	2 233	2 225	2 383	2 532
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	1 127	1 144	1 150	1 198	1 223
Строителство	1 076	1 158	1 188	1 215	1 274
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	1 241	1 283	1 310	1 350	1 429
Транспорт, складиране и съобщения	1 215	1 254	1 262	1 295	1 338
Хотелиерство и ресторантьорство	717	936	940	935	944
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	3 613	3 709	3 687	3 856	4 119
Финансови и застрахователни дейности	2 188	2 368	2 267	2 377	2 463
Операции с недвижими имоти	1 335	1 318	1 349	1 382	1 480
Професионални дейности и научни изследвания	2 020	2 075	2 086	2 182	2 305
Административни и спомагателни дейности	1 180	1 228	1 234	1 298	1 316
Държавно управление	1 771	1 788	1 805	1 929	2 077
Образование	1 554	1 648	1 625	1 863	1 991
Хуманно здравеопазване и социална работа	1 686	1 753	1 659	1 909	2 026
Култура, спорт и развлечения	1 007	1 237	1 322	1 351	1 411
Други дейности	961	996	1 013	1 044	1 076

Форма на собственост	Тримесечия на 2021г.				
	I	II	III	IV	IV вкл. годишни премии
Обществен сектор	1 569	1 637	1 605	1 775	1 884
Частен сектор	1 426	1 489	1 493	1 558	1 632

*Източник: НСИ

Средна брутна месечна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение през 2021г. (лв.)

Статистически район/област	Тримесечия на 2021г.				
	I	II	III	IV	IV вкл.годишни премии
Северозападен район	1 161	1 218	1 210	1 289	1 337
Ловеч	1 146	1 209	1 202	1 278	1 342

*Източник: НСИ

ИЗВОДИ:

- ✚ В община Луковит с по-големи темпове нарастват броят на безработните с начално и по-ниско образование спрямо броя на безработните с висше образование. В полов аспект, броят на безработните нараства с по-бързи темпове при мъжете. Според степента на завършено образование, най-голям е относителният дял на безработните с основно и по ниско образование;
- ✚ В сравнение с равнищата на безработица за териториалните единици от по-високо йерархично ниво, община Луковит е с високи показатели на безработица. За община Луковит средното равнище на безработица през 2020г. е 20,7%, което е много по-високо от това за страната 7,4%;
- ✚ Активна политика по заетостта в община Луковит се реализира чрез редица програми и мерки за осигуряване на временна заетост и обучение;
- ✚ В общината има положителна нагласа и инициативност за осъществяване на широк кръг контакти с цел привличане на инвеститорски и партньорски интерес към възможностите на общината;

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT АНАЛИЗ)

Методология на SWOT анализа

Съкращението представлява акроним от термините силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses), възможности (Opportunities) и заплахи (Threats).

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на „възможности“ и „заплахи“.

Силни страни - са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината.

Слаби страни - представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Възможностите - представляват най-благоприятните елементи на външната среда за общината. Това са благоприятни за общината външни фактори, компетенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва.

Заплахите - това са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината.

Схема на SWOT анализа

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовите на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите

страни и възможностите извежда ограниченията на развитие. От тази класификация произтичат и условните наименования на различните видове стратегии.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на общината (анализ на средата), се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT анализа. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата средата се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишния етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развият трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха.

В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна и е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

Силните и слабите страни определят вътрешните за системата или организацията характеристики, докато възможностите и заплахите характеризират параметрите на външната среда. Макар и по принцип SWOT анализът да е част от инструментариума на маркетинговото планиране и да се прилага предимно в бизнес организациите, неговата адаптация към организирани системи по принцип, го правят много подходящ и за целите на регионалното стратегическо планиране.

SWOT анализът има за цел да помогне при вземането на стратегически решения в следните насоки:

- Силните страни да се насочат към оползотворяване на благоприятните възможности на средата, т.е да се предприемат действия за съчетаване на силните страни с благоприятните възможности с цел висок икономически растеж;
- Слабите страни и заплахите в средата да бъдат своевременно забелязани и неутрализирани, за да се намали негативното им въздействие и да се предприемат „преобразуващи” действия;
- Да се разработят и използват нови идеи в случаите, когато няма изход от формиралата се неблагоприятна ситуация, т.е да се предприемат действия за съзнателно променяне на условията чрез разработване на нови концепции, нови начини за работа, нови пазари и пр.;

SWOT анализът като методология при разработването на стратегически планове за развитие и програми се основава на разбирането, че ефективната стратегия трябва да

минимизира слабите страни и заплахите, като в същото време постави акцент и максимизира възможностите и силните страни на средата.

S W O T анализ на Община Луковит

ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ

СИЛНИ СТРАНИ

- Добро географско местоположение и благоприятни природно-климатични дадености;
- Съхранена околна среда и биологично разнообразие;
- Почвите на територията на община се характеризират с високи продуктивни възможности - подходящи са за отглеждане на зеленчуци, зърнени и фуражни култури, лозя и др.;
- Природо-географските условия благоприятстват за развитие и пълноценно използване на наличните природни ресурси чрез насърчаване на инициативи за стимулиране развитието на аграрния сектор (биоземеделие, трайни насаждения и зеленчукопроизводство) и устойчиво горско стопанство;
- Липсват сериозни екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи здравето на хората и качеството на жизнената среда;
- Липса на значими замърсяващи производства на територията на общината;
- Добрата транспортна осигуреност и комуникативност - висока степен на изграденост и гъстота на транспортната инфраструктура, всички населени места на територията на общината са достъпни от общинския център гр. Луковит са предпоставки за икономическо развитие на общината - предимно се развива преработващата промишленост с производство на хартиени и картонени опаковки, керамични материали, хранителни продукти, облекло, метални изделия, дървен материал и изделия от него;
- На територията на община Луковит се намират три водосборни басейна: на река Искър, на река Златна Панега и на река Вит и други по-малки техни притоци;
- Всички населени места в община Луковит са водоснабдени, като общината е преосигурена с водни количества;
- Канализационната мрежа в общината е развита частично в града и в по-големите населени места със следната степен на изграденост - гр. Луковит (74%), с. Дерманци (30%), с. Петреване (27%), с. Румянцево (33%), с. Тодоричене (32%) и с. Торос (26%). Изградени са пречиствателни станции за отпадни води в гр. Луковит, с. Тодоричене, с. Петреване, с. Румянцево и с. Торос;
- Всички населени места в общината са включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните битови отпадъци от домакинствата, т.е. процента на населението обхванато от тази услуга е 100%;
- Общината прилага схемата „разширена отговорност на производителя“ за масово разпространени отпадъци, чрез партньорство с организации по оползотворяване на МРО - извършва се разделно събиране на отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС и отработени масла;
- Въведен е регионален принцип на управление на отпадъците – община Луковит участва в Регионалното сдружение за управление на отпадъците - регион Луковит;
- Изграден значителен административен капацитет - изпълнение на проекти, финансирани със средства от ЕС;
- Добре работещо партньорство между институциите, имащи отношение към околната среда;

ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ

СЛАБИ СТРАНИ

- Поради сравнително ниската си лесистост (до 30%), земите в община Луковит попадат в категорията със среден риск от ерозия;
- Територията на общината е бедна на полезни изкопаеми, но разполага със значителни ресурси за директен и индиректен добив на инертни материали - находища на бял мрамор при с. Румянцево, кварцов пясък и строителен варовик при с. Карлуково и глина в гр. Луковит, нефт и природен газ в с. Ъглен, голям брой малки карстови извори;
- Битовият сектор е сезонен замърсител, оказващ сериозно влияние на качеството на атмосферния въздух през зимата;
- Нисък жизнен стандарт и ниско равнище на доходи на населението – невъзможност за отопление с ниски вредни емисии;
- Незадоволително състояние на техническата инфраструктура в общината:
 - Състоянието на общинската пътна мрежа е незадоволително. Пътната настилка в повечето населени места е износена, поддържането на уличните платна е ограничено, а дейностите по благоустрояване и почистване на града и останалите населени места са в минимален обем поради недостиг на средства;
 - Около по-голямата част от транспортните артерии липсват зелени пояси, които имат шумо- и прахоизолираща роля и подобряват самоочистващия ефект;
 - Няма канализационна система в населените места (с изключение на гр. Луковит, с. Дерманци, с. Петревене, с. Румянцево, с. Тодоричене и с. Торос и основно се използват септични ями от населението, което води до замърсяване на подпочвените води и почвите;
 - Необходима е подмяна и рехабилитация на водопроводната мрежа в населените места на общината;
- В обхвата на РСУО Луковит липсва инсталация за третиране на строителните отпадъци, с цел тяхното повторно използване;
- Налице е недостатъчна информираност и стимули за населението и бизнеса, които да осигурят активното му включване в системата на общината за разделно събиране на битовите отпадъци;
- През последните години, отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината;
- Продължава процеса на остаряване на населението, който се изразява в намаляване на относителния дял на лицата до 18 години и увеличаване на дела на населението на 65+. Контингентите във възрастовата група 15-64г., от която основно се формира работната сила, намаляват в абсолютен размер, но запазват относителния си дял;
- Високи показатели на безработица и миграция на младите хора, като обезлюдяването в общината е по-силно изразено в селата;
- Слаба активност на населението за участие в проблемите по опазване на околната среда;
- В обществеността като цяло все още е силно разпространена нагласата, че единствено отговорно за решаване на местните проблеми е общинското ръководство, като повече се разчита на общината, отколкото на личната инициатива и предприемачеството;

ВЪНШНИ ФАКТОРИ

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Използване на екологично чисти горива;
- Увеличаване на растителността със санитарно-защитни функции край някои по-натоварени пътни артерии и озеленяване на проблемните приоритетни райони;
- Подобряване състоянието на инфраструктурата – ВиК мрежи, общинска пътна мрежа и улици в населените места;
- Изграждане на канализация и ПСОВ във всички населени места на общината;
- Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия;
- Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразно и ефективно управление на отпадъците;
- Разширяване обхвата на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, чрез включване и на останалите населени места в общината;
- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите по ефективно управление на отпадъците, чрез въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци - осигуряване на съдове и транспортна техника за разделно събиране на биоотпадъци (хранителни и кухненски);
- Въвеждане и насърчаване домашното компостиране на „зелени“ отпадъци;
- Ускоряване процесите на икономическо развитие, главно в областта на селскостопанското производство и свързаната с него преработваща промишленост;
- Разработване на програми за привличане на външни инвеститори;
- Съществуващите на територията на община Луковит културно-исторически обекти, както и наличните природни дадености (пещери, скални образувания и др.), предоставят възможности за развитие на алтернативни форми на туризъм (познавателен, културен, екотуризъм);
- Кандидатстване в съвместни проекти със съседни общини в региона и с НПО за финансиране дейностите за реализиране целите на политиката по опазване на околната среда;
- Засилване контрола върху опазването на околната среда и повишаване на екологичната култура на населението;
- Участие на обществеността при взимане на решения по въпроси свързани с опазване на околната среда;
- Подобряване координацията на различните структурни нива при решаването на проблемите;

ВЪНШНИ ФАКТОРИ

ЗАПЛАХИ

- Насочване интереса на донорите към големите общини в страната;
- Икономическа нестабилност;
- Свиване на инвестиционната активност на местните и регионални предприемачи;
- Продължаваща зависимост от централната власт;
- Продължаваща тенденция за внос на стари автомобили, замърсяващи въздуха;
- Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори;
- Миграцията (предимно на млади хора) от общината към по-големите градове на страната и емиграцията в чужбина е все по-осезаема;
- Увеличаване случаите на незаконни сечи в горите и нерегламентирано бране на лечебни растения;
- Климатични промени, свързани с повишен риск от природни бедствия, засушаване, ерозия и горски пожари в следствие на процеса свързан с изменението на климата;
- Преминаване към нови схеми за определяне на такса „битови отпадъци“, което да доведе до значително повишаване на такса „битови отпадъци“ за населението;
- Нарастване на нивото на безработица;
- Ниски темпове на технологично обновление на производствата и разходите за иновации, научни изследвания;

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА*

Настоящата Програма за опазване на околната среда на Община Луковит представлява стратегически документ, чрез който се цели насочване на усилията и оформяне на адекватна политическа рамка за осъществяване на ефективно планиране и управление на околната среда в общината в периода 2021-2028г. В този смисъл, Програмата има основополагащо значение и заедно с Общинския план за развитие трябва да спомогне за гарантиране на устойчив и балансиран икономически растеж, съчетан с утвърждаването на общината като място със съхранена природа, желано място за живот и бизнес, осигурено чрез съвременна инфраструктурна база и хармонично организирана среда за живеене.

Основни принципи

Основните принципи, около които е изградена настоящата ОПООС са взимствани от добрите европейски практики в областта на стратегическото планиране и могат да бъдат обобщени в следните основни групи:

- **Принцип на партньорство** - устойчивото развитие предполага активно взаимодействие между местните власти, малкия и средния бизнес и нестопанските организации, подкрепящи развитието на общината;
- **Принцип на уникалност и пространствена обусловеност** - този принцип се свежда до съобразност с местните условия, ресурси и сравнителни предимства на територията, като същевременно набелязаните приоритети, цели, мерки и дейности да налагат ясни и конкретни пространствени измерения. По този начин от една страна се намалява опасността стратегическия документ да се превърне в списък с общи пожелания, а от друга се предоставя възможност мерките да се насочат към определени части от територията на общината и така значително да се улесни подготвянето на конкретни проекти и тяхното финансиране;
- **Обвързаност и съответствие с останалите стратегически документи** - спазването на този принцип се свежда до създаването на система от взаимосвързани стратегически документи, насочени към успешното и ефективно развитие на общината, като самостоятелна административно-териториална единица, както и като част от националното пространство за планиране;
- **Индикативност** - този принцип е в съответствие с добрите практики в областта на индикативното планиране. Същността на принципа е в това, че набелязаните приоритети, цели и мерки са с индикативен (рамков, очертаващ), а не с императивен (задължителен) характер. Те са изведени на основата на обективен анализ на състоянието на околната среда, ресурсите и сравнителните предимства на общинската територия. От друга страна документът е с отворен характер, което ще позволи своевременното отразяване на промените в средата и факторите, обуславящи развитието на общината през плановия период;

Визия за околната среда на общината

Основната идея заложена в ОПООС е създаването на оптимална екологична обстановка в община Луковит, която ще се постигне чрез:

- Устойчиво развитие на регионалната единица;
- Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и околната среда;
- Предотвратяване и намаляване на риска за биологичното разнообразие;

- Умело използване на пазарните условия и насочване на частните интереси към отстраняване на негативните последици и преди всичко към създаване на интерес за превантивни мерки;
- Намаляване на вредните последствия върху компонентите на околната среда в резултат на природни процеси и явления;
- Оптимално използване на природни ресурси;

Визията на която основа е изградена настоящата ОПООС на община Луковит синтезира от една страна представата за желаното и възможното състояние на околната среда в общината, а от друга е максимално съобразена с потенциала на територията и тенденциите в развитието на общинската икономика.

Визията за опазване на околната среда на община Луковит е основана на потребностите на жителите на общината да живеят в чиста европейска община, с уникални природни дадености и богато биоразнообразие.

Желанието за висок жизнен стандарт е в унисон с развитието на чисти производства, съхраняване и опазване компонентите на околната среда, като първостепенните задачи са опазване чистотата на атмосферния въздух, водите и почвите, подмяна и рехабилитация на водопроводната мрежа и изграждане на канализационни системи и пречиствателни съоръжения в повечето села (канализационната мрежа в общината е развита частично в града и в по-големите населени места със следната степен на изграденост - гр. Луковит (74%), с. Дерманци (30%), с. Петреване (27%), с. Румянцево (33%), с. Тодоричене (32%) и с. Торос (26%), като в останалите населени места няма канализация и основно се използват септични ями от населението, изградени са 5 пречиствателни станции за отпадни води в гр. Луковит, с. Тодоричене, с. Петреване, с. Румянцево и с. Торос), поддържане чистотата в населените места и опазване на екосистемите и биоразнообразието им.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на територията ѝ.

Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда, като редовно информира населението и търси неговото съдействие при реализиране на екологични проекти.

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Луковит според представите на населението и на общинското ръководство.

Визията на община Луковит е за развитие и поддържане на чиста, добре озеленена община, спазваща всички европейски норми за опазване на околната среда. Неразделна част от развитието на общината е запазването на защитените територии, което е трудна задача в условията на силно урбанизирана среда, в която трябва да се запази биоразнообразието, да се разшири зелената част. Визията за околната среда на населението на общината е да живеят сред чиста околна среда, с просперираща икономика, с работещи предприятия с екологични производства, произвеждащи екологично чисти продукти.

В съответствие с казаното дотук община Луковит формулира визията си за околна среда:

Община Луковит с чиста околна среда, здравословен начин на живот и социален просперитет чрез устойчиво икономическо развитие, екологично работещи производства и екологосъобразно селско стопанство, съвременна екологична инфраструктура, община в която населението има високо екологично съзнание и култура

Визията описва перспективите за развитие на общината в близките няколко години. Тя дава общата представа за характеристиките на общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

V. ЦЕЛИ

Политиката на Община Луковит в областта на околната среда се основава на принципите на предпазните мерки и превантивните действия, на принципа на приоритетното отстраняване още при източника на замърсяване на околната среда и на принципа „замърсителят плаща“. Основните критерии при определяне на целите в Програмата за опазване околната среда на Община Луковит са:

1. Генерална стратегическа цел*

✚ **„ОБЩИНАТА ДА ПОСТИГАНЕ СТАБИЛНИ ТЕМПОВЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ, ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ЗА ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО, ЧРЕЗ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНА И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА, ЗАПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И БОГАТОТО ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО В ЕСТЕСТВЕНИЙТ МУ ВИД И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА“;**

2. Специфични стратегически цели и приоритети

✚ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1:** „ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И НАСЪРЧАВАНЕ НА РЕСУРСНАТА ЕФЕКТИВНОСТ“;

✚ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2:** „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ЗА ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНАТА, ЧРЕЗ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНА И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА, ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА ДА ЖИВЕЯТ В ЧИСТИ И ОЗЕЛЕНЕНИ СЕЛИЩА“;

✚ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3:** „ЗАПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И БОГАТОТО ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО В ЕСТЕСТВЕНИЙТ МУ ВИД И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, КОЕТО ПОДПОМАГА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И ЕКОТУРИЗМА“;

За постигане на специфичните стратегически цели, а чрез тях и на генералната стратегическа цел в условията на наличните ресурси и възможности са определени следните приоритети и мерки:

✚ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1:** „ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И НАСЪРЧАВАНЕ НА РЕСУРСНАТА ЕФЕКТИВНОСТ“

➤ **Специфична цел 1.1:** Насърчаване на устойчивото управление на водите:

○ **Приоритет 1.1.1:** Изграждане /рехабилитация на ВиК инфраструктура, пречиствателни станции по населените места в общината:

- **Мярка 1.1.1.1:** Подобряване състоянието на техническата инфраструктура – подмяна и рехабилитация на водопроводната мрежа и изграждане на канализационни системи и пречиствателни съоръжения в повечето села;

○ **Приоритет 1.1.2:** Законосъобразно управление на водите, водостопанските системи и съоръжения на територията на общината:

- **Мярка 1.1.2.1:** Контрол върху изпълнението на концесионните договори за водните обекти, стопанисвани от общината;
- **Мярка 1.1.2.2:** Поддържане регистър на кладенците на територията на общината;
- **Специфична цел 1.2:** Устойчиво и екологосъобразно управление на отпадъците – насърчаване на прехода към кръгова икономика;
- **Приоритет 1.2.1:** Управление на системите за разделно събиране на отпадъци в общината и намаляване количеството на депонираните отпадъци:
 - **Мярка 1.2.1.1:** Разширяване обхвата на въведената в общината система за разделно събиране на отпадъци от опаковки – поставяне на цветни контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички села;
 - **Мярка 1.2.2.2:** Въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци - осигуряване на необходимите съдове и транспортна техника за разделно събиране на биоотпадъци (хранителни и кухненски);
 - **Мярка 1.2.2.3:** Въвеждане и насърчаване домашното компостиране на „зелени“ отпадъци;
 - **Мярка 1.2.2.4:** Изграждане на инсталация за сепариране на РЦУО-Луковит - на регионално ниво;
 - **Мярка 1.2.2.5:** Разширяване обхвата на системата за разделно събиране на ИУЕЕО в други населени места в общината, в които не се прилага разделно събиране на този поток МРО;
 - **Мярка 1.2.2.6:** Разширяване обхвата на системата за разделно събиране на НУБА в останалите населени места в общината, в които не се прилага разделно събиране на този поток МРО;
 - **Мярка 1.2.2.7:** Контрол на дейностите по управление на отпадъците, предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища – налагане на санкции и глоби;
 - **Мярка 1.2.2.8:** Биологична рекултивация с последващ мониторинг и следексплоатационни грижи на старото депо в община Луковит;
- **Специфична цел 1.3:** Опазване качеството на атмосферния въздух - “зелена” инфраструктура в градската среда, намаляване на замърсяването;
- **Приоритет 1.3.1:** Набавяне на информация за качеството на атмосферния въздух;
 - **Мярка 1.3.1.1:** Извършване на емисионен анализ на общ прах, фини прахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5}) серен диоксид, азотен диоксид/азотни оксиди и оловни аерозоли и др.;
- **Приоритет 1.3.2:** Запазване доброто състояние на атмосферния въздух в общината и ограничаване на вредните емисии;

- **Мярка 1.3.2.1:** Увеличаване на растителността със санитарно-защитни функции край някои по-натоварени пътни артерии;
- **Мярка 1.3.2.2:** Намаляване нивата на емисиите на прах (ФПЧ₁₀) и серни оксиди в общината - газифициране на други населени места в общината;
- **Специфична цел 1.4:** Опазване на биологичното разнообразие, защитените зони по НАТУРА 2000 и почвите на територията на общината:
 - **Приоритет 1.4.1:** Опазване и поддържане на защитените територии, зони по НАТУРА 2000, горите, ловните видове и лечебните растения** на територията на общината:
 - **Мярка 1.4.1.1:** Ограничаване на пашата в зоните по НАТУРА 2000, с изключение на имоти с начин на трайно ползване „Пасище“ - строг контрол и налагане на санкции;
 - **Мярка 1.4.1.2:** Ограничаване на безпокойството и браконьерството в рамките на зоните по НАТУРА 2000 - строг контрол и налагане на санкции;
 - **Мярка 1.4.1.3:** Ограничаване на сечите в горите на територията на общината – строг контрол и налагане на санкции;
 - **Приоритет 1.4.2:** Рационално използване на земите на територията на Общината и недопускане замърсяването на почвите:
 - **Мярка 1.4.2.1:** Опазване на почвите на територията на общината, чрез ограничаване процесите на вторично киселяване в районите с активно земеделие;

 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ЗА ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНАТА, ЧРЕЗ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНА И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА, ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА ДА ЖИВЕЯТ В ЧИСТИ И ОЗЕЛЕНЕНИ СЕЛИЩА“

- **Специфична цел 2.1:** Съхраняване на зелената инфраструктура на територията на общината:
 - **Приоритет 2.1.1:** Опазване, обогатяване, поддържане и доизграждане на зелената система на общината:
 - **Мярка 2.1.1.1:** Запазване на статута, поддържане и изграждане на зелената система и увеличаване дела на дълготрайната дървесна растителност - планови и кампанийни залесителни мероприятия;
 - **Мярка 2.1.1.2:** Озеленяване на проблемните приоритетни райони;
 - **Мярка 2.1.1.3:** Намаляване на шумовото натоварване на жилищната и градската среда от моторните превозни средства, увеселителните заведения и др. дразнителни - изграждане на шумозаглушителни зелени пояси и бариери;
 - **Мярка 2.1.1.4:** Поддържане на градските паркове, зелените площи между жилищните пространства и детските площадки за създаване на условия за приятен отдих на жителите и гостите на града;

 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: „ЗАПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И БОГАТОТО ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО В ЕСТЕСТВЕНИЯТ МУ ВИД И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, КОЕТО ПОДПОМАГА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И ЕКОТУРИЗМА“

- **Специфична цел 3.1:** Насърчаване на иновативни технологии, насочени към подобряване опазването на околната среда и ресурсната ефективност в сектори селско стопанство и туризъм:
 - **Приоритет 3.1.1:** Създаване на условия за повишаване нивото на научно обслужване в селското стопанство и на тази база, стимулиране на въвеждането на съвременни технологии на производство:
 - **Мярка 3.1.1.1:** Развитие на биологично земеделие;
 - **Приоритет 3.1.2:** Устойчиво управление на природното наследство в общината и туризма, съхраняващо природните дадености:
 - **Мярка 3.1.2.1:** Организиране и провеждане на акции за почистване на населените места;
 - **Мярка 3.1.2.2:** Изграждане на туристическа инфраструктура;
 - **Мярка 3.1.2.3:** Развитие на познавателен, културен, селски и екотуризм, рибовъдство и риболовен туризъм;
- **Специфична цел 3.2:** Подобряване на информационната обезпеченост за управление на околната среда в община Луковит:
 - **Приоритет 3.2.1:** Информирание населението на общината, относно опазването на околната среда:
 - **Мярка 3.2.1.1:** Създаване на специално обособен раздел в сайта на общината, предоставящ актуална информация за компонентите на околната среда и дейностите по управлението им от страна на общината;
 - **Мярка 3.2.1.2:** Участие в национални кампании, свързани с околната среда;
 - **Мярка 3.2.1.3:** Привличане на обществеността в процеса на местното планиране и вземане на решения, относно околната среда;
 - **Мярка 3.2.1.4:** Участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда с цел повишаване на информираността и екологичната култура, запознаване с екологичните проблеми;

**Формулираната генерална стратегическа цел се отнася до “желаното състояние” на Община Луковит и отразява най-общите цели на местната управа*

***Раздел “Лечебни растения” към ОПООС на община Луковит*

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ /ПРИЛОЖЕНИЕ 2/

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията по изпълнението и контрола на настоящата Общинска програма по опазване на околната среда се осъществява от следните длъжностни лица и институции:

- **Кмет на община Луковит** - наблюдение и контрол на изпълнение на мерките по програмата;
- **Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“, Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“** – Началник отдел и еколог на община Луковит - отговорен отдел и длъжностни лица за координация по изпълнение на програмата и изготвяне на ежегодния отчет за изпълнение на програмата;
- **Постоянна комисия към ОбС „Комисия по Устройство на територията, селско, горско, ловно стопанство и опазване на околната среда“** – участва в изготвяне на ежегодния отчет за изпълнение на програмата;
- **ОбС – Луковит** – приема ОПООС и годишния отчет за изпълнението и;
- **Кметове по населени места** – участват в изпълнение на мерките по програмата;
- **Регионална инспекция по околната среда и водите - гр. Плевен** – одобрение на програмата и ежегодно отчита изпълнението на програмата;
- **Министерство на околната среда и водите;**

Програмата за опазване на околната среда е отворен документ и ще бъде публикувана на страницата на община Луковит за мнения и препоръки. Предложенията за допълнение и актуализация ще бъдат разглеждани в постоянната комисия на ОбС – Луковит и при одобрение, програмата ще бъде актуализирана.

Програмата ще бъде представена в РИОСВ - гр. Плевен за становище и одобрение.

Одобрената програма ще бъде публикувана на сайта на общината.

Ежегодно Дирекция „Проекти, развитие и устройство на територията“, Отдел „Планиране, проектиране и обществени поръчки“ съвместно с постоянната „Комисия по Устройство на територията, селско, горско, ловно стопанство и опазване на околната среда“, подготвя отчет за изпълнението на програмата, който се представя от кмета на общината за разглеждане и гласуване от Общински съвет – Луковит. Годишният отчет се изготвя до края на първото тримесечие на следващата година. Копие от годишния отчет по изпълнението на Програмата за опазване на околната среда се представя в РИОСВ - гр. Плевен.

В годишният отчет се отбелязва напредъка в постигане на набелязаните цели и приоритети, отчитат се настъпилите промени в екологичната обстановка, изменения в законовата и нормативна база и произтичащите от това промени в отговорностите и задълженията на местните власти по отношение опазване на околната среда. Отчетът съдържа описание на предприетите действия от страна на Общинската администрация по отношение на осигуряването на ефективност и ефикасност при изпълнение на Програмата. В отчета се поместват действията на Общинската администрация по отношение на наблюдението (основните механизми за събиране, обработване и анализ на данни), начините и подходите за осигуряване на информация и публичност и прилагането на принципа за партньорство. Отчетът съдържа и препоръки за подобряване на резултатите от наблюдението.

Оценката включва информация от наблюдението и от други източници на ефектите от изпълнените интервенции. Извършването на оценката ще осигури на управлението

механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите. Чрез оценката ще се изяснява и ефекта от планираните дейности.

Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приема от Общински съвет – Луковит по предложения на Кмета на общината. При разработването, допълването и актуализирането на програмата се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

Информирание обществеността за изпълнението на програмата ще се извършва чрез сайта на общината.

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

- VIII.1.** *Приложение №1* – Раздел „Лечебни растения“
- VIII.2.** *Приложение №2* - План за действие на Община Луковит за периода 2021-2028г.

VIII.1. Приложение №1

Раздел „Лечебни растения“

Община Луковит

1. Въведение

Съгласно чл. 50 от „Закона за лечебните растения“ за опазването и устойчивото ползване на лечебните растения се разработват „Национална стратегия за лечебните растения“ (МОСВ) и раздел „Лечебни растения“ към настоящата програма с цел запазване на ресурсите на лечебните растения на територията на община Луковит.

В раздел „Лечебни растения“ на ПООС на Община Луковит са описани - естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, състоянието на ресурсите; анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване устойчиво ползване и опазване на ресурсите; приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове.

За диворастящите лечебни растения се организира и прилага система за дългосрочно наблюдение и оценка на състоянието на техните популации и ресурси и върху ползването им с цел своевременно идентифициране на негативните процеси, прогнозиране на тяхното развитие, предотвратяване на вредните последици и определяне ефективността на мерките за опазване на лечебните растения. Наблюдението и оценката се организират от Министерството на околната среда и водите и представляват неразделна част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг (НАСЕМ). Регионалните инспекции по околната среда и водите и дирекциите на националните паркове създават и поддържат за контролираната от тях територия специализирани карта и регистър на лечебните растения, данните от които се обобщават и систематизират от Министерството на околната среда и водите. Специализираните карта и регистър на лечебните растения осигуряват данни за местоположение, граници, размери, собственост на находищата, състояние на лечебните растения, количествени запаси и степен на ползване на ресурсите им. Картата и регистърът са публични и се водят за осигуряване на опазването и устойчивото ползване на лечебните растения.

2. Права и задължения на местното управление

Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- Контролира ползването на лечебните растения в земите, водите и водните обекти – общинска собственост, в поземления фонд, в населените места и при констатирани нарушения се налагат съответните санкции;
- Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- Издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;
- Издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
- Предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях;

3. Дейности за опазване на ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване

Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

- Събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- Придобиването на билки за първична обработка или преработка;

- Събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата;

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на „Закона за лечебните растения“. Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на „Закона за лечебните растения“:

- Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти – държавна и общинска собственост;
- Разрешително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината;
- Разрешителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него;
- Разрешително за ползване на лечебните растения се издава от:
 - Директора на държавното горско стопанство - за горите – държавна собственост и след заплащане на такса;
 - Кмета на общината, когато ползването е от: 1) земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината; 2) територии в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
- За събиране на билки и генетичен материал от диворастящи и култивирани от общината лечебни растения лицата заплащат такси за ползване;
- Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от общинския съвет в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост. Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за:
 - Плановите документи по чл. 50 от Закона за лечебните растения;
 - Дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища;
 - Научни изследвания и наблюдение на лечебните растения;
 - Изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения;
 - Култивиране и преработка на лечебните растения;
 - Обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения;
 - Други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения;
- Разрешителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя:
 - Вида на ползването;
 - Разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
 - Района или конкретното находище;
 - Начина на ползване;
 - Срока на ползване;

- Лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляря на позволителното;
- Първичната обработка на билките включва тяхното замразяване, изсушаване, оситняване, почистване, балиране и/или опаковане. Минималната първична обработка в билкозаготвителния пункт е замразяване или изсушаване на билките;
- При издаването на позволителни на територията на община Луковит се осъществява контрол на билкозаготвителя, който е лицето, което изкупува събрани билки и/или извършва първичната им обработка и е длъжен:
 - Да уведоми РИОСВ-Плевен за организираните от него билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях;
 - Да изкупува само билки, за които е издадено позволително;
 - Да води книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ-Плевен;
 - Да осигурява достъп на контролните органи по Закона за лечебните растения за проверка на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
 - До 20 януари да представя в РИОСВ-Плевен обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки и техния произход по позволително, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на Община Луковит;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на позволителното за ползване със заповед на кмета на Общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляря на позволителното за ползване;
- Билките, събрани от култивирани лечебни растения, вкл. и тези под специален режим, се придружават до крайния потребител с удостоверение, издадено от общината, когато билките са събрани от култивирани лечебни растения;
- Изкупуването и първичната обработка на билки се извършва в билкозаготвителни пунктове, регистрирани в РИОСВ-Плевен. Съхраняването на изсушени билки се извършва в складове за билки. Изискванията на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, се определят с наредба на министъра на здравеопазването и на министъра на околната среда и водите;

4. Мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

С раздел „Лечебни растения” към настоящата програма се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища,

предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението. В тази насока е необходимо да бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване населението в общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи, наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на общината, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Забраняване пашата на селскостопански животни в гори и земи от горския фонд, когато тази дейност противоречи на предвижданията за опазване на определени видове лечебни растения;
- Участие на обществеността при вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;

5. Обща характеристика на община Луковит и възможностите ѝ за запазване и използване на ресурсите от лечебни растения

Община Луковит се намира административно в област Ловеч. Община Луковит се намира в преходен район между Дунавската равнина и Предбалкана. През територията и минават три реки: река Искър, река Вит и река Златна Панега. Състои се от 12 населени места - гр. Луковит (административен център), с. Бежаново, с. Беленци, с. Дерманци, с. Карлуково, с. Петревене, с. Торос, с. Пещерна, с. Румянцево, с. Тодоричене, с. Ъглен, с. Дъбен.

В климатично отношение Луковитската община се намира в умерено-континенталната климатична област. Климатичните фактори се характеризират със стойностни характеристики на Средния климатичен район на Дунавската равнина.

Релефът е хълмисто-равнинен, хълмисто-ридов до плоско-ридов, характерен за Дунавската хълмиста равнина. Широко разпространен е откритият карст (типичен за карбонатните скали) с основните му проявления – проломни долини, пещери, кари, понори и др. За проломните участъци на реките са характерни т.нар. всечени меандри – извивки на реките, вкопани дълбоко в платовидния релеф.

На територията на общината преобладават няколко основни типове почви. В речните низини почвите са основно наносни /Fluvisols/. Наносните-алувиални почви са от подтипа карбонатни /Calcaric, Flc/ и са съвсем млади в начален стадий на образуване. Върху тях добре се развива ливадно-блатната и блатна растителност и по-рядко дървесна – *Salix* spp., *Populus* spp., *Ulmus* spp., *Quercus robur*. На север има наличие на Черноземи /Chernozems/, подтип обикновени /haplic, Chh/. Те се характеризират с мощен хумусен А хоризонт. Механичният им състав обикновено е средно - до тежко-песъкливоглинест. Лесивираните почви /Luvisols/ са най-широко разпространени в Предбалканската част на района и са от подтипа хромови /Chromic, Lvx/, калциеви /calcic Lvk/, глеевидни /glaeic, Lvg/. Те са кисели - рН 4.8-6.6, сиви горски почви, формирани най-често в зоната на дъбовите гори, като валежите водят до лесивиране. Хумусното им съдържание е високо, но поради раздвижения релеф, на който се разполагат са податливи на ерозия. В каньоните на плитка варовикова основа, големи площи заемат Рендзините /rendzic/ - богати на карбонатни съставки. Те са съществена част от карстовия релеф.

С най-висок дял на земеделските територии са селата Тодоричене (79,87%), Бежаново (79,75%), Ъглен (79,14%), Дерманци (73,73%), Петревене (73,01%) и Дъбен (71,13%).

Горите общинска собственост се намират в землищата на град Луковит и селата Торос, Ъглен, Петревене, Бежаново, Дерманци и Тодоричене.

6. Лечебни растения на територията на община Луковит

Разнообразният ландшафт на община Луковит определя възможности за представяне на подходящи местообитания на растения, определени като „лечебни“ според приложение към „Закона за лечебните растения“. Тези местообитания могат да бъдат условно разделени в следните групи:

- Лечебни растения – „рудерали“ и „плевели“ населяващи обработваеми площи и селища;
- Лечебни растения, срещащи се по ксеротермни ливадни съобщества на садина, белизма, валезийска власатка и др.;
- Лечебни растения населяващи скалисти и каменисти терени;
- Лечебни растения населяващи горски фонд и храсталаци;
- Лечебни растения, населяващи влажни ливади и речни долини;
- Хигрофитни и хидрофитни лечебни растения, населяващи водоеми и покрайнините им;

На територията на община Луковит има превес на първата група. Община Луковит е много подходяща с разнообразните си условия за запазване и използване на ресурсите от лечебни растения.

Забележка: *, „Плевел“ - вид, масово разпространяващ се в обработваеми площи и конкуриращ културните растения; **, „Рудерал“ - вид, разпространен главно в селищата и покрайнините им по-силно антропогенно повлияни райони, но обикновено не се разпространява масово в обработваеми площи; ***, „Спорадично разпространение“ - разпространение във вид на петна, отдалечени и изолирани едно от друго;

Сем. Божурови (*Raeoniaceae*)

Червен божур (Raeonia peregrina Mill.*)**

✚ **Разпространение:** Среща се в единични находища.

✚ **Ресурси:** Ограничено използваеми.

Включен в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове (съгласно приложението за област Ловеч – цвят – 100 кг и грудки – 0 кг от Червен божур).

Сем. Аралиеви (*Araliaceae*)

Бръшлян (*Hedera helix L.*)

✚ **Разпространение:** Среща се нарядко по влажни скали и в горски фонд.

✚ **Ресурси:** Използваеми;

✚ **Време за цъфтеж:** Септември – октомври;

✚ **Време за бране:** Август – септември;

✚ **Използваема част:** Листа;

Сем. Сложноцветни (*Asteraceae*)

Бутрак (*Bidens tripartita L.*)

✚ **Разпространение:** Среща се по влажните места, около ручейте, канавките, блатистите места, като заплевител.

✚ **Ресурси:** Без ресурсно значение;

✚ **Време за цъфтеж:** Юли до септември;

✚ **Време за бране:** Юни - август;

✚ **Използваема част:** Стръкове;

	Обикновено глухарче (<i>Taraxacum officinale</i> Web.) + Разпространение: Многогодишно тревисто растение, късо, просто коренище. Във всички органи на растението се съдържа млечен сок. Разпространява се по ливади, пасища, ниви, градини, паркове. Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи (ниви, зеленчукови градини, лозя). + Ресурси: Максимално използваеми; + Време за цъфтеж: Април - май; + Време за бране: Листа - събират се преди цъфтежа (през април), корените през пролетта или есента, а стъблата и цветните кошнички през време на цъфтежа (през май); + Използваема част: Листа, корени, стъбла, цветовете и сок;
	Късодръжков магарешки бодил (<i>Carduus acanthoides</i> L.) + Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи. + Ресурси: Използваеми. + Време за цъфтеж: Май - август; + Време за бране: Юни - юли; + Използваема част: Надземната част на билката, която включва кошничките, стъблата и листата;
	Горчив пелин (<i>Artemisia absinthium</i> L.) + Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и по-рядко в обработваеми площи. + Ресурси: Без ресурсно значение. + Време за цъфтеж: Юли-август; + Време за бране: По време на цъфтежа; + Използваема част: Цъфтящите облистени върхни части, отрязани на около 25 см от върха, които се берат по време на цъфтежа;

	Подбел (<i>Tussilago farfara</i> L.) Разпространение: Многогодишно тревисто растение с дълго пълзящо коренище. Среца се доста често навсякъде на територията на общината, предимно по влажни места, вкл. и в регулацията на селищата, край вади, изкопи канали, край всички реки и бари. Ресурси: Ограничено използваеми; Време за цъфтеж: (Февруари) март - май; Време за бране: Март - май; Използваема част: Напълно развити листни петури заедно с дръжките;
	Струмски (жълт) равнец (<i>Achillea clypeolata</i> Sibth. & Sm.) Разпространение: Многогодишно сиво-влакнесто тревисто растение. Балкански ендемит. Среца се по-често по скалисти места. Ресурси: Използваеми; Време за цъфтеж: Май - септември; Време за бране: Юни - август; Използваема част: Стръкове и цветни кошнички;
	Хилядолистен (бял) равнец (<i>Achillea millefolium</i> gr.) Разпространение: Расте по тревисти и каменни поля, край пътищата и по диви места в планините. Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и по-рядко в обработваеми площи. Ресурси: Използваеми; Време за цъфтеж: Юли - август; Време за бране: Лятото и есента; Използваема част: Облистените цветоносни стебла и цветните кошнички по време на цъфтеж;
	Грапавоплодна синя жлъчка (<i>Cichorium intybus</i> L.) Разпространение: Многогодишно растение, разпространено в ниските части на цялата страна, край пътища, сухи ливади, а също и като плевел в житните култури. Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи. Ресурси: Ограничено използваеми; Време за цъфтеж: Юни - октомври; Време за бране: Юли - септември; Използваема част: Корени и стръкове;

Сем. Бъзови (Caprifoliaceae)

	Нисък бърз (бързак) (<i>Sambucus ebulus</i> L.) Разпространение: Тревисто многогодишно растение, стъбло изправено до 1-2 метра височина, с дълго, пълзящо, силно разклонено коренище. Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи. Ресурси: Максимално използваеми; Време за цъфтеж: Юли - август; Време за бране: Август - септември; Използваема част: Плод, корени и цветове;
	Черен бърз (<i>Sambucus nigra</i> L.) Разпространение: Листопаден храст или ниско дърво. Расте покрай реките, из храсталаците и в населени места. Среща се като храст или малко дърво в смесени широколистни гори. Среща се често по влажни места в долините на реки и край някои язовири, канали, вад. Ресурси: Използваеми; Време за цъфтеж: Май - юни; Време за бране: Плодове – събират се през септември - октомври, а цветовете през юли; Използваема част: Плодове, листа и цветове;

Сем. Карамфилови (Caryophyllaceae)

	Велчево плюскавиче (<i>Silene velcevia</i>) Разпространение: Туфесто многогодишно тревисто растение до полухраст. Обитава пукнатини на отвесни варовити скали. Среща се в с. Карлуково. Ресурси: Неизползваеми; Забележка: Български ендемит. Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР;
---	---

Сем. Върбови (Сем. Salicaceae)

Бяла върба (*Salix alba* L.)

- + **Разпространение:** Расте в самостоятелни или смесени крайречни гори, край мочурища и блата.
- + **Ресурси:** Без ресурсно значение;
- + **Време за цъфтеж:** Март - май;
- + **Използваема част:** Кора;

Сем. Брошови (Rubiaceae)

Гергевка (*Cruciata laevipes* Opiz)

- + **Разпространение:** Среща се доста често на територията на цялата община, предимно в горски фонд, вкл. и в регулацията на селищата (в паркове), край бари и канавки като рудерал.
- + **Ресурси:** Без ресурсно значение.
- + **Време за цъфтеж:** Май - юни;
- + **Използваема част:** Надземната част, брана през време на цъфтежа;

Сем. Розоцветни (Rosaceae)

Червен глог (*Crataegus monogyna* Jacq.)

- + **Разпространение:** Вид храст или дърво, среща се в страната из храсталаци и гори до 1 500 м н.в. В общината среща се често в покрайнините на горски фонд и по поляни.
- + **Ресурси:** Максимално използваеми;
- + **Време за цъфтеж:** Май – юни;
- + **Време за бране:** Цветове – берат се преди да се разтворят, а плодовете – през септември;
- + **Използваема част:** Листа, цветове, плодове;

Черен глог (*Crataegus pentagyna* W. et K. ex Willd.)

- + **Разпространение:** Среща се нарядко в покрайнини на горски фонд.
- + **Ресурси:** Неизползваеми.

	Храсталачна шипка (<i>Rosa corymbifera</i> Borkh.) + Разпространение: Храстовидно растение. Среща се край пътища, по синори, храсталаци и гори. Среща се навсякъде на територията на общината, предимно в горски фонд, но и по скалисти места край селища, в крайречни гъсталаци. + Ресурси: Използваеми; + Време за цъфтеж: Май - август; + Време за бране: В края на лятото и през есента, след като плодовете са придобили оранжево-червен цвят; + Използваема част: Плодове;
	Полска къпина (<i>Rubus caesius</i> L.) + Разпространение: Храст висок до 1,5 м, чиито стъбла са полегнали до изправени, покрити с редки и прави или леко сърповидни шипчета. Листата са тройни и имат рехави власинки. Плодът, който има добри вкусови качества е сборен и черен на цвят, като чашелистчетата обхващат основата на плода. В страната се среща в ниския и среден планински пояс до височина 1 600 м. Среща се масово на територията на цялата община, в горски фонд, край реки, в обработваеми площи, като плевел и рудерал. + Ресурси: Максимално използваеми; + Време на цъфтеж: Май – юни; + Време за бране: Листа – берат се преди цъфтежа, а плодовете при пълното им узряване; + Използваема част: Плодове, листа, цветове и цветни пъпки;
	Скоруша (<i>Sorbus domestica</i> L.) + Разпространение: Среща се нарядко в покрайнини на горски фонд и по скалисти места. + Ресурси: Без ресурсно значение.

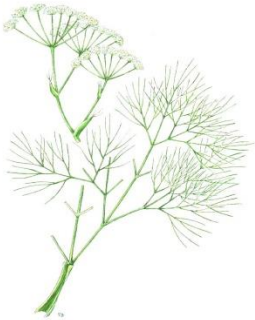
	Трънка (<i>Prunus spinosa</i> L.) + Разпространение: Широколистен голям храст или малко дърво, достигащо до 5 м във височина. Има груба и лющеща се черна кора и гъсто разположени стъбла и клони. Клоните имат дълги, остри шипове. Листата са малки и овални. Те са от 2 до 5 см дълги и 1,2 до 2 см широки, тъмно зелени са на цвят и имат назъбени краища. Цветовете са малки и деликатни, с пет овални и кремаво-бели венчелистчета. Среща се по селски пътища, пасища. Среща се навсякъде на територията на общината, най-често в горски фонд, в покрайнините му, край селища, в обработваеми площи, като живи плетове, край реки и бари. + Ресурси: Използваеми; + Време за цъфтеж: Март - април; + Време за бране: Плодове - узряват през октомври; + Използваема част: Плодове, листа, цветовете;
---	---

Сем. Бобови (*Fabaceae*)

	Гръмотрън бодлив (<i>Ononis spinosa</i> L.) + Разпространение: Многогодишно тревисто растение, с високо стъбло и много бодли. Вирее по тревисти и пясъчливи места. Предпочита варовикови пасища, каменисти склонове и отворени борови гори, главно със суха камениста и глинена почва. + Ресурси: Ограничено използваеми; + Време за цъфтеж: Май/юли до август; + Време за бране: Корени се събират през пролетта (април - май) и есента (август - октомври); + Използваема част: Корени, цветчета и листа;
	Ковачев зановец (<i>Chamaecytisus kovacevii</i> (Velen.) Rothm.) + Разпространение: Среща се в състава на степни съобщества и по поляни в разредени дъбови гори, по-често върху черноземни почви в низините и равнините. + Ресурси: Неизползваеми; + Забележка: Български ендемит. Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР;

	Бяла комунига (<i>Melilotus alba</i> Medic.) ✚ Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи. ✚ Ресурси: Използваеми. ✚ Време за цъфтеж: Юни до септември; ✚ Време за бране: Юни - август; ✚ Използваема част: Връхните цъфтящи стръкове;
---	---

Сем. Сенникови (Asteraceae)

	Дегенов порезник /Дегенов скален копър/ (<i>Seseli degenii</i>) ✚ Разпространение: Расте по сухи скалисти места на варовита почва в ксеротермния дъбов до буковия пояс. Среща се в гр. Луковит и с. Карлуково, с. Петревене и с. Тъглен. ✚ Ресурси: Неизползваеми; ✚ Забележка: Български ендемит. Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР;
	Див магданоз (<i>Aethusa cynapium</i> L.) ✚ Разпространение: Среща се като плевел по ливади, зеленчукови и цветни градини. Вирее на богати на хумус почви и много наподобява по външен вид обикновения магданоз. ✚ Ресурси: Използваеми. ✚ Време за цъфтеж: Юли - септември; ✚ Време за бране: Събира се след цъфтеж; ✚ Използваема част: Всички части на растението;

Сем. Дилянкови (*Valerianaceae*)

	Дилянка (+<i>Valeriana officinalis</i> L.) Разпространение: Среща се рядко край реки и бари. Видът се среща и по скали и в горски фонд. Ресурси: Неизползваеми. Включена в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на диворастващите лечебни растения, като е забранено събирането и от естествени находища на територията на цялата страна за търговски цели.
---	--

Сем. Зърнастецови (*Rhamnaceae*)

	Драка (чилия) (<i>Paliurus spina-christi</i> Mill.) Разпространение: Среща се често предимно в горски фонд, но и по скалисти места. Ресурси: Използваеми; Време за цъфтеж: Юни до септември; Време за бране: Плодовете се събират от юли до ноември; Използваема част: Плодове;
---	--

Сем. Дрянови (Cornaceae)

Дрян (*Cornus mas* L.)

- + **Разпространение:** Широко разпространен храст или дърво. Среща се често, предимно в горски фонд, но и край него, по влажни места, край рекички, в долове, на територията на цялата община и по всички селища в района.
- + **Ресурси:** Използваеми;
- + **Време за цъфтеж:** Април;
- + **Време за бране:** Август – октомври;
- + **Използваема част:** Плодове;

Сем. Кокичеви (Amaryllidaceae)

Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hook fill.)

- + **Разпространение:** Расте из храсталаци, гори, скални поляни по варовити почви, по долините на реките в низинния и долния планински пояс върху богати наносни почви. Среща се нарядко в покрайнини на горски фонд.
- + **Ресурси:** Неизползваеми.
- + **Забележка:** Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР.

Снежно кокиче (*Galanthus nivalis* L.)

- + **Разпространение:** Расте из храсталаци, гори, скални поляни, по долините на реките в низинния и долния планински пояс върху наносни почви.
- + **Ресурси:** Неизползваеми.
- + **Забележка:** Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР.

Сем. Живовлекови (Plantaginaceae)

Голям (широколистен) живовляк (*Plantago major* L.)

- + **Разпространение:** Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.
- + **Ресурси:** Използваеми.
- + **Време за цъфтеж:** Юни - септември;
- + **Време за бране:** Листата се събират от май до октомври;
- + **Използваема част:** Листа;

	Среден живовляк (<i>Plantago media</i> L.) + Разпространение: Среща се нарядко по сухи места и край горски фонд; + Ресурси: Използваеми. + Време за цъфтеж: Юни - септември; + Време за бране: Листата се събират от май до октомври; + Използваема част: Семена, листа, корени;
---	---

Сем. Игликови (*Primulaceae*)

	Лечебна иглика (*<i>Primula veris</i> L.) + Разпространение: Среща се нарядко в покрайнини на горски фонд. + Ресурси: Ограничено използваеми. Включена в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове (съгласно приложението за област Ловеч – цвят – 500 кг и корен – 0 кг от Лечебна иглика).
--	---

Сем. Макови (*Papaveraceae*)

	Кадънка, полски мак (<i>Papaver rhoeas</i> L.) + Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като плевел край огради, пътища и в обработваеми площи (ниви). + Ресурси: Използваеми. + Време за цъфтеж: Май - август; + Време за бране: Венчелистчетата се събират от май до юли; + Използваема част: Венчелистчетата;
---	--

Сем. Киселотрънови (*Berberidaceae*)

	Обикновен кисел трън (*<i>Berberis vulgaris</i> L.) + Разпространение: Расте по пясъчливи, сухи и каменисти места до 1 000 м надм. височина. + Ресурси: Неизползваеми. Включен в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове (съгласно приложението за област Ловеч – плод и корен – 0 кг от Обикновен кисел трън).
---	--

Сем. Лападови (*Polygonaceae*)

	Киселец (<i>Rumex acetosa</i> L.) + Разпространение: Многогодишно тревисто растение, растящо в изобилие по поляните, градините и се отглежда като листен зеленчук. Среща се по влажни ливади край реките. + Ресурси: Максимално използваеми; + Време за цъфтеж: Юни – юли; + Време за бране: През пролетта; + Използваема част: Цялото растение;
	Къдрав лапад (<i>Rumex crispus</i> L.) + Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и по-рядко в обработваеми площи. + Ресурси: Максимално използваеми. + Време за цъфтеж: Юни – юли; + Време за бране: За листата (юни - август) за корените (септември - ноември (след падането на сланите) или през март - април (в началото на вегетацията); + Използваема част: Листа, корен;

Сем. Копривови (*Urticaceae*)

	Гръзка коприва (<i>Urtica urens</i> L.) + Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен по влажни и сенчести места и по-рядко плевел - край огради, пътища, нарушени терени и в обработваеми площи. + Ресурси: Максимално използваеми. + Време за цъфтеж: Май – септември; + Време за бране: Листата (събират се по време на цъфтежа и след него май - септември) и коренищата (рано напролет, преди развитието на растението или септември - ноември); + Използваема част: Листа, корен;
---	---

Сем. Брезови (*Betulaceae*)

Обикновена леска (*Corylus avellana* L.)

- + **Разпространение:** Среща се нарядко в покрайнини на горски фонд.
- + **Ресурси:** Използваеми.
- + **Време за цъфтеж:** Март;
- + **Време за бране:** Август - септември;
- + **Използваема част:** Плодове;

Сем. Орхидейни (салепови) (*Orchidaceae*)

Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*)

- + **Разпространение:** Многогодишно тревисто растение. Вирее от 0 до 1 000 m надморска височина. Расте в местности с широколистни гори и храсталаци.
- + **Ресурси:** Неизползваеми.
- + **Забележка:** Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР.

Обикновена пърчовка (*Himantoglossum hircinum* (L.) Spreng.)

- + **Разпространение:** Среща се по открити, слънчеви места, по-често на варовити каменисти почви, по слабо използвани пасища, сред храсталаци и на горски поляни в светли широколистни гори.
- + **Ресурси:** Неизползваеми.
- + **Забележка:** Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР.

Пеперудовиден салеп (*Orchis papilionacea* L.)

- + **Разпространение:** Многогодишно тревисто растение. Среща се в светли гори и храсталаци, сухи тревни съобщества, върху варовикови почви.
- + **Ресурси:** Неизползваеми.
- + **Забележка:** Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР.

Сем. Липови (*Tiliaceae*)

	Едролистна липа (<i>Tilia platyphyllos</i> Scop. (<i>T. grandifolia</i> Neilr.)) ✚ Разпространение: Среща се в смесените гори, в предпланинските райони и планините от 500 до 1 600 м. н. в. ✚ Ресурси: Използваеми. ✚ Време за цъфтеж: Юни; ✚ Време за бране: Юни - август; ✚ Използваема част: Цветове;
---	--

Сем. Устноцветни (*Lamiaceae*)

	Машерка българска (<i>Thymus longidentatus</i> (Deg. et Urum.) Ronn) ✚ Разпространение: Среща се по сухи тревисти и скалисти припичани места из горските поляни и пасища, а по рядко в ливадите. ✚ Ресурси: Използваеми. ✚ Време за цъфтеж: Май - септември; ✚ Време за бране: По време на цъфтежа; ✚ Използваема част: Цветове;
	Блатна мента (<i>Mentha pulegium</i> L.) ✚ Разпространение: Многогодишно, тревисто растение, Среща се по стоящи водоеми - рибарници, брегове на язовири и микроязовири, в поречието на реките. ✚ Ресурси: Без ресурсно значение. ✚ Време за цъфтеж: Юни - август; ✚ Използваема част: Листа;
	Бяла мъртва коприва (<i>Lamium album</i> L.) ✚ Разпространение: Среща се по буренливите места, край пътищата и стоборите. ✚ Ресурси: Без ресурсно значение. ✚ Време за цъфтеж: Април - юли; ✚ Време за бране: По време на цъфтежа; ✚ Използваема част: Цветове;
	Лечебен ранилист (*<i>Betonica officinalis</i> L.) ✚ Разпространение: Среща се нарядко в покрайнини на горски фонд. ✚ Ресурси: Ограничено използваеми. Включен в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове (съгласно приложението за област Ловеч – стрък – 300 кг и корен – 0 кг от Лечебен ранилист).

Обикновен риган (*Origanum vulgare* L.)

- + **Разпространение:** Многогодишно тревисто растение. Среща се често по умерено влажни и сухи места.
- + **Ресурси:** Използваеми;
- + **Време за цъфтеж:** Юни - август;
- + **Време за бране:** Юли - август;
- + **Използваема част:** Цветоносни върхни части събрани по време на цъфтеж, като се отрязват на около 20 см от върха;

Сем. Кленови (*Aceraceae*)

Мекиш (*Acer tataricum* L.)

- + **Разпространение:** Среща се често, предимно в покрайнини на горски фонд.
- + **Ресурси:** Без ресурсно значение.
- + **Време за цъфтеж:** Май - юни;

Сем. Перуникови (*Iridaceae*)

Пролетен минзухар (*Crocus chrysanthus* Herb.)

- + **Разпространение:** Среща се по тревисти места и из храсталаци.
- + **Ресурси:** Използваеми.
- + **Време за цъфтеж:** Февруари - април;
- + **Време за бране:** Март;
- + **Използваема част:** Цветове;

Сем. Млечкови (*Euphorbiaceae*)

Обикновена (кипарисова) млечка (*Euphorbia cyparissias* Host.)

- + **Разпространение:** Широко разпространена на територията на цялата община, най-често по пасища, но и край селищата, като рудерал.
- + **Ресурси:** Без ресурсно значение.
- + **Време за цъфтеж:** Май - август;
- + **Време за бране:** Юни - август;
- + **Използваема част:** Надземни части по време на цъфтеж;

Сем. Кръстоцветни (Brassicaceae)

Овчарска торбичка (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medic.)

- + **Разпространение:** Едногодишно тревисто растение. Среща се из ливадите, поляните и нивите. Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи (ниви, люцерна, зеленчукови градини, лозя).
- + **Ресурси:** Използваеми;
- + **Време за цъфтеж:** Март – септември;
- + **Време за бране:** Април – септември;
- + **Използваема част:** Стръкове без корен;

Сем. Папурови (Typhaceae)

Теснолистен папур (*Typha angustifolia* L.)

- + **Разпространение:** Среща се доста често край реки, потоци, вади, край язовири, рибарници, навсякъде, където има стоящи или слаботечащи води.
- + **Ресурси:** Използваеми.

Сем. Слезови (Malvaceae)

Лечебна ружа (+*Althaea officinalis* L.)

- + **Разпространение:** Среща из влажните мочурливи и заблатени места, край реки и храсталаци до 1 000 m надморска височина. Среща се нарядко край река Искър.
 - + **Ресурси:** Неизползваеми.
- Включена в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на диворастящите лечебни растения, като е забранено събирането и от естествени находища на територията на цялата страна за търговски цели.

	Горски слез (<i>Malva sylvestris</i> L.) + Разпространение: Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи. + Ресурси: Без ресурсно значение.
---	---

Сем. Анакардиеви (*Anacardiaceae*)

	Смрадлика (тетра) (<i>Cotinus coggygria</i> Scop.) + Разпространение: Храст висок до 2 м или малко дърво достигащо до 4 м, расте из храсталаци и дъбови гори, по сухи и каменливи места до 800 м н.в. Среща се често предимно в горски фонд, но и по скалисти места. + Ресурси: Използваеми; + Време за цъфтеж: Май – юни; + Време за бране: Април до ноември; + Използваема част: Листа;
---	--

Сем. Теменугови (*Violaceae*)

	Миризлива теменуга (<i>Viola odorata</i> L.) + Разпространение: Среща се често, предимно в покрайнини на горски фонд. + Ресурси: Без ресурсно значение.
	Теменуга трицветна (<i>Viola tricolor</i> L.) + Разпространение: Расте по сухите тревисти и каменливи места, по нивите, стърнищата, ливадите и из храсталаците. + Ресурси: Без ресурсно значение. + Време за цъфтеж: Май – септември;

Сем. Тинтявови (*Gentianaceae*)

	Червен кантарион обикновен (<i>Centaurea erythraea</i> Rafn.) + Разпространение: Среща се нарядко по сухи, тревисти места, ливади и горски поляни. + Ресурси: Използваеми. + Време за цъфтеж: Юни - септември; + Време за бране: По време на цъфтеж; + Използваема част: Цъфтящи стръкове;
---	---

Сем. Лютикови (*Ranunculaceae*)

	Горска съсънка (<i>Anemone sylvestris</i>) ✚ Разпространение: Среца из храсталаци, каменисти поляни в предпланините. ✚ Ресурси: Неизползваеми. ✚ Забележка: Защитен вид, включен в Приложение №3 на ЗБР.
---	--

Сем. Грапаволистни (*Boraginaceae*)

	Мека медуница (<i>Pulmonaria mollis</i> Wulf. et Horn. (<i>P. mollissima</i> Kern.) ✚ Разпространение: Среца се основно в храсталаци и влажни места в широколистните гори до 1 700 метра надморска височина. ✚ Ресурси: Използваеми. ✚ Време за цъфтеж: Март - юни; ✚ Време за бране: По време на цъфтеж; ✚ Използваема част: Листа, стъркове;
---	--

Забележка:

* Билки под ограничителен режим на събиране – включени в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове, съгласно приложението;

+ Билки, забранени за събиране - включени в Заповед №РД-162/25.02.2021г. на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на диворастящите лечебни растения, като е забранено събирането им от естествени находища на територията на цялата страна за търговски цели;

7. Такси в община Луковит

Съгласно „Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Луковит“ (изм. и доп. с Решение на ОбС-Луковит №325, Протокол №38/29.12.2021г.):

- За издаване на разрешително за добив на дървесина извън горски фонд по чл. 2 и чл. 3 от Общите разпоредби на Наредба за реда и начина на ползване на дървесина, добита извън горски фонд да се заплаща цена на услугата в размер на 5 /пет/ лева;
- За маркиране и сортиментиране на дървесината на корен – едра (1.00 лв. за куб.м.), средна (1.20 лв. за куб.м.), дребна (1.40 лв. за куб.м.), дърва (1.40 лв. за куб.м.);
- За измерване и кубиране на дървесината в лежащо състояние - едра (0.50 лв. за куб.м.), средна (0.60 лв. за куб.м.), дребна (0.70 лв. за куб.м.), дърва (0.40 лв. за куб.м.);
- За маркиране на дървесина в лежащо състояние - едра (0.30 лв. за куб.м.), средна (0.40 лв. за куб.м.), дребна (0.50 лв. за куб.м.), дърва (0.40 лв. за куб.м.);

8. Тенденции

Биологически неоправданата експлоатация е само една страна на общото негативно влияние на антропогенния фактор. С най-големи последствия са урбанизацията,

индустриализацията, строежът на пътища, изхвърлянето и натрупването на отпадъци. Наред с това пряко за влошаване състоянието на популациите влияе замърсяването на почвите, резултат на неправилната им експлоатация и химизация за селското стопанство.

Рязката промяна в екологичните условия на средата също води до влошаване състоянието на находищата. Особено силни са последствията от пожари, разораване на естествени тревни ценози, нарушаване на хидрологичния режим. Силно негативно влияние оказва промяната на естествената и характерна за района растителност, предизвикана от неправилно подбрани или изведени лесокултурни мероприятия - голи и изборни сечи, създаване на масиви от монокултури, най-вече от иглолистни видове. В негативна посока действат и разораването или отводняването на ливади и пасища, прекомерната паша, строителството, масовия туризъм.

Върху запасите на лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата. Нарушава се възстановителният потенциал на популациите, зависещ от биологичните особености на вида и количествата събирани билки. Неприродосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища, като източник на суровини.

VIII.2.Приложение №2

План за действие

(за периода 2021-2028г.)

Община Луковит

Стратегическа цел	Специфична цел	Приоритет	Мярка	Срок	Отговорно лице	Източници на финансиране /необходими средства*	Задачи
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: «ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И НАСЪРЧАВАНЕ НА РЕСУРСНАТА ЕФЕКТИВНОСТ»	Насърчаване на устойчивото управление на водите	Изграждане /рехабилитация на ВиК инфраструктура, пречиствателни станции по населените места в общината	Подобряване състоянието на техническата инфраструктура – подмяна и рехабилитация на водопроводната мрежа и изграждане на канализационни системи и пречиствателни съоръжения в повечето села	2021-2028г.	Община Луковит - кмет „ВиК“ АД, гр. Ловеч	Бюджет на общината ОП „Околна среда“ 2021-2027г.	- Подмяна и рехабилитация на водопроводната мрежа и довеждащи водопроводи, изграждане на канализационни системи и пречиствателни съоръжения в повечето села; - Изграждане на пречиствателна станция за питейни води; - Кандидатстване за финансиране по ОПОС, чрез ВиК асоциация; - Организация за изпълнение – проектиране и рехабилитация /изграждане на ВиК мрежи и пречиствателни съоръжения;
		Законосъобразно управление на водите, водостопанските системи и съоръжения на територията на общината	Контрол върху изпълнението на концесионните договори за водните обекти, стопанисвани от общината	Постоянен	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Контрол изпълнението на концесионните договори;
			Поддържане регистър на кладенците на територията на общината	Постоянен	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Актуализиране регистъра на кладенците на територията на общината; - Издаване на заповед от кмета на общината за регистриране на новоизградени кладенци и заличаване на закритите;
	Устойчиво и екологосъобразно управление на отпадъците -	Управление на системите за разделно събиране на отпадъци в общината	Разширяване обхвата на въведената в общината система за разделно събиране на отпадъци от	2021-2028г.	Община Луковит - кмет	Бюджет на общината „Екопак	- Поставяне на цветни контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички села;

	насърчаване на прехода към кръгова икономика	и намаляване количеството на депонираните отпадъци	опаковки – поставяне на цветни контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички села		„Екопак България“ АД	България“ АД	
			Въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци - осигуряване на необходимите съдове и транспортна техника за разделно събиране на биоотпадъци (хранителни и кухненски)	2021-2028г.	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината ОПОС 2021-2027г.	- Осигуряване на необходимите съдове и транспортна техника за разделно събиране на биоотпадъци (хранителни и кухненски);
			Въвеждане и насърчаване домашното компостиране на „зелени“ отпадъци	2021-2028г.	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Безплатно предоставени – 1 500 бр. домашни компостери на домакинствата;
			Изграждане на инсталация за сепариране на РЦУО-Луковит - на <i>регионално ниво</i>	2025г.	Община Луковит – кмет, Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Луковит	ОПОС 2021-2027г.	- Организация за изпълнение – приемане Решение на Общото събрание на Регионалното сдружение за управление на отпадъците – регион Луковит за изграждане на инсталация за сепариране на РЦУО-Луковит и изграждане;
			Разширяване обхвата на системата за разделно събиране на ИУЕЕО в други населени места в общината, в които не се прилага разделно събиране на този поток МРО	2021-2028г.	Община Луковит – кмет, кметове на кметства	-	- Включване на други населени места в системата за разделно събиране на ИУЕЕО;

			Разширяване обхвата на системата за разделно събиране на НУБА в останалите населени места в общината, в които не се прилага разделно събиране на този поток МРО	2021-2028г.	Община Луковит – кмет, кметове на кметства	-	- Включване на останалите населени места в системата за разделно събиране на НУБА;
			Контрол на дейностите по управление на отпадъците, предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм. Обществе-ност	Бюджет на общината	- Почистване на нерегламентирани замърсявания, междублокови пространства; - Налагане на санкции и глоби; - Организиране и провеждане на кампании за почистване;
			Биологична рекултивация с последващ мониторинг и следексплоатационни грижи на старото депо в община Луковит	2021-2024г. Постоянен	Община Луковит - кмет	Бюджет на общината	- Биологична рекултивация на старото депо в община Луковит; - Мониторинг и следексплоатационни грижи на старото депо в община Луковит;
	Опазване качеството на атмосферния въздух - “зелена” инфраструктура в градската среда, намаляване на замърсяването	Набавяне на информация за качеството на атмосферния въздух	Извършване на емисионен анализ на общ прах, фини прахови частици (ФПЧ ₁₀ и ФПЧ _{2,5}) серен диоксид, азотен диоксид/азотни оксиди и оловни аерозоли и др.	2021-2028г.	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Емисионен анализ за качеството на атмосферния въздух;
		Запазване доброто състояние на атмосферния въздух в общината и ограничаване на вредните емисии	Увеличаване на растителността със санитарно-защитни функции край някои по-натоварени пътни артерии	2021-2028г.	Община Луковит - кмет	Бюджет на общината	- Благоустрояване на крайпътните пространства - формиране на растителни пояси по протежение на натоварените пътища;
			Намаляване нивата на емисиите на прах (ФПЧ ₁₀) и серни оксиди в общината	2021-2028г.	Община Луковит - кмет,	Бюджет на общината	- Газифициране на други населени места в общината; - Популяризиране на енергийни източници с намалени вредни

					Общинска адм.		- емисии; - Приоритетно почистване на участъци от уличната мрежа с повишена интензивност на автомобилния трафик и/или риск от образуване отлагания от прах; - Реконструиране и поддържане на транспортната инфраструктура – проектиране и изпълнение на проекти; - Залесяване, затревяване, асфалтиране на участъци, източници на прах; - Осъществяване на контрол за своевременно установяване и предприемане на действия за ограничаване на неорганизираните емисии в урбанизирани територии;
	Опазване на биологичното разнообразие, защитените зони по НАТУРА 2000 и почвите на територията на общината	Опазване и поддържане на защитените територии, зони по НАТУРА 2000, горите, ловните видове и лечебните растения** на територията на общината	Ограничаване на пашата в зоните по НАТУРА 2000, с изключение на имоти с начин на трайно ползване „Пасище“	Постоянен	Община Луковит - кмет	Държавен бюджет	- Строг контрол и налагане на санкции;
			Ограничаване на безпокойството и браконьерството в рамките на зоните по НАТУРА 2000	Постоянен	Община Луковит – кмет ДГС - Ловеч	Държавен бюджет	- Опазване на животинските видове и находищата на защитени видове растения; - Строг контрол и налагане на санкции;
		Рационално използване на земите на територията на Общината и недопускане замърсяването на	Ограничаване на сечите в горите на територията на общината	Постоянен	ДГС - Ловеч Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Собствени средства Държавен бюджет Бюджет на общината	- Повишаване контрола върху незаконните сечи; - Извършване на необходимите залесителни мероприятия; - Строг контрол и налагане на санкции; - Контрол върху събирането на диворастващи лечебни

		почвите					растения;
			Опазване на почвите на територията на общината	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Ограничаване процесите на вторично киселяване в районите с активно земеделие;
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: «ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ЗА ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНАТА, ЧРЕЗ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНА И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА, ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА ДА ЖИВЕЯТ В ЧИСТИ И ОЗЕЛЕНЕНИ СЕЛИЩА»	Съхраняване на зелената инфраструктура на територията на общината	Опазване, обогатяване, поддържане и доизграждане на зелената система на общината	Запазване на статута, поддържане и изграждане на зелената система и увеличаване дела на дълготрайната дървесна растителност	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Постатно предприемане на действия за обогатяване на съществуващи насаждения от цветя, декоративни дървета и храсти, засаждане на нови растения в междублоковите пространства и населените места; - Планови и кампанийни залесителни мероприятия;
			Озеленяване на проблемните приоритетни райони	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Предприети озеленителни мероприятия;
			Намаляване на шумовото натоварване на жилищната и градската среда от моторните превозни средства, увеселителните заведения и др. дразнителни	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	Бюджет на общината	- Изграждане на шумозаглушителни зелени пояси и бариери;
			Поддържане на градските паркове, зелените площи между жилищните пространства и детските площадки за създаване на условия за приятен отход на жителите и гостите на града	Ежегодно	Община Луковит - кмет	Бюджет на общината	- Планови залесителни мероприятия; - Дезакаризация на съществуващи зелени площи;

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: «ЗАПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И БОГАТОТО ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО В ЕСТЕСТВЕНИЙТ МУ ВИД И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, КОЕТО ПОДПОМАГА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И ЕКОТУРИЗМА»	Насърчаване на иновативни технологии, насочени към подобряване на опазването на околната среда и ресурсната ефективност в сектори селско стопанство и туризъм	Създаване на условия за повишаване нивото на научно обслужване в селското стопанство и на тази база, стимулиране на въвеждането на съвременни технологии на производство	Развитие на биологично земеделие	Постоянен	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	-	- Запознаване на производителите с технологията на производството и с нормативната база, както и с научните постижения;
		Устойчиво управление на природното наследство в общината и туризма, съхраняващо природните дадености	Организиране и провеждане на акции за почистване на населените места	Постоянен	Община Луковит - кмет, Общинска адм. Обществено-ност	Бюджет на общината	- Организиране и провеждане на акции за почистване на населените места;
			Изграждане на туристическа инфраструктура	2025г.	Община Луковит - кмет, Общинска адм. Бизнес	-	- Изграждане на средства за подслон (хотели, къмпинги, мотели), бюра за туристическа информация и резервация, агенция за пътуване и др.;
			Развитие на познавателен, културен, селски и екотуризм, рибовъдство и риболовен туризъм	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм. Бизнес	-	- Сключване на концесионни договори - заребяване за язовири;
	Подобряване на информационната обезпеченост за управление на околната	Информирание на населението на общината, относно опазването на околната среда	Създаване на специално обособен раздел в сайта на общината, предоставящ актуална информация за компонентите на околната	2024г.	Община Луковит - кмет, Общинска адм.	-	- Създаване на раздел в сайта на общината за управление на компонентите на околната среда в общината;

Програма за опазване на околната среда на Община Луковит 2021-2028г.

	среда в община Луковит		среда и дейностите по управлението им от страна на общината				
			Участие в национални кампании, свързани с околната среда	Ежегодно	Община Луковит - кмет, Общинска адм. Обществе-ност	-	- Участие в национални кампании;
			Привличане на обществеността в процеса на местното планиране и вземане на решения, относно околната среда	Постоянен	Община Луковит - кмет, Общинска адм. Обществе-ност		- Информирание обществеността за процедури за обществено обсъждане на устройствени планове и на техните екологични оценки;
			Участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда	Постоянен	Община Луковит - кмет, Общинска адм.		- Повишаване на информираността и екологичната култура на населението, запознаване с екологичните проблеми;